THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

ad oct. 27 1926

Digitized by the Internet Archive
in 2013

http://archive.org/details/dinkardoriginalp18pesh

THE DÎNKARD,

VOLUME XVIII,

BOOK IX,

CONTENTS OF THE GÂTHIC NASKS, PART II

A. V. Williams Jackson

Darab Dastur Peshotan Sanjana
4/7/26

THE DÎNKARD,

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE SECOND PART OF BOOK IX., WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS.

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A., J.P.,

PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA, BOMBAY.

VOLUME XVIII.

BOOK IX.,

CONTENTS OF THE GÂTHIC NASKS, PART II.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES OF THE SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

Bombay:
BRITISH INDIA PRESS.

IN THE YEAR 1295 OF YAZDAJARD, AND 1926 OF CHRIST.

(*All rights reserved.*)

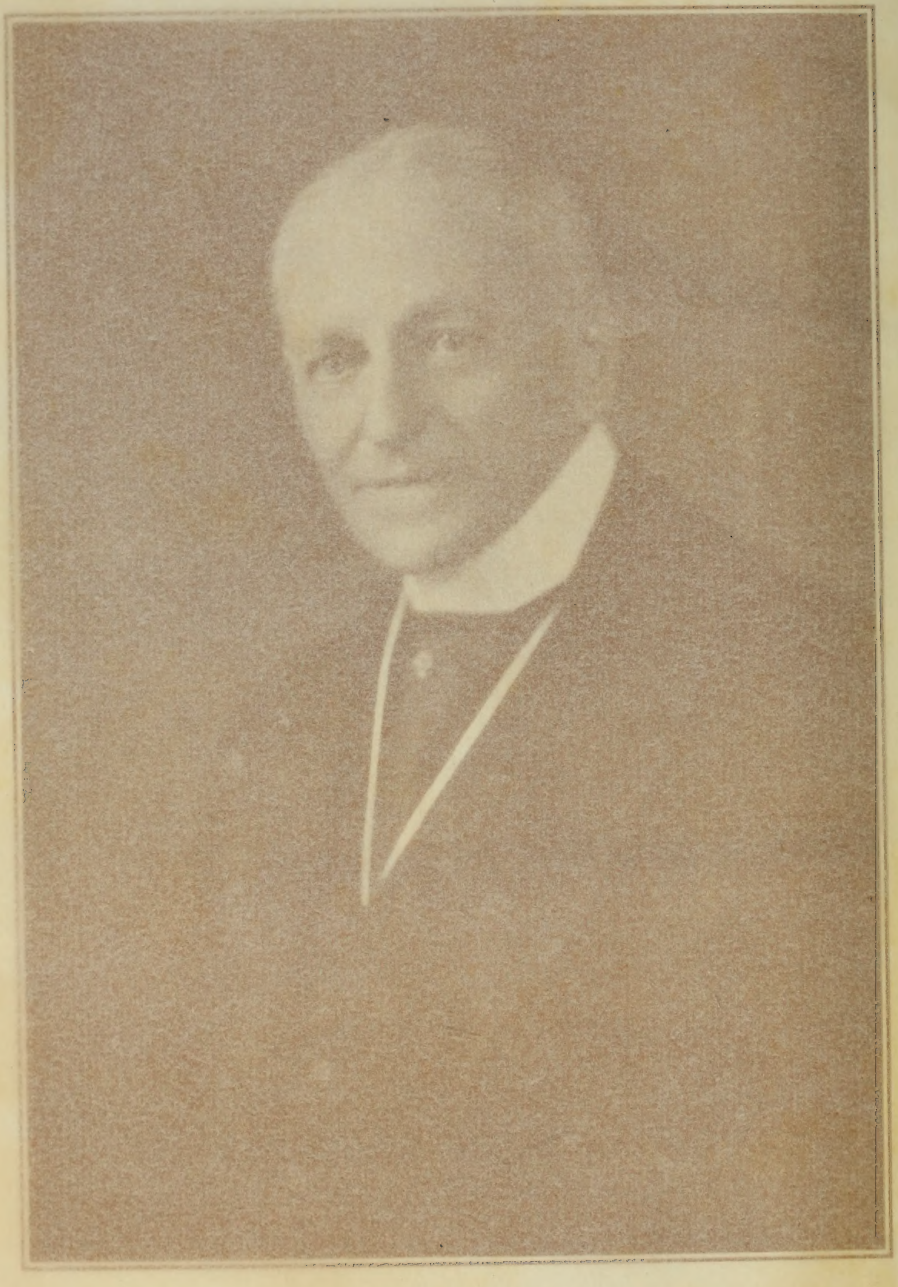

a. V. Williams Jackson

With kindest regards from
Darab Dastur Peshotan Sanjana
4/7/26

THE DÎNKARD,

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE SECOND PART OF BOOK IX., WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS.

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A., J.P.,

PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA,

BOMBAY.

VOLUME XVIII.

BOOK IX.,

CONTENTS OF THE GÂTHIC NASKS, PART II.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES

OF THE

SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

Bombay:

BRITISH INDIA PRESS.

IN THE YEAR 1295 OF YAZDAJARD, AND 1926 OF CHRIST.

(*All rights reserved.*)

Printed by B. Miller, Superintendent, British India Press, Mazagon, Bombay;
and Published in India by Dastur Darab Peshotan Sanjana, B.A., J.P.,
123, Cumballa Hill, Bombay.

PK
1874
V.18

FOREWORD.

SHAMS-UL-ULLEMA DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, A.B.,

PARSI HEAD PRIEST,

BOMBAY.

Honored Dastur and esteemed Friend:

It was a pleasure to see you again on my fourth visit to India, the first having been just twenty-five years ago. On each of the other occasions, in 1911 and 1915, we had opportunities likewise for interchanges of thoughts on scholarly subjects. It was my privilege in 1911 to write a Prefatory Note to your volume of the Dînkard which appeared in that year as Vol. XII., and now you repeat the invitation to add a Foreword to the newest volume (Vol. XVIII). This I do with best wishes and expressions of sincere regard.

On my travels, time was found to run rapidly over the advance proofsheets which you kindly gave me in Bombay. There is so much that is interesting in their contents that only a careful study could do justice to the work. You have done well to continue the laudable practice of giving full footnotes so as to aid the specialist in his researches concerning any particular passage. I observe that you supplied an omission in the late Doctor West's translation of a section between Chapters XXXII-XXXIII, and XXXV-XXXVI. It is a good idea also that you are carrying forward your separate collection of glossarial annotations, as begun by your Father of revered memory. In recent years the discovery in Central Asia of the Fragments of the long-lost Manichaean Texts, written in Turfan Pahlavi and made available by Professor

1629500

F. W. K. Müller of Berlin, has helped to throw much light on Book Pahlavi lexicography, and *vice versa*, so that the studies go mutually hand in hand and will develop more and more.

How pleasant it is to think that you now have in near view the finishing of your long and devoted task by completing the next and last volume, number XIX, of the Dînkard. It will be an accomplishment worthy of high praise. God grant you good health and strength for that crowning labor.

Your friend ever as of old,

A. V. Williams Jackson,
of Columbia University
in the City of New York.

Lahore,
April 7, 1926.

CONTENTS.

PAGES.

FOREWORD, BY PROF. A. V. WILLIAMS-JACKSON. .. .. I-II

EDITOR'S INTRODUCTION .. ..VII-XVII

THE PAHLAVI TEXT OF THE DINKARD, BOOK IX., (Chaps. XXXII.–LI). with transliteration in Roman characters 1-90

ENGLISH TRANSLATION OF THE DÎNKARD,

BOOK IX. (Chaps. XXXII.—LI).

CHAPTER XXXII. Varsht-Mânsar Nask, fargard X.; Yathâ-Âish, renovation of the world, position of Zarathushtra and others at the renovation, (§§1-5), *Yazishna* ritual, worship of the sacred beings, kindling a fire, (§§ 8-11) Ahuramazda showing a body of fire in the spiritual existence, not to torment a fire (§§ 14-17) .. 1-4

,, XXXIII. Varsht-Mânsar Nask, fargard XI., Yâ-siyash-nân : reward for good acts, gift of fire, its care, and prayers, (§§ 1-5) ; righteousness, good thoughts, words and deeds ; struggling with the demons, progress of Aramaiti and Ahuramazda's opposition to demonism .. 5-7

,, XXXIV. Varsht-Mânsar Nask, fargard XII., Yasna : Manifestations of good thoughts, words and deeds ; not to practise ill-perpetrated deeds, desire for life, (§§ 1-8) ; fire and its functions at the renovation, lights as manifestations of righteousness, devotion of Zarathushtra, his prayer for disciples, Ahuramazda's reply .. 8-11

,, XXXV. Varsht-Mânsar Nask, fargard XIII., Ushta-vaiti : reward of virtue, characteristics of a righteous man, reward of meritorious ones, (§§ 1-4) ; Zarathushtra seeing the Amesha-spentas, his excellence ; his having declared the Religion, his miracles, different persons to whom the Religion was demonstrated, (§§ 5-14) ; loving Ahuramazda's being .. 12-15

PAGES.

CHAPTER XXXVI. Varsht-Mânsar Nask, fargard XIV., Tatthwâperesâ: praise of the Religion, Ahuramazda having created all things, creation of the creatures through Vohuman, conflict between good and evil spirits, (§§ 1-8); progress of the Religion, its propagation, Ahuramazda's love for Religion, (§§ 9-14); punishment of the wicked in hell, rule of demons 15-18

„ XXXVII. Varsht-Mânsar Nask, fargard XV., Ad-fravakhshyâ: excellences of the admonitions of Religion, (§§ 1-9); gift of power to creatures, praise of Zarathushtra 18-21

„ XXXVIII. Varsht-Mânsar Nask, fargard XVI., Kâmnemôi-zâm: search for glory, in different lands, wish of the Evil spirit, (§§ 1-3; opulance and its want, gratification of Ameshaspentas, advent of the strong ones, praise of the renovators, decision as to kinsmen, (§§ 4-12); characteristics of Mânî, praise of the wicked (§§ 13-15); last milleniums, Kaîs and Karaps destroy existence of mankind, praise of the family of Frayânas, and of Vishtâspa (§§ 17-22); attracting Spitâmâns to the Religion, four marvels of Ahuramazda, rewards of the disciples of Zarathushtra, of the liberal and the righteous 21-26

„ XXXIX. Varsht-Mânsar Nask, fargard XVII., Spentâmainyû: production of creatures, tongue of the spiritual lord, production of cattle, Ameshaspentas injure the wicked, trial by ordeal 27-28

„ XL. Varsht-Mânsar Nask, fargard XVIII., Yézî: symptoms of the future existence, praise of Religion at the renovation, triumph of the sacred beings in final ages, salvation of mankind from hell through praise of Religion when Zarathushtra, Aûshédar, Aûshedar-Mâh and Saŏshâns arrive, (§§ 1-8); learning Religion from a priest, mankind attaining the sagacity of an angel, (§§ 9-15); food and maintenance of priests, care of cattle, period of the renovation, self-sacrifice 28-32

PAGES

CHAPTER XLI. Varsht-Mânsar Nask, fargard XIX., Ad-mâ-yavâ: protection of the distressed, belief in the existence of the Creator, wicked and just judges, eloquence of Zarathushtra, punishment of the wicked in hell .. 32-34

,, XLII. Varsht-Mânsar Nask, fargard XX., Kad-môi-ravak, provision for the soul, begging of wealth, cattle for a warrior, a zoti's walking three steps, nature of the Archangels, affinity of Zarathushtra with good works, reverence to the good spirits, (§§ 1-11); time for good works 34-36

,, XLIII. Varsht-Mânsar Nask, fargard XXI., Vohû-khshathrem: desire for a good ruler, gifts from the sacred beings, their mercy and leadership, begging of intelligence, humility towards a high-priest, recitation of the *mânthras*, (§§ 1-9); deception by the wicked, preparation for the renovation, invocation of Vohûman and Ashavahishta for help, Akht the heretic, abode of Kaîs and Karaps, sovereignty of Vishtâspa, praise of Frashaŏ-shtra, Jâmâspa and Maîdogmâh, (§§10-19); perfection of Zarathushtra's mind 36-39

,, XLIV. Varsht-Mânsar Nask, fargard XXII., Vahisht-ôishti; perfection of good Religion, family of the Spitâmas, praise of Pourûchistâ and of Hûtôs, (§§ 1-5); characteristics of those who prepare the end of time, and of those who undo it, craving for the fiend, dissipation of glory 39-42

,, XLV. Varsht-Mansar Nask, fargard XXIII., Aîrya-man; the Aîryaman prayer, its recitation, burial of the Evil Spirit, resurrection of the dead 42

,, XLVI. Baga Nask, fargard I., Ahunavair: its production, its divisions, its connection with and distribution into mânthra, it is the best prayer, its efficacy as a prayer, its creation, reward for good works, dominion created by Ahuramazda, helping the poor, the three standards 43-46

,, XLVII. Baga Nask, fargard II., Ashem: bestowing wealth, reward of meritorious works .. 47

PAGES.

CHAPTER XLVIII. Baga Nask, fargard III., Yénghé-hâtâm: worship of Ahuramazda, praise of males and females, atonement for crimes, modes of worship 48-49

,, XLIX. Baga Nask, fargard IV., Yânîm-manô; praise of Zarathushtra, his legal authority, source and result of things, maintenance of cattle, (§§ 1-7); benefit to the worthy, reverence towards the pious, gratification of the sacred beings, teaching the Religion, (§§ 8-13); disclosure of knowledge, teaching righteousness, seeing the throne of Ahuramazda, entertaining Him, gratifying rulers, accumulating good acts, doing beneficial deeds for the archangels, and praising them, (§§ 14-21); making Religion progressive, zeal for meritorious deeds, a helper of honest desires, doing works of public utility, (§§ 22-27); teaching spiritualism, past, present and future material existences 49-55

,, L. Baga Nask, fargard V., Khshmaibyâ; complaint of Geûsh-aûrvan, care of cattle, their production and increase, keeping cattle for honest purpose, superintending cattle, storing fodder, (§§ 1-6); removing vices from the body, he is powerful who possesses wealth for high-priests, standing by one's function, using one's mouth for an honest purpose, developing knowledge, teaching the good, giving to those who praise sacred beings, teaching those who cause prosperity, giving service unto king of kings 55-60

,, LI. Baga Nask, fargard VI., Ad-tâ-vakhshyâ: upholder of the respect of a priest, a man of honest habits, ceremonial of Vohuman, (§§ 1-4); propagation of good works, teaching mankind descrimination, fulfilling the need of the needy, giving leadership, selection of ways, strength for descrimination, eternity of Ahuramazda, keeping back a person from the reverence of demons, practising liberality (§§ 5-13); desire for virtuous things, happiness through devotion, benedictions for a righteous judge 60-64

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dînkard to the end of the thirty-first Chapter of Book IX. The present volume places before the public the Pahlavi text, transliteration, and translation into English and Gujarati of the Chapters XXXII.—LI. of Book IX. The only old MS. available for the editing of Book IX. is DM., and the editor has availed himself of its true copies of BK., IX. found in the mss. DP., and DE. in his library, which have been carefully followed while preparing the text contained in this volume.

The edition of the Dînkard, Book IX. has now been placed before the public for the first time in this form, and an attempt has been made, as in the previous volumes, to render the translations as readable as possible for the student as well as the layman, without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for its close study. No pains have been spared to give the most correct text so far as possible, and to enhance the utility of the work by the addition of copious notes illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references, and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta texts.

The Books VIII. and IX. are particularly interesting and important parts of the voluminous Pahlavi work, the Dînkard. The author attempts at giving the contents of the original twenty-one Avesta Nasks relating to the Zarathushtrian Religion including its moral, social, and penal codes. It appears that at the time when these books of the contents were written almost the whole of the sacred Avesta literature and its Pahlavi Version, with the only exception of the Vashtag Nask, had been in existence. The writer seems to have relied entirely on the Pahlavi version, for where he could not obtain the

Pahlavi version, as in the case of the Nâdar Nask, he has not ventured to give the contents of the particular Nask from the original Avesta accessible to him. As regards the rest of the Nasks, it is manifest that he gives their contents after having thoroughly studied the Pahlavi version, for when we compare his analysis of the *Vendidâd* with the Pahlavi rendering of the original Avesta text now extant, we cannot help commending him for his accuracy and fidelity to the original Pahlavi.

Ancient Zarathushtrian Avesta Scriptures have suffered much through the ravages of time but it is our good fortune that through the Dînkard, Books VIII. and IX., we can get some idea of their scope and contents. From the Avesta Nasks existing at the present day it is possible to suggest the probable extent in pages of the Avesta Nasks, or of the entire Avesta literature as it had existed in the period when it was authoritatively rendered into Pahlavi in the Sâsânian dynasty. The size of each of them may be given in pages approximately as follows :—

				Av. Pages.
Gâthic Nask	.. ..	1	Suta-kara (Sûdgar)	 29
,, ,,	.. ..	2	Varshta-mâthra	 51
,, ,,	.. ..	3	Bagha	 60
Hadha-mâthric	.. ..	4	Dâmâ-dâta	 54
,,	.. ..	5	Nâdar	 41
,,	.. ..	6	Pâchaka	 56
,,	.. ..	7	Ratudâta-haîtag	 65
,,	.. ..	8	Barish	 23
,,	.. ..	9	Kashkîsrûb	 34
,,	.. ..	10	Vishtâspa-sâsta	 13
Gâthîc ..	.. ..	11	Vashtag	 54
Dâtîc ..	.. ..	12	Chitra-dâta	 14
Gâthîc ..	.. ..	13	Spenta	 61
Dâtîc ..	.. ..	14	Baghân-Yasnya	 135
,, ..	.. ..	15	Nikâtûm (or Nîkîgtûm)	 375
,, ..	.. ..	16	Dûbâ-srû-jîti	 172
,, ..	.. ..	17	Hûspârama	 276
,, ..	.. ..	18	Sagâtûm	 325

			Av. Pages.
Dâtîc	19	Jvîd-Shaêda-Dâta	141
Gâthîc	20	Hadhaŏkhta	53
„	21	Staŏta-Yasnya	72

Hence the total number of pages of the twenty-one Nasks is approximately 2,104 of which only 423 pages survive now in the editions of the existing Avesta texts by Westergaard and Geldner.

Looking at the task which lay before him, that of summarizing the whole of the twenty-one Nasks of the Avesta, the Author discreetly formulates a definite plan for himself, in his Pahlavi Introduction to Book VIII. (§§ 22, 23). First he purposes to give a succinct account of what was stated in each of the twenty-one Nasks, and then a detailed description "of what is accessible in its different *hâs* and *fargards*" (§ 22). This plan, somehow, the author does not observe throughout the whole treatise. It is strictly adhered to in the first five chapters of Book VIII., and tolerably well, till we reach the end of Chapter XIV. From the next chapter he seems to have given up his idea of giving a compressed survey, and begins to give a detailed account of each section of the Nask. This continues till his remarks about the eighteenth Nask come to an end. The author then reverts to his former plans, and Nasks 19-21 are again summarized concisely.

The Book IX. contains the detailed description of the three Nasks in accordance with the scheme formulated by the author in his Pahlavi Introduction to Book VIII. It is our misfortune that only the first three Nasks are so described in details by the author. The summary of the different *fargards* or chapters of the Sûdgar Nask is given in Chapters II.–XXIII., of the Varsht-Mânsar Nask in Chapters XXIV.–XLVI., and of the Baga Nask in Chapters XLVII.–LXVIII. We are unable to know whether the folios containing detailed description of the other Gâthîc and Hadha-Mãthric Nasks are

missing from the MSS. now extant, or the author abandoned his scheme as Spencer did in his *Faerie Queene.*

The three Gâthîc Nasks summarised in Book IX., as it appears from their contents, were devoted to explanatory commentaries on the various *hâs* or chapters of the Gâthâs contained in the Staŏta-yasht Nask, the first of the Gâthîc Nasks. This fact further draws our attention to the division of the Avesta scriptures into twenty-one Nasks to correspond to the twenty-one words contained in the Ahunavairya formula which was taken as the quintessence of all knowledge.

The Sûdgar Nask, the first Nask treated in Book IX., was devoted to elucidating important points from the Avesta text of the various *hâs* of the Gâthâs with suggestive remarks and allusions to the history and legend prevailing in ancient Iran. In the Varsht-Mânsar Nask, next dealt with by the author of the Dînkard, Book IX., the Avesta text of the Gâthâs is more closely adhered to and each fargard is devoted to explaining the ideas underlining a line in the Gâthîc text. The chief object of this Nask was to bring home to us the great truths embodied in the Gâthîc hymns in their application to facts.

The text in the present Volume continues the remaining fargards of the Varsht-Mânsar Nask. Chapter XXXII., while dealing with the renovation, incidentally mentions the titles of the various priests officiating at the *yazishna* ceremonial (§ 6). We are also assured of the final defeat of evil in all its forms (§ 7). The chapter ends with some interesting sentences extolling fire.

Fire is again the theme for the first five sentences of the next chapter (Chapter XXXIII). Some of the ideas mentioned here we find elaborated in the Yasna, Hâ LXII., and subsequently incorporated in the formula of the *Âtash Nîyâyish.*

The next fargard of the Nask, summarized in Chapter XXXIV., emphasises the benefits arising through good thoughts,

good words and good deeds. Zarathushtra wants disciples for propagating the good Religion, and they are vouchsafed unto him.

Chapter XXXV. extols virtue and liberality, and then proceeds to mention some of the details about the day of the conference between Zarathushtra and Ahuramazda. The good Religion was demonstrated by Ahuramazda to Yima, Fraêdun, Kaî-Arshan, and Keresâspa; but it was left for Zarathushtra, assisted in his work by Vishtâspa, to propagate it.

Ahuramazda having created all things in this universe, could not have been better put than in the poetic phraseology used by the Pahlavi writer in Chapter XXXVII. (§§ 1-7). We incidentally get here some knowledge of the progress made by the ancient Iranians in astronomy, and in the study of the heavenly bodies. The legend that the world was created without any vice at first, and that subsequently vice prevailed to destroy the world of righteousness, is again mentioned here, and the good Religion is to be propagated as a panacea for the final annihilation of evil.

The next Chapter is almost wholly devoted to the seven excellences of the admonitions of Religion.

Chapter XXXVIII. begins with words of advice to Zarathushtra as to what he should do when in difficulties, as if in answer to the well-known Avesta words put at the beginning of Yasna Hâ XLVI., "Where shall I turn? wither shall I go?" The functions of Mithra and Rashnû at the renovation are set forth (§§ 9-10). The characteristics of heretics are next mentioned. The family of the Frayânas, whose names appear in the Yashts, is praised. Kaî-Vishtâspa's assistance to Zarathushtra, in his task of getting converts for his Religion, was very great (§ 22).

The influence which the high-priest exercised in ancient Iranian society is again brought out in Chapter XXXIX. He

is there described as the "tongue of the spiritual lord." He is always to speak the truth. Chapter XL. is chiefly devoted to giving details about the future existence (*tanû-î-pasîn*). The different stages of attaining to this ideal state through the advent of Zarathushtra, and his three future sons, Aûshêdar, Aûshêdar-mâh and Saŏshâns must have taken up a large part of this fargard of the Nask (§§ 4-8). Again we are told that through wisdom, ability and religion a man can attain "by degrees the sagacity of an angel" (§ 12).

The nineteenth fargard of this Nask, summarised in Chapter XLI., further deals with the renovation, and emphasises the necessity of belief in the existence of the Creator. Just judges are again extolled here, and the zeal and ardour of Zarathushtra, Frashaŏshtra and Jâmâspa praised. Chapter XLII. contains a description of the archangels, and their functions in the creation and life of creatures. Haôma is also mentioned together with Ashi-Vanghuhî as giving help to the righteous in the best existence. Reverence towards the good spirits is enjoined as a duty.

Chapter XLIII. summarises the contents of a fairly long fargard dealing with ideas contained in the Yasna, Hâ LI. Trial by ordeal will be resorted to at the time of the renovation (§ 11). Akht, the heretic, was opposed to Zarathushtra (§ 14). The concluding portion of the fargard is devoted to the praise of the various contemporaries of Zarathushtra, such as Kaî Vishtâspa, Frashaŏshtra, Jâmâspa, and Maidhyôi-mâônha (§§ 16-19).

Similarly in Chapter XLIV. we find the family of Zarathushtra further glorified, and Pourûchistâ, the daughter of Zarathushtra, and Hûtôs, wife of King Vishtâspa, praised. Some of the characteristics of those who are to cause the renovation of the world are then given. The *Aîryaman* prayer is the subject of the last fargard of the Varsht-mânsar Nask (Chapter XLV).

The Baga Nask, the third Nask and the fourth in the Gâthîc division, begins with Chapter XLVI. Unlike the first two Nasks, this Nask contains analytical commentaries upon the Gâthâs devoting a separate fargard for each Hâ. For every principle propounded in the different chapters some reason is given in elaborate phraseology, which is so common to the writers of the Dînkard. Only the first three fargards of this Nask have, however, survived in our extant Yasna, Hâs XIX.-XXI., containing the commentaries on the three oft-repeated formulæ, the Ahunavair, the Ashem, and the Yenghê-hâtâm (Chapters XLVI.-XLVIII).

Chapter XLIX. deals with the first Hâ of the Gâthâs, Yasna, Hâ XXVIII. The source and result of everything are to be attributed to Ahuramazda (§ 4). Then follow a long list of moral duties and rules of conduct to be observed by good people, in every case giving the reason for the same. It is a matter of great surprise that the authors of the original Avesta Nask should have been able to give such a remarkable chain of reasonings and arguments to convince their readers, as they did in this and following fargards of this Nask. Civic duties are given as much attention. A man is to help his family, district and country. One should repair roads, build bridges over rivers, conduct the waters of a river, or aqueduct or brook, and populate desolate places; and in general do other things owing to which long-lasting comfort and advantage of mankind in the world occur (§ 26). To be able to lay down these duties in their religious and moral codes, what high state of civilization must have been attained by the ancient Iranians during whose times these books were composed?

The fifth fargard of the Nask, Chapter L., contains the complaint of the Geûsh-aûrvan, and then proceeds to enjoin the care of cattle. Chapter LI., the last in this volume, lays down the need for giving reverence to the good spirits and thereby becoming good and virtuous.

The history of the early copies of the Pahlavi text of the Dînkard may be settled from the first and second colophons found in DM. and DE. The first colophon states that the surviving Books III.-IX. of the Dînkard now extant, were found and discovered in Asuristân, near Bagdâd, whereof the earliest copy was made by Mâh-vindât, son of Narîmân, son of Behrâm, son of Mehrvân, on the Dîn rûz of the month of Tîr, in the year 369 after the 20th year of Yazdakard, son of Shahryâr (about July 1020 A.D.). Consequently, it was made after about 170 years of the first compilation of the work by Ataro-frobag, son of Farrukh-zâd, who had a religious controversy with Abâlish in the presence of Khalifah-al-Mâmûn, who reigned from A.D. 813-833 (see also Shikand-gumânîg-Vijâr, Chaps. IV., IX., X). It is manifest from this colophon by Mâh-Vindâd that he had not copied his text from the original manuscript of the Dînkard of Atarôpât , son of Hîmîd, but from a copy supposed to be the earliest surviving in his time, in which the first two books were already missing. The second colophon appended to the earliest copy now surviving, mentions as its writer Shaharyâr, son of Ardashîr, son of Rustam, son of Erach, son of Kôbâd, son of Iran-shah, who completed his copy on the day of Ahuramazda of the month of Spendarmad, in the year 865 after the 20th year of Yazdakard (about 1516 A.D.). The original of that copy by Shaharyâr had been transcribed by Marzbân, son of Spendâd, son of Marzban, son of Mehrvân, son of Spendâd, son of Mehrvân, son of Marzbân, son of Dahishn-aîyyâr, son of Rôz-vêh, son of Shah-mard. "The date of Marzbân's copy," says Dr. West, "may be approximately fixed by observing that his father's first cousin wrote a copy of Ardâ-Virâf and Gôsht-Fryân, mentioned in K. 20, in the year 690 of Yazdakard, while his great-great-grand-uncle wrote a similar copy mentioned in MH6., in the Parsee year 618. If this Parsi year be reckoned from the era of the 20th year of Yazdakard, as seems probable, these dates give 52 years for three generations ; and Marzbân,

living one generation later than the writer of A. Y. 690, may perhaps have written this copy of the Dînkard about A.Y. 707 (A. D. 1338); so that there was probably another copyist intermediate between him and Mâh-vindâ*t*-î Naremâhân, of whom no record has been preserved . . . . . The third colophon was written by Mâh-vindâ*d*, son of Vâhrâm, son of Êrdîshîr of Tûrkâbâd, who completed his copy, from that of Shatrô-ayâr, on the day Âvân of the month Khûrdâ*d* in the Parsi year 1009 after the 20th year of Yazdakard (21st December 1659 N. S.). This copy which constitutes the manuscript B (called DM. in this volume) was afterwards approved by Vâhrâm, son of Mâh-vindâ*t*, son of Rûstâm, son of Anôshak-rûbân, son of Rûstâm of Tûrkâbâd, who blesses the writer of the second colophon, on the day of Tîshtar, of the month of Vohûman, in the year 1038 of Yazdakard (18th August 1669 N. S.). It was also finally seen and approved by Rûstâm, son of Gûshtâsp, son of Êrdîshîr, who likewise blesses the writer of the second colophon . . . . . "

For the use of the student of this volume I quote here some of Dr. West's general remarks on Books VIII., and IX. of the Dînkard, contained in his Introduction, pp. XXXVIII.-XLIII :—

"In dealing with this account of the Nasks it is always necessary to remember that the compiler of the Dînkard relies entirely upon their Pahlavi versions, as he states distinctly in Dînkard VII., Chapter I, 3; he occasionally mentions the Avesta texts, as in Chapters VI., 1, XII., 1, and it is abundantly evident to the practised translator, that Avesta phrases often underlie the Pahlavi passages which seem to be quoted at length from the original Nasks, especially in Dk. IX,; but, for some of the details mentioned, there may be no older authority than a Pahlavi commentary, and this should ever be borne in mind by the sceptical critic in search of anachronisms."

"Regarding the authorship of the summary account of the Nasks, contained in the Dînkard, Books VIII., IX., it may be reasonably assumed, in default of any positive information, that the compiler was Ataropât, son of Hîmîd, the last editor of the Dînkard. And as nothing is said about any previous treatise being consulted, it may be safely supposed that he had access to the Avesta texts and Pahlavi versions of all the Nasks

he describes, fully three centuries after the Mahomadan conquest of Persia. The only Nask he could not obtain was the Vashtag, and the Pahlavi version of the Nâdar was also missing . . . . . The survival of so much of the sacred Zoroastrian literature, during three centuries of Mahomadan era, indicates that the final loss of nearly all this literature was not so directly attributable to the Arabs as the Parsis suppose. So long as a considerable number of the Persians adhered to their ancient religion, they were able to preserve its literature almost intact, even for centuries; but when through conversion and extermination, the Mazda-worshippers had become a mere remnant, and then fell under the more barbarous rule of the Tartars, they rapidly lost all their old literature that was not in daily religious use. And the loss may have been as much due to their neglecting the necessary copying of manuscripts, as to any destructiveness on the part of their conquerors; because the durability of a manuscript written on paper seldom exceeds five or six centuries . . . . . "

I again express my great indebtedness to the indefatigable labours of my predecessor in the field, the great English scholar, the late Dr. Edward William West, for his translation of the Dînkard, Book IX. in the Sacred Books of the East, Vol. XXXVI. His clear English rendering of easy passages has been literally followed herein by me in many places, as I found myself unable to render them in better English than his. His attempt, however helpful, has still all the draw-backs of a first translation of a difficult Pahlavi work like the Dînkard. Besides, Pahlavi scholarship has progressed considerably since the days of Dr. West. So I have at places differed considerably from his eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translation the spirit of Zarathushtrianism to which the twenty-one Nasks were intended to give expression. At the same time there are other places where I have thought it

appropriate to adopt the learned savant's English rendering almost without any alteration. It may be at the same time mentioned here that Dr. West has omitted to give the translation of the Pahlavi text from Chapter XXXII., § 7, to Chapter XXXIII., §8, and again from Chapter XXXV., §8, to Chapter XXXVI., § 6, contained in this volume, not through any inability in rendering the Pahlavi, but having no text thereof available to him, the folios containing the same being missing from the MSS. he had access to. I have been more fortunate in laying my hands on the said missing text in DP. and thus giving to my readers the translation of the said text for the first time.

Concluding I beg to give my most grateful thanks to the esteemed Trustees of the Sir Jamshedji Jijibhai Translation Fund for their kind patronage to this volume. To my esteemed friend and erudite scholar Professor A. V. Williams Jackson, Professor of Indo-Iranian Languages, Columbia University, I beg to tender my most sincere thanks for the Foreword which he has been so good enough to write for this volume.

Gale Retreat,
123, Cumbala Hill,
Bombay, 14th May 1926.

D. D. P. S.

THE DÎNKARD.

BOOK IX.—(*continued.*)

CHAPTER XXXII.,[1] VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) Dâhûm fargard, *Yasâdîsh*, madam frashagard î pavan gûbishn î Aûharmazda ŏl Zaratûhshtra, aîgh: "Li zak yehabûnt frashagard kardâr, yasharâyîh-înîdâr, Saŏgshâns mûn yemellûnd mardûm aîgh lâ yehamtûnêd; va yehamtûnêd pavan zak khᵛârîh î hamâg rŏshanîh yehevûnêd ŏl yasharûbân."

(2) Madam nigîrîdan, va ŏl padmân andâkhtan, pavan dastôbar kardan î kolâ kâr; denâ-ich, aêgh zak azadâr kâm î madam kadâr-chîî, nafshâ-îhâ, aîrmânîhâ, vârûnîhâ nêvagîh kardâr, kâm-varz va dûst î Aûharmazda; afash zak maînûg padash mâhmân lâ fradîptêd. (3) Va anda'rz î madam

1. The oldest manuscript which contains the text of Book IX. of the *Dînkard* is DM. From chapter XXXII I have followed the Pahlavi text in the hand-writing of my late father Shams-ul-Ullema Dr. Dasturji Saheb Peshotanji B. Sanjana, which was copied by him from some folios of DM. kindly lent to him by the late Dr. Martin Haug, and which ends at the chapter on *Bagân Ahûnavair*. It is here called DP. by me. As to the text following it I have availed myself of the MS. DE. in my library, which was copied from DM. by Dasturân-Dastur Edulji Darabji Sanjana. In all divisions into sentences of the Pahlavi text, the editor and translator has mostly followed West. 2. DP. דבדבד

XXXII. (1) Dâhûm fargard, *Yasâdîsh*, madam frashagard î pavan gûbishn î Aûharmazda ŏl Zaratûhshtra, aîgh: "Li zak yehabûnt frashagard kardâr, yasharâyîh-înîdâr, Saŏgshâns mûn yemellûnd mardûm aîgh lâ yehamtûnêd; va yehamtûnêd pavan zak khᵛârîh î hamâg rŏshanîh yehevûnêd ŏl yasharûbân."

(2) Madam nigîrîdan, va ŏl padmân andâkhtan, pavan dastôbar kardan î kolâ kâr; denâ-ich, aêgh zak azadâr kâm î madam kadâr-chîî, nafshâ-îhâ, aîrmânîhâ, vârûnîhâ nêvagîh kardâr, kâm-varz va dûst î Aûharmazda; afash zak maînûg padash mâhmân lâ fradîptêd. (3) Va anda'rz î madam

dûrîh î min ŏlâ mûnash drûj î khûg angûshîdârîh va tarmînishnîh padash stakhmag; nafshâ-ân tarmîn, levatâ vârûnân têj drûjan, va aîrmânân vêshîn-dahishn, gaŏspendân a-pâhrîj, mûst-âŏmandân ana-aîyyâr.

(4) Va madam pûhal mûn padash yehamtûnishn-î ŏl Aûharmazda, zak î pâhlûm ahvân yehamtûnêd vînishnîg, va a-vînishnîg, aûz-gehân gashtan. (5) Va châshîdan î Aûharmazda ŏl Zaratûhshtra paŏryôtkêsh, va ahû va ratû va zŏt î gêhân yekavîmûnâd; î pavan frashagard hangâm Zaratûhshtra, î min Aêzemna khûp zŏt gâs î hamâg gêhân; va Vohŭvasta î Snôê, i min daêna-ân hû-matâân, pavan Hâvanânîh; va Îsvand i Varâzân, î min Tûrân matâân, pavan Âtarevakhshîh; va Saênô î Hŏmstûvân, î min Saênân matâân, pavan Frabardârîh; va Vishtâspa, î min Nŏdarân, pavan Srŏshâvarzîh. (6) Madam amâvandîh va pîrûjgarîh î zak yazishn yehevûnêd î pavan-ich baên zak ahvân hamâg rŏzhnîh î frashagard amarg î hâm-dahishn.

1. DP. ווזרשנו.

(7) Denâ-ich, aêgh Ganrâg-Maînûg afdûm-ich aŏsh pavan Vohûman yehevûnêd. (8) Mas mizdîh î ŏlâ mûn pavan vichîdâr dahishnih râdih yazadân yazêd, baên nikîz î yazadân yehevûnêd pavan bûndag dûstîh, ham-kârîh pavan agavîn, ŏl khᵛeshkârîh î â-yûkhtârîh amesûspendân.

(9) Denâ-ich, aêgh: "Lak ŏlâ-shân havând farzand min ŏlâ-shân dâd frâj yemellûnd ham-dâdistânîh, mûn akarj avartûm hamîh frâj gûft; aêgh ham-dadistânîh-î zak î stavartar yehevûnêd." (10) Afash gûft Aûharmazda aêgh: "Li havâ-am khûdâî î dânâg, î sûd-khᵛâstâr, î frêh-dâtâr î gêhân; afam pavan zak denâ gûbishn, Yê sevishtô mînishn pavan nirang yashtâr yehevûn-âe; nêvag haêm lak âmûzîm; lak ajat yehamtûnîm ŏl aîyyârîh; afat yehabûnîm kadâr-châî padîh pâdakhshâyîh î latamâ tamâ."

(11) Denâ-îch, aêgh: "Amat âtâsh afrûjih denâ gûbishn

1. DP. [illegible]

frâj yemellûn, *Us môi* vad vechest roêshâ." (12) Madam padvâkhtan i yazadân, *âê* jân î Zaratûhshtra padûgîh î pavan frârûnîh, va frâj-dakhshag î daêna râmishn î baên kolâ 2 ahvân.

(13) Denâ-ich, aêgh medammûnêd-ash Ganrâg-Maînûg aêgh yasharâyîh madam ŏlâ stakhmag amâvand zak zimân amat yekavîmûnêd Akôman, mûn mîn ared î Vohûman amat pafshîrêd—Akôman mûn Vohûman lâ khadîtunêd—Akôman mûn zak î ŏlâ râmînîdârîh yemellûnêd.

(14) Madam bavîhûnêd î Zaratûhshtra min Aûharmazda, nimûdan zyash karp î âtâsh pavan maînûg, va nimûdan î Aûharmazda ŏl Zaratûhshtra karp î âtâsh, lâlâ vakhshîd min *dô* ayôv tanid Aûharmazda. (15) Va medammûnastan î Zaratûhshtra zak âtâsh, aêgh: "Hâm-gêhân vad lâlâ ŏl âsmân vakhsh-*âe*;" va mînîdan î zyash, aêgh: "Nêvag aêdûn li amat min

1. So in DP.

âtâsh î afzûnîg pavan hamîh lâlâ vakhsh-*âe*, pavan za*k* a*v*âgîh fr*â*j sajîtûnam *b*aên ast-âŏmandân gêhân."

(16) Va gûft Aûha*r*maz*d*a, aêgh: "Mînîtunt aê*d*ûn Zaratûhshtra, mûn-at a-mînî*d* yehevûnt; aêgh-at lâ âvâyî*d*an mînî*d*; m*â* mîn-*âe* hanâ Zaratûhshtra garaftâr ka*r*dan lâ shâya*d*, mûn khadîtun-*âe* suzân pavan za*k* î chashm vînishn. (17) "Va ana-âhûgînî*d*, Zaratûhshtra! hanâ âtâsh, va âhûgînî*d* lak hav*â*-*âe* *b*aên gaêtâân, lâ lak hav*â*-*âe* ham-hakhagîh-ka*r*dâr pêsh min ahvân frashagar*d* ka*r*dârîh; va tam*â* za*k* î li zâhag ber*â* ana-âhûgînê*d* *b*aên gaêtâân stî, râ*d*-*j*ûyesh ŏl ŏl*â*; aêgh-ash, mendavam yehabûnt, âyazêsh râmînêsh ŏlâ, Zaratûhshtra!

(18) Âzâdîh pâhlûm haît yasharâyîh.

CHAPTER XXXIII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

XXXIII. (1) 11-ûm fargard *Yâ-sîyashnân*, madam ka*r*dan î pavan

---

1. DP. ——2. DP. ——3. DP. corrupt Pahlavi transliteration of the Av.

hamâg kâr va dâdistân myâzd-î î nîm-chashtîg, amat nevag va avar â-yazî-haît baên zak 5 gâs. (2) Va denâ-ich, aêgh Aûharmazda gêhân pavan dânâgîh pavan shapîrîh parvarêd, va pavan râstîh vakhshînêd.

(3) Va madam yehabûntan î Aûharmazda âtâsh ŏl aîyyârîh î mardûm, paêdâgîh î madam mardûmân tanû aîyyârîh râmîshn î min âtâsh; pavan-ich rûbân aîyyârînîdan î maînûg î âtâsh ŏl mûn âtâsh aîyyârînêd; va padîrag rûbân hamîmârîh yekavîmûnâd î mûn âtâsh bêshêd; va madam dânâg gûftâr yehabûntan î Aûharmazda, zak i âtâsh mînênd. (4) Va denâ-ich, aêgh: "Amat âtâsh madam vabîdûnã pavan zak î nafshâ nêvagîh, Zaratûhshtra! nyôshishn yehabûnêsh, Spîtâmân! madam pavan zak î nafshâ tanû, vad-ash vâng barâ yetîbûnêd, amat-ash gûbishn i andarjînid havâ-t zâk va berâ î Aûharmazda; adîn denâ gûbishn frâj yemellûn zak î pîrûjgar, Zaratûhshtra! *Ad tôi âtarêm Ahurâ*! gâsânîg

1. DP. ꝑꝺꝛ—2. DP. ꝺꝺꝛ.

vad vêçhest roêsht*â*.'' (5) ''Yehabûnêd ŏ*l* lak âtâsh âvâdîh mûn min ŏl*â* zâgaih, Spitâmân! aêgh, gaêtâîhâ khᵛâsta*g* khûd*â*yîh î yazadân, za*k* î yazadân âhang ŏ*l* nêva*g* kûnishn mard*û*m; va yazadân za*k* gabrâ aêd*ú*n dûst chîgûn abû ŏ*l* zâha*g* ber*â*.''

(6) ''Madam vîn libbem*â*-îhâ stây*î*dan î yasharâyîh; jvîd-âgîh î min shaêdân avîg-gûmânîh î madam vîn; aêgh dâdâr tûbânîgtar va pa*d*akhshayîtar min hamâ*g* shaêdâ va mar*d*ûm''. (7) Va paêd*â*gih î min kabed gaêtâ vînishnîg mendavam madam yehevûnê*d* vad tanû-î-pasîn; aêgh mûn bavîhûnê*d* aêgh-ash âfrîgânîh î *b*aên mard*û*mân avîrtar yehevûnê*d*, stây-ishn yazîshn î yazadân vêsh kar*d*an.

(8) Denâ-ich, aêgh râ*d*îh î ŏ*l* yazadan pavan frârûn kûnishnîh yehevûnê*d*, pavan frârûn kûnishnîh, pavan frârûn mînishnîh, shâya*d* ma*d*an. (9) Va denâ-ich, aêgh: ''Sajîtûnê*d* za*k* î li Vohûman, nig*ê*rê*d* ahû î ast-âŏmand

mînishn; min vêh-gûbishnîh va kûnishn zak î ŏl li madam lakhvâr nivêgînêd, vad avô 3 bâr baên ham-yôm, mûn-ich lak râd, Spîtâman! mûn-ich ŏl lak a-râd."

(10) Va kûshîdan î shaêdân ŏl khᵛâftan î hamâg nêvagîh min mardùmân, lâ-dâd ayâftan zak-shân tûbân ŏl zak nêvagîh î mardûm pavan tanû-î-pasîn yehevûnêd; aêgh min kolâ anâgîh î shaêdâ ŏl anshûtâ andâzênd anâgîh-î zak garântar, amat-shân min râs î yazadân nihârênd, va dravandênd; afashân sâkhtar pavan yasharmôgân avârig dahishn stâidârân î yasharâyîh, pavan yasharâyîh stâidârîh, amat-ich avîr kabed stâyênd.

(11) Madam sajîtûntan î Ârmad va Târôgmad hamâî baên dâm; vîshâdan î Ârmad anshûtâ yasharâyîh; va Târôgmad, ŏl drújishn nyôgshîdan î zak î sarîtar Târôgmad; va dûrîh î yasharâyîh min zak î sarîtar chîgûn gaŏspend sezdâg min mardûm.

1. DP. ...

(12) Va denâ-ich, aêgh pavan Bûndag-Mînishnîh makhîtunîhaît Ganrâg-Maînûg, pavan zak î starishn-âŏmand kûshishn, chîgûn aŏj-âŏmand zak î nihâdgun-dahishn zanêd; *avêzag* Zaratûhshtra yehabûnt î Aûharmazda, Hvardad Amûrdad zôr î padûgîhâ ŏl farj-dahishn va nîvârishn î dâmân.

(13) Madam jvîd-shaêdâîh î Aûharmazda, va andâzishn î mardûm kûnishn ŏl mas-dâdistânîh haît, vêsh sûdîh î kâdâ dahishn î shapîr; va baên var-âŏmandîh-î yazishn î yazadân kardan. (14) Madam aêgh mardûm ŏl daêna î shapîr shapîr kâmagîh Bûndag-Mînishn maînûg yehamtûnînêd; afashân maînûgîg aûrvâkhma min yŏshdâsrînîdan î nafshâ daêna pavan frârûn kâm kûnishn yehevûnêd.

(15) Madammizd kâmagîh î kadâr-châî, va kabed sûd î min mizd î kâmagîh mardûm ; khᵛêshî-hastan î mizd pavan kâr î

1. DE. ۹۳۲

yazadân: "Pavan-ich zak î lekûm khûdâyîh pad frashagard pavan kâmag ahû-ân yehabûnam, li mûn Aûharmazda havâ-am."

(16) Âzâdîh haît yasharâyîh pâhlûm.

CHAPTER XXXIV., VARSHT-MÂNSAR NASK.

XXXIV. (1) 12-ûm fargard, *Yast*, madam paêdâgîh î hû-mata, hû-ŏkhta, hû-varshta min daêna; mâhmânîh î daêna pavan hû-mata, hû-ŏkhta va hû-varshta; va mûn hû-mata, mûn hû-ŏkhta, mûn hû-varshta khᵛêshinêd, ash yasharûbîh va zak yasharûbân mizd khᵛêshînîd yehevûnêd. (2) Va denâ-ich, aêgh lâ ŏlâ î Zaratûhshtra lâ zerkhûnishn, madam-zâyishnîh î min abîtarân mûn lâ yasharûb, afash lâ zak î yashrûbân paêdâgîh.

(3) Denâ-ich, aêgh : "Vishâd-mînishn kâmag ahû va hû-khratû nôhâdag, ŏl ŏlâ-shân mînishn yehabûnâe—daêna mûn lak li frâj gûft—aêgh min haîtân

1. DP. ꬀꬀꬀

mahîst, pâhlûm, va nêvagtûm, aêgh zak î gaŏspendân min mardûmân nîyâzag mayâ, vâstar, va avîg-bîmîh; zak î mardûmân min gaŏspendân haît khûrishn-ich va vastarg." (4) Denâ-ich, aêgh: "Zak î mardûm ŏl yazadân avâyad yehabúntan tûbân pavan bûndagîh khᵛêshîh; va zak î yazadân ŏl mardûmân âvâyad yehabûntan hamâî zak zyashân madam shapîr". (5) Va denâ-îch, aêgh: "Min ŏlâ-shân yazadân ŏl ŏlâ hû-khûdâîtûm khûdâyîh va pâdakhshâyîh barâ-ich yehabûnih, va barâ-ich châshih, mûn Aûharmazda va Zaratûhshtra."

(6) Va denâ-ich, aêgh: "Al amat-ich pavan vashkar, amat frâj min âshkâragîh, va al pavan tangîh, Spîtâmân! zak î dûshhû-varshta kûnishn varzâd, mâ Aûharmazda zak âgâs î harvispa nigîrîdâr; va âyainn chigûn kadârchâî ahû î ast-âŏmand mînêd, va yemellûnêd, (va) varzêd, aêdûn ŏlâ mas haît pâdfrâs." (7) Va denâ-ich, aêgh: "Pâhlûm yazishn va nîyâyishn gabrâ î yasharûb yazishn nîyâyishn."

1. DP. ۹۳۶

(8) Madam zîvishn khvahyishnîh va padîrishnîh; aêgh min trên babâ dastôbarîhâ: aêvag, pavan yasharâyîh sardârîh zak î paêdâg aêgh min frârûnîh; va aêvag, pavan yasharâyîh vârûnîh, zak î paêdâgîh-î levît aêgh min avârûnîh. (9) Madam aêgh "Frârûnîh madam râstîh, va râstîh madam hûzvân, pâdakhshâyîh vabîdûnând, aêgh milayâ pavan kâmag î Aûharmazda yemellûnih." (10) Va denâ-ich, aêgh: "Havâ havâ-am maînûg î afzûnîg mûn fratûm hamâî yehevûnam, va lâ pavan mendavam barâ fradîptôm."

(11) Madam yehabûntan î Aûharmazda âtâsh ŏl srâyishn, va aîyyârîh, va pânagîh î mardûmân, dâshtan va aîyyârinîdan î anshûtâ; va maînûg î âtâsh ŏl ŏlâ mûnash aûrvâkhmanîh va ŏl ŏlâ nîyâyishn vabîdûnayên, mûnash nîyâyishn kardan. (12) Zak î mas kâr î haît, pasâkht î pavan tanû-î-pasîn, mûn padash dâm avêzag yehevûnêd, pavan âtâsh yehevûnêd; bavîhûnêd âvâyîdan î mardûm min yazadân ayâftan râî.

(13) Denâ-ich, aêgh: "Mâ aêdûn lak Zaratûhshtra! i shnâyînîdârtûm, aêgh-mân vêsh pavan râmishn tûbân kardan, hu-madârîhâtar havâ-am aêgh Mânûshchîhar tûbân madan, amat min lanâ bavîhûnih, Zaratûhshtra! mûn Ameshûspend havâ-îm."

(14) Madam nimûdan î Aûharmazda ŏl Zaratûhshtra dâmân pavan tanû-î-pasîn. (15) Denâ-ich, aêgh hamâg raŏshnîh i zimîg, hamâg raŏshnîh i gaŏspend, va hamâg raŏshnîh i aûrvar, va hamâg raŏshnîh i harvispa âvâdîh mûn min yasharâyîh paêdâgîh. (16) Madam yashtan î Aûharmazda min yashtârân pavan pêsh-rûbishnîh pavan zak i Aûharmazda padmân, daêna mûn-ash gêhân yasharâyîh yehabûnt, afash khûdâyîh, va masîh padash hû-pânagîh ajash, va khûdâî shem dânâgîh haît; afash yazishn vabîdûnd, vad dahishnân min ŏlâ amat tanû-âŏmand va khayâ-âŏmand zîvênd; hamâg stihân va maînûgân nêvagîh.

1-1. DP. ʒıɐʌıɥɔıɐ

(17) Va dena-ich, aêgh: "Nafshâ lak lanâ havâ-ih, va aîrmân-ich, Spîtâmân! madam-ich ŏl lanâ yehamtûnih pavan zak î shapîr tarsagâsîh; zak i lak haît, Zaratûhshtra! masîh va bûndagîh pavan kardârîh, aêgh-at masîh va bûndagîh yehevûnêd aêgh lak zak havâ-t, Zaratuhshtra! va a-kanârag madam min mahân; aêgh-at mizd aêdûn stawar yehabûnîm, aêgh amat pavan mîyân yekavîmûnih-âe, ŏl kanârag lâ khadîtunih, zimîg pâhnâî, va rûd drânâî, va hvarshêd bâlâî."

(18) Bavîhûnast-ash Zaratûhshtra min Aûharmazda, aêgh: "Yehabûn avô li zak î gabrâân î takîgân i yehevûnêd hâvisht pavan madam mînishnîh ŏl daêna, mûn denâ î li daêna î Mazdayasnân rûbâgîh-ich yehabûnând, mûn-ich ŏl denâ î li shapîr var'zishn nigêzend, va frâj âfrîgânîh-ich kard î li pavan afrîgân yakhsenund."

(19) Gûft-ash Aûharmazda aêgh: "Yehabûnam ŏl lak zak î

1. DP. ...—2. DP. ...

hân gabrâân î tagîgân yehevûnêd hâvisht; ŏlâ-shân lak havâ-and nafshâ, va ŏlâ-shân aîrmân ŏlâ-shân; afat ŏlâ-shân ham-hakhag, va ŏlâ-shân vârûn, mûn hanâ î lak daêna î Mazdayasnân rûbâgîh yehabûnd." (20) "Kabed lak ŏlâ-shân, Zaratûhshtra! â-yazagîh, afashân frinâmagîh; afat pavan zak i ŏlâ-shân yazishn va nîyâyishn yehabûnî-haît zak î sakht râdîh; yasharâyîh lak avô rûbân levatâ, afat jân min lanâ haît, va tanû-îch, Zaratûhshtra!" (21) "Frâj avô lak baên kolâ 2 ahvân yehamtûnam ghal aîyyârîh, mûn dâdâr Aûharmazda havâ-ôm; ar'jânîg yehevûnih, Zaratûhshtra! pavan ŏlâ yehân kolâ 2 Hvardad va Amerdad, pavan râmînîdârîh î li mûn Aûharmazda havâ-ôm, pavan ŏlâ-shân milayâ kûnishn mûn avô lak li frâj gûft, min maînûgân afzûnîgtûm havâ-îm."

(22) Guft-ash Zaratûhshtra, aêgh: "Khrâstâr pavan zak î lak amâvand yehevûnt havâ-and." (23) Gûft-ash Aûharmazda, aêgh:

1. DP. ...—2. DP. ...—3. DP. omits.

CHAPTER XXXV., VARSHT-MÂNSAR NASK.

"Khᵛâstâr va amâvand yehevûnih baên ahû î ast-âŏmand." (24) Gûft-aŝh Zaratûhshtra, aegh: "Râmînîdârîh i lak ŏl lanâ pavan dêr rasishnîh khayâ, haîtân hû-dahâgtûm; aêgh-mân yehabûn-âe." (25) Gûft-aŝh Aûharmazda, aêgh: "Râmînam lak, Zaratûhshtra! baên zak pâhlûm ahvân, yasharûb!

(26) Âzâdîh haît pâhlûm yasharâyîh.

XXXV. (1) 13-ûm fargard, *Aúshtavâît*, madam vajôrg mizdîh î ŏlâ mûn, pavan zak î nêvag rûbishn, gabrâ yasharâyîh-ich, daêna nêvagîh vabîdûnayên. (2) Denâ-ich, aêgh yasharâyîh dârishn pavan varzishn.

(3) Madam nîshânag î gabrâ i yasharûb, aêgh-ash paêdâgîh va franâmishn î ghal kâr kirfag; afash a-paêdâg kastârîh, aêgh-ash vinâs-î lâ paêdâg, va var'zîdâr zak î Vohûman padmân, hû-mata,

---

1. DP. ١٣٨٧

hû-ŏkhta, va hû-varshta, va parvastagîh î kolâ shapîrîh *b*aên yasharûbân shnâyînîdârîh.

(4) Madam mizd î râd min kirfag î aîsh pavan zak î ŏld nîrûg dahishnîh vabîdûnayên; va rŏshan râsîh, va bâlist vâzishnîh, va *b*aên zak î pâhlûm ahvân frâkhû, pâdakhshâyîh, va avartar rayînishnîh, va rabâ bûrzishnîh î râst râdân rûbân; aêgh, dahishn hû-dâdâr zak gâs pavan rabâîh zyash haît bûndag mînênd, amat frashagard va tanû-î-pasîn, va gêhân hamâg rŏshan, va dâm amarg vabîdûnayên.

(5) Madam khadîtuntan î Zaratûhshtra Amesûspend pavan zak î chashm vînishn; va madam yehabûntan î Aûharmazda ŏl kûnishn-garân mizd. (6) Va denâ-ich, aêgh pavan zak î ŏlâ khratû va hûnar dâm afdûm-ich vardêd ŏl avêzagîh, va yehavûnd gêhân amarg va hamâî sûd.

(7) Madam hûnar î Zaratûhshtra denâ-ich, aêgh: "*B*aên ahvân

1. DP. omits—2. DP. adds ı

yasharâyîh kâmagtar, va âshkâraġ bêshîdâr i sarîtarân ; chand tûbânîg yasharâyîh mînîdâr nasînîdâr va ŏlâ î gand î dravand Ganrâg-Maînûg;" va vichîn î Zaratûhshtra madam rûj î ham-pûrsîh. (8) Va denâ-ich, aêgh: "-Am zak î rŏshan rûj havâ-t Aûharmazda armêsht, va vakht, î hû-awar, mûn li lâ min khûshâg, va lâ min sarmâg, va lâ min sûd, va lâ min tishn, va lâ min rûj a-dâdîh." (9) "Haŏma li havâ-t, lakhmâ, mûlâê, bûrag pavan dûm-âê basaryâ, shîr, va a-rang mayâ, amat ham-pûrsîm ŏl ôlâ î Spenâg î âgâs, î barâ vichîdâr î Aûharmazda." (10) "Mâ aêdûn zak î lekûm havâ-am frâj gûftâr, va amat-am veshtamûnt yekavîmûnêd hama-daêna î lekûm shapîr, tûbân gûftan." (11) Va denâ-ich, aêgh madan ŏl ŏlâ kadâr-ich âînînag-î zyash zast ajash, madan zak î Haŏma aûrvâkhmanîh nimâyishn va sîrîh; ajash mad khratû î harvispa-âgâs.

(12) Va madam afdîh î Vishtâspa va Zaratûhshtra. (13) Va

1. DP. ꬱꬵꬽꬱ

denâ-ich, aêgh:—"-Am nimûd daêna ŏl Yim î hû-ramag, afam nimûd ŏl rŏshan î bûland Frêdûn; afam nimûd ŏl Kaî-Arsh, afam nimûd ŏl dê-Sâmân Kersâspa, afashân lâ padîrûft min stakhmagîh î drûj î angûshîdârîh zya-shân madam mâhmân yehevûnt." (14) Va denâ-ich, aêgh: "Âgâs yehevûnt havâ-am aêgh rûbâg lâ yehevûnêd pêsh min zak vad amat avô li rasêd Sraôsh-harâî î Vishtâspa, mûnash levatâ zak î mas râd Zarat-ûhshtra." (15) Va madam akârînîdan î Zaratûhshtra levatâ avârîg daêna bûrdârân dravandân min anâgîh va zîyân î dâmân.

(16) Va denâ-ich, aêgh Zaratûhshtra pûrsîd min Aûharmazda, aêgh: "Mâ aêdûn ŏl ŏlâ-shân framâyîm, mûn lâ pavan dâr snesh tûbânîg havând; aêgh-shân zayan afzâr levît, afashân lâ sepâh, va lâ madam panâh, afashân kabed bîshîdâr." (17) Gûft-ash Aûharmazda, aêgh: "Ŏlâ-shân î tôsht mînishn gabrâ, vakhshînishn dakhshagî pavan aŏsh, mûn lâ aêdûn pavan sepâh tûbânîg havând, afashân kabed bêshîdâr."

1. DP. ...

(18) Va denâ-ich, aêgh Aûharmazda pavan haîtîgîh jûshîdan, va daêna pavan mînishn zôr-âŏmand dâshtan, pavan-ash hvarshêd paêdâgîh mizd yehabûntan, mûn khûdâyîh zyash aêdûn pavan bûndag mînishnîh; mûn yasharâyîh pavan kûnishn ash Vohûman yehabûnêd mizd.

(19) Pâhlûm yasharâyîh âvâdîh haît.

CHAPTER XXXVI., **VARSHT-MÂNSAR NASK.**

XXXVI. (1) 14-ûm fargard, *Tat-svâ-î-pers*, madam stâyishn î daêna; dênâ-ich, aêgh min daêna kolâ aîsh nêvagîh. (2) Va denâ-ich, aêgh: "Li zâhag, Zaratûhshtra! ajash li abû parvartâr yasharâyîh î shapîr; li yehabûnt, Zaratûhshtra! hvarshêd va star râs, va li âgâs havâ-am aêgh chîgûn vakhshêd va nerefsêd." (3) "Havâ netrûnam zimîg va âsmân adârishn, aêgh-ash dàshtâr-î î gaêtâ levît, va a-barâ aûftishn; li mayâ va aûrvar yehabûnt, li debrûnd; amat tîz ôl ham-âyûjênd awar va vâd, va

---

1. DP. [illegible]. See Yasna XLIII, 16, d.—2. DP. [illegible].

mûn akar*j* pâhlûm mizd pavan *z*imîg va*b*îdûnd, aêgh mizd-*î* den*â* sha̲pîr î ŏl*â*-sha̲n ye̲habûnd vârân.

(4) "Li dâm ye̲habûnt, Zaratûhsha̲*t*ra! pavan Vohûman *b*aên gêhân, amat-am ŏl*â*-sha̲n fr*â*j ye̲habûnt î pûr, î pûr-sarê*dag*; 30 satô*g*-zim za*k* î li dâm ye̲hevûnt azarmân va amarg, Zaratûhsha̲*t*ra! *b*aên za*k* 30 satô*g*-zim lâ ye̲hevûnt sûd va tîsha̲n, va lâ kha̲vad i tanû, va lâ za̲yan-âvandîh va lâ zarmân ye̲hevûnt, va lâ margîh, va lâ za*k* î sar*d* vâ*d*, va lâ za*k* î garm." (5) "Amarg za*k* î li gêhân ye̲hevûnt. hamâ*g* rŏsha̲n za*k* î ya̲sha̲rûbân stî; adîn âhû*g*înisha̲n madam ma*d* ŏ*l* gêhân î ast-âŏmand î ya̲sha̲râ̲yîh." (6) "Âkha̲*r* min ye̲habûntan i kha̲vad va za̲yan-âvandîh, a*f*am âkha̲*r* ye̲habûnt yôm va lelyâ, a*f*am âkha̲*r* ye̲habûnt aŏsh rêpîs*p*." (7) "Li kha̲dâ̲yîh bûndag-mînisha̲nîh âr'zû*g* avô ham-tvâsha̲î*d*, avô sû*d*-âŏmandtar vindînisha̲n ye̲ha*b*ûnt be*r*â râî ŏ*l* abîtar, za*k* vindînîsha̲n î

vindînêd gûshn-î va nekad gûshn, afam baên zak vindînishn yehabûnt berâ ŏl abîtar, Zaratûhshtra!"

(8) "Aêdûn Ganrâg-Maînûg nigîrîd, afash madam karîtunt min zak î zŏfar, aêgh: 'Spenâg-Maînûg! dâdâr havâ-ih harvispa dâm; kaînînam lak, Spenâg-Maînûg! harvispa dâm.'" (9-10) Madam rûbâg yehevûnêd î daêna pavan kolâ aîsh, padash frashagard tanû-î-pasîn, denâ-ich aêgh: "Hanâ î lak daêna î Zaratûhshtra gêhân frâkhûî-haît yasharâyîh, pâhlûm haît min daênân; hanâ î lak daêna î Zaratûhshtra gêhân frâkhûînîdan î yasharâyîh bûndag-mînishnîh, ŏlâ-shân fratûm barâ yehabûnî-haît baên vârôm, mûn hanâ î lak daêna î Mazdayasnân aûshmûrênd, Zaratûhshtra! hanâ î lak daêna î shapîr pâhlûm mûn pavan yasharâyîh ŏl nafshâ shâyad kardan." (11) "Frâj denâ yemallûnêsh ŏl nafshâ-ân aîrmânân, ŏl âsrûgân, va ŏlâ î kardârtûm pavan matâ; mûn hanâ î lak daêna î

1. Generally written ᚠᚱᚨᚷᚨᚱᛏ in the Mss.

Mazdayasnân barâ patkârênd, madam ân 7 kêshwar zimîg frâj denâ yemallûnêsh avô ŏlâ î frâjtûm min mânân, va vîsân, va zandân, va matâ-ân; frâj denâ î li dûsh-dîn nafrînam, Mazdayasnîh i Zaratûhshtra, jvîd-shaêdâ, î Aûharmazda dâdistân!"

(12) Gûft-ash Aûharmazda, aêgh: "Frâjam hanâ î lak jûshîd, î daêna î Mazdayasnîh i Zaratûhshtra, î jvîd-shaêdâ, î Aûharmazda dâdistân." (13) "Hat-am hanâ î lak lâ frâj jûshîd havâ-âe, Mâzdayasnîh î Zaratûhshtra, î jvîd-shaêdâ, i Aûharmazda dâdistân, pavan vinâsishn yehevûnt havâ-âe, aêgh vinâsîd havâ-âe frinâmishn î daêna i Mazdayasnân, aêgh daêna rûbâg lâ yehevûnt havâ-âe, lâ aîsh âkhar min Sûd-âŏmandân." (14) "Min zak barâ, Zaratûhshtra! rûbâg yehevûnêd daêna î Mazdayasnân, adîn-ich vad avô frashagard kardârîh, adîn-ich vad ahvân hamâî zîndagîh, adîn-ich vad rîstagân lâlâ-hanjishnîh, adîn-ich vad avŏ maînûgân barâ vichârishnîh.

1. Generally written —2. DP. adds —3. DP.

(15) Madam nikûhîdan î baên dûsh-ahû dravandân avô dravandtar havând, avô maînûgân min dravandân; va haît mûn, âkhar-ich min bûkhtan î avârîgân min dûsh-ahû, va 3 lêlyâ dûsh-ahû pajîdan, âkhar min zak 3 lêlyâ dâdâr ŏlâ-shân-ich min zak anâgîh bûjînîdan, va ŏl nêvagîh yehamtûnêd. (16) Denâ-ich, aêgh Zaratûhshtra pûrsîd min Aûharmazda, aêgh: "Chîgûn haker-ich, Aûharmazda! shaêdâ a-shanâg hû-khûdâî yehevûnt havând? chîgûn-shân baên gêhân mînênd, aêgh-shân nêvagîh ajash yehevûnt?" (17) Afash gûft Aûharmazda, aêgh: "Yehevûnt havând shaêdâ, Zaratûhshtra! dûsh-khûdâî, lâ hû-khûdâî; pavan-ich mizd zak î yasharayîh kâr frâj yehabûnd.

(18) Pâhlûm yasharâyîh haît âzâdîh.

CHAPTER XXXVII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) Madam 7 pâhlûmîh i daêna andar'z. (2) Fratûm, hamîh levatâ dâdâr, Spenâg-

---

(15) Madam nikûhîdan î baên dûsh-ahû dravandân avô dravandtar havând, avô maînûgân min dravandân; va haît mûn, âkhar-ich min bûkhtan î avârîgân min dûsh-ahû, va 3 lêlyâ dûsh-ahû pajîdan, âkhar min zak 3 lêlyâ dâdâr ŏlâ-shân-ich min zak anâgîh bûjînîdan, va ŏl nêvagîh yehamtûnêd. (16) Denâ-ich, aêgh Zaratûhshtra pûrsîd min Aûharmazda, aêgh: "Chîgûn haker-ich, Aûharmazda! shaêdâ a-shanâg hû-khûdâî yehevûnt havând? chîgûn-shân baên gêhân mînênd, aêgh-shân nêvagîh ajash yehevûnt?" (17) Afash gûft Aûharmazda, aêgh: "Yehevûnt havând shaêdâ, Zaratûhshtra! dûsh-khûdâî, lâ hû-khûdâî; pavan-ich mizd zak î yasharayîh kâr frâj yehabûnd.

(18) Pâhlûm yasharâyîh haît âzâdîh.

XXXVII. (1) 15-ûm fargard, *Ad-fravakhshâ*, madam 7 pâhlûmîh i daêna andar'z. (2) Fratûm, hamîh levatâ dâdâr, Spenâg-

---

1. DP. ـاىمو—2. DP. omits.

Maînûg, pavan nyôgshîdan, âmûkhtan, var'zîdan zak-ash daêna; denâ-ich, aêgh padash yehevûnêd bûkhtagîh zak î shapîr dahishn min Aîb-dad. (3) Dadîgar, madam jvîdâgîh î min merenchînîdâr Ganrâg-Maînûg, nikûhîdan zyash min tarmînishnîh va drûjanîh, rôêshâ zyash kolâ âhûg. (4) Sadîgar, vaêrâstan î haêm pavan hû-mata, va hû-ôkhta, va hû-varshta; va denâ-ich, aêgh: "Mûn lekûm denâ mânsar lâ aêdûn var'zêd chîgûn mînishn va gûbishn, ash lâ ŏlâ-shân khelkûnd rŏshnîh, lâ khelkûnd zak î pâhlûm ahvân; anâg haît vad avŏ zak î afdûm." (5) Chahârûm, madam pâhlûmîh i khᵛêtûgdas chîgûnîh, mûn amat khûdash-dahishnîh; afash dâdistân yehabûnt î nafshâ zâgîg vêhîh ŏl zâgîg paêdâgîh; patvandishnîh va suturishnîgîh va kârîgîh va sûdîgîh va khûdash-dahishnîh khᵛêtûgdas. (6) Fratûm, dâdâr Aûharmazda pavan abîdarîh i Vohûman î fratûm zâg var'zîdan, va min zak î var'z-yehevûnîh maînûgîg va stihîg dâm, rûbâgîh

1-1. DP. ... —2-2. DP. ...

va kabed padvandîg, çhîgûn min röẖnîh barîsh, min barîsh fîrôg, min fîrôg bâm yehevûntan; pûr rûbishnîhâ vistardan va ŏl frashagard padvastan mardûm; pavan-içh maînûgîg va stihîg vidârîgîh î baên maînûg va stih, Spendarmad zak amîdarîg gadâ padîrûftârîh vâspûhargânînîdan. (7) Panjûm, madam vabîdûntan dâshtan î zak î ahû-âŏmand va ratû-âŏmand dastôbar; nyôgshîdan zyash âmûg, va padash ŏl Aûharmazda; va dastôbarîh nêvag kirfag mizd zak î pâhlûm ahvân padvastagîh. (8) Shashûm, madam stâyishn, nîyâyishn, yazishn î dâdâr Aûharmazda; va denâ-içh, aêgh Vohûman frâj hampûrsagîh yehevûnêd, afash khratû i sûd çhâshêd, aêgh: "Khvâstâr lak havâ-âe ŏl rûbân amarg-rûbishnîh, Zaratuhshtra! aêgh Aûharmazda dâmân khûdâî, va anshûtâ shnâyishn var'zishn zak î ŏlâ nîyâyishn farmân padmân. (9) Madam khûdâyîh î Aûharmazda pavan-içh mizd pûhal yehabûnt zyash baên

1, DP. ۲۷۶—2. DP. adds ۱ —3-3. DP. adds ۵۶۷ ۹۵۱۱ ۲۵۱۱۵۵۱۱ ۲۷۶۳ ۲۱ ۲۵۴۵ ۱

—4. DP. adds ۲۰—5. DP. adds ۱۱۵

hû-aŏbâmîhâ, za*k* î gêhân vaêrâstâr, î sarîtar vishûftâr î Sûd-âŏmand.

(10) Denâ-ich, aêgh: "Pavan bûndag-mînishnîh denâ î li â-yazishn hamîshag gareftâr yehevûni*h*, Spîtâmân!"

(11) Va madam yehabûntan î Aûharmazda ŏl dâmân zôr, za*k* î zôr nîvârûn, va tarmînîdan î Ganrâg-Maînûg *a*fash afzârân; Aûharmazda va dahishnân za*k* tar-mînîh lakhvâr avô Ganrâg-Maînûg va shaêdân kâdâ, mûn za*k* î shaêdân-dâd, vashtan.

(12). Madam stâyishnîh i Zaratûhshtra denâ-ich, aêgh: "Lak havâi*h* sûd-âŏmand, va lak havâi*h* dastôbar va pad, va pavan lak haît za*k* î *av*zûnîg daêna; lak akh va ham-hakhag i harvis*p*a havând sûd-âŏmandân, va dûst lak aêdûn haît Vohûman."

(13). Pâhlûm âzâdîh yasharâyîh (haît).

1. DP. —2. DP.

CHAPTER XXXVIII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) Ûm fargard, *Kâm-namêz*, madam fravâftan î ŏl kadârchâî bûm, pavan nêvag-khvahîshnîh i gadâ; denâ-ich, aêgh: "Ana-khursandîhâ mân, Zaratûhshtra! lâ pavan ǰûshishn î lanâ, amat lâ lak shnâyênd nafshâ, lâ aîrmân, lâ ham-hakhag, lâ vârûn, lâ sâstâr î darvand mûnshân zak î shaêdân yazêd, min hanâ î lak â-yazishn va nîyâyishn." (2) "Va aêgh, amat-ich, min lanâ dûr havâih, adîn-ich min mendavam î lanâ lakhvâr al yekavîmûn; va amat-ich-at mendavam î stih lâ khûp aistâd, adîn-ich lanâ â-yazêsh, afamân frinâmêsh." (3) Denâ-ich, aêdûn aêgh-ash haît kâmag, Ganrâg-Maînûg, aêgh: "Al aîsh âyaz-âe, va al frinâm-âe ŏl Amesûspendân; va al latamâ ahûih, va al ratûih; aêgh khûdâî va dastôbar al yakhsenunând, afashân lâ kâmag î yasharâyih î pâhlûm."

(4) Va denâ-ich, aêgh: "Tang maînûgih va kam khvâstagih,

XXXVIII. (1) 16-Ûm fargard, *Kâm-namêz*, madam fravâftan î ŏl kadârchâî bûm, pavan nêvag-khvahîshnîh i gadâ; denâ-ich, aêgh: "Ana-khursandîhâ mân, Zaratûhshtra! lâ pavan ǰûshishn î lanâ, amat lâ lak shnâyênd nafshâ, lâ aîrmân, lâ ham-hakhag, lâ vârûn, lâ sâstâr î darvand mûnshân zak î shaêdân yazêd, min hanâ î lak â-yazishn va nîyâyishn." (2) "Va aêgh, amat-ich, min lanâ dûr havâih, adîn-ich min mendavam î lanâ lakhvâr al yekavîmûn; va amat-ich-at mendavam î stih lâ khûp aistâd, adîn-ich lanâ â-yazêsh, afamân frinâmêsh." (3) Denâ-ich, aêdûn aêgh-ash haît kâmag, Ganrâg-Maînûg, aêgh: "Al aîsh âyaz-âe, va al frinâm-âe ŏl Amesûspendân; va al latamâ ahûih, va al ratûih; aêgh khûdâî va dastôbar al yakhsenunând, afashân lâ kâmag î yasharâyih î pâhlûm."

(4) Va denâ-ich, aêgh: "Tang maînûgih va kam khvâstagih,

---

1. DP. ...—2. DP. ...; and adds ...—3. DP. adds ...—4. DP. ...

min kam-rûbishnîh î gabrâân î khûd-râmînîdârân âgâs havâih, Zaratûhshtra! mûn havâih a-khᵛâstâr denâ, aêgh-at a-tûbân-îgîh mâ lâ khavîtunih; va khadîtunam lak zak î gar'zishn gûbishn î ajat âmârag bavîhûnam." (5) Va denâ-ich, aêgh: "Âgâs havâih kâmag râmînîdârîh lanâ mûn Amesûspend havâîm, va yehabûnîm ŏl lak râmînîdârîh î zihih; afat yehabûnîm âzâdîh mûn dûst ŏl ŏlâ î dûst yehabûnêd."

(6) Madam yehamtûnêd î baên aŏbâmân, arvandân mûn sûd-âŏmand havând pavan âmûkhtishn var'zishn î khratû, ajshân vâlîd yekavîmûnêd zak î garshnân tishn; ŏlâ-shân min bûndag-mînishnîh avâgîh frâkhûnênd gêhân î yasharâyîh, va tangîh ŏl drûj yehabûnd, va yehamtûnêd aŏbashân sûd î min frârûnîh. (7) Va denâ-ich, aêgh zak î dûsh-stakhmag pavan zak î nafshâ kûnishn frûd, mûrd yehevûnêd. (8) Madam hamaêstârînîdan î sarîtarân hamâî pavan and-chand zôr haît,

1. DP. adds ـ.

aêgh zak î hû-khûdâî, mûn-ash dastôbar Mânsar-Spend, madam aeshma sharîtâ yehevûnêd.

(9) Madam stâyishn î vaêrâstârân denâ-ich, aêgh: "Vâvarîgân pavan khûp shnâsagîh, pavan-ich mitrô, zak î mûn vinâskârân pâdfrâs vabîdûnayên pavan hanâ dârishn, aêgh shnâsag mitrôpân." (10) Va madam nafshâ î kadâr-châî dâdistân, denâ-ich, aêgh: "Pavan Rashnû zîvînishn mûn yasharûb, va mûn-ich dravand; aêgh kolâ aîsh pavan dâdistân-âŏmandîh yakhsenunishn." (11) Va denâ-ich, aêgh: "Pavan nêvag nafshâ dârishn, mûn-ash nafshâ rûbân min dravandîh bûjîd yekavîmûnêd." (12) Denâ-ich, aêgh: "Aêdûn lak dastôbar zak î nafshâ daêna avêzag."

(13) Madam nîshân î drûj, khastag Mânih, va dravandân zyash nyôgshâg zanishn, zak-ash min ŏlâ î dahyûpad mad. (14) Va denâ-ich, aêgh: "Dravand mûn zak î li gêhân yehabûnêd ŏl zak î kaênîg Aharman lâlâîh

astînîd yehevûnêd, zak î benafshâ-rêsh shaêdâ, aêgh rûbâg kard yehevûnêd pavan margîh î zak î yasharûbîh i gêhân mûn stâyêd." (15) "Zak î yasharâyîh yazishn lâ aêdûn zak, Zaratûhshtra! stâyêd, ratû-îh î gêhân ân aêgh yemellûnêd, aêgh: 'Pavan ratû-îh va dastôbarîh li shapîr, shapîr shâyîm, va lâ aêdûn zak, Zaratûhshtra! mûtrishn barâ janbînêd ŏl mardûmân; zak ŏl ŏlâ-shân yemellûnêd, hamâî zahishnîh ajash yehevûnêd; va ŏlâ-shân mûn barâ janbînêd mûtrishn zak ŏlâ-shân âkhar mînênd, zak î shaêdân yazishn pâhlûm yehamtûnêd.'" (16) Pavan padîrag yehamtûnishnîh i Srŏsha-harâe, khûdâî ŏl ŏlâ tanû pavan bêsh, zak khûdâî mûn denâ pavan hû-zîvishnîh pânagîh, lâ pavan dûsh-zîvishnîh, va pavan kadâr-châî zimân bêshîdâr i dravandân.

(17) Madam nafshâîh î daêna hâkhtârân, kirfag î hâkhtagân. (18) Madam nîshân î afdûm aŏbâm î Zaratûhshtra-ân, mûn

1. DP. ꬱꬹꬰꬱꬹꬰ

hazangrôg-zîm. (19) Denâ-ich, aêgh ŏl khûdâyîh madam a-ârmênd, va mûn Kaî va Karap havând, zak-ich î dûsh-khûdâîtûm pavan matâ mûn min zak î sarîtar kûnishn, zak pavan gûbishn merenchînênd zak î mardûmân ahvân, va merenchînênd zak î nafshâ rûbân—merenchênd zak î ast-âŏmand gêhân, mûn-shân dar-hamag, min yasharâyîh jûshagtar ; khûdâ-yîh-ich dashnag srâyishn baên ahvân, min zak î sarîtar farmân, amat zak î avârûn yehabûnd, va âmûkhtagân ŏlâ-shân ŏl zak î afdûm avispârênd ŏl drûjag mân.

(20) Va latamâ-ich, madam stâyishn î Frayânagân dûdag yemellûnêd, aêgh: "Lâlâ yehamtûnêd yasharâyîh, Spîtâmân ! min nâpân va napatân î Tûrân ; va amat hanjîd pavan Frayânagânân, gûft aêdûn chîgûn pavan Tûrân yehevûnt ; ŏlâ-shân pavan bûndag-mînishnîh avâgîh frâdînênd gêhân î yasharâyîh, va tangîh ŏl drûj yehabûnd ; ham ŏlâshân madam

pavan Vohûman mînênd, Zaratûhshtra! ŏlâ-shân râmînîdârîh pavan gûbishn zâyêsh min lanâ, mûn Amesûspend havâîm, aêgh barâ bavîhûn."

(21) Denâ-ich, aêgh: "Hanâ î lak râdîh haît mûn Amesûspend havâîm, mûn ŏl lak râdîh vabîdûnayên, ash ôl lanâ kard yehevûnêd." (22) Madam stâyishn î Vishtâspa denâ-ich, aêgh: "Shnâyînîd lak baên ahvân pavan râddahishnîh Kaî-Vishtâspa, mûnash ôl lak pavan tangîh frâj rasishnîh haît pavan zak î Vohûman khûdâyîh, frâdînîd ŏlâ Vishtâspa gêhân î ast-âŏmand î yasharâyîh; ŏlâ mînêsh, khûp ham-hakhag, dûst avêzag, Zaratûhshtra! mûn Kaî-Vishtâspa; aêdûn zak Kaî-Vishtâspa î kârîg, î amat stâyêd daêna hamdemân hanj vardêd, aêgh-shân barâ ŏl daêna hêtyûnêd."

(23) Madam hâkhtan î Spîtâmân ŏl daêna, denâ-ich, aêgh: "Aêdûn yemellûnêsh avô Spîtâmân, 'Yasharâyîh stâyîd pavan

frônâmishn î kabed î madam pavan mînishnîg, *a*fatân dahishn bar*â* vichînishn mûn-ich a-dahishnîh; pavan-ich ŏl*â*-shân kûnishn lekûm yasharâyîh ŏ*l* lekûm yehabûnt mizd, munash yehabûnt kabed Aûhar*m*az*da* za*k* miz*d*.' " (24) Madam *a*fdîh î 4 î Aûhar-maz*da* yehabûnt jîvâ*g*, tam*â* aêgh Vohûman khûdâyîh, va tam*â* aêgh Aûharmaz*da* mâhmànîh, va tam*â* aêgh da*ê*na levat*â* bûndag-mînishnîh, tam*â* aêgh za*k* î râdân rûbân.

(25) Madam andar'z î ŏ*l* Zaratûhshtra pavan gûftan î ŏ*l* mard*û*mân va*b*îdûntan î pa*d*mân, shedkûnâ *a*-pa*d*mânîh, î khᵛêshînîdan î râdîh levat*â* aîr-mînishnîh va dânâ*g* pa*d*mân î pavan kirfa*g*. (26) Va den*â*-ich, aêgh: "Mûn mînishnîg tanû pavan hâvishtîh bar*â* ŏ*l* lak yehabûnê*d*, ŏ*l* ŏl*â* lak-ich pâhlum za*k* î nafsh*â* î dâ*d*an bar*â* yehabûnêsh; va khᵛâstîh ŏ*l* ŏl*â* yehabûnêsh mun ŏ*l* lak yehabûnâ*d* khᵛâstîh, m*â* aê*d*ûn lak rûbân pâhlûm, âî yasharûb Zaratûhshtra! amat aê*d*ûn

frônâmishn î kabed î madam pavan mînishnîg, afatân dahishn barâ vichînishn mûn-ich a-dahishnîh; pavan-ich ŏlâ-shân kûnishn lekûm yasharâyîh ŏl lekûm yehabûnt mizd, munash yehabûnt kabed Aûharmazda zak mizd.' " (24) Madam afdîh î 4 î Aûharmazda yehabûnt jîvâg, tamâ aêgh Vohûman khûdâyîh, va tamâ aêgh Aûharmazda mâhmànîh, va tamâ aêgh daêna levatâ bûndag-mînishnîh, tamâ aêgh zak î râdân rûbân.

(25) Madam andar'z î ŏl Zaratûhshtra pavan gûftan î ŏl mardûmân vabîdûntan î padmân, shedkûnâ a-padmânîh, î khᵛêshînîdan î râdîh levatâ aîr-mînishnîh va dânâg padmân î pavan kirfag. (26) Va denâ-ich, aêgh: "Mûn mînishnîg tanû pavan hâvishtîh barâ ŏl lak yehabûnêd, ŏl ŏlâ lak-ich pâhlum zak î nafshâ î dâdan barâ yehabûnêsh; va khᵛâstîh ŏl ŏlâ yehabûnêsh mun ŏl lak yehabûnâd khᵛâstîh, mâ aêdûn lak rûbân pâhlûm, âî yasharûb Zaratûhshtra! amat aêdûn

1-1. DP. repeats ـ ɔɔ—2. DP. ווחכנ

vabîdûnayên." (27) Va denâ-ich, aêgh: "Denâ î li daêna pavan khratû, pavan-ich mînishn, barâ vichînêsh." (28) Denâ-ich, aêgh, zak mûn pavan yasharâyîh âvâyad-vandîh min kardan, ash pavan kirfag kard dahishn shapîr yehevûnêd. (29) Va denâ-ich, aêgh mûn kirfag bavîhûnêd, kirfag min a-vinâsîh bavîhûnêd, a-vinâsîh â-yâvêd; mûn ŏl yazadân râd, ash min yazadân râdîh a-nasînishn. (30) Denâ-ich, aêgh: "Denâ zak mizd î âgâs havâ-ôm, mûn yehevûnt havând, va mûn-ich yehevûnd, mûn-ich haker-ich yehevûnd."

(31) Pâhlûm âzâdîh haît yasharâyîh.

XXXIX. (1) 17-ûm fargard, Spendmad, madam aêgh Aûharmazda dâm pavan dânâgîh yehabûnt, pavan râstîh yakhsenunêd. (2) Denâ-ich, aêgh kolâ aîsh mendavam pâhlûm mînishn pavan dastôbar î ahû hûzvân, pavan dastôbar î

---

1. DP. [illegible]

mînishn dâshtan, sti*h* *j*ûshâram râî hîch *af*zârân î tanû baên ahû lâ drûkhtan. (3) Vâ aêgh ahû hamâî râst hûzvân haît, amat drûjan yem*ell*ûnê*d* pavan hûzvân, za*k* mi*l*ayâ mûn ŏl*â* lâ hêmnunî*d* pavan ahû, min hanâ-ich amat min harvispa tanû hûzvân fratûm yemîtûnê*d*. (4) Ŏ*l* lak yem*ell*ûnam, Spîtâmân! aêgh aê*d*ûn pavan hûzvân yem*ell*ûn-*âe* chîgûn pavan mînishn mîni*h*, va pavan bûnda*g* mînishnîh pavan kol*â* 2 yed*â* kûnishn var'zêsh." (5) Va den*â*-ich, aêgh mûn aê*d*ûn va*b*îdûnayên za*k* far'zâna*g*, va za*k* abû î yasharâyîh pavan dânâ*g*îh; va mûn za*k* î ma*d* yekavîmûnê*d* va*b*îdûnayên, za*k* lâ ma*d* yekavîmûnêd râî bar*â* ni*g*îrê*d*. (6) Va hanâ-ich, mûn za*k* î khavîtunê*d* va*b*îdûnayên, za*k* î lâ khavîtunê*d* madam lakhvâr pûrsê*d*, ash *af*zûnîg maînûgîh dânâ*g*ih pavan tanû mâhmân yehevûnê*d*.

(7) Madam yehabûntan î ô*l* aîy*y*ârîh mar*d*ûm gaŏs*p*end, ŏ*l* aîy*y*ârîh gaŏs*p*end râmishn vâstar-ich. (8) Va den*â*-ich, aêgh

vinâsênd Va*dag* shaêdâ va dravand mar*d*ûm, lâ vinâsênd yasharûb mar*d*ûm va hû-dânâ*g* Amesûsp*e*nd. (9) Denâ-ich, aêgh: "Pavan kû*dag* tûbânîgîh min kir*f*a*g* al mang, aê*d*ûn pavan rabâ tûbânîh kabed kirfa*g* yehevûnê*d*. (10) Denâ-ich, aêgh nêva*g*îh hamâ*g* ŏl shapîrân yehabûnê*d*, va sarîtar lâ frâ*j*-hastan î yaza*d*ân yekhsenund.

(11) Va madam yehabûntan î ŏl vichârishn î pa*d*kârdârân, paêdâ*g*ini*d*an î bûkht aîrikht, hûzvân râst gûftâr; va var î nimû*d*âr bûkhtan aîrikhtan, mun ŏlâ î râst hûzvân pa*d*îrûfta*g*, *a*fash gûbishn rûbâ*g* vabîdûnayên, ash *b*aên gêhân dînâ vakhshînî*d*, mûst kâhînî*d* yehevûnê*d*. (12) Denâ-ich, aêgh âtâsh vichârishn barâ yehabûnê*d* ŏl pa*d*kârân, aêgh bûkht va aîrikht paêdâ*g* va*b*îdûnayên; amat-ash za*k* mûn sta*w*ar bûnda*g* mînishnîh va yasharâyîh-ich pa*d*ash var sa*r*dâr;

1-1. DP. illegible

va zak kabed, amat nigîrênd, ashân hêmnunêd dravandân zak nîrang î var.

(13) Pâhlûm haît yasharâyîh âzâdîh.

XL. (1) 18-ûm fargard, Yezîg, madam aêdunîh î aêvar va var-âŏmand paêdâgîh dakhshagîh madam yehevûnêd tanû-î-pasîn (2) Madam mas shekûhîh kirfag maînûg, zak-ich î kirfag-gar mardûm. pavan padash mâhmânîh î zak maînûg. (3) Denâ-ich, aêgh pavan frashagard zimân stâyênd, va aûshmûrênd, va var'zênd daêna î Mazdayasna; zak î shaêdân pavan fradîptârîh, va âkhar mardûm-ich î dravand, min zak-î shaêdân fradîptag î gûft aêgh lâ yehamtûnêd.

(4) Madam pîrûjîh î yazadân madam shaêdân pavan aŏbâmân frajâm. (5) Fratûm, zak î amat mardûm bûkhtagîh î min

dûsh-ahû râî daêna Mazdayasna stâyênd; zak î amat yashtô-fravâhar Spîtâmân Zaratûhshtra ŏl râm malkâ Kaî-Vishtâspa mad. (6) Dadîgar, amat amâvandîh va pîrûjgarîh î khûdâyîh nevag lakhvâr ŏl daêna padvandîhaît; va mardûm zak râî lakhvâr ŏl vêh-daêna yehamtûnd; va denâ yehevûnêd pavan nazd yehamtûnishnîh î Zaratûhshtrîân Aûshîdar, amat Chitrag-Myânô î yasharûb yehamtûnêd. (7) Sadîgar, amat mardûm khûrsandîhâ daêna î Mazdayasnân stâyênd, va denâ yehevûnêd pavan Aûshîdar-mâh î Zaratûshtân yehâmtûnêd. (8) Chahârûm, zak î amat kolâ aîsh pavan kâmag daêna Mazdayasna var'zând, zak zimân yehamtûnêd sûd-âŏmand pîrûjgar frashagard kardâr Saŏgshâns î Zaratûshtrân; denâ yehevûnêd sar-âŏmandîh avartûm pîrujîh i yazadân.

(9) Madam pûrsîdan î daêna min ŏlâ î daêna-âgâs, dânâg aêrpat, va nyôgshidan î ajash, va hû-zinhardan î pavan dânâgîh.

(10) Madam pâhrîj î min nihân-âŏmandîh î fradîptâr nîyâzângar yashar-môg. (11) Denâ-ich, aêgh: "Al-ich lak pavan nigûn hared-îh pavan âmûjishn i fradîpênd; aêgh-at aêdûn barâ fradîpênd ŏl hared î nigûn neflûn-âe î haît dûsh-ahû."

(12) Madam yeham-tûnêd î mardûm pavan khratû, hûnar, daêna, pâyagîhâ ŏl yêzata[1] dânôgih[1]. (13) Va denâ-ich, aêgh: "Pavan zak râs, amat[4] min baên dâmân, denâ-ich yehabûnt î vidarg anshûtâ baên aŏbash sharîtunt; aêgh Ganrâg-Maînûg a-mânâg avispârînâg stardgar Akôman ràî, amat mardûm ŏl apâ-râsîh zak î sarîtar daêna shiglinênd." (14) Denâ-ich, aêgh pavan zak î far'zânagîh khûdâyîh afdûm kolâ aîsh ŏl zak râs rasênd. (15) Va denâ-ich, aêgh mûn frâj apâ-bîmîh kirfag ayôv vinâs vabîdûnayên, pavan hanâ yakhsenunishn aêgh-ash mînishnîg kard aêgh mardûm âkhar min zâyishn pâhlûm mendavam î yŏshdâsrîh î min vinâs.

1-1. Better *shâyandagîh*.—2. DP. adds ۱.—3. DP. ۱ ۶۷۶۷۱۷.—4. *Amat* for *mûn*.

(16) Denâ-ich, aêgh khûrishn dârishn î âsrûvân madam vâstryôshân (17) Denâ-ich, aêgh âr'zûg pavan ràmishn va zôr î mardûmân min Hvardad Amûrdad gaŏspend. (18) Madam stakhmagîh î aeshma va arêshga va nasînishn î kolâ 2 pavan Bûndag-mînishnîh va Vohûman-dârîh. (19) Denâ, aêgh: "Li kard yasharâyîh daêna vandag î a-ham-dahishn, va hamâg mardûm nafshâ tanû baên ŏl zak vandag kûnishn; ajash amargîh akâmag khᵛahîshn hamâg mardûm kâmag khûdâyîh, va hamâî sûdîh ajash yehevûnêd." (20) Denâ-ich, aêgh zak gaŏspendân pâhrîj tarsagâsîh Aûharmazda haît.

(21) Madam rabâîh î yasharâyîh denâ-ich, aêgh ajash zerkhûnî-haît, avash khᵛahîshnân avartûm pâdakhshâyîh baên zak î pâhlûm ahvân; bavîhûnastan î mardûmân zak rabâîh. (22) Madam stâyishn î frashagard zimân denâ-ich, aêgh pavan zak zimân zak î padash gûmânîg havând, hamâg ŏl î

1. DP. ווי—2. DP. ורדנ

âshkâragîh sharîtunîhaît *a*fdûm ar'*j*ânîgân mizd va pûhal. (23) Madam dâdîgîh î za*k* î pavan Vohûmanîg vishûpishn, î benafshâ haît ahû î ârâyishn; denâ-ich, aêgh dravandân za*k* zimân min nafshâ dravandîh âgâs yehevûnd, amat-shân tanû vishûft. (24) Madam merenchînîdan î dravandân kirfag, za*k*-ich î nafshâ rûbân, va za*k*-ich î maînûgân ahvân, va za*k*-ich î ast-âŏamand tanû. (25) Va denâ-ich, aêgh pavan frashagard hangâm nazdîh yehamtûnêd khûdâyîh levatâ dânâgih ŏl ŏlâ î shapîrtûm min mardûmân; *a*fash padmûǰî-haît za*k* gadâ mûn padash zadârîh i sarîtarân va vakhshînîdârih î shapîrân yehevûnêd; va yehamtûnêd ŏl za*k* î ŏlâ aîyyârân far'zânagîh î pavan Vohûman.

(26) Denâ-ich, aêgh ŏlâ-shân havând î vakhshînîdâr î rûjân, va ŏlâ-shân havând sûd-âŏmand pavan matâ; va ŏlâ-shân âyîn aêgh yehevûnt yekavîmûnd hamaêstâr î ŏlâ î aeshmagûn mardûm.

1. DP. adds ∵

(27) Va denâ-iĉh, aêgh pavan zak akh akhtâ pavan ham-kâmagîh lâlâ vabîdûnâñd, aêgh pavan ham-dâdistân î khᵛêtûgdas vabîdûnâñd; va pêsh nêmag î rûj lâlâ zerkhûnd raŏshan pavan mîyân i rôê, bûland, navêndag, arûs, va rŏshan, frâj paêdâg, 3 naêzag bâlâî, mûn dêrangîh î 3 nâî, pavan lâlâîh lâlâ vakhshênd; va âkhar min naêmag î yôm rânagîh âmûkhtênd; drûj barâ debrûnâñd î khaye-bîd pêsh.

(28) Madam ayîvîyâsâŏganênd aêgh khᵛêshkârîh vabîdûnâñd, va aêdûn harvispa nêvag havând pavan khadîtuntan.

(29) Pâhlûm haît âvâdîh yasharâyîh.

XLI. (1) 19-ûm fargard, *Ad-mâg-yûv*, madam pânagîh î pânag ŏl pânagîh nîyâzân î frashagard. (2) Madam hêmnunînîdan lâ-shâyaîdan î ŏlâ-shân mûn ŏl bûn ĉhim î hêmnunishn

lâ ma*d* yekavîmûnd, pêsh min dânishnîg aûstîgânînîdan zya-shân madam haîtîh î dâdâr, î haît bûn chîm î hêmnunishn.

(3) Madam garân vîmârîh î daêna min ŏlâ î dravand dâtôbar, mûn pavan dâtôbarîh gâs rêzîdan a-dâdistân, sarîtar-kâmag, khratû dûshman; afash min râstîh rêsh, va min râstân bêsh, afash Ganâg-Maînûg padash mâhmân; daêna sûdîh va rabâ mizdîh î râst dâtôbarân, kâmag madam-barishnîh î ŏl sardârîh pavan frârûnîh. (4) Va madam jvîdâgîh î min dûstîh î dravand, dûsh-khratû î a-far'zânag, va a-khᵛêshkâr; mûn aeshma va arêshga padash avar-pîch. (5) Va madam hû-pâdakhshâyîh î pâhrîkhtârân î nafshâ chavarâ min avârûnîh, va dûsh-pâd-dahishnîh î lakhvâr-âhûgân î min avârûnîh. (6) Va denâ-ich, aêgh dravandân benaf-shâ ŏl nafshâ dravandênd, va dûsh-hûîg-înênd; pavan-ich zak amat-shân garâmîg va min yasharâyîh jûshagtar; va khûdâyîh-ich î gashûg srâyishn.

(7) Va madam stâyishn î Zaratûhshtra denâ-ich, aêgh: "Lak shîrînîh va charpîh ŏl stihân nimûd yekavîmûnêd, lak zak daêna-sardârîh pavan Vohûman, lak havâih pavan yasharâyîh khûp shnâsag." (8) Madam stâyishn î Frashŏshtra garemôgîh î pavan kirfag sardârîh pavan frârûnîh, va âmûjishn nyôgshishnîh va râst-gûbishnîh, va pavan fshegîh gêhân var'zîdârîh, sûd tâshîdârîh, va lâ yehabûntan î sardârîh ŏl sarîtarân. (9) Madam stâyishn î Jâmâspa kârîgîh-ich dastôbarîh. (10) Madam pânagîh î dahishnân î shapîr min Vohûman; va zak-ich î yasharûbân rûbân Spendarmad-ich.

(11) Madam pâdfrâs î dravand, mûnash pavan khûdâyîh a-dâdîhâ mendavam yensegûnã. (12) Madam-ich garân pâdfrâs î dravand i dûsh-mînishn, î dûsh-gûbishn, î dûsh-kûnishn, î dûsh-dîn, î dûsh-khûdâî baên dûsh-ahû. (13) Madam padvâchishn î amesûspendân ŏl

Zaratûhshtra pavan mizd i ash bavîhûnast, khûrsandînîdan î padash.

(14) Haît yasharâyîh *âzâdîh* pâhlûm.

CHAPTER XLII., **VARSHT-MÂNSAR NASK.**

XLII., (1) 20-ûm fargard, *Kad-môî-ravag*, madam bavîhûnastan î kadârch-î ŏl rûbân tûshag, va pavan gûbishn î Shatravir ŏl Zaratûhshtra, aêgh: "Aêdûn mîn-*âe*, Spîtâmân! aêgh Aûharmazda lak aîyyârînêd." (2) Dena-ich, aêgh dâmân î Aûharmazda pavan Hvardad zîvênd, pavan Amerdad amargîhênd, va pavan Spendarmad Aûharmazda bûndag-mînishnîh, afash pavan Shatraver pavan khûdaî yakhsenund.

(3) Madam bavîhûnastan î khvâstag min frârûnîh; va denâich, aêgh mûn min frârûnîh bavîhûnêd zak î min stakhmagîh î sarîtarân, ayôv hân paîtîyârag râî aŏbash lâ ayâvêd, adîn-ash pavan maînûg gŏharîg zak mizd yehabûnd, mas shapîr min zak

1. DP. ורשטד, Pers. *heshtan*, "to leave".

kh^{v}âstag. (4) Va madam gŏspend ar'*j*ânîg î ŏl*â* âratêshtâr, mûn dâd frârûn aŏj, pavan kâm î yazadân aîy*y*ârîh, va sûd î Aîrân, zanishn kastârîh î ana-Aîrân yakhsenunêd.

(5) Madam gareftârîh î mard*û*m pavan andar'z farmân î yazad*â*n râyînîdan, hand-chand-shân min yazadân pavan dânishn zôr aîy*y*âr haît; kh^{v}êshînîdan zak-shân zak î pâhlûm ahvân pavan râyînîdan î zak andar'z farmân. (6) Madam aîy*y*ârîh î yasharûbân pavan vidâr ŏl zak î pâhlûm ahvân min maînûg î dânâgîh, î khûdâyîh, râdîh, râstîh, Yasharâîshvang va Haŏma yêzata.

(7) Madam chim î gâm 3 min zŏta-gâs, Avistâg gûbishnîhâ, frâj sajîtûntan î zŏta, âkhar min yasht pavan âtâsh rôêshâ, pavan parvâchishn ŏl mayâ zŏhar-barishnîh; lâlâ hanjîdan î amêsûspendân hamâî hanjaman î ham-pûrsagîh î Zaratûhshtra rôêshâ, pavan 3 gâm min zimîg ŏl hvar-shêd pâyag, pavan hûmata, hû-ŏkhta, hûvarshta.

(8) Andar'z î ŏl Zaratûhshtra pavan-ich zak î âînînag i amesûspendân; aîyyâd-ich î âkhar min jvîdâgîh î min vînishn râî yashtan. (9) Va denâ-ich, aêgh ajash yehevûnêd hamgareftârîh î ŏlâ î hû-dânâg khûg va chîhar, pavan-ich pasijagînîdan î nafshâ kûnishn ŏl zak î ŏlâ âînîn. (10) Va madam hû-angûshîdagîh î Zaratûhshtra pavan-ich kabadîh î kirfag; denâ-ich, aêgh: "Aêdûn ŏlâ-shân kûnishn î var'zîdan, va mûnich var'zî-haît, harvispa lak pavan ŏlâ-shân yasharâyîh mizdîh haît, Zaratûhstra!"

(11) Va madam andar'z î ŏl Zaratûhshtra, denâ-ich, aêgh-"Shân tarsagâî yehevûnishn, aêgh-at mardûm tarsagâî yehevûnd." (12) Madam andâkhtan î rûjân shapân zamûn, hamâg ŏl hûchînîh î pavan kirfag; denâ-ich, aêgh mûn khvîshkâr hamâî kirfag-gar; aêgh mûn chandîh tûbân kirfag vabîdûnayên, chandîh kâm mizd yehabûnî-hait.

(13) Haît yasharâyîh pâhlûm âzâdih.

1. DP. *hû-shanâg.*

CHAPTER XLIII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

XLIII. (1) 21-ûm fargard, *Vohû-khshatra*, gûft-ash Aûharmazda, aêgh: "Li yehabûnt, Zaratûhshtra! zak î shapîr khûdâî kâmag;" va denâ-ich, aêgh amat khûdâî shapîr kâmag pavan bâhar î gêhân ar'jânîg, mûn pavan bâhar î gêhân ar'janîg, [min bâhar zag-ash yehabûnî-hâît, ŏlâ gêhân-ich afzûn, va mûnash, min bâhar dahishnîh, benafshâ gêhân-ich afzûnîg] ash bâhar-yehabûn vichîdâr-dahishn; vichîdâr-dahishnîh pâhlûm kûnishn, va avartarîh î kûnishn min mînishn gûbishn.

(2) Madam aêgh pâhlûm khᵛâstag bar î mayâ va zimîg va aûrvar; afash pâhlum khᵛahyaishnîh pavan daêna gar'zishnîgîh, va khûdâyîh râdîh. (3) Madam bavihûnastan î min yazadân ayâft, pavan-ich padkârishnîg gûbishn î padvâkhtan î yazadân; zak î ar'jânîgân ayâft padkârishn ar'jânîgîhâ. (4) Madam zôr padvastârîh î hûshîg aîyyâdîh va khratûîg vichîngarîh, aêvag ŏl tanid. (5) Madam hakhtan î maînûg sardârîh

1. DP. ۷۱۶—2. The passage in brackets seems to have been written in the marjin in DM., and hence so also indicated in DP.

âmûr'zishn agavîn baên garôdemâna, pavan nigîrîdârîh î madam dâmân î shapîr.

(6) Madam bavîhûnastan âmûkhtan î zak âkâsîh î levatâ kirfag afzûn, a-vînishn-ich vindishn î khvâstag padash yehevûnêd. (7) Denâ-ich, aêgh mûn tanû, pavan aîrîh va tarsagâsîh, barâ ŏl ŏlâ î râst daêna dastôbar yehabûnêd, pavan daêna frazânagî-hâit; afash avô ŏlâ î shapîr vêhîh yehabûnt, ŏl yazadân râdîh kard yehevûnêd. (8) Madam yehabûntan î Aûharmazda mayâ va aûrvar, gŏspend, kâdâ daêna dînâ parvardârîh, va nîvârdârîh, va padvastârîh î dâmân. (9) Madam âsânîh maînûg daêna mânsar, amat-ash zak î dânâgîh hêmnunishnîg, î haêm î nêvagtar gabrâ yemellûnêd.

(10) Denâ-ich, aêgh dravand mûn fradîftârih ŏl aîshân zak î âmûjêd, zyash pavan nafshâ âhû lâ hêmnunêd; amat-ich kabedân âmûjêd, padash hêmnunînêd far'jâm zak âmûg i ŏl

1. DP. ۱۵۳۷۱

brâhna*g* fradîpîh, va âshkâra*g* kadbâîh, va vishûft hêmnunishn pa*d*îhîh yehamtûnê*d*.

(11) Va madam pasâkhtan î mar*d*ûm stihîg pavan-ich tanû-î-pasîn pavan âtâsh va *â*sin î vi*d*âkht ; pavan stih bûkht va aîrikht î madam dînâ pa*d*ash paê*d*â*g* yehevûnt ; pavan tanû-î-pasîn dravandân rêshînî*d*an, yasharûbân râmînî*d*an. (12) Madam ka*r*îtuntan î Vohûman Ashaavhishta ŏ*l* aîy*y*ârîh pavan-ich bîm min dravandân, va madam kh^{v}êshînî*d*an î za*k* î pâhlûm ahvân pavan yasharâyîh aê-vâch. (13) Va den*â*-ich, aêgh hû-yâtûnishnîh ŏ*l* garô*d*emâna gabrâân haît î yasharûbân ; lâ aîsh min dravandân yâtûnishn.

(14) Madam dûshmanîh î Kaî vâêp-î Akht, dûsh-dîn î tem ahû, ŏ*l* Zaratûhshtra, va shi*g*linî*d*an î ŏl*â*, *a*fash ham-gûnagân dravandân, pavan za*k* î Zaratûhshtra vêîh, va dûsh-hûigîh î kâdâ ŏlâ-shân. (15) Madam basta*g*îh î Kaî va Karap mânishn

1. DP. ꬹꬺꬹꬻ—2. DP. ꬷ

min frârûnîh ; denâ-ich, aêgh lâ stihân *a*fzâyênd, va lâ maînûg ârâyênd; bar*â* gêhân kâhênd, maînûg vishûpênd.

(16) Madam khûdâyîh ar'jânîgîh i Kaî-Vishtâs*p*a rabâ hûnar va kar*d*ârîh râî, jvîd-ich min a*v*ar-mânîh. (17) Madam stâyishn î Frashaŏshtra pavan yehabûntan zyash Hvôb pavan zannîh *ôl* Zaratûhshtra; stâyishn i Hvôb pavan bûndag tarsagâsih zyash (ŏ*l*) Zaratûhshtra, va andar'z î ŏ*l* Zaratûhshtra pavan pâdakhshâî kar*d*an î Hvôb pavan ka*d*ag-bânûgîh. (18) Madam stayishn î Jâmâs*p*a pavan gadâ khᵛâstârîh va dânâgîh î pavan khᵛêshînîdan î âzâdîh i kâdâ yasharâyîh, jûshagîh î pavan pâdakhshâyîh, va daêna aûshmûrdârîh, î pavan Vohûman farmân padash aîyyârîh î Zaratûhshtra. (19) Madam stâyishn î Maîdôgmâh pavan padîraftan vidârdan zyash, vidârdan zyash daêna bûrdârîh va rûbâgînîdârîh râî; khrûsagîh va han-jastagîh (va) dûsh-khûrishnîh avârîg halag min

1. DP. ...

dravandân pêsh lêlyâ nêmag, î zak î Zaratûhshtra ham-chim râî bûrdan; va aûshmûrdan î zak î Aûharmazda dâd, pavan yazadân aûrvâkhman, va khᵛêshînîdan zyash zak î pâhlûm ahvân.

(20) Madam spûrîgîh î Zarathûshtra pavan far'zânagîh bûn bûndag mînishnîh, va afzûnîgîh ajash; sâmân-ich dânishn bar-ich î haît khûdâyînîdan î Vohûman pavan tanû-afzâr, afzâyînîdan î gêhân pavan yasharâyîh. (21) Madam pâhlûmîh î âyazishn va nîyâyishn î Zaratûhshtra, avartarîh zyash pâd-dahishn; andar'z aûbash pavan yashtan î Aûharmazda avartûmîhâ, va kâdâ yazadân pavan zak î nafshâ shem chîgûn-shân rabâîh.

(22) Haît âzâdîh yasharâyîh pâhlûm.

XLIV. (1) 22-ûm fargard, *Vahishtôk-îsht*, madam khᵛahîshnân pâhlûmîh î vêh-daêna, afash âgâsîh. (2) Madam mad

1. DP. ꐧꐪꐨ

CHAPTER XLIV., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) [illegible] (2) [illegible]

yekavîmûnêd ŏl Spîtâmân hîch mânân dûdag gadâ, pêsh-ich madan î Zaratûhshtra; ŏlâ-shân min zak dûdag dânâgîh va dâd î ârâstârîh va dastôbarîh; mânân, vîsîgân, zandân, matâân padash yehevûntan; pavan khûpîh i milayâ va kûnishn mardûm min avârûnîh ŏl frârûnîh hâkhtan bûr'zîdan; gêhânîgân ŏl-ich rasishn î vêh-daêna hêmnunînêd. (3) Va denâich, aêgh haîtîh î Kaî-Vishtâspa, zak i Zaratûhshtra Spîtâmag, va min Hvobân Frashŏshtra ajash haît. (4) Madam stâyishn î Pôrûchîst î Zaratûhshtân, pavan jûshîdan î vêh-daêna pavan khratû, va kardan î zak î daêna andar'z, khûrsandîhâ yehabûntan î tanû pavan zannîh ŏl Zaratûhshtra, va spûrîg var'zîdan î kâr va tarsagâsîh î ŏlâ, âkhar min Zaratûhshtra zanîh-ich va tarsagâsîh î Jâmâsp kardan; rabâ mizdîh zyash min Aûharmazda pavan zak daênîgîh va yazadân khᵛêshîh. (5) Madam stâyishn î Hûtôs pavan rûbâgîh

1. DP. adds ـ—2. DP. ⟨illegible⟩.

î daêna Mazdayasna padash yehevûntan, pavan vakhshishn î yasharâyîh, va vânishn drûj kâdâ, kirfag va sûd î min rabâîh î daêna-ash baen gêhân yehevûnt yehevûnêd, va ham sepâsîh, va rabâ-gâsîh zyash latamâ tamâ.

(6) Madam nîshân î ôlâ-shân î far'jâm vaêrâstâr va aôbâm ârâstâr; denâ-ich, aêgh: "Paêdâgîh ŏlâ-shân havând, Spîtâmân Zaratûhshtra! mûn denâ frashagard vabîdûnâñd baên ahvân; nigîrîdâr ôlâ-shân havând, kam-bêsh pavan gôkhrûnîh, bûndag mînishn, aêgh amatshân paêm yehamtûnêd, barâ gûkârênd; la ŏlâ-shân bîm va âzâr, va zak-ich î kadbâ gûbishn î arâst ŏlâ-shân lâ yemellûnd, pavan yasharâyîh-khvahîshnîh mûn havând yasharûb. (7) Madam dakhshag î ŏlâ-shân far'jâm vishûp aŏbâm paîtîyâr; denâ-ich, aêgh: "Paêdâgîh ŏlâ-shân havând, Spîtâmân Zaratûhshtra! mûn havând ahvân merenchînîdâr", têz darmân

1. DP. adds ⁘—2. DP. ⁘

ŏlâ-shân havând; aêgh zûd zûd khahîd yehevûnd, va *av*ârûn garân mân pavan gûkhrûnîh; lâ bûndag mînishn hav*â*nd, aêgh-shân paêm gûkâr*d*an lâ tûbân; bîm ŏlâ-shân a-chăr, za*k*-ich î kadbâ gûbishn î a*r*âst ŏlâ-shân râî yeme*ll*ûnd, pavan yasharâyîh khᵛahîshnîh mûn hav*â*nd yasharûb."

(8) Madam drûj kâma*g*îh, va drûj aiy*y*ârîh, va drûj shnây-înî*d*ârîh î za*k* î shaêdân paêtâmbar, va âzârdârîh zyash dâm î Aûha*r*maz*d*a pavan-ich ana-sachîshn î gar'zênd; va khshûp î min za*k* î ŏlâ fradîftârîhâ gûbishn *b*aên gêhân; pa*d*vastan î aôbash za*k* î shkaft va têz marg, va za*k* î garân-tûm dûshhûîg pâ*d*frâs. (9) Madam ŏlâ-shân ŏlâ dravand pasûpâî va aiy*y*âr yasharâyîh zad*â*rîhâ, va pavan-ich frêh-daênaîh i gêhân merenchînî*d*ârîh, va rûbân dravand-garîh pavan far'*j*âm.

(10) Madam gadâ î ŏlâ î hû-khûdâî gab*r*â vishûpishn ma*d*an, va gehân dâm *az* yazadân âsû*d*an, denâ-ich yeme*ll*ûnê*d*,

1-1. DP. ꝏꝏ—2. DP. adds ∵

aêgh: "Dûshîh nîrûgînîdâr va beshishn ârâstâr, aêgh dard bêshishn baên gêhân rûbâg vabîdûnãñd, nerefsînîdàr va âlâyîdâr havánd ŏl yasharûbân; haît zak î yasharûb khûdâî mûn ŏlâ-shân makhîtunêd, afashân hamêstârînêd, aêgh-shân min vinâs lakhvâr yakhsenunêd, afashân pavan kâmag kaênînêd; ŏlâ, Aûharmazda! hanâ î lak khûdàyîh mûn ŏlâ î râst zîvishn drêgûsh yehabûnêd vehîgân.

(11) Haît âzâdîh pâhlûm yasharâyîh.

XLV. (1) 23-ûm fargard, *Aîryaman*, Aîrmân-khᵛahîshnîh: "Ŏlâ lak mahîst yemellûnam, Spîtâmân! min harvispa-gûn srûbân *avêzag* pavan hâvand *A*vistâgîh; denâ shapîr mâ min zak mûn harvispa-gûn srûbân madam-kârtar frâj yehabûnt." (2) "Mûn Aîrmân-khᵛahîshnîh ŏlâshân aê aûshmûrênd

---

1. DP. ۳۰۳—2. DP. ۶—3. DP. ۱۳۵۲

mûn sûd-ăômand, havând pavan zak î ôlâ frâj aûshmûrishnîh, Spîtâmân! pâdakhshâî yehevûnêd." (3) "Zak î dûsh-dîn Ganâg-Maînûg, Zaratûhshtra! baên zak î nafshâ dâm, Spîtâmân! zimîg nigân yehevûnêd; Ganâg-Maînûg baên zimîg nigân mûn shaêdâ havând, aêgh-shân kârpud barâ shklîhaît." (4) "Va lâlâ rîst pavan zak ârâî-haît pavan aîyyârîh î ŏlâ barâ zîndagîh ŏl tanû lakhvâr yehabûnd, va tanû-ăômand jân yakhsenund aêgh lâ yemîtûnd."

(5) Haît pâhlûm azâdîh yasharâyîh.

XLVI. (1) Shnâyishn i dâdâr Aûharmazda va vispa yazadân. (2) Baga 22 fargard, fratûm Bagân Ahunavair, madam âfrîdan î Aûharmazda, pêsh mîn kolâ dahishn-î jvîd min Amesû-

1. DP. adds ۱۶ by mistake.—2. This whole sentence is here twice written.—3. Here begin collations of DE.

CHAPTER XLVI., BAGA NASK.

spend, pavan barâ nîyâzâgîh î Amesûspend, rastag milayâ î far'ânag daêna vispa-âkâsîh andartûm va hangerdîgtûm parvand, vêh-ramagtûm kerp.

(3) Tŏkhmagân tŏkhmag bakhshishnân, bûn î *avârig* kâdâ vêh-daêna gûbishn, baga Ahunavair bakhshîshnîgîh. (4) Va zak î Ahunavair *ahûna-vâîr*, *ahûna* fratûm shem î madam fratûm, nâmchisht zak î min dâdâr î Aûharmazda-ich shem, afash pasâjishn min mardûm. (5) *Mît* î haît levatâ fratûm levatâ mârîg î haît *vâîr*, kâmag î ŏlâ, î pavan dadîgar shemîh î madam fratûm; nâmchisht kâdâ dadîgarîh î zak zyash nâmchisht chimîg, î chîgûn pavan chîhar havând, dadîgar shem ângûn pavan agavînîgîh yehevûnt havând. (6) Fratûm shem padvandishn mûnash yehevûnishn î haît mânsar, hambudastan mûnash yehevûnishn mad, ôl gûbishn tŏkhmagîh; va bagîh bakhshishnîh î ajash vispa mânsarîg srâdag gûbishnîh;

1. DE. ‏ﺩﺍﺩ‏ ; —* DE. omits.—2-2. Every where ‏ﻣﻬ‏ in the Mss., and not ‏ﻣﻬ‏ *dâm*.—3. DE. adds ‏ﺍﻭ‏

afash shem Yatâg-ahûg-vaîryôg; zak maînûg mûn padash rûbâgî-haît far'zânagîh i daêna baên dâmân nîyâz-âŏmand, dahishnân pavan dânâgîh ŏl zak afzâr; va ghal-ich pavan barâ nîyâzâgîh î Amesûspend yehabûnt; hanâ-cha, aêgh Amesûspend pavan gûbâgîh dânâg, va pavan dânâgîh Amesûspend havâ-and.

(7) Madam ham milayâ denâ-ich, aêgh sakhûn hûsakhûntûm î gûft va gûbî-haît; va tûmîh lâ madam vâng i milayâ i tŏkhmag, barâ madam kabedîh î sang-ich î haît milayâ chîgûnîh baên nisang milayâ. (8) Denâ-ich, aêgh mardûm pavan âmûkhtishn, va aûshmûrishn, va var'zishn, rûbân min dûshhû, va pavan padash hastishnîh î ham-bâstagîhâ, tanû min margîh netrûnêd.

(9) Denâ-ich, aêgh Ahunavair fratûm bajishn zyash shem Bagân Ahunavair, baên yazishn-î amat avi-vidâr âsûdagîhâ srâyêd pavan 100[4] radîh î gâsân amat avi-vidâr va âsûdagîhâ

1. DE. ৩৫—2. DE. ৩৩—3. DE. ৭১—4. DE. 1000.

srâyêd kirfag; va amat vidâr âsûdagîhâ srâyêd, aêdûn î âya-zishn ghal yehevûnêd chîgûn 10. (10) Denâ-ich, aêgh pavan ham-bajishn, vad hangerdîgîh î fratûm bûndagîh î haît Stŏta-Yast yazêd, chîgûn yasht î navag-nâvar yehevûnêd baên zak yôm rûbân î ŏlâ î yashtâr 3 bâr baên garôdemân vidârênd.

(11) Madam garân vinâsîh î avidâr î bagân Ahunavair.

(12) Va denâ-ich, aêgh-ash baên Aûharmazda hêrîh, chîgûn fratûm dâm kard, kard yehevûnêd, mûn tanû pavan bûndagîh ŏl ŏlâ î dahyûpad, pavan hâvishtîh ŏl ŏlâ î dâêna dastôbar yehabûnêd; hanâ râî mâ ŏlâ-shân pavan stih ahûîh va ratûih âvâyad havând. (13) Ŏlâ î avartûm ahû va ratû dâdâr Aûharmazda; va min ham-chim amat hêrîh î ŏlâ-shân kard, zak î dâdâr Aûharmazda, chîgûn fratûm dâm kard, kard yehevûnêd.

(14) Denâ-ich, aêgh-ash tanû pavan malkâân malkâ bandagîh

dâshtan âmûkht yehevûnêd, mûn bûn pavan khᵛêshîh i Aûharmazda dârêd; hanâ râi, mâ amat bûn pavan khᵛêshîh i Aûharmazda dâsht, Aûharmazda madam nafshâ hat hû-khûdâî kard yehevûnêd, zak î aêdûn nîvârîhâît, amat stih-ich Aûharmazda âvâyad, pavan khûdâî yakhsenunêd, va amat dahishn âmûkht yehevûnêd.

(15). Denâ-ich, aêgh-ash zak î Vohûman mizd khᵛêshînîd yehevûnêd mûn mendavam î frârûn dakhshagînêd, mûn-ich drenjishn î frârûn yemellûnêd, mun-ich ŏl mardûm pâhlûm pâhrêj i min vinâs âmûjêd. (16) Hanâ râî, mâ frârûn mendavam dakhshagînîdan, dânâgihâ drenjishn gûftan, va pâhrêj î min vinâs chîgûn stihîhâ mâhmânîh pavan shapîr mardûm, maînûgîhâ min Amesûspendân, avîrtai Vohûman padash râyînîdâr; va min ham-chim, mûn ham-hûnar padash haît levatâ Vohûman ham-kirfag, va kirfag pasijag ham-mizd yehevûnêd.

1. DE. adds ∵

(17) Va denâ-ich, aêgh-ash khûdâyîh ŏl Aûharmazda yehabûnt yehevûnêd mûn zak vabîdûnayên, min *Tad Mazdâ Tavâ khshathrem* paêdâg, afash Zend î denâ: "ŏlâ, Aûharmazda! hanâ î lak khûdâyîh î mûn ŏlâ î râst zîvishn, drêgûsh, va âshna, yehabûnt bûjishn." (18) Hanâ râî, mâ Aûharmazda khûdâyîh ŏl stih avîrtar bûkhtârîh î drêgûshân dâmân min khaye-bîd lâ yehabûnt; va madam chim î mûn zôr î khûdâyîh ŏl drêgûshân bûjînîdârîh—î padvastag kâm î Aûharmazda madam khûdâyîh râyînîdan,—va khûdâyih ŏl Aûharmazda yehabûnt yehevûnêd.

(19) Denâ-ich, aêgh-ash drêgûshân pavan bûkhtârîh î min paîtîyârag aîyyârînîd yehevûnêd, mîn dûstîh ŏl Spîtâmân bûjîhênd; paîtîyârag-âŏmandîh i dâmân daêna rûbâgîh pavan daêna bûrdârîh; va dûst î Spîtâmân aîyyâr î daêna bûrdârân yehevûnêd. (20) Va madam baên yehtûntagîh î dâmân khaya-bîd min barâ, avî-chârîh î Spenâg-Maînûg ajash.

1. DE. ...

(17) ... ...

(21) Madam parvastagîh î hanâ gûbishn î Aûharmazda daêna pavan 3 padmânî î haît hû-mata, hû-ŏkhta, hû-varshta; va 4 pîshag î haît âsrûnîh, va âraṭaêshtârîh, va vâstryŏshîh, va hû-tûkhshagîh; va 5 radîh î haît mân-padîh, va vîs-padîh, va zand-padîh va matâ-padîh, va zaratûhshtrôgtûmîh; va aêvag hangerdîgîh î haît zak î shapîr khûdâî râdîh.

(22) Yasharâyîh *âzâdîh* pâhlûm haît.

CHAPTER XLVII., **BAGA NASK.**

XLVII. (1) Dadîgar fargard bagân Ysharâyîh: havât ŏl-ash kolâ aîsh *âvâdîh* î pâhlûm yehabûnt yehevûnêd, mûn ŏl kadârchâî zak î padash ar'jânîg yehabûnêd; hanâ râî, mâ pâhlûm-dahishnîh râî vêsh barâ sûd-dahishnîh, va sûd-dahishnîh ar'jânîgîhâ dahishnîh yehevûnêd. (2) Va denâ-ich, aêgh-ash mizd î kolâ kirfag ŏl mardûm yehabûnt yehevûnêd, mûn

---

1. DE. ...

mardûm pavan khᵛêshkârîh, amat âmûjêd yakhsenunêd; mâ chîgûn khᵛêshkârîh î hamâg kirfag ŏlâ mûn mardûm pavan khᵛêshkârîh âmûjêd va yakhsenunêd; ash kirfag mizd î mardûm min khᵛêshkârîh khᵛêshînîdan shâyênd khᵛêshînîd yehevûnêd. (3) Va denâ-ich, aêgh-ash ŏl kolâ kirfag rûbâgîh yehabûnt.

(4) Zak î kirfag-shnâs, va khᵛâstâr padash, azân â-khanîd-înîd yehevûnêd; mûn pâdakhshâyîh pavan frârûnîh yakhsenunêd, avîrtar pavan kirfag-garân mizdînîdan; va mûn-ich vijîr va dâtôbarîh râst vabîdûnayên, avîrtar pavan bajag-gar pûhalînîdan, va min pâdîrângarîh î kirfag spûkhtan; va mûn-ich mîyânjîgîh dânâgîhâ vabîdûnayên avîrtar pavan khûp râyînîdârîh î gêhân.

(5) Yasharâyîh âzâdîh haît pâhlûm.

CHAPTER XLVIII., BAGA NASK.

XLVIII. (1) Sadîgar fargard Yângyê-hâtâm: havât latamâ-ash zak î Aûharmazda yazishn châsht yehevûnêd, mûn dâd zak î Aûharmazda, aêgh-ash dâd frârûn. (2) Va denâ-ich, aêgh-ash yazishn î Aûharmazda kard yehevûnêd, mûn ŏl haîtîgân maidûmân zîvishn khvahyishnîh. (3) Denâ-ich, aegh-ash yasharûbân zakarân va nekedân yasht yehevûnêd, mûn nîyâyishn ŏl Amesûspendân. (4) Va vichârishn i vajagân, chîgûn haît shnâyishn hamâg zak î Aûharmazda ajash khûdîhâ; afash pavan padvand yehamtûnêd ŏl Aûharmazda shnâyishn.

(5) Va latamâ yemellûnêd mâdîgân 3, mûnash baên hamâg âînînag yazishn î Aûharmazda. (6) Aêvag amat mardûm dâd frârûn, chîgûn pavan frârûnîh-î î mînishn sâmânî-haît; denâ zak î khûdîhâ yehamtûnêd ŏl Aûharmazda yazishn va nîyâyishn. (7) Aêvag amat ŏl mardûm zîvishn

1. DE. ⁊ⲙⲁⲧ—2. DE. ⲙⲟⲩ

kh^{v}ahyishnîh ch̲âshêd, afash dâdistân pânagîh va parvardârîh avârîg aîyyârîh shnâyînîdârîh i mardûm; kâdâ stih-dahishn î mardûm aîyyâr, zak kard pavan mardûm pûhal padvand yehamtûnêd ŏl Aûharmazda yazishn shnâyishn. (8) Aêvag amat nîyâyishn i Amesûspendân vabîdûnayên, î haît Amesûspend, jvîd jvîd, pavan kh^{v}êsh-kârîh padash î gêhân nîvârishn râyînishn nîrûgînîdan râî, ch̲îgûn min daêna pêdâg yashtan; denâ aêgh yazishn denâ pûhal va padvand yehamtûnêd ŏl Aûharmazda yazishn shnâyishn, Amesûspend mûn pavan yazishn zôrî-haît. (9) Aêvâg, mardûm pavan zôr î Amesuspend vakhshî-hast.

(10) Yasharâyîh pâhlûm âzâdîh haît.

XLIX. (1) Shnâyishn i dâdâr Aûharmazda, va tar-dahishn î Ganrâg-Maînûg.

(2) Ch̲ahârûm fargard, Baga Yânîmanôg, madam stâyishn î

Zaratûhshtra, aêgh-ash dâtôbarîh va yân karîtunishn, va paskhun gûftârîh aêdûn yehevûnt chîgûn min mânsar paêdâg. (3) Denâ-ich, aêgh zak î ŏlâ dâtôbarîh pêsh min yân yehevûnt; aêgh-ash denâ vichîr-î madam nafshâ kard yekavîmûnêd, aêgh-ash fratûm nafshâ tanû pavan nêvagîh ar'janîg kardan, afash âkhar nêvagîh bavîhûnastan.

(4) Denâ-ich, aêgh-ash bûn bar ŏl Aûharmazda yehabûnt yehevûnêd, mûn râmishn ŏl Aûharmazda yehabûnêd, mâ bûn va bar sûd sûd râmishn râmishn benafshâ râmishn râî âvâyishnîg, chîgûn râmishn rôêshâ î kolâ nêvagîh mûnash râmishn ŏl Aûharmazda aûstôfrîd kard, chîgûn-ash dâdistân denâ aêgh-ash mûn râmishn min zak mendavam yehevûnêd î Aûharmazda kâm, ash bûn va bar ŏl Aûharmazda yehabûnt yehevûnêd. (5) Denâ-ich, aêgh-ash kirfag î dâdîg râmînîdârân râmînîdan khᵛêshînîdan yehevûnêd, mûn ŏlâ î râst tarsagâsih vabîdûnayên; hanâ-cha râî, mâ mûn pavan râst tarsagâsih dâdîg

1. DE. ⁊⁊⁊⁊⁊⁊⁊⁊—2. DE. adds ⁘—3. DE. adds ⁊⁊⁊

râmînîdâr î aîshân, ŏlâ pavan var'zîdan zyash tarsagâsîh râmînîdan ċhimîg; va amat aêdûn râmînîdârîh î ŏlâ aîsh, kirfag î dâdîg râmînîdârân râmînîdan kh^{v}êshînîdan yehevûnêd. (6) Va denâ-ich, aêgh-ash khratû î Vohûman rûbâgînîd mûn milayâ pavan Vohûman yemellûnêd; hanâ râî, mâ khratû Vohûmanîg, afash rûbâgîh pavan milayâ avîrtar.

(7) Va denâ-ich, aêgh-ash frâkhûîh va shnâyishn î gaŏspendân âmûkht yehevûnêd mûn gaŏspend zyash baên dârishn khûp yakhsenunêd; hanâ-cha râî, min amargânîhâ aêdûn ghal mûn gaŏspend zyash baên dârishn khûp yakhsenunêd, ash ajash sûd râmishn vindêd; aîshân mûn zak vindishn khadîtund, hâvand-ich î ŏl nafshâ sûd râmishn râî, gaŏspend khûp dâshtan madam âmûkhtênd.

(8) Va denâ-ich, aêgh-ash nêvagîh ŏl nêvagîh i ar'jânîg yehabûntan âmûkht yehevûnêd mûn nêvagîh zyash haît pavan

1. DE, adds ∵—2. DE. [illegible]—3-3. DE. adds ∵—4. DE. [illegible]

khᵛêshîh i yazadân yakhsenunêd; hanâ-cha râî, mâ nêvagîh zyash haît pavan sûd î yazadân dâshtan râî barâ ŏl ar'jânîg yehabûnêd, ajash aîshân madam âmûkhtênd. (9) Denâ-ich, aêghash pavan kolâ 2 ahvân âzâdîh ŏl ŏlâ î âzâd î ar'jânîg yehabûntan amûkht yehevûnêd, mûn ŏl tan-âŏmand va jân-âŏmand ar'jânîg nêvagîh yehabûnêd ; hanâ-cha râî, mâ-ash stih va maînûg kolâ 2 haît, afash stih baên denâ ahvân, maînûg baên zak ahvân, min zak nêvagîh dahishnîh shnâyishn yehamtûnêd. (10) Denâ-ich, aêgh mûn tarsagâsîh î shapîrân vabîdûnayên, ash denâ-ich âmûkht yehevûnêd aêgh yazadan zak mûn-shân kâm-var'z râmênd ; hanâ-cha râî, mâ shapîr ŏl ŏlâ, mûn-ash tarsagâsih var'zêd shnâyishn pasakhûn yehevûnêd, yazadân dehash aêvar.

(11) Denâ-ich, aêgh mûn pavan fratûm avô mardûmân denâ-ich âmûkht yehevûnêd, aêgh yazadân ayâft khᵛâstârân

1-1. DE. adds ∵—2. DE. ۱۳۶۱۶۶

pavan padvâz yazadân ghal râmênd; hanâ-cha râî, mâ min farmân min daêna barâ yehabûnt mâhmânîh î yêzat frâi ûnîh baên gêhân min zak barâ, va dahishn î râs î âzâdîh min yazadân ŏl mardûmân, pavan-ich padvâzishn î ayâftân yehevûnêd; mardûm padash avîg-gûmântar yehevûnd, va pavan yazadân vêsh hêmnund. (12) Va denâ-ich, aêgh-ash rûbân baên garôdemân yehabûnt yehabûnt yehevûnêd, min mendavam ŏl ŏlâ yehabûnt mûn yazadân shapîrân stâyêd; hanâ-cha râî, mâ pavan-ich râdîh î pavan khvâstag, va dahishn-î, râs ŏl garôdemân paêdâg; mendavam ŏl stâidârân î yazadân shapîrân yehabûnt rabâtar râdîh. (13) Va denâ-ich, aêgh-ash tarsagâsîh î tarsagâsih nîyâzagân kard yehevûnêd mûn vâchag ŏl shapîrân châshêd; hanâ-cha râî, mâ ŏlâ î shapîr âmûg î daêna pavan tarsagâsih, va sûd va râmishn î yazdân shapîrân ŏl kâr debrûnayên.

1-1. DE. omits—2. DE. omits.—2a. DE. ۱۶—3. DE. adds ∵—4. DE. omits

(14) Denâ-ich, aêgh-ash âgâsîh î pavan zak î Aûharmazda daêna ôl nafshâ sharîtunt yehevûnêd mûn Vohûman jûshêd; hanâ-cha râî, mâ dânishn î râst min avêzag khratû vichîngarîh yehevûnêd, va *avêzag* rasishnîh î vichîngardârtûm ahû ŏl mînishn, pavan dagyâîh î râs andarg ahû mînishn yehevûnêd, pâkîh î zak râs pavan mâhmânîh î Vohûman tamâ yehevûnêd. (15) Denâ-ich aêgh-ash yâsharâyîh âmûkhtîd mûn ŏl yasharâyîh mînishn padvastag yakhsenunêd; hanâ-cha râî, mâ-ash mînishn ŏl padash tûkhshishnîh, vasûbârîd pavan tûkhshishn, ŏl ayâvishn yehamtûnêd. (16) Denâ-ich, aêgh mûn farmân madam rûbâgîh î mendavam î Aûharmazda yehabûnêd, ash ŏl mardûmân denâ-ich âmûkht yehevûnêd, aêgh gâs î Aûharmazda aêmat khadîtunêd; hanâ-cha râî, mâ zak gâs î pavan bûndag rûbâgîh î kâm î Aûharmazda baên gêhân shâyad khadîtuntan; mûn farmân madam rûbâgîh î mendavam î Aûharmazda yehabûnêd, ash kâm î Aûharmazda baên gêhân, rûbâg

1. DE. adds ∵—2. DE. illegible—3-3. DE. adds ∵

bâhar î zak mendavam ŏl anshûtâân nimûd, mûn pavan-ich zak bûnîh î bûndagîh khadîtuntan î mardûm gâs î Aûharmazda yehevûnêd.

(17) Va denâ-ich, aêgh mûn Aûharmazda pavan tanû mâhmânînêd, adîn-ash mendavam pavan dastôbar-ich khavîtunast-ich ŏl mardûm âmûkht yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ avîrtar âmûg va dânishn zak î pavan dastôbar; va mûn Aûharmazda pavan tanû mâhmânînêd, adîn-ash bavîhûnast ahû î ŏl zak î âmûkhtishn gadâ-âŏmand va stâyîdag yehevûnêd, va mardûm padash âmûkhtênd. (18) Denâ-ich, aêgh shapîr aîsh mûn shapîr khûdâî parastag râmînîdâr, ash shapîr mardûm pavan nêvagîh frâj ŏl ŏlâ î khûdâî debrûnayên; hanâ-cha râî, mâ shapîr pavan nêvagîh zyash yehamtûnêd avârîg shapîrân padash ham-bâjînêd, va chîhar, va haêm, va khûg aêdûn min zak; barâ amatash nafshâ tanû pavan tarsagâsih râmînîdârîh î khûdâyân frâj ŏl khûdâyân debrûnâñd, ajash avârîg-ich shapîrân frâj ôl zak nêvagîh debrûnâñ yehevûnêd.

(19) Denâ-ich, aêgh andûzishn frârûnîhâ vabîdûnayên, ash râs î âvâdîh min yazadân ôl nafshâ shaitunt yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ frârûn andûzishnîh pavan a-vîn vakht vichîdâr-dahishnîh nîvârîhaît, va amat aêdûn, ganjôbar î yazadân yehevûnêd.

(20) Denâ-ich, aêgh mûn sûd barâ ol Amesûspendân yehabûnêd, ash yehabûntan î zak î pavan hâm gêhân khûdâyîh shâyad bavîhûnast yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ sûd î ŏl Amesûspendân yehabûnt nafshâ râî, zak î hâm-dahishn sûd bavîhûnêd, avartûm sûd î kâdâ vêh dahishnân khûdâî î nêvag yehevûnêd. (21) Denâ-ich, aêgh mûn stâyîdâr i Amesûspend ash daêna î shapîr stûd yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ shapîr daêna Amesûspendân stâyishn, Amesûspendân stayishn shapîr daêna. (22) Denâ-ich, aêgh-ash daêna î yazadân rûbâg kard yehevûnêd mûn aûstô-frîd î yazadan vabîdûnayên; hanâ-cha râî, mâ aûstôfrîd î yazadan kardan daêna bûrdârân

nîrûg-âŏmandînêd, va daêna rûbâgîh pavan daêna bûrdârân yehevûnêd.

(23) Denâ-ich, aêgh mûn mardûm pavan kirfag-kardan garemôg barâ vabîdûnayên, ash mizd-ich î kirfag ŏl mardûm râdînîd yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ bûn dâdâr bar dâdâr-ich yehevûnêd. (24) Denâ-ich, aêgh madam amargân mardûm sepâs, mûn frârûn kâmân aîyyâr, va mûn-ich dâm pavan frârûnîh parvardârîh, va mûn-ich handûzishn min frârûnîh; hanâ-cha râî, mâ mûn frârûn-kâmân aîyyâr vakhshîn-îdâr î frârûnîh baên gêhân; va mûn dâm pavan frârûnîh, parvardârîh abîdarîh kardâr î dâmân; mûn handûzishn min frârûnîh frâkhû-gar î gêhan yehevûnêd. (25) Denâ-ich, aêgh mûn ŏlâ î a-dâd aîyyârînêd, ash ôl khvâstârân zak zya-shân âvâyishnîg yehabûntan âmûkht yehevûnêd. (26) Zak î a-dâd aîyyârînîdan denâ yehevûnêd, chîgûn shatra, va rûdastâg, va matâ, (va) dûdag kardan, Vishtâspân mân kadag, va dâêza, va garpûshtîh, va khân î kâr-dihgân

1-1. DE. ...

dâshtan; va râs î shkastag vaêrâstaa, va pûhal î madam rûdîhâ bastan, rûd va kadas va jôî râyînîdan, avîrân âvâdânînîdan, avârîg mendavam zyash âsânîh va sûd î mardûm, ajash baên gêhân dêr-padâî yehevûnêd kardan. (27) Va mûn denâ mendavam vabîdûnayên, ash zak-ich î âkhar zerkhûnêd aîyyârînîdan, zak î sûd-âŏmandtar mendavam mardûm âvâyishnîg kardan, va ŏl-ich aîshân kardan, âmûkht yehevûnêd.

(28) Denа-ich, aêgh maînûgîh zak ŏl î Aûharmazda châsht yehevûnêd, mûn khratû ŏl ŏlâ mûn khratû; aêgh gaŏshâŏg-srûd ŏl ŏlâ âmûjêd, mûn âsn-khratû nêvag; hanâ-cha râî, mâ maînûg hanâ zyash ŏl khᵛêshîh mad yekavîmûnêd, î haît gŏshâŏ-srûd-khratû, ash ŏl Aûharmazda zâg-î haît, âsn-khratû pavan afzâyînîdan yehabûnt, Aûharmazda padash shnâyînîd yehevûnêd.

(29) Hangerdîg-î madam yehevûnt hastishnîh, va stî rûbishnîh,

1. DE. ||||—2. DE. adds ||

yehevûnêd hastishnîh; denâ-ich madam yehevûnt hastishnîh, î haît; bûn gŏharîg mînishn, nêvag-dahishn î shapîr va sarîtar stî, zak-ash shapîr vêhîh, va zak î sarîtar sarîtarîh; va madam stî-rûbishnîh î haît mîyânag, kârîg kirfag-garîh, yasharûbîh, va mizd-âŏmandîh va bajag-garîh, va dravandîh, pûhalâŏmandîh; madam yehevûnêd hastishnîh, î haît afdûm; pavan khratû râyînîdârîh î ŏlâ avartûm shapîr, î vispa vasîgân bûn, chîrîh î vêhîh madam sarîtarîh, va pâdakhshâyih î shapîrân, a-pâdakhshâyîh î sarîtarân, avêzagîhâ nîvârishn î zak î shapîr dâm.

(30) Yasharâyîh pâhlûm haît âzâdîh.

L. (1) Panjûm fargard, *Khshmâîbya*, madam denâ, aêgh-ash Gûsh-aûrvan gar'zishn lâ-yehevûnt kard yehevûnêd mûn gaŏspend zyash baên dârishn khûp yakhsenunêd; hanâcha râî, mâ-ash gaŏspend afzâyîd, va aîshân âhang va

âr'zûg i ŏl zak afzûn râî ajash andâzag vabîdûnayên, gaŏspend khûp yakhsenund; Gûsh-aûrvan gar'zishn lâ-yehevûnêd. (2) Denâ-ich, aêgh mûn farmân madam rûbâgîh i mendavam î yazadân yehabûnêd, ash pâhrêj î gaŏspendân kard yehevûnêd, afash rûbân ŏl yazadân yehamtûnêd; hanâ-cha râî, mâ gaŏspendân pâhrêj baên rûbâgîh î mendavam î yazadân, pavan-ich bûkhtârîh i rûbân, mâdagvar mendavam haît. (3) Denâ-ich, aêgh mûn gaŏspend pavan dastôbar[2] î gaŏspendân ratû yakhsenunêd, ash dûst-ich î ŏlâ î gaŏspend dâdâr ŏl gaŏspend âmûkht yehevûnêd; gaŏspendân ratû, va zak mûn pavan parvardârîh va pânagîh, va afzâyînîdârîh î gaŏspendân dânâg; hanâ-cha râî, mâ amat-ash gaŏspend pavan dastôbar î parvardâr, pânag, va afzâyînîdârîh i gaŏspendân dâsht; va ash dûstîh-ich î parvardâr ŏl parvardag, pânag ŏl pâdag, va afzâyînîdâr ŏl afzâyishnîg nimûd; va chîhar î dâdâr ŏl dahishn pavan dûstîh,

1-1. DE. —2. Better *dastôbarîh*.

---

zak î parvardâr ŏl parvardag, va pânag ŏl pâdag, afzâyînîdâr ŏl afzâyishnîg.

(4) Va denâ-ich, aêgh mûn gaŏspend pavan frârûnîh yakhsenunêd, ash ŏl yazadân yehabûnt yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ amat-ash pavan frârûnîh dâsht, ash kâmag î yazadân madam râyînêd; va amat-ash kâmag î yazadân madam râyînêd, ash ŏl yazadân yehabûnt yehevûnêd. (5) Denâ-ich, aêgh mûn gaŏspendân gûshn pavan gâs shedkûnayên, ash gaŏspend sardârînîdan-ich âmûkht yehevûnêd; hanâ râî, mâ gûshn shedkûnishnîh i gaŏspendân baên gaŏspend afzâyînîdârîh mâdîgân kûnishn, va ŏlâ î afzâyînîdâr sardârînîdan-ich î gaŏspendân âmûkht yehevûnêd. (6) Denâ-ich, aêgh mûn gaŏspend vad ŏl bûndag vakhshishnîh yehamtûnêd lâ kûshêd, ash gaŏspendân râî anbâr-ich kardan âmûkht yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ min zak dâd î afzûnîg gaŏspendân sûd î mardûmân yehevûnêd, mardûm dûstîh î ŏl sûd

râî pavan gaŏspend var'zîdan *av*îrtar tûkhshênd, *a*fashân anbâr sâjênd.

(7) Denâ-ich, aêgh mûn haîtân aŏjmandtar, aêgh aŏj zak î ŏlâ pavan kârtar, mûn ŏl ŏlâ î nafshâ rûbishn, aêgh zak î barâ âvâyad yehabûntan barâ yehabûnêd; hanâ-cha râî, mâ nafshâ nîyâzagân nîyâzag dâdârîh pavan dâdîg mînishnîhâ yehevûnêd; va dâdîg mînishnîhâ pavan âz, va varûn, va aeshma, va nang, va arêshga, avârîg drûj min tanû spûjîh nîvârîhaît; va drûj min tanû spûj gabrâ kârîg aŏj yehevûnêd. (8) Denâ-ich, aêgh pavan karîtunishn, nîyâyishn ŏl kirfag madan aôj-âŏmandtar aîsh haît, mûn khᵛâstag pavan dastôbar î aêrpadân yakhsenunêd, va mûn-ich vichîr va dâtôbarîh râst râst vabîdûnayên, va mûn-ich shapîrân aîr tarsagâî yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ mardûm amargânîhâ khᵛâstag pavan tanû âr'zûg va râmishn dâshtan, vichîr va dâtôbarîh ŏl aêgh-shân kâm sajîtûnêd kardan, aîshân ŏl aîr va tarsagâî yehevûntan va amat-ich

1. DE. ‹‹‹‹—2. DE. ‹‹‹—3. DE. ‹‹‹‹

avârûn âhang; va mûn ka*r*îtunisẖn âyûjisẖn î daêna k̲hratû k̲hᵛâsta*g* pavan dastôbar î dâena yak̲hsenunê*d*, va vicẖîr va dâtôbarîh i râst va*b*îdûnayên, sẖapîrân aîr va tarsagâî yehevûnê*d*, lak̲hvâr nihâ*d*âr haît î za*k* âhang, va mûn pavan za*k* âhang lak̲hvâr nihâ*d*an, pa*d*ûg a*ŏj*-âŏmandtar aîsẖ yehevûnê*d*.

(9) Den*â*-icẖ, aêg̲h-asẖ kol*â* aîsẖ *ŏl* k̲hᵛêsẖkârîh î ka*d*âr-cẖâî pâhlûm mendavam ye*k*avîmûnînâ*d* yehevûnê*d*, mûn k̲hᵛêsẖkârân mizd cẖîgûn-sẖân *avêzag* nîy*d*zag, rûbâ*g* yak̲hsenunê*d*; hanâ râî, m*â* mar*d*ûm tanû *ŏl* k̲hᵛêsẖkârîh ran*j*înî*d*an mizd âr'zû*g* âhangînî*d*. (10) Va den*â*-icẖ, aêg̲h mûn yông va *a*fzâr pavan frârûnîh, adîn-asẖ Vohûman dâsẖtan sẖnâsinî*d* yehevûnê*d*; adîn-asẖ râî, m*â* yông va *af*zâr pavan frârûnîh dâsẖtan aê*d*ûn yehevûnê*d*, amat pavan pâna*g*îh va aîy*y*ârîh i sẖapîrân, za*d*an va vânî*d*an î sarîtarân, vaêrâstârîh î gêhân yehevûnê*d*; va den*â*-icẖ aê*d*ûn, amat sẖapîrân dûst va sarîtarân dûsẖmîn, va shapîrân dûstîh va sarîṭarân

1. DE. [illegible]

dûshmînîh, pavan shnâkhtan î shapîr va sarîtar, nîvârîhaîtan; va shapîr va sarîtar shnâkhtan pavan Vohûman-dârîh, ŏlâ î Vohûman dâshtârîh Vohûman shnâsinîdâr-ich yehevûnêd.

(11) Va denâ-ich, aêgh mûn farmân madam rûbâgîh î mendavam î yazadân yehabûnêd, ash nafshâ-ich dânishn va âmûg vakhshînîd yehevûnêd; hanâ-cha râî, vêhân nafshâ kâr farmân âvâyêd, dânishn-ich va âmûg zyash, pavan zak kâr farmânîh (va) vâzîstîh âvâyishnîg, vakhshînênd. (12) Denâ-ich, aêgh mûn ŏl shapîrân âmûjêd, adîn-ash kirfag î mûn-ich aîyyârînîdan î Zaratûhshtra pavan daêna gûftârîh khᵛêshînîd yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ Zaratûhshtra daêna ŏlâ-shân-ich î frashagard yehevûnd râî gûftan padvastan pavan âmûkhtan î shapîrân âmûkhtârân hâm-daêna, ŏl Zaratûhshtra pavan daêna gûftârîh aîyyârînîdan, zak kirfag khᵛêshînîd yehevûnêd.

(13) Va denâ-ich, aêgh mûn mendavam ŏl ŏlâ aîsh yehabûnêd

mûn yazadân shapîrân stâyêd, ash pavan-ich gûbishn gâs tamâ khᵛêshînîd yehevûnêd. (14) Denâ-ich, aêgh mûn ŏl ŏlâ i afzûnîgân âmûj, ash zîyân î min ana-afzârîh î pavan daêna min gêhân bast yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ min zak âmûg va afzâr î daêna sûd î ajash baên gêhân afzâyêd. (15) Denâ-ich, aêgh mûn ŏlâ î yasharûb pavan nêvagîh frâj ŏl khûdâyân debrûnã, adîn-ash zak î avartûm aîyyârîh kard yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ-ash frâj ŏl jîvâg î vindishn aîmîdîh î zak î avartûm nêvagîh padvast yehevûnêd.

(16) Denâ-ich, aêgh mûn tanû pavan bandagîh barâ ŏl ŏlâ î mahist malkâân malkâ râî yehabûnêd, ash râs î hûmânishnîh, va râmishn aîyyârîh, va khûdâyîh dahishnîh min Aûharmazda ŏl nafshâ sharîtûnt yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ bûn chim î nêvagîh ar'jânîgîh i mardûm min dâdâr, bandagîh zyashân baên dâdâr; va min zak chîgûn ŏlâ î

1. DE. ꝺꝺꝺꝺꝺ

hû-khûdâî dahyûpad stihîhâ dâdâr, pad-vîzîg dâmân sardâr mûn aûstîgânîhâ tanû pavan bandagîh ŏl ŏlâ yehabûnêd, adîn-ash ŏl-ich dâdâr yehabûnt yehevûnêd; "Va lechadôn âmûjam bûn î nêvagîh î ar'jânîgîh, î min dâdâr ŏl nafshâ padvast, râs î zak î ajpar gûft, va avârîg-ich nêvagîh ajash ŏl nafshâ sharîtunt yehevûnêd."

(17) Yashrâyîh haît âzâdîh pâhlûm.

LI. (1) Shashûm fargard, Ad-takhshy, denâ aêgh mûn zak î dânâg aêrpat sardârîh âzarm madam bûrdâr, ash aêrpad-istân khvâst pavan daêna kardan vakhshînîd yehevûnêd; hanâ râî, mâ zak î afzârân nîyâzag dahishnîh mardûm chîhar âr'jûgîhâ tûkhshâgînîdâr yehevûnêd ŏl zak î frâhangân âmûg. (2) Va denâ-ich, aêgh mûnash dâd frârûn, ash stâyishn î Aûharmazda kard va amûkht yehevûnêd; pavan-ich denâ chim sûd

râmishn kadârchâî mûn frârûnîh râî, zak-ich î frârûn dâd ŏlâ-ich mûn dâdâr î zak î frârûn dâd î benafshâ haît Aûharmazda stâyênd. (3) Va denâ-ich, aêgh mûn milayâ î frârûn yemellûnêd, ash yazishn-ich i Vohûman kardan-ich âmûkht yehevûnêd; pavan-ich denâ chim, hû-chîharîh va âvâyishnîgîh î frârûnîh râî, shapîrân andâzag ajash vabîdûnd, va milayâ î frârûn yemellûnd, gûbishn î frârûn yazishnîh Vohûman haît. (4) Denâ-ich, aêgh mûnash râs frârûn yazishn î ghal vabîdûnayên ajash mas yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ yazadân ŏl yazishn î pâk-haêmân, î frârûn râsân, avîrtar yehamtûnd, va padîrênd.

(5) Denâ-ich, aêgh âmûg î daêna vakhshînîdâr yehevûnêd, mûn madam kirfag rûbâgînîdârân nêvagîh kardâr; hanâ-cha râî, mâ min nêvagîh kardârîh î madam kirfag rûbâgînîdârân afzûn î kirfag, min afzûn î kirfag frêh rûbâgîh î yazadân kâm, min frêh rûbâgîh î yazadân kâm vêsh rûbâgîh

1. DE. ꝑꝺ

î vêh-daêna, min vêsh rûbâgîh i shapîr-daêna vakhshishn î shapîr-daêna âmûg baên gêhân yehevûnêd. (6) Denâ-ich, aêgh mûn shalîtâîh pavan frârûnîh yakhsenunêd, ash vichîngarîh î pavan kârân dâdistân ŏl anshûtâân âmûkht yehevûnêd; hanâ-cha râî mâ pâdakhshâyîh pavan frârûnîh dâshtâr gabrâ vichîdâr khûdâî yehevûnêd, anshûtâ ŏl kardan haêm va dâd va âînîn î khûdayân âmûkhtênd va var'zênd.

(7) Denâ-ich, aêgh mûn nafshâ nîyâzagân nîyâzag dâdâr, ash tanû ŏl Zaratûhshtra yehabûnt yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ nafshâ nîyâzagân nîyâzag yehabûntan râst râdîh, haîtîgîh î hangerdîgîh î Zaratûhshtra daênâ; va mûn padash vâspûhargânî-haît adînash daêna Zaratûhshtra padmûkht; va mûnash daêna î Zartûhshtra padmûkht [ash tanû ŏl Zaratûhshtra yehabûnt yehevûnêd. (8) Va denâ-ich, aêgh mûn ŏl zak î sajâg pavan sardârîh] ash sardârîh yehabûnêd, ash khratû-cha zak ŏl gabrâ

1. DE. [illegible]

vakhshînîd yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ sajâgân, amat-shân sardarîh yehamtûnêd, khratû-ich î zak sardârîh padash râyînênd, levatâ gadâ zak î kâr frâj vakhshêd.

(9) Denâ-ich, aêgh amat 2 râs î shapîr va saryâ zak î shapîr chînîdan, ash sûd-âŏmandân pavan âtâsh va âsîn var kardan aîyyârînîd yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ zak pavan khratû-chashm vichînag-garîh haît, î hû-mînish râs, sûd-âŏmandân pavan âtâsh va ayôgshûst vichîngar paêdâgînîdâr havând i bûkhtan va aîrikhtan 2 vichîngar i shapîr; amat-cha jvîd âînag kâr, adîn-ich kolâ 2 pavan vichingarîh ham-bâj, va aêvag ŏl tanid nîrûg padvastâr havând. (10) Denâ-ich, aêgh mûn zak mendavam vabîdûnayên yazadân sûd ajash, ash ŏlâ î hu-dânâg pavan mînishn, gûbishn, va kûnishn râst barâ vichîdan nîrûg-âŏmandînîd yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ min yazadân sûdîhâ mendavam kardan kâmag khûdâyîh î yazadân baên gêhân; min kâmag khûdâyîh î yazadân baên gêhân apâ-

bîmîh î han-bâmîh î gêhân; *apâ*-bîmîh î han-bâmîh î gêhân ŏ*l*-ich nîrû*g* î ŏl*â* î hû-dânâ*g* pavan râst bar*â* vich*îd*an pavan mînish*n*, gûbish*n*, kûnish*n* gha*l* yehamtûnê*d*.

(11) Den*â*-ich, aêg*h* mûn mendavam î Aûha*r*maz*d*a mînê*d*, ash hamâyîgîh i Aûha*r*maz*d*a va Aûha*r*maz*â*a nafsh*â* hamâyîgîh mînî*d*an-ich mînî*d* yehevûnê*d*; pavan-ich denâ chim m*â* mar*d*ûm Aûha*r*maz*d*a hamâyîg nêva*g*îh *a*jash aîmîdîh-ich râî mînênd va parastênd; mûn-ash pavan h*a*mâyîg nêva*g*îh *a*jash mînênd, ashân benafsh*â* ŏl*â* î hamâyîg nêva*g*îh *a*jash hamâyîg, aêg*h* za*k* hamâyîg nafsh*â* hamâyîgîh mînê*d*, mînî*d* yehevûnê*d*. (12) Den*â*-ich, aêg*h* mûn mar*d*ûm min nîyâyish*n* î sh*a*êdân lakhvâr yakhsenunê*d*, ash min vîmârînî*d*an î gêhân vîzû*d* yehevûnê*d*; hanâ-cha râî, m*â* mûn mar*d*ûm min nîyâyish*n* î sh*a*êdân lakhvâr dâsht, sh*a*êdâ min gêhân *apâdakhsh*âyînî*d*an min vîmârînî*d*an î gêhân vîzû*d* yehevûnê*d*. (13) Den*â*-ich, aêg*h* mûn râ*d*îh va*b*îdûnayên, ash pavan *hv*arsh*ê*d nêva*g*îh kar*d*; mûn pavan *hv*arsh*ê*d nêva*g*îh va*b*îdûnayên,

1. DE. adds ı

aṣh pavan-içh kerp-âînînag î mardûm nêvagîh kard yehevûnêd; hanâ-çha râî, mâ hvarshêd pavan zak i râdân râê va gadâ sajîtûnt, va kerp-âînînag i mardûm pavan hvarshêd dâsht yekavîmûnêd paêdâg.

(14) Denâ-içh, aêgh mûnash khᵛâst ŏl mendavam î frârûn, mûn-içh shalîtâîh pavan frârûnîh yakhsenûnêd, ash mardûm pavan frârûnîh mânînîdan, va ŏl mizd yensegunã âyûkht yehevûnêd; hanâ-çha râî, mâ mûnash khᵛâst frârûn, kolâ aîsh râî, nêvagîh bavîhûnêd—avartar khᵛâstan-î pavan nêvagîh î mardûm, hastishnîh mardûm pavan frârûnî khᵛâstan—va mûn zak khᵛâst bûndag çhand-ash tûbân madam tûkhshîd, ash kadâr-çhâî pavan frârûnîh mânînîdan va ŏl mizd maînûg âyûkhtan yehamtûnînîd yehevûnêd; va mûn shalîtâîh pavan frârûnîh yakhsenunêd, ash mardûm î baên pâdakhshayîh han-bâmînîdan pavan frârûnîh mânînîd, va âmûkht va ŏl kirfag âyûkht, va ŏl mizd yehamtûnînîd yehevûnêd. (15) Denâ-içh,

1. DE. ꝺɛɔ

aêgh mûn nêvagîh pavan khᵛêshîh î yazadân yakhsenunêd, ash mardûm pavan mizd yensegûnã ŏl yazadân âyûkht yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ nêvagîh pavan khᵛêshîh î yazadân dâshtan râî pavan aîyyârîh va shnâyishn î shapîrân yakhsenunêd; afash mardûm andâzag ajash vakhdûnayên; afashân kirfag yehevûnêd pavan mizd yensegûnã ŏl yazadân âyûjênd.

(16) Denâ-ich, aêgh mûn âfrîgânîh ŏlâ î aêmâr, vichârtâr, yasharûb dâtôbar yehabûnêd, va mûn-ich tarsgâsih î shapîrân vabîdûnayên, ash yasharûbân sûd âmûkhtan-ich kard yehevûnêd; hanâ-cha râî, mâ sûd î gêhân mâdîgân dô, aêvag min dâdistân, aêvag min âzâdagîh; va mûn dâtôbarân âfrîgân yakhsenunêd, sûd î min dâdistân î dâtôbarân; va mûn shapîrân tarsgâî yehevûnêd sûd î min âzâdagîh î vêhân baên gêhân vakhshînîdan paêdâgînêd, va yasharûbân madam âmûkhtênd.

(17) Yasharâyîh haît pâhlûm âzâdîh.

END OF VOL. XVIII.

THE DÎNKARD.

BOOK NINTH—(*continued.*)

CHAPTER XXXII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The tenth fargard, *Yathâ-âish*,[1] is about the renovation (of the world) in the words of Ahuramazda to Zarathushtra, thus :—"I have created the doer of the renovation, the causer of righteousness, Saŏshâns of whom mankind say that he will not come, and (yet) he will come for the righteous with that glory which becomes all-brilliance."

(2) About the close observation and making (religious) stipulation (*padmân andâkhtan*) in authorising every act of merit; this too, (is said) that the one desire of that helper[2] who is a producer of goodness regarding kinsmen (*nafshâîhâ*), confederates (*aîrmânîhâ*)[3] (and) labourers (*vârûnîhâ*)[4], about anything whatever, is an accomplisher of the will and a friend of Ahuramazda; and the (good) spirit lodging in him is not deceived by him. (3) And advice about keeping distance (*dûrîh*) from him in whom similarity of defects of the fiend and arrogance are oppressive; who is scorning (*tarmîn*) kinsmen, a sharp liar (*drûjan*) with labourers, and giving offence (*vîshîn*)[5] to confederates, careless (*a-pâhrîj*) of cattle,[6] (and) unfriendly *to* the miserable (*mûst-âŏmandân*).

(4) And about the bridge through which there is approach unto Ahuramazda, (and) that one reaches the best existence[7]

---

1 Pahlavi Yasà-àïsh. 2 Pahl, *a-zadâr*, "non-smiter," "non-assailant." 3 Comp. Av. *airyaman*, "a follower," "a well-wisher." 4 Yasna XXXIII, 3, a,b : *Mendavam ychabûnishn pavan khvêshîh aêdûn pavan vârûnîh* zak ....4 Comp. Av. *vârema*, "help," "support." 5 Av. *tbaêshangh*, "harm," "injury." 6 Ibid. 4 c : *Mûnich zak î gaŏspendan kâr vadtûm patmân* ; Av. "*Gêushchâ vâstrât achistem mantûm.*" 7 Ibid. 5c.

who has visibly, or invisibly, to turn towards the exalted world.[1] (5) And (about) the teaching of the primitive faith (*paŏryôdkêsh*) by Ahuramazda unto Zarathushtra who stood as the *ahu* and the *ratu*, and as the *zaŏta*[2] of the world; and at the time of the renovation Zarathushtra, who (was) one of the sons of Ayazemn,[3] will have the position of the *zaŏta* of the whole world; and Vohûvasti, son of Snaŏya, from the happy countries of those of the Religion (will have) the post of Hâvanân; and Isvad, son of Varâza, from the countries of the Tûrânians, in the post of Âtarevakhsh; and Saêna, son of Ahûm-stûd, from the countries of the Sâini, in the post of Frabardâr; and Vishtâspa, who was from the sons of Naŏdar, in the post of Sraŏshâvar'z[4] (6) About the moral courage and triumph due to the *yazishn* ceremonial, through which happen even in that (next) existence the all-brilliance of the immortal renovation of the whole creation.

(7) This, too, that the Evil Spirit, likewise, shall be annihilated[5] at the end[6] through Vohûman.[7] (8) (And) great is the

1 Reading *aûz-gehân*, "exalted world." 2 Ibid 6a:—*Mûn zaŏtar pavan yasharàyîh zak î mendavam min vahisht bavîhûnêd vabîdûnêd avô yazishn.* Here Zarathushtra is meant as the zaŏta of the world. West reads *Ahunavir-tanû zot îgîhân*, "embodying the Ahunavair as the zaŏti of the world." In the Bûnd*ahishn*, XXX, 30, it is said:—"Ahuramazda comes (against the Evil Spirit) to the world, himself the *zaŏta*, and *Sraŏsha* as *the râspi*." 3 *Ayazem* being, according to Bûnd. XXXII, an ancestor of Zarathushtra eleven generations back. 4 It seems from this and other passages that formerly eight priests (including the *râspi*) attended the ceremonies like the *Nîrang-î-Dîn*, *Pâv-Vendîdâd*, *Pâv-yazishna* and *Vîsparad*; while the *zaŏta* officiated at the respective ceremonies, the rest had their respective functions to perform within the ceremonial area, replying to the *zaŏta's* orders by uttering the words *azem vîsâi*, "I will obey the order," "Here I am." The seven additional priests are called: *Hâvanân*, *Âtarevakhsh*, *Fra-beretar* (who brings all the implements for the ceremony), *Âberetar* (who provides pure water), *Âsnâtar* (who cleans utensils), *Rathwya-kara*, and *Sraŏshâvareza* (the priest of penance). The personages referred to in 5, are mentioned as *Vohvasti* son of *Snaŏya*, *Isvad* son of *Varâza*, and *Saêna* son of *Ahûm-stûd*, in the Farvardîn Yasht, §§ 96 and 97. To Sâini compare Av. *Sâininàm dakhyunâm*, Yasht XIII, § 144. Naŏtara is referred to in Yt. V., 98, *etc.*

5 *Aŏsh yehevânêd*, "shall be subject to death." 6 At the renovation.

7 At this point there is an omission in West's translation up to chap. XXXIII, § 8, which is here supplied by me for the first time.

reward of him who worships the sacred beings by means of select (*vichîdâr*) gifts of liberality; in the exposition[1] of the sacred beings he becomes perfectly friendly, co-operating mutually[2], (and) in (his) self-work[3] of union with the Amesha-spentas[4].

(9) This, too, (is said) thus: "Thou art the offspring of those by whom Law was proclaimed by mutual concurrence,[5] who always proclaimed the best (*avartûm*) unity; that is, a mutual concurrence is that which turns out strongest (*stawratar*)." (10) And Ahuramazda spoke, thus: "I am the Lord who is wise, who is the seeker of benefits, who is the great (*freh*) giver of the world; with the recitation of this formula: *Yê sevishtô*,[6] thou shouldst be a worshipper of me (*afam*) sincerely (*mînishn*) through a ceremonial; we teach thee a virtuous nature (*haēm*); we approach thee on account of thee for help; we give thee every kind of power and authority in this world and the next."[7]

(11) This, too, (is said) thus: "When you kindle a fire recite this *Us môi*[8] formula, up to the end of the passage". (12) About giving an elevated position[9] (unto Zarathushtra) by the sacred beings, so that (there was) power[10] in the life of Zarathushtra through virtuousness, and a prominent sign[11] (*frâj-dakhshag*) of the joy of the Religion in both the worlds.

(13) This, too, (is said) that Ganrâg-Maînûg (the Evil Spirit) feels that righteousness is oppressively (*stakhmag*) courageous over him at the time when Akôman (the Evil Mind) stands, who then from the wounding[12] of Vohûman totters (*pafshîrêd*)[13]—Akôman whom Vohûman does not look at—Akôman who thereby declares his joyfulness.[14]

---

1 *Nikîz*. Yasna XXXIII, 7. 2 *Pavan agavin*. 3 *Khvêshkârîh*. 4 Ibid, c. 5 *Hamdâdîstânîh*. 6 Yasna XXXIII., Avesta, § 11. 7 Yasna XXXIII, 11, c;—*Afam barâ yehabûnêd kadârchâî padîh pâdakhshâhîh î latamâ, zak-ich î tamâ*. 8 Ibid. 12. It is the beginning Avesta passage of the *Âtash-Nîyâyîsh*. 9 Comp. Pers. *padvâz*, "a perch," "a roost," "an elevated place."

10 Yasna XXXIII, 13, a: *Pavan kâr î daena î lekûm padûgîh yehevûnâd, afam yehabûnêd*. 11 Ibid, c: *Pavan yasharâyîh î daêna frâj-dakhshagîh*. 12 Av. *ared*, "to wound," "to torment." 13 Pers. *fshardan*, "to squeeze," "to totter." 14 *Râmînîdârîh*, "joyful (victory)."

(14) About the solicitation of Zarathushtra from Ahuramazda, to show him a body of fire in spiritual[1] existence, and the display by Ahuramazda unto Zarathushtra of a body of fire,[2] which was set ablaze on high twice or thrice by Ahuramazda. (15) And the contemplation of Zarathushtra on that fire thus: "Burn (O Fire!) throughout the whole world high up to the sky"; and his meditation thus: "Thus then happily (*nêvag*) I may proceed (*sajitûnam*) forward in the world of embodied existences, from the high rising of the propitious Fire in unity (*hamîh*), (and) with that help of it."

(16) And Ahuramazda spoke thus: "Such is the mental view[3] of Zarathushtra, who has not contemplated on thee[4]; that is, who has not properly thought of thee; whatever thou (man) mayest think of this, it is not possible for Zarathushtra to hold it in hand, when[5] thou observest it burning through the ocular vision[6]" (17) "And you should not torment such a Fire,[7] O Zarathushtra! or thou wouldst be tormented among the worldly existences, (and) thou wouldst not be a colleague-worker before the achievement of the renovation of the (physical) existences; and thither whoso does not torment that which is my offspring-son (*zahag-berâ*) among the existences of the material world, for him thou shouldst seek liberal gifts (*râd-jûyesh*); that is, offering for him things, (namely) invocation and joy,[8] O Zarathushtra!"

(18) Righteousness is perfect excellence.

---

1 Yasna XXXIV, 4a. 2 XXXIV, 4a,b.

3 Huz. *mînîtuntan*, "to count or calculate in mind."

4 Meaning "the heavenly fire."

5 *Mûn* for *amat*.

6 *Pavan zak î chashm vînishn*.

7 Yasna XXXIV, 4 b, c:—*Tîz î amâvand zak âtâsh mûn yekavîmûnêd avô aîyyâr, ash paêdâgînêd râmishn. Aêdûn Aûharmazda, zak î bêshîdâr mûn âtâsh bêshîd, ash pavan tûbân khvahîshnîh yakhsenunêd kîn.*

8 *Âyazêsh*, and *râmînêsh*, optative 2nd sing.

CHAPTER XXXIII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The eleventh fargard, *Yâ-siyashnân* (Av. *Yâ-shkyôthanâ*[1]), is about the settlement of a special (*nâm-chashtîg*) reward for every good act and decision, when a ceremonial is performed excellently (*nêvag*) and rightly,[2] in those five *gâhs*. (2) And this, too, that Ahuramazda nourishes the world through wisdom (and) through goodness, and develops it by means of justice.

(3) And about Ahuramazda's gift of the fire[3] for the help of mankind, (and) the manifestations as regards the help (and) joy unto embodied humanity from the fire; likewise, the assistance of the spirit of the fire unto the soul of him who takes care of (*ayyârînêd*) the fire; and against the soul it stood as the enemy of him who torments the fire[4]; and about the gift of Ahuramazda on the wise reciter, on him who meditates on the fire. (4) And this, too, (is said) thus: "When thou kindlest[5] the fire for your own happiness (*nêvagîh*), O Zarathushtra! mayest thou offer a prayer[6], O Spîtâmân! for the sake of thy own person, so that it (the fire) sits[7] calling (thee) aloud[7] to the prayer which[8] is prescribed[9] as to the offspring and son (the Fire) of Ahuramazda; then recite aloud this prayer which is triumphant, O Zarathustra! *Ad tôi âtarem Ahurâ*![10] which is Gâthic, up to the end of the stanza (*vaêchest*)." (5) "The Fire will bestow on thee the prosperity[11] that thou solicitest[12] from it, O Spîtâmân! that is, the wealth for the worldly existences is the sovereignty of the sacred beings, it is the wish (*âhang*) of the sacred beings for the virtuous (*nêvag*) deeds of

---

1 Yasna XXXIV. 2 Pers. *a-var*, "without doubt," "truly," "rightly." 3 Ibid, 4 b, c. 4 That is, the Fire execrates against whomsoever torments it. 5 *Madam vabîdûntan*, comp. Pers. *bar-kardan*, "to kindle." 6 *Nyôshishn*, Pers. *Nyôshîdan*, "to read," "to recite;" hence "a recitation." 7 *Vad-ash vâng barâ yetîbûnêd*; comp. Pers. *bâng*, "calling aloud." 8 Here *amat-ash* for *mûn-ash*. 9 *Andarzînîd*, "admonished," "prescribed".— Av. *han-darez*, "to hold together;" Pers. *andarz*, "admonition." 10 Av. Yasna, XXXIV, 4. 11 Or, "excellence;" Pers. *âzâdîh, or âbâdîh*. 12 Comp. *zâstan*; Pers. *zastan*.

mankind; and the sacred beings are as well loving (*dûst*) that man as the father (loves) his offspring or son".

(6) "Highly (*madam*) observe to extol heartily (*lĭbbemâhâ*) righteousness; (likewise) highly observe that adversity undoubtedly (is resulting) from the demons; that is, the creator is more powerful and more authoritative than all the demons and men". (7) And (about) the manifestation which arises[1] from manifold visible things of the world until the renovation; (this, too,) that whosoever seeks that his praise shall be the highest among mankind, shall much perform the extolling and ceremonial of the sacred beings.

(8) This, too, (is said) that liberality which happens towards the good spirits through virtuous deeds, is possible[2] to happen on account of virtuous deeds (and) through virtuous thoughts. (9) And this, too, (is said), namely: "That Vohûman of mine proceeds, (and) observes the thoughts of the embodied people; (and) the good words and the (good) deeds of those he reports again to me, as often as three times in the same day, both (of those) who are liberal *to* thee,[3] *O* Spîtâmân! as well as of those who are illiberal to thee."

(10) And the struggling with the demons[4] for (their) undoing (*khvâftan*) all happiness of mankind, (is) an unjust acquirement of their capability for that benefit which is (reserved) for mankind in the future existence; so that that one evil is more grievous than every (other) evil which the demons design (*andâzênd*) for mankind, who (*amat*) frighten them away from the ways of the sacred beings, and render them wicked; and harder for them (are) the praisers of righteousness among the apostates of the diverse (*avârîg*) creation, through (their) praise of righteousness, even when very many praise it.

---

1 *Madam yehevûnêd.* 2 After a long omission West's rendering is recontinued from here. 3 Yas. XXXIV, 7,a: *Kadâr hanâ î lak râdîh Aûharmazda, mûn pavan Vohûman âgâs dahishnîh.* 4 Ibid. 10,c: Ganrâg Maînûg is struck down in all his sinfulness.

(11) About the progress of Ârmaiti[1] and Tarômaiti always (*hamâg*) among the creatures, the disclosure by Ârmaiti unto mankind of righteousness; and as to Tarômaiti, the listening (by mankind) to the falsehood of that vile Tarômaiti; and the distance[2] of righteousness from him who is vile, is like (that of) a sheep fled[3] from mankind. (12) And this, too, that the Evil Spirit is beaten[4] by Spenta Ârmaiti in the struggle of those who are confounded (*starishn-âŏmand*), just as the powerful man beats what is the fallen creation,[5] the pure Zarathushtra who is produced by Ahuramazda, as well as the power of Haurvatât and Ameretât[6], which (acts) forcibly (*patûgîhâ*) for giving value[6a] (of deeds) and embellishing the creatures. (13) About the opposition of Ahuramazda to demonism[7], and the valuation of the deeds of mankind, which is for higher jurisdiction,[8] (and) much advantage of all the good creation; and in any doubtfulness (one is) to perform the ceremonial of the sacred beings. (14) About (this that) where the good will of the spirit of Spentâ Ârmaîti makes mankind attain to the good Religion, their spiritual joy[9] arises from the purification of their own conscience (*daêna*) through virtuous exercise (*kûnishn*) of will-power.

(15) About the desire for the reward of anything whatever, and the manifold advantage resulting from the reward desired by mankind; also the reward becoming one's own through the good action (*kâr*) of the sacred beings, (as it is said in the Religion): "Even through the ruler (*pad*) of that dominion of yours do I produce the renovation of the existences by (my) will,[10] I who am Ahuramazda."

(16) Righteousness is perfect prosperity.

---

1 XXXIV, 11,b. Ârmaitî, "angel of devotion," Taromaiti, "demon of contempt." 2 Ibid, 8,c: *Min ŏlâshân barâ rakhîg haît Vohûman.* 3 Ibid. 9c: *Min ŏlâshân kabed yasharâyîh sêzdâg.* To *sezdâk* comp. Pers. *sîstan*, "to flee away." 4 Ibid, 10,c. 5 Ibid, 8,b: *Mûn nihâdad* (fallen) *dahishn.* West *nîyâyîn-dahishn*, "reveremt creation." 6 Ibid, 11,a: *Aîdûn min lak kolâ dô Haurvadad, zak-ich î Amerdad.* 6a Pers. *farj*, "price," "value." 7 Ibid, 11,c: *Jvîd-bêsh min lak havâîh.* 8 Ibid, 12,a: *Masdînâîhâtar.* 9 Ibid, 13,b: *Ash min yasharâyîh hû-ravâkhmanih*, "he has joy from his righteousness (through his well-doing)." 10 Ibid, 15,c: *Pavan zak î lekûm khûdâyîh, Aûharmazda! frashagard pavan kâmag.....*

CHAPTER XXXIV., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The twelfth fargard *Yasna*,[1] is about the manifestations of the good thoughts, the good words, (and) the good deeds by the Religion; (and) about the lodgment (or hospitality) of the Religion through good thoughts, good words, and good deeds[1]; (and) whoever owns (*khvêshînéd*) good thoughts, whoever good words, (and) whoever good deeds, by him righteousness and the reward of the righteous are appropriated (*khvêshînîd*). (2) And this too, that neither is he who is not to be born for Zarathushtra,[2] an issue of higher birth, who is from parents who are not righteous, nor is that one a manifestation of the righteous.

(3) This, too, (is said) thus: "Thou shouldst offer an open-minded desire for the spiritual lord and the established good wisdom[3] to their minds, the Religion which I spoke forth unto thee, so that the greatest, best, and most beneficial of existences[4], that (are) those which cattle are wanting from men, (are) water, pasture, and freedom from danger (*avîg-bîmîh*)[5]; (and) those which men (are wanting) from cattle are, likewise, food and clothing." (4) This, too, that: "That which mankind shall give to the sacred beings is through the perfection of (their) possessions[6]; and that which the sacred beings shall give to men is that which is always highly (*madam*) good for them." (5) This, too, that: "Thou, who art Ahuramazda, also suppliest it from those sacred beings; and thou, who art Zarathushtra, also teachest it thoroughly unto that best-ruling sovereignty and authority.[7]"

(6) This, too, (is said), thus: "Let no one practise ill-perpetrated deeds, even though in a wilderness, when far (*frâj*) from publicity (*âshkâragîh*), nor in distress, *O* Spîtâmân!

---

1 Pahl. Yasna, XXXV., 4. It is here called (*Haptân*) *Yas t* in Pahlavi. 2 West, "who is not to be born *for* Zaratûsht". 3 Reading: *hû-khratû nôhâdag*. West's reading *khvâr-tanû*, "easy-bodied (constitution)". 4 Ibid, 9. 5 Ibid, 11: *Gaŏspendân râmishn avî-bîmîh*. 6 West: "a power for completeness of control." 7 As the text stands the passage may be rendered thus: 'And this, too, that: "From those sacred beings unto that best ruling sovereignty and authority thou also supplieth and thou also teacheth, (thou) who art Ahuramazda, and (thou who art) Zarathushtra."

because Ahuramazda, who is aware of them, (and) is the observer of everything; and the rule is (that) just as anyone whatever of the embodied existence thinks, (and) speaks, (and) practises (evil), so great is his punishment." (7) And this, too, (is said) thus: "The best ceremonial and obeisance are the ceremonial (and) obeisance of a righteous man." [1]

(8) About desiring for and receiving (good) life; that is, it is properly (*dastôbarîhâ*) resulting from two methods: one, through the leadership of righteousness, that which is manifest thus from virtuousness; and one, through the help[2] of righteousness, that from which there is no manifestation that it is due to viciousness. (9) About (this) that: "Virtuousness should exercise authority (*pâdakhshâyîh*) over truth, and truth over the tongue, so that thou speakest words according to the will of Ahuramazda." (10) And this, too (is said) thus: "I am the propitious spirit who have been existing from the beginning, and have not at all been deceived (*fradîptam*) by anything."

(11) About the gift by Ahuramazda of the fire for the nourishment,[3] and assistance, and protection of mankind; its preservation by and help unto mankind; and the joy (*aûrvâkhmanîh*)[4] of the spirit of the fire towards him who shall perform obeisance to it, (and) towards him who is to perform obeisance to it. (12) The great work[5] which shall exist, (and) shall be accomplished in the renovation, whereby the creatures will become pure, shall occur through the fire; one prays for it on account of the obtainment (*ayâftan*) of the necessaries (*âvâyaîdan*)[6] of life unto mankind from the sacred beings. (13) This, too (is said), thus: "Since thou art thus, *O* Zarathushtra! most propitiatory, that is, able to perform most (*vêsh*) for our pleasure, we are more[7] promptly coming[7] than

1 Yasna XXXV, 19: *Zak î Aûharmazda yazishn va nîyâyishn aêdûn min zak î lekûm pâhlûm mendavam.*

2 Comp. Av. *vârema*, "support," "help." Yasna XXXV, 22: *Pavan yasharâyîh vârûnîh.* 3 Av. *thrâ*, "to nourish." 4 Yas. XXXVI, 4: *Pavan aûrvâkhmanîh avô ŏlâ gabrâ pavan tûbân barâ yehamtûnêd âtâsh î Aûharmazda.* 5 Ibid, 6: *Pavan zak î mas kâr barâ yehamtûnêd....pavan tanû-î-pasîn.* 6 *Âvâyîdan*, "what is required," "requisites." 7-7 *Hû-madârîhâtar.*

Mânûshchihar[1] (was) able to come, when thou, O Zarathushtra! biggest of us who are Ameshaspentas (arch-angels)."

(14) About Ahuramazda's exhibiting unto Zarathushtra the (nature of the) creatures at the renovation. (15) This, too, that all the lights (*raŏshnîh*)[2] of the earth, (and) all the lights of the cattle, and all the lights of the plants, and all the lights of all prosperity, seemed as though[3] they are manifestations of righteousness. (16) About the worship of Ahuramazda by the worshippers during (their) forward progress of Ahuramazda's covenant (*padmân*)[4]; in the Religion which gave the world his righteousness, his rule, and the greatness in it due to his good protectiveness, and the name of the ruler is Wisdom;[5] (likewise) his ceremonial which they perform, so that the benefit (*nêvagîh*) of the creations results owing to him, while those which are possessing bodies and possessing lives[6] are living; it is the benefit to all the worldly and spiritual existences.

(17) And this, too, (is said) thus: "Thou art our own, and also (our) follower (*aîrmân*),[7] O Spîtâmân! likewise unto us thou comest with the reverence that is proper; thine, O Zarathushtra! are the greatness and devotion in performance; that is, they become thy greatness and devotion, that is, they are thine, O Zarathushtra! and are unlimited above from the great ones; that is, we give thee a reward[8] so enormous (*stawar*)[9] that, when thou shouldst stand among (*mîyân*) the great ones, thou couldst not see its limit (*kanârag*), the width of the earth, the length of the river, and the height of the sun."[10]

(18) Zarathushtra begged of Ahuramazda, thus: "Give unto me those mighty men who will be my disciples through superior meditations on the Religion, those who shall also propagate this my Religion of the Mazda-worshippers, (and) who will also

---

1 For Mânûshchihar see Dînk. Bk. VIII., vol. XV., chap. XIII, 10, 12, 18. 2 Av. *raŏkhshni*; Pers. *rŏshnîh* also means "laws, (natural laws)." 3 *Mun for amat*. 4 From which Pers. *paêmân*. 5 Yas. XXXVI. 6 *Khayâ-âŏmand*. 7 Av. *airyaman*, "a *bandah*," "a servitor." 8 Yasna XL, 3. 9 Av. *stawra*, "strong," "solid," Pers. *stabar*, *aôstawâr*. 10 This boundless extent is mentioned in Yas. IX. 4, Yt. XIII, 32.

explain (*nigêzênd*) the good practices (*varzishn*) unto those of mine,[1] and even they shall possess the blessings set forth by me in the benedictions."

(19) Ahûramazda spoke thus: "I will give unto thee those of other mighty men who will become (thy) disciples;[2] they are thy own, and (also) those who are their confederates and thine are their companions (*ham-hakhag*) and their helpers, who will propagate this thy Religion of the Mazda-worshippers." (20) "Thine, O Zarathushtra! are their manifold worship and their homage (*frinâmagîh*); and unto thee are offered through the ceremonial and obeisance which are theirs a strict (*sakht*) liberality; thy righteousness is associated with thy soul, (and) thy life exists owing to us, and likewise thy body,[3] *O* Zarathushtra!" (21) "Forth unto thee will I, who am the creator Ahuramazda, approach in both the worlds[4] for assistance; thou becomest worthy, *O* Zarathûshtra! through both the sacred beings of his, Haurvatât *and* Ameretât, through the gratification of me, who am Ahuramazda, by those sayings (and) deeds which I, who am the most propitious of spirits, proclaimed unto thee."

(22) Zarathushtra spoke thus: "They have become supplicants (*khvâstâr*) unto him who is thy powerful one."[5] (23) And Ahuramazda spoke thus: "Thou art the supplicant and the powerful one in the embodied existence." (24) Zarathushtra spoke thus: "Be thou a gratification to us in the slow progress (*dêr rasishn*) of life, thou most beneficent (*hû-dahâgtûm*) of existences; that is, thou shouldst give it unto us.[6]" (25) Ahuramazda spoke thus "I will gratify thee, O Zarathushtra! in that best existence,[7] O Righteous one!"

(26) Perfect righteousness is nobleness.

---

1 That is, "my followers". 2 Yasna XL, 7: *Yehabûn-âe-am zak î mardân, Aûharmazda! hâvishtân î gabrâân î aêrpatân î yasharûban yasharâyîh kâmag.* 3 Pahl. Yasna XLI, 7: *Aêdûn min lak lanâ tanû va jân havâ-ât* 4 Ibid, 8: *Baên zak kolâ dô ahvân haitân hû-dahâgtûm yehabûn-âe.* 5 Ibid, 10: *Khvâstâr pavan hanâ î lak, pavan daêna î lak.* 6 Ibid, 11. 7 Ibid, 15.

CHAPTER XXXV, VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The thirteenth fargard, *Ushtavaiti*,[1] is about the great reward of him who, through his virtuous (*nêvag*) progress, would work for the righteousness of a man,[2] as well as for the goodness of the Religion. (2) This, too, that the maintenance (*dârishn*) of righteousness[3] is through the practice (of it).

(3) About the characteristics of a righteous man; that is, his manifestations and reverence which are certainly (*ghal*) for duties (and) good works; also his imperceptible (*a-paêdâg*) perversion (*kastârîh*),[4] that is, not a single sin of his is perceptible, and he is the fulfiller of his covenant (*padmân*) with Vohûman,[5] (namely) good thought, good word, and good deed, and a continuity[6] of every goodness in the propitiation (*shnâyînîdârîh*) of the righteous.

(4) About[7] the reward of the liberal ones on account of the meritorious actions they perform by making gifts unto someone through their power; and the bright path, and the highest flight,[8] and comfort, authority, and higher progress, and high exaltation of the souls of the truthful liberal ones in the highest abode (of heaven); that is, the gift of a good donor (*hû-dâdâr*) they shall consider perfect (*bûndag*) in that place through the greatness (*rabâîh*) which is his, when they shall cause the resurrection and the renovation, and the world altogether bright, and the creatures immortal.[9]

(5) About Zarathushtra's seeing the Ameshaspenta (Vohûman) through the vision of his eyes; and about Ahuramazda's giving rewards to doers (of good acts). (6) And this, too, that

---

1 Yasna XLIII. 2 Pahl. Yas. XLIII, a. 3 Ibid, 1, d: *Zak î yasharâyîh dârishn dahishn.* 4 Pers. *kas*, "perverse." 5 Ibid, 2, d: *Mûn yehabûnêd râst pavan zak î Vohûman padmân* (*daêna*). 6 *Parvastagîh*, Av, *pairi-band*; Pers. *paêvastagî*, "continuity", "union", "junction". 7 From this place again there is an omission in West's translation up to Chap. XXXVI., § 6. 8 *Vâzishnîh*, Av. *vaz*, "to fly." It may also mean, from the same root, "progress," "strength," "power." 9 Yasna XLIII, 3, a,c,d,e.: *Âêdûn avô ŏlâ î shapîr gabrâ vêhîh madam yehamtûnishn* [*mizd*]....(c) *baên denâ ahvô î ast-âŏmandân*....(*d*) *aêgh rŏshanag aêgh tanû-î-pasîn yehevûnêd, baên zak ketrûnêd Aûharmazda*, (e) *râd î khûp-dânâgîh lak havând, afzûnîg Aûharmazda!*

on account of that wisdom and skill of his at the end (of the world), also the creatures will[1] turn into purity[1], and the world will become immortal, and altogether beneficial.

(7) About the excellence of Zarathushtra this, too, (is said) thus: "In both the worlds (*ahvân*) righteousness is most wilful, and the open (*âshkârag*) injurer of the evil people; the meditator on righteousness[2] is the destroyer as much as is in his power (*chand tûbânîg*), and the terror[3] (*gand*) of the wicked Evil Spirit;" (and about) the selection by Zarathushtra regarding the day of conference[4] (with Ahuramazda). (8) And this, too, (is said) thus: "Unto me that bright day, O Ahuramazda! was steady and happy (*vakht*)[5], of delightful clouds[6] (*hû-awar*), from which unto me there was no want of equity (*a-dâdîh*) from dry weather (*khûshâg*), nor from cold, nor from hunger, nor from thirst, nor from the day (itself)." (9) "There was for me *haôma*, bread,[7] salt,[8] sheep with flesh (or fat) in its tail, milk, and pure (*a-rang*) water, when I was conferring with him who is Spenâg-(Maînûg), who is knowing, (and) who is a thorough (*barâ*) admirer (*vichîdâr*) of Ahuramazda." (10) "Since thus I am the forward (*frâj*) declarer of that (Religion) of yours, and when I have listened to your same good Religion, it is possible (for me) to declare it.[9]" (11) And this, too, that the approach to each and every principle whatever that proceeded (*zast*)[10] from it, (is) the approach to the display and satiety of the joy of Haŏma, and hence the approach to the all-knowing Wisdom.

(12) And about the miraculousness of Vishtâspa and Zarathushtra.[11] (13) And this, too, (is said) thus: "The Religion was

---

1-1 Become pure and pious. 2 Pahl. Yasna XLIII, 9, e: *Chand lî khvâstâr havâ-am, ya*sharâyîh mînam, 3 Pers. *gand*, "terror," "fear." 4 XLIII., 7,d: *Chîgûn zak î yôm dakhshag, frâj avô ham-pûrsagih î nimûd yekavîmûnêd.* 5. Pers. *bakht*, "happy." It may be read *vâd î hû-awar*, "wind of delightful clouds." 6 Av. *awrâ*, Pers. *abar*, "cloud". 7 Arabic *laham* "bread," "food." 8 Comp. Pahl. *mîlâê*, "salt." 9 Yasna, XLIII, 11: *Va tang tanû avô li gûft baên anshûtâân rûbâg dahishnîh, aêgh daêna rûbâg kardan dûshkhvârtâr* (difficult.) 10 Pers. *jastan*, "to spring." 11 Yasna, XLIII, 12, c: "*Lâlâ henjishnîh* (Av. *hachimnô*) *pêsh min zak vad amat avô li zak yehamtûnêd Sraŏsha-yasharûb* (*va Vishtâspa*) *mûnash zak î mas râd levatâ Zaratûhshtra, mûn barâ râst avô patkârdârân, sûd yehabunêd* (*zak Vishtaspa*).

demonstrated (*nimûd*) by me unto Yima of the good flock;[1] it was demonstrated by me unto the enlightened (*rŏshan*) and exalted Fraêdûn;[2] it was demonstrated by me unto Kaî-Arshan;[3] it was demonstrated by me unto Kersâspa,[4] son of the sagacious Sâm, by whom it was not accepted on account of the tyranny of the fiend who was embraced[5] by them[6] and highly[7] entertained.[7]" (14) And this, too, that: "I have become aware that it (the Religion) will[8] not be propagated[8] until before when unto me approaches the holy Sraôsha of[9] Vishtâspa,[9] with whom Zarathushtra who is highly liberal[10] is associated." (15) And about Zarathushtra's rendering disable the wicked ones from causing calamity and distress among the creatures, with the help of other upholders of the Religion.

(16) And this, too, that Zarathushtra inquired of Ahuramazda thus: "Likewise (*aêdûn*), what shall I order those who are not able to hold[11] weapons;[12] that is, they have no weapons nor arms (*afzâr*), they have no army, they have no superior (*madam*) protégé (*panâh*), and they have many distressers." (17) Ahuramazda spoke thus: "They are men of spading[13] minds, (their) signs of development are for death (or destruction)[14], who are consequently (*aêdûn*) not able for an army, they have many distressers (*bêshîdâr.*)

(18) And this, too, that as to Ahuramazda, through (our) loving his being or reality[15], and the upholding of the Religion with powerful thought, by him the sun's manifestation[16] is given

---

1 *Yima-khshaêta-hvâthwa, Vend.*, II, 12; Yasna IX., 4. 2 Av. *Thraêtaŏna*, "the Athwianian", who slew *Azi-Dahâka*, Yasna IX., 24-25, etc. 3 Av. *Kavi-Arshan*, Zamyàd Yasht, 71-74, etc. 4 See Zamyàd Yasht, 38-44, etc. 5 Comp. Pers. *angûshîdan*, "to embrace." 6 Kersàspa and others. 7 *Madam mâhmân.* 8 *Rûbâg lâ yehevûnêd*: 9 In Yasna XLIII, 12. "and Vishtâspa". 10 Ibid., 12d: *Mûnash zak î mas ratû levatâ Zaratûhshtra*, "together with whom also is that great chieftain, Zarâthushtra."

11 *Dâr* (*dâshtan*), "holding," "possessing." 12 Av. *snatha.* 13 Pahl. *tôsht*, "a spade," "a hoe" (see Pahlavi-Pazend Glossary). 14 Yasna XLIII, 15 c: *Dakh-shag pavan aŏsh.* 15 *Haîtîgîh*, "existence," "being," 16 Ibid. 16 b.

as reward, whose (is) the sovereignty which (is) thus his on account of his perfect mindedness; Vohûman will give a reward unto him whose sanctity (is) in his deed.[1]

(19) The best sanctity is excellence.

CHAPTER XXXVI., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The fourteenth fargard, *Tat-thwâ-peresâ*[2], is about the praise of the Religion;[3] this, too, (*is said*) that owing to the Religion every person (has) virtuousness (*nêvagîh*). (2) And this, too, that "I am the procreator, O Zarathushtra! hence I am the father (and) nourisher of pure righteousness; I gave (*yehabûnt*), O Zarathushtra! the path of the sun and the stars, and I know how they wax and wane.[4]" (3) "I guard the earth and the sky which are unsupported (*a-dârishn*); that is, there is not for them a single physical support, and they are not falling (*a-barâ aûftishn*); I produced the water and the plant, owing to me they develop (*debrûnd*); swift ones (as they are) when they yoke (or move on quickly) on the cloud and the wind,[5] and which always make the best reward for the earth; that is, this one reward is good from them, (namely) they produce raining (on the earth)."

(4) "I created the creatures in the world, O Zarathushtra! through Vohûman, when they were produced by me fully (*pûr*) and of complete species;[6] for three thousand years those creatures of mine were without old age[7] and death, O Zarathushtra! in those three thousand years there was no hunger nor thirst, and

---

1 Comp. Yasna XLIII. a., b., c., d., *Pavan-ash khûrshêd paêdâgîh mizd yehabûnîhaît, mûn khûdâyîh zak ash haît pavan bûndag mînishnîh*; *mûn yasharâyîh pavan kûnishn, ash Vohûman barâ yehabûnêd mizd.*

2 Pahlavi *Tat-swâ-î-pers.* 3 Yasna XLIV, 1, b: *Nîyâyishn î lekûm, Daêna!* 4 Yasna XLIV, Avesta, § 3; Pahl § 3, b, c, d: *Mûn abû î yasharâyîh fratum, (aêgh-ash fratûm parvartârîh mûn kard)? mûn khûrshêd va star yehabûnt râs, .. min mûn amat mâh vakhshêd va nerefsêd.* 5 Ibid, 4, b, c, d: *Mûn mayâ va aûrvar yehabûnt, min mûn amat vâd va awar madam âyûjênd tîz.* 6 *Sarêdag,* Av. *saredha.* 7 Av. *zaurva,* "old age."

no bodily perspiration,[1] and no wearing of arms[2], and no old age, nor death , and no cold wind, nor hot wind." (5) "The world of mine was without death , (there was) all brilliance of the righteous ones of the earth; afterwards vice [3] (*âhûgînishn*) prevailed in the embodied world of righteousness." (6) "After producing sweat and the wearing of weapons, I then (*âkhar*) produced the day and the night; next I produced[4] the dawn and noon."[4a] (7) "I fashioned sovereignty [5] coupled with the desire for complete mindfulness, (and) produced for more advantageous acquirement [6] (*vindînishn*) a son for a father; the acquirement that discloses a male and the impregnation of a female, and in that obtainment a son was produced by me for the father,[7] O Zarathushtra!" (8) "So the Evil Spirit observed, and he called upwards (*madam karîtunt*) from the abyss, thus: "O Spenâg-Maînûg (Beneficent Spirit!) thou art the creator of all creatures; (but) I will take vengeance (*kaînînam*) on thee, O Beneficent Spirit! (and) all thy creatures." (9-10) About the Religion becoming progressive[8] in every one (in the future), through his renovation and future existence, this too, (is said) namely: "This which is thy Revelation unto Zarathushtra, (whereby) the world is widened, is righteousness, which is the best of religions; this which is thy Revelation unto Zarathustra is[9] the enlargement of the world of righteousness (and) complete devotion, that were first produced in the reason (*vârôm*) of those who recited this thy Revelation[10] unto the Mazda-worshippers, O Zarathushtra! this thy good Religion is the best, which shall be made one's own with righteousness." (11) "Thou shouldst proclaim this to kinsmen (and) confederates (*aîrmânân*), to priests, and him who is most influential (*kardârtûm*) in the conntry; (and) to those who will

1 Av. *khaêdha*, "perspiration," Pers. *khawi*, "sweat." 2 Av. *zayana*. 3 Pers. *âhû*, "vice," "defect." 4 Here re-begins West's rendering. 4a Yasna XLIV, 5, d: *Min aŏsh repîsvîn va lelyâ (hûshân va rapîsvîn va zimânag î lelyâ mûn yehabunt)*. 5 *Ibid*, 7, b: *Mûn ârzûg tâshîd, khûdâyih levatâ bûndag mînishnîh?* 6 *Vindinishn, vindin, causal form*, Av. *vind*, "to obtain." 7 *Ibid*, 7, c: *Mîn dûstîh kardan amat vindînêd pûsra abâ? (aêgh-ash pâhrîz vabidûnayên,)* "who created paternal love when the father causes the son to acquire?" 8 West, "produce the progress of." 9 Or, "causes." 10 Yasna XLIV, 11, d.

dispute[1] this thy Religion of the Mazda-worshippers, thou shouldst proclaim this over the earth of seven regions,[2] unto that which is the furthest (*frâjtûm*) of houses, villages, countries and provinces; do thou openly curse (*nafrîn-âe*) those who are heretical (*dûsh-dîn*) towards me, towards the Mazda-worship *of* Zarathushtra, which is opposed to the demons, which is the ordinance (*dâdistân*) of Ahuramazda."

(12) Ahuramazda spoke thus: "I will exalt this which is beloved by thee, which is the Religion of the Mazda-worship *of* Zarathushtra, opposed to the demons, which is the ordinance of Ahuramazda." (13) "If this which is thine had not been further loved by me, the Mazda-worship of Zarathushtra, that is opposed to the demons (and) is the law of Ahuramazda, would have fallen into decay (*vinâsishn*), so that the admiration[3] of the Religion of the Mazda-worshippers would have been destroyed[4]; so that the Religion would not have become progressive, (and) no one would have followed the *Saŏshyants*[5] (Benefiters)." (14) "But owing to that (love), O Zarathûshtra! the Religion of the Mazda-worshippers becomes progressive[6] even then until the achievement of the renovation (of the universe), even then until the perpetual[7] life of the existences, even then till the raising up of the dead, (and) even then till (their) complete (*barâ*) atonement before the spirits."

(15) About the abhorrence by the wicked in hell, towards those who are the most wicked ones, (and) towards the spirits from amongst the wicked; and it is the creator (*dâdâr*) who, even after the salvation of the others from hell, (and after) the three

---

1 XLIV., 13 c, *Ŏlâ-shân aêdûn mûn pavan a-nyâkshîdârîh lâ nikîzênd avâginênd.* 2 XLIV, 8, c: *Daêna rûbâg aêmat yehevûnêd.*

3 *Frînâmishn*, "praise;" Av. *frî*, "to love." 4 Yasna XLIV, 19, d: *Kadâr ŏlâ pavan zak î vinâsishn haît fratum.* 5 The benefiters, meaning prophets. 6 Ibid, 15, d, 17, d: *Daêná rûbâgîh bûndag yehevûnêd baêñ zak zimân.* Pahl. *rûbâg*, Av. *rûp*, "to go," "to proceed;" hence, "advancing," "progressive." 7 *Hamâg*, "eternal," "immortal."

nights' hard punishment (*pajîdan*)[1] in hell, is to cause the preservation of the latter also—after those three nights—from that misery, and each one attains to happiness. (16) This, too, that Zarathushtra enquired of Ahuramazda, thus: "How have the ignorant (*a-shanâg*) demons, O Ahuramazda! ever (*haker-ich*) been good rulers?[2] How do they think of them in the world that their happiness arose from them?" (17) And Ahuramazda spoke, thus: "They have been demons, O Zarathushtra! (and) evil rulers, not good rulers; even they do not give forth the reward for (fulfilling) the duty of righteousness.[3]

(18) The best righteousness is nobleness.

CHAPTER XXXVII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The fifteenth fargard, *Ad-fravakhshyâ*,[4] (is) about the seven excellences of the admonitions of the Religion. (2) Firstly, the association with the creator, the Beneficent Spirit, through listening,[5] learning, (and) practising his Religion; this, too, that thereby happens the preservation of the good creation from the Blemish-giver. (3) Secondly, about the separation which comes from the destroyer, the Evil Spirit,[6] (and) the contempt of him owing to his arrogance and falsehood (*drûjanîh*), the chief (*rôêshâ*) of all his vices (*âhûg*). (4) Thirdly, the adorning (*vaêrâstan*) of one's temper[7] by good thoughts, good words, and good deeds; and this, that, "whoever[8] of you does not so use (*varzêd*) this liturgy just as (good) thoughts and (good) words,

---

1 West, "stewing."—I concur with West, that "this period of three nights punishment at the time of the resurrection, is quite a different matter from the three nights' hovering of the soul about the body after death."
2 Yasna XLIV, 20, a: *Chîgûn haker-ich, Aûharmazda, shaêdâyân hû-khûdâî yehevûnt havând?* 3 Ibid, 20, e: *Zak-mûn lâ-cha pavan-ich mizd zak î yasharâyîh kâr frâj yehabûnd.*

4 It is written *Ad-fravakhshe* in Pahlavi. 5 Yasna XLV, 1, a: *Aêdûn frâj gûbishn daêna, va kevan nyôkshishn yehabûnishn, va kevan veshammûnishn.* 6 Ibid, 1, d, e: *Ôlâ î dûshîh âmûkhtâr Ganrâg-Maînûg ahvân merenchînâd.* 7 Ibid, 3, a: *Kolâ aîsh fratûm haêm âvâyad vaêrâstan.* 8. Ibid, 5, c, d: *Mîn lekûm mûn denâ mânsar lâ aêdûn varzênd, chîgûn denâ mînishn va gûbishn, pavan ashân baên ahvân anâg haît, hanâ vad zak î afdum.*

they will not allot him light, they will not allot (him) the best existence; misery is his up to the last.[1]" (5) Fourthly, about the excellence (of) the nature of self-sacrifice[2], of whomsoever (*mûn*) (it is) then a giving of what is one's own; and the decision given (about) it is about the goodness of (giving) one's own progeny for the manifestation of progeny, also relationship, and adoption, and effectiveness, and advantageousness, and ownership, and the gift (*dahishnîh*) of self-sacrifice of oneself. (6) Firstly, its practice by the creator Ahuramazda as the father (or creator) of Vohûman[3] who was the first born (*zâg*), and from that arose the practice (*varz-yehevûnîh*) of the spiritual and worldly creatures, (their) progress and manifold relationships, such as the arising (*yehevûntan*) of brilliance[4] from light, radiance from brilliance[5], (and) dawning light (*bâm*) from radiance; (and) the fully progressive dispersion (*vistardan*) and succession (*padvastan*) of mankind till the renovation (of the universe); also, through spiritual and worldly passing on in the spiritual and worldly existence, (and) Spendarmad's[6] acceptance of the motherly glory (as the mother of the Earth) was an ennoblement.[7] (7) Fifthly, about appointing (and) maintaining the high-priest[8] who possesses spiritual lordship and priestly

---

1 XLIV, Ibid, 5 c, d: *Min lekûm mûn denâ mânsar lâ aêdûn varzênd, chîgûn denâ mînishn va gûbishn, pavan ashûn baên ahvân anâg haît, hanâ vad zak î afdûm.*

2 Yasna XLV, 4 a,b,c,d,e:—In connection with this passage the attention of the student is drawn to the following note 8 of Dr. West, p. 273. "There is nothing whatever about next-of-kin-marriage in the original Avesta text of this Gâthâ, but the Pahlavi translators (in order to interpolate authority for such marriages) took advantage of the Avesta speaking metaphorically of Mazda as being father of the Good Thought (Vohûman), and of the Bountiful Devotion (Spendarmad) as being Mazda's daughter; while they ignored the old tradition that Vohûman was created before Spendarmad" (see Bd. I, 23, 26). 3 XLV, 4, c: *Afash pavan abîtarîh î Vohûman varzîd, aîgh-ash frârûn parvartârîh î dâmân râî khvêtûk-das kardan.* 4 *Barish*, Av. *barej*, "to shine." 5 *Fîrûg*, Pers. *fîrûz*, "splendour", "brilliance" (*frôkhtan*).

6 Ibid, 4, d: *Zak î bertâ î hû-kûnishn Spendarmat*, aîgh min khvêtûk-das *kardan lakhvâr lâ yekavîmûnâd.* 7 *Vàspûhargûnînîdan*; Pahl. *vâspûhar*, Av. *vîsô-puthra*, "a nobleman." 8 Ibid, 5, a.

authority ; the listening to his doctrine (*âmûg*), and thereby to Ahuramazda ; and the reward of the good work of the newly (appointed) high-priest is his succession (*padvastagîh*) to the best existence. (8) Sixthly, about the praise, worship, (and) ceremonial[1] for the creator Ahuramazda ; and this, too, that further conference with Vohûman[2] takes place, and he teaches profitable wisdom[2], thus : "Thou shouldst be a desirer for the immortal progress[3] of the soul, O Zarathushtra ! so that Ahuramazda (becomes) the lord of the creatures[4], and the practice of propitiation by mankind shall be for him in proportion to the commandment for his worship."[5] (9) About the sovereignty of Ahuramazda even through the reward given at the bridge, which will be in the good ages, those (ages) of the restorer of the world, of the destroyer of the evil one, (namely) Saŏshâns (*Sûd-âŏmand*).

(10) This, too, is said, namely: " Thou becomest, through complete devotion, O Spîtâmân! a perpetual adopter (*garêftâr*) of this ceremonial of mine".[6]

(11) And about the gift of power by Ahuramazda to the creatures, the liking[7] (*nîvârûn*) for that power, and the contempt for the Evil Spirit and his instruments; Ahuramazda and the creations turning that contempt back to the Evil Spirit and to all (*kâdâ*) the demons, who are produced by the demons.

(12) About the praise of Zarathushtra this, too, (is said) : " Thou art beneficial, and thou art head-priest and master (*pad*), and through thee exists the Religion which is

---

1 XLV, Ibid, 6, a,b, d. 2-2 Ibid 6, d,e: *Pavan Vohûman frâj ham-pûrsagîh zak î ŏlâ khratû frâj avô li âmûzênd pâhlûm âsn-khratû.* 3 Ibid, 7,c : *Amargrûbishnih zak î yasharûbân avô rûban khvâstâr.* 4 Ibid, 7,e : *Aûharmazda dâmân î ôlâ khûdâî.* 5 Ibid, 9, c. West remarks that this may be regarded as the seventh perfection.

6 Yas XLV, 10,a. 7 *Nivârûn*, Av. *var*, "to like." West, "preparation." From *ni-var* " to hide," it may mean "concealment." Better *nîvârdan*, "to prepare."

propitious; thou art brother and companion of all the benefiters, and thus thy friend is Vohûman."[1]

(13) Best is the excellence of righteousness.

CHAPTER XXXVIII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The sixteenth fargard, *Kâm-nemôi-zâm*,[2] is about departure to any land whatever,[3] in renewed (*nêvag*) search of glory; also this, namely: "Do not stay (*mân*) away discontentedly from this thy *yazishn* and *nîyâyishn*,[3] O Zarathushtra! through love (*jûshishn*)[4] of us, when they thy own do not please thee, nor the confederate, nor the companion,[3] nor the dignified one, nor the wicked tyrant[5] who worship those who are demons." (2) "And where, (and) also when, thou art far from us, even then do not stand aloof from our affairs (*mendavam*); and also when the affairs of the world shall not stand well for thee (*at*), even then thou shouldst worship us, and shouldst make to us obeisance (*frînâmêsh*)". (3) So also this that the wish of the Evil Spirit is thus:—"Thou shouldst not reverence, and shouldst not any one make obeisance to the Ameshaspends; and here (in this world) there shall be neither lordship nor high-priestship; that is, they shall keep no ruler and high-priest, and their desire (shall) not (be) for best righteousness."

(4) And this, too, (is said) thus: "The strained (*tang*) spirituality (*maînûgîh*) and little opulence[6] owing to the little progress of men who are self-gratifiers, thou art aware of, O Zarathushtra! thou who art no seeker of these, that is, thou dost not know want of opulence;[7] but (*va*) I observe those words of complaint[8] of thine, of which I wish for an

1 XLV., 11, a, d. *Sûd-âŏmandân dastôbar pavan khûdâî, zak i afzûnîg daêna, dôst, va akh, va abû Auharmazd.* 2 Yasna XLVI. 3-3 Ibid, 1,a. *Avô kadâr zimîg avô-nâmam* (*Aûharmazda, pavan hâvisht*) *avô mûn pavan nîyâyishn sejîtûnam .... amat barâ khvêshân, airmânân yehabûnt havâam.* 4 *Zush*, "to love." 5 Ibid, 1, d. *Lâ baên matâ mûn sâstâr î dravand, matâ sardâr shnâyênd.*

6 Yasna XLVI, 2, b. *Li amat kam ramag, aêgh-am khvâstag kam.* 7 Ibid, 2, a. 8 Ibid 2, c: *Garzam avô lak, zak denâ khadîtûn, Auharmazda! aêgh-am châraq bavîhûn.*

nquiry (*âmârag*)[1] from thee." (5) And this, (too), namely: Thou art aware of the gratification of this desire[1a] of us who are Ameshaspends, and we give thee for it the gratification that thou bringest forth; we also give thee the liberty which a friend gives to him who is a friend."[1]

(6) About the advent of the strong ones[2] in ages, who are beneficial through teaching and practising wisdom,[3] (and) the thirst of youths (*garshnân*) being increased by them; by the help (*avâgîh*) of complete devotion they enlarge the world of righteousness, and produce distress for the evil ones, and the advantage due to straightforwardness extends to them[4]. (7) And this, too, that he who is wickedly oppressive has fallen (*frûd*) down through his own deeds, (and) died.[5] (8) About the opposition to the evil people[6] always (*hamâî*) with as much strength as one has, so that he who is a good ruler[9], whose authority[7] is the Mâthra-spenta, becomes predominant (*sharîtâ*) over Aeshma (*Wrath*).[8]

(9) About the praise of the renovators (*vaêrâstârân*) this, too, (is said) thus: "Blessings on good understanding, also on Mithra, whose punishment of sinners they shall inflict with this consideration (*dârishn*) that he is intelligent (and) protector of promises (*mitrôpân*)".[9] (10) And about the decision as to a kinsman (*nafshâ*) of any one whatever, this, too, namely (*aêgh*): "Through the revivification (*zîvînishn*) by Rashnû [10] of whomsoever is righteous, and also of whomsoever is wicked, that is,

---

1 Comp. Pers. *âmâra*, "inquiry;" *âmâr-gîr*, "an accountant," Av. *mar*, "to calculate." [1a] XLVI. 2, d: *Râmishn am kâmag, mun dûst avo ŏlâ î dûst yehabûnêd.* 2 *Aurvant*, "strong". 3 Ibid, 3, c: *Pavan varzishn âmûkhtisn, î zak î sûd-âŏmandân khratû.* 4 Ibid, 3, d: *Avô mûn zak sûd havând Vohûman yehamtûnêd, aêgh mizd pavan frârûnîh barâ yehabûnd.* 5 Ibid, 4, c: *Pavan dûshstakhmag, aêgh pavan zak î nafshâ kûnishn frûd mûrd* (damned) *yehevûnêd.* 6 Ibid, 4, d. 7 Or, "whose high-priest is." 8 Ibid, 5, a. 9 Ibid, 5,b: *Vâvarîgân pavan khûp shnâsagîh, va pavan-ich Mitrô, mûn vinâskârân pâdfrâs vabîdûnayên, pavan aê î lak yakhsenûnishn, aêgh shnâsag va mitrôpân.* (See Mithra Yasht). 10 The angel of justice who weighs in his balance the good works of a departed soul against its sins, in order to decide its fate till the resurrection and renovation. See Dînkard, Book VIII., chap. XX. See XLVI, 5, c. *Pavan Rashnû zîvînishn mûn yasharûb, va mûnich dravand aêgh kolâ aîsh pavan dînâ yâkhsenûnishn.*

every one will be kept for judicial investigation (at the end)." (11) And this, too, namely: "A kinsman (*nafshâ*) is to be considered as virtuous (*nêvag*),[1] by him whose own soul is saved from wickedness."[1] (12) This, too, namely: "So thy high-priest is he whose own religion is pure."[2]

(13) About the characteristics (*nishân*) of the fiend (*drûj*), the wounded[3] Mânî,[4] and the smiting of the wicked who were listening to him; that which came from him who was the monarch. (14) And this, too, namely: "The wicked one, who gives my world to that which the malicious[5] Evil Spirit has raised to supremacy (*lâlâîh*), is that one who is a self-wounding demon, who (*aêgh*)[6] is rendered predominant for the death, of the world of righteousness, which he praises." (15) "The ceremonial of righteousness is not such as that he praises, *O* Zarathushtra! the priestly authority of the world for which he says, thus: 'In priestly authority and high-priestship I am better, I am suitable, and not so, *O* Zarathustra! is that one who consecrates (*janbînêd*) *gămêz* (*mûtrishn*)[7] for (the use

---

1 XLVI., 5, d: *Va zak* (*shaṗîr gabrâ*) *frâj avô nafshâ gûbishn; aêgh pavan nafshâ dârishn.* 2 Ibid, 7, e: *Daêna pavan dastôbar yakhsenûn.* 3 Pahl. *khastag*, "wounded," "broken." West, "the broken down". 4 Mânî, the arch-heretic who was born in about A.D. 215-16, and who declared in the reign of Shahpûhr I., his doctrines in old Irân in A.D. 242, and according to Noeldeke's History, was put to death by order of Behram I. in A.D. 276-277. Mâni showed two opposing principles in everything that exists in the world, and tried to prove that God could not be responsible for the evil happening in the world, as it was in serious contradiction to the excellences which distinguish his works, and that he was above any such imputation. His tenets seem to be an heretical off-shoot of the Religion of Zarathushtra. West remarks: "From the mode in which he and his followers are mentioned in §§ 13-16, it would seem that the original Pahlavi version of the Nask must have been made at a time when this heresy was still fresh in men's memories as it would have been in the first half of the fourth century, when Âtûrpâd-î-Mahraspendân was collecting and revising the sacred books."

5 Yasna XLVI., 8, a; *Mûn zak î li gêhân yehabûnêd avô ŏlâ î kînîg.* 6 *Aêgh* is used for *mûn.*

7 XLVI., 10, b: *Aêmat zak dahishn amatshân janbînênd mûtrishn.* Av. *muthra.*

of) mankind: that which he speaks to them, becomes a perpetual stimulus (*zahishnîh*)[1] from him; and they who consecrated the *gămêz* think it for the end, (and) that which is the best *yazishn* of the demons occurs." (16) Through the confronting (*padîrag*) arrival of Sraōsha the Holy, the ruler is vexatious (*bêsh*) with that (wicked) person, that ruler who is a protector of these through good living[2] (or virtues), not through evil living, and at any time a distresser of the wicked.[3]

(17) About the special traits (*nafshâîh*) of the followers (*hakhtârân*) of the Religion, (and) the meritorious deeds of (those) followers. (18) About the signs of the last times, which are the milleniums of the sons of Zarathushtra. (19) This, too, that they cause discomfort unto the sovereignty, they who are Kaîs and Karaps,[4] those who are also the most evil ruling in the country, who by evil deeds and (evil) words destroy the existence of mankind, and destroy their own souls, also they destroy the material world which, being intermixed (*dar-hamag*) is more beloved by them (*jûshagtar*) than righteousness; even (their) sovereignty is a dagger (*dashnag*)[5] of protection[6] among the existences, of those whose commands are wicked, when they produce that which is vicious (*avârûn*), and deliver at the end their pupils (*âmûkhtagân*) to that which is the abode of the demons.

(20) And here, too, about the praise of the family of the Frayânas[7] it speaks thus: "Righteousness arises (*lâlâ-yeham-*

---

1 Reading *zahishnîh*, Pers. *zahîdan* "*to* stimulate", "to fight." 2 Reading *hû-zîvishn*, for *hû-zahishnîh*. "good emanation" (see West). 3 XLVI, 8, c, e. *Pavan padîrag yehamtûnishn pavan hû-zîvishnîh pânagîh.... lâ pavan dûsh-zîvishnîh pavan kadâr-châî dâmân. Aûharmazda! bêshîdâr î sarîtarân.*

4 Yasna XLVI, 11, a, b, c, d, e: *Avô khûdâyîh âyûjênd mûn Kîg va Karap havând, gâs î anshûtâân tamâ barâ merenchînênd; avô zak î nafshâ rûbân khrûsishn yehabûnd.... afashân hamâî baên drûjag demân hastishn haît.* 5 *Dashnag*, Pers. *dashnah*, "dagger." 6 *Srâyishn*, "protection", *Av. thrâ*, "to nourish." 7 *Frayânag*, a Tûrânian family of Mazda-worshippers, of whom *Yô-îshtô-Fryâna* is well-known in Yashts V, 81, and XIII, 120.

tûnêd), *O* Spîtâmân! from the grand-children[1] and posterity[2] (*napatân*) of Tûran; and when they are brought forth (*hanjîd*)[3] by the Frayânas,[4] it is just as said that they are (brought forth) by Tûrân; through the assistance of Spenta-Ârmaiti[5] they develop the world of righteousness, and produce distress for the evil existences;[6] they likewise think about it with Vohûman, *O* Zarathushtra! (and) thou shouldst produce (*zâyêsh*) by words their joyfulness from us, who are the Ameshaspends; that is, do thou beseech it."[6]

(21) This, too, (is said) namely: (*aêgh*): "This liberality, which is for thee, is for us who are Ameshaspends, by him who shall make free offerings for thee, it is made by him for us." (22) About the praise of Vishtâspa this, too, (is said) namely "Kaî-Vishtâspa has gratified thee among the worldly existences (*ahvân*) by liberal gifts, whose coming forth to thee in distress (*tangîh*) is through the reign of Vohûman; that Kaî-Vishtâspa has developed (*frâdînîd*) the material world of righteousness; thou shouldst have him in mind, the good companion, the pure friend,[7] who is Kaî-Vishtâspa, *O* Zarathûshtra! such is that Kaî-Vishtâspa the active, who, when he praises the Religion, attracts (*hanj*) fellow-dwellers (and) converts (*vardêd*) (them); that is, he brings them on to the Religion."[8] (23) About attracting the Spîtâmân to the Religion, this, too, namely: "Thou shouldst speak thus to the Spîtâmas: 'You should praise mentally righteousness with much (*kabed*) and superior (*madam*) homage; an offering (*dahishnîh*) is to be distinguished by you, as well as whatever is no offering; even for those deeds of your

---

1 Av. *nâfa*, "offspring". 2 *Napat*, *naptar*, "a grand-child." 3 *Hanjîd*, Pers. *hanjîdan*, "to bring forth." 4 *Frayânag*, a Tûrânian family of Mazda-worshippers, of whom *Yôîshtô-Fryâna* is well-known in Yashts V, 81, and XIII, 120. 5 *Spenta-Ârmaiti*, Pahl. rendering *Bûndag-mînishnîh*, which is here used instead of the proper name of the Spirit of Bounty, who is here meant. 6-6 XLVI, 12, a, e: *Amat lâlâ yasharâyîh min nâfân va naptân î Tûrân hanjîhaît pavan Fryânag pavan Bûndag-mînishnîh gêhân frahî yehabûnd, ŏlâ-shân zak î Aûharmazda râmînî-dârîh yemellûnd.* 7 XLVI, 13, e. *Ŏlâ î Vishtâspa pavan zak î lekûm yasharâyîh hamîshag mînam khûp ham-hakhag, aêgh frârûn dûst.* 8 XLVI, 14, c.

righteousness is the reward given unto you, that reward which is much given by Ahuramazda," [1]. (24) About the place of the four marvels produced by Ahuramazda, there where is the reign of Vohûman,[2] and there where is the hospitality[2] of Ahuramazda,[3] and there where is the Religion with Spenta-Ârmaiti, (and) there where are the souls of the liberal.

(25) About the advice unto Zarathûshtra as to the speech made for mankind in due proportion, abandoning want of proportion (*a-padmânîh*), which is an appropriation of liberality (to a special purpose) with humility and a wise proportion which is for good works. (26) And this, too, namely: "To him who gives himself up sincerely (*mînishn î tanû*) to thee in discipleship, thou also shouldst give up best which thou hast to give of thine own; and thou shouldst give wealth to him who shall give wealth to thee, because thus thy soul would be the best, *O* righteous Zarathushtra! when it (the soul) shall act thus." (27) And this, too, thus: "Thou shouldst select this Religion of mine with wisdom, and also with thought." (28) This, too, that unto him who through righteousness has by (his) act success (*vindîh*) necessary (*âvâyad*)[4], the gift is good for the good works done by him. (29) And this, too, that whoever seeks good works, (and) seeks good works by innocence (or, sinlessness), obtains freedom from sin (*a-vinâsîh*); *and* whoever is liberal to the sacred beings is free from destruction (*a-nasînishn*) owing to the liberality of the sacred beings. (30) This, too, namely: "These are the rewards I am aware of,[5] which have been, and which also still are, and which, likewise, ever will be."

(31) Perfect excellence is righteousness.

---

1 XLVI, 15, b,c,d; *Afatân dahishn barâ vichînishn, va mûnich a-dahishnîh .....yasharâyîh avô lekûm yehabûni-haît mizd, mûn-ash yehabûnt fratûm Aûharmazda zak î mizd.* 2-2 Ibid, 16, a,c, d,e: *Tamâ aêgh Vohûman khvâst yekavîmûnêd khûdâyîh; tamâ aêgh Aûramazda pavan kâmag baên demân ketrûnéd.* 3 Ibid, 18, e: *Zak i li pavan khratū, pavan-ich minishn barâ vichînêsh daêna.*

4 West, *apêsitûnagîh*, "effort". It seems to be the Pahl. rendering of the Av. *haithîm* "true (welfare)," which is translated in the Pahl. Version by *âshkârag*. The word is doubtful. 5 In XLVI, 19, e, it is: *Aûharmazda! âgâs havâ-ôm daêna î lak*, and not *zak mizda âgâs havâ-ôm.*

CHAPTER XXXIX., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The seventeenth fargard, *Spentâ-mainyû*,[1] is about (this) that Ahuramazda produced the creatures through wisdom, (and) maintains them through truth. (2) This, too, that the best thing for every one is the thought in a high-priest who is the tongue[2] (speaker) of the spiritual lord; in a high-priest, who has to maintain (spiritual) thought,[3] no faculties of his body are to prove false unto the spiritual lord on account of (his) love for the world. (3) And (this) that the spiritual lord is always true of the tongue, (even) when he (the priest) speaks falsehood with the tongue, those words which he does not believe (to be) through the spiritual lord; (and) it is owing to this, too, that out of the whole body the tongue first dies. (4) "Unto thee, I say, O Spîtâmân! that thou shouldst speak with the tongue just as thou thinkest with the mind, and thou shouldst do (thy) work with both hands in complete devotion."[4] (5) And this, too, that whosoever shall act thus is sagacious, and that one is the father of righteousness through wisdom;[5] and whoever would do that which has come (to him), thoroughly observes it on account of that which has not come. (6) And also this, (that) in the person of him who shall do that which he understands, and asks again about that which he does not understand, is entertained the propitious spirit of wisdom.

(7) About the production of cattle for the help of mankind, (and) likewise the pleasure of the pastures for the help of cattle.[6] (8) And this, too, that the Ameshaspentas injure the demon Vadaka[7] and wicked people, but they do not injure righteous people and the pious sages (*hû-dânâg*). (9) This, too, (is said) namely: "In scanty opulence do not boast[8] of good works, thus in great opulence much good work arises." (10) This, too, that beneficence gives all to the good, and the good spirits do not maintain the exaltation (*frâj hastan*) of the villain.[9]

---

1 *Spend-mad* in Pahlavi. 2 XLVII, 2, a, b; *Pavan hûzvân va fûmâ zak î frârûn yemellûnèd.* 3 XLVII, 2 d.

4 XLVII, 2, c: *Va pavan bûndag-mînishnîh, pavan kolâ dô yedâ kûnishn varzêd.* 5 Ibid, 2, d: *Zak î farzânag, zak î abû yasharâyih pavan dânâgîh.* 6 Ibid, 2, c: *Afat aêdûn avô zak vâstar râmishn-ich dâd pavan bûndag-mînishnîh.* 7 Ibid 4, a,b,c. 8 *Al mang*, Pes. *mang*, "to boast." 9 Ibid, 5, b,c, *Jvît min hanâ î lak zûshishnîh dravand bakhshênd*, "apart from thy love the wicked have their share."

(11) And about the gift of the tongue of a true speaker for summing (*vichârishn*)[1] up (the case) of the disputants, and for declaring who is acquitted from or involved in a crime; and (about) the ordeal, which is a demonstrator (*nimûdâr*) to acquit (or) to convict, which is accepted by him whose tongue is truthful—and they shall propagate his statement—(and) which has rendered elaborate its decisions in the world, (and) distress becomes diminished. (12) This, too, (is said) that it (namely, the ordeal) gives out the decision of the fire for disputants, so that it shall make manifest the acquitted and the criminal; when he in whom are strong (*stawar*) perfect thought and also righteousness, is the superintendent (*sardâr*) of the ordeal; and when they observe that many believe that the ritual of the ordeal is (meant) for the wicked.[2]

(13) Best is the excellence of righteousness.

CHAPTER XL., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The eighteenth fargard, *Yêzî*, (is) about the nature of certain or doubtful manifestations (and) symptoms as to the happening of the future existence[3]. (2) About the great magnificence of the spirit of good works (*kirfag-maînûg*), and that also of the man doing good works (*kirfag-gar mardûm*) through the entertainment of that spirit in him. (3) This, too, that they will praise, and recount, and practise the Religion of Mazda-worship at the time of the renovation (of the universe); (and) that regarding which (renovation) the demons through deceitfulness, and afterwards also mankind who are wicked, (and) who are deceived by those who are demons, have said that it would not occur.[4]

---

1 *Vichârishn* may mean "the summing up of a case," "summary", "conclusion." West, "satisfying." 2 XLVII., 6, a, b, c, d; *Âtâsh vichârishn barâ yehabûnêd avô patkârdârân aêgh bûkht va âîrikht.....dravandân zak nîrang î var vad yasharûbân râî lâ patkâr*, "the wicked are not opposers of the *nirang î var* which decides for the righteous."

3 XLVIII, 1, a. 4 Ibid, 1, b. *Amat tanû-î-pasîn yehamutûnêd mûn-shân pavan frîptârîh frâj gûft aêgh lâ yehamtûnêd.*

(4) About the triumph of the sacred beings over the demons in the final ages (of the world). (5) Firstly, that when, owing to the salvation of mankind from hell, they praise the Religion of Mazda-worship; (and) that when Zarathushtra the Spîtâmân, of venerated *fravâhar*, came to the obedient (*râm*) king, Kaï-Vishtâspa. (6) Secondly, (that) when the moral power and triumph of renewed (*nêvag*) sovereignty are again united with the Religion, and mankind, on that account, return to the good Religion; and this occurs on the near approach *of* Aûshêdar, son of Zarathushtra, when the righteous Çhitrag-Miyân[1] (Peshô-tanû) arrives. (7) Thirdly, (that) when mankind contentedly (*khûrsandîhâ*) praise the Religion of the Mazda-worshippers, and this occurs during the advent of Aûshêdar-mâh, son of Zarathushtra. (8) Fourthly, that when every one shall practise the Religion of Mazda-worship voluntarily, at that time arrives the beneficial (and) triumphant producer of the renovation, Saŏshâns,[2] son of Zarathushtra; (and) this is the pre-eminence (and) supreme triumph of the sacred beings.

(9) About enquiring concerning the Religion of him who is acquainted with the Religion (and) a wise priest, and hearing (of it) from him, and well understanding it through wisdom.[3] (10) About abstaining from the secret dealings of a deceitful apostate who tempts (mankind) into sin[4]. (11) This, too, (is said), namely; "Thou shouldst not fall into preposterous stupidity[5] through the teaching (wherewith) they deceive;

---

1 Peshô-tanu, son of king Vishtàspa, and the chief high-priest of Kangdez. His name occurs only once in the Avesta. He was made to drink, according to tradition, the consecrated milk, and consequently he became immortal. Here Chitra-Mîyân is a title of Peshô-tanu who is expected to come from Kandez to restore the religious rites in India and the rest of the world, (see *Bûndahishn*, chap. XXIX, 5; *Zand-î-Vohûman Yasht*, chap. III, 25-52.) The Av. name of *Aûshîdar* is *Ukhshyat-ereta*, and that of Aûshêdar-mâh is *Ukhshyat-nemangh*; the first and second of the expected posthumous sons of Zarathushtra. 2 Av. *Saŏshyăs*, the last of the posthumous sons who is expected to complete the triumph of the Religion, and prepare for the resurrection and renovation of the universe.

3 Yasna XLVIII, 3 a, b. 4 Ibid, 3, c. *Nîhânîhâ mîlayâ î yasharmôgîhâ.* 5 *Haredîh*, comp, Av. *haredhi*, "oppression", "enmity", "stupidity".

that is, they thus will delude thee into preposterous absurdity, which is hell."

(12) About mankind attaining by degrees (*pavan pâyagîhâ*) to the sagacity of an angel through wisdom, ability, (and) religion. (13) And this, too, (is said), namely: "For that path which (rises) from among the creatures, even this, too, is a path[1] produced (and) opened (*sharîtunt*) among mankind, wherein when mankind inevitably (*apâ-râsîh*) halter[1a] the worst religion, like the Evil spirit people deliver themselves up to the stupefying (*stardgar*) Akôman." (14) This, too, that through the sagacity of the sovereignty, every one at last arrives at that (good) path. (15) And this, too, that, by him who shall perform good works or commit sins with much fearlessness, with this consideration that these were performed mindfully,[2] (remembering) that the best thing for mankind after birth is purification from sin[3].

(16) This, too, that the food (and) maintenance of priests (depend) upon husbandmen.[4] (17) This, too, that the desire for the pleasure and strength of mankind is due to the cattle of Haurvatât (and) Ameretât[5]. (18) About the oppressiveness of Wrath and Envy, and the destruction of both are through Spenta-Ârmaiti (Complete Sincerity) and entertainment of Vohû-manangh.[6] (19) This (is said), namely "I made the Religion of righteousness a perfectly[7] unequalled gift[7]; and all men themselves shall be in perfect activity therein; hence the involuntary (*a-kâmag*) seeking of immortality by all mankind (is) the reign of the Will, and advantage always accrues from it." (20) This, too, that the care of cattle is reverence unto Ahuramazda.

---

1 Meaning, "evil path or religion." 1a Pers. *shakl*, "halter." 2 XLVIII, 4, c. 3 Ibid, 5, c: *Yŏshdâsrîh î anshûtâân âkhar min zerkhûnishn pâhlûm, âkhar min zerkhûnishn a-vinâsîh pâhlûm.* 4 Ibid, 5, d: *Zak î gaŏspend varzidâr vâstryŏsh zak î lanâ râî; khûrishn fshûvînishn.* 5 Ibid, 6 a, b. 6 Ibid, 7, a,b. 7-7 Reading *bûndag aham-dahishn.* West, *vôyakhâm-dahishn*, "a combining desire." The Avesta word whereof this is the Pahl. rendering is *hithaŏsh, hithãm*, meaning, (Mills) "bond of truth," (Darm.) "the place of rest," (Harlez) "the essential characteristic." The meaning is doubtful. Also *bûndag kûnishn* may mean "perfect, or successful, activity."

(21) About the greatness[1] of righteousness this, too, (is said) that that greatness is generated from itself, and its seekers (attain) to supreme predominance in the best existence, (and) the solicitation of mankind for that greatness. (22) About the praise of the period of the renovation this, too, (is said) that at that time to those who are doubtful about it are altogether disclosed publicly the last reward and bridge (judgment) of the worthy[2]. (23) About the lawfulness of the destruction (of evil) by him who belongs to Vohûman, who is himself the spiritual lord of improvement (*ârâyishn*); this, too, (is said) that the wicked at that time will become aware of their own wickedness when their bodies are dissipated[3]. (24) About the destruction of the good works of the wicked, even those of their own souls, and those of their spiritual existences, and those of their material bodies.[4] (25) And this, too, that near (*nazdîh*) the time when the renovation approaches the sovereignty coupled with (*levatâ*) wisdom, unto him who is the best of mankind; and therein is enveloped that glory whereby the smiting of the vile and the increase of the pious people arise; (also) the sagacity (*farzânagîh*) which is in Vohûman, approaches those who are his friends.[5]

(26) This, too, that those people are the extenders (*vakhshînîdâr*) of days, and they are beneficial in the country[6], and their practices (*âyîn*), wherever they have arisen, are opponent of him who is wrathful.[7] (27) And this, too, that they shall for that purpose elevate brothers and sisters for the same object (of suppressing demons), so that they shall practise self-sacrifice[8] (or self-devotion) with mutual consent; and near before midday[9] they will display[10]

---

1. *Rûbâîh*, "greatness" in the original text. 2 XLVIII. 9,b. *Amat pavan zak î ŏlâ zimân, zak î li hâvish rât âshkârag yehevûnêd.*

3. Ibid, 9, c. *Zak î pavan Vohûman vishûpishn, aêgh amat pavan frârûnîh zivam am gûmânîg sarîtarân tûbân yeheveûnêd vishuftan.* 4 Ibid, 11, c. *Mûn avô dravandân khrûgîh (rêsh) va arməshtîh akârîh yehabûnêd.* 5 Ibid., 11, d. *Avô mûn zak î frazânagîh î pavan Vohûman yehamtûnêd.*

6. See Pahlavi Version of Gâthâ XLVIII., 12, a. *Afdûm ŏlàshàn havànd sûd-àômand, î pavan matâ frashagard kardar.* 7 Ibid, 12,d. *Mà ŏlà-shàn yehabûnt yekavimând hamaêstàrîh î ŏlâ î aêshma.* 8 See my dissertations on the "Alleged Practice of next-of-kin Marriages in Ancient Iran." 9 That is, in the Hàvan Gàh they will produce radiance or brilliance as bright as midday on their faces. I think *khôrah* is meant here. 10 Or, "they will produce".

a glorious (*lâlâ*) radiance (*khûrah*) in the centre of their faces, rising lofty, flickering (*nevandag*)[1], victorious (*arûs*)[2], and brilliant, (and) they shall make the radiance develop on high and clearly appear to an altitude of the height of three spears[3] of the length of three reeds (*nâî*) each, and after midday they learn (*âmûkhtênd*)[3a] about its disappearance (*rânagîh*); (and) it shall carry away the fiend (*drûj*) who was the fore-most destroyer (*khaye-bîd-pêsh.*)

(28) About those who put on the *kûstî* (sacred girdle)[4] wherewith they shall perform their own function, and thus they all appear happy.

(29) Best is the prosperity of righteousness.

CHAPTER XLI., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The nineteenth fargard, *Aḍ-mâ-yavâ*[5], is about the protection of a protector for the protection of the distressed (*nîyâzân*) of the renovation[6]. (2) About the impossibility (*lâ-shâyîdan*) of convincing those who have not attained to the fundamental reason of belief (*hêmnunishn*) before sagaciously making them convinced[7] of the existence of the creator, which is the fundamental reason of belief.

(3) About the grievous suffering (*vîmârîh*)[8] of the Religion owing to him who is a wicked judge, whose effusions[9] on the judgment seat (*dâtôbarîh gâs*) are injudicious, malevolent,[10] (and) hostile to wisdom; also his (own) wounding (is) from truth,[11] and (his) annoyance from the truthful ones, and in him the Evil Spirit has a lodging; (about) the advantage unto the Religion

---

1. Comp. Pers. *nevân*, "waving", "flickering". 2. Pers. *arûs*. "winning," "victorious." 3 Meaning 42 English feet. 3a Pers. *âmûkhtan*, means "to learn", as well as "to teach". 4 Av. *aiwyaonghana*, "*kûstî*". That is, those who put on and recite the *kûstî* prayer. 5 Gâthâ XLIX. 6 XLIX, 1, a. *Aêgham vad tan-î-pasîn hamâi pânagîh î dâmân ghal kûnishn.* 7 *Aûstîgânînîdan*, "to make one convinced", Av. *stawra*, "strong," hence "to render strong." 8 Ibid, 2, a. *Daêna vîmâr barâ vabîdûnayên*, "they shall make the Religion diseased." 9 *Rêzîdan*, Pers. *rîkhtan*, Av. *rich*, "to pour out," hence "out-pouring," "effusion." 10 *Sarîtar-kâmag*, "most evil-wishing." 11. XLIX, 2, b. *Dastûbar î dravand î friftâr, mûnash min râstîh rêsh.*

and the great (*rabâ*) rewards of just judges, (and) their elevating (*madam-barishnîh*) desire for leadership through straightforwardness.[1] (4) And about separation from the friendship of the wicked, evil-wisdom[2] (*dûsh-khratû*) due to want of sagacity (*a-farzânag*), and inoccupation, in whom wrath and envy are coiled up[2] (as a serpent). (5) And about the good government of those who preserve their own necks (*chavarâ*) from viciousness, and the vile (*dûsh*) retribution of those who are again and again (*lakhvâr*) culpable owing to viciousness. (6) And this, too, that the wicked themselves are wicked towards their own, and make them fit for hell (*dûsh-ahû*);[3] consequently, even those who are beloved (*garâmîg*) by them, and more beloved (*jûshagtar*) than righteousness; and (their) reign, too, is a scanty (*gashûg*) protection.

(7) And about the praise of Zarathustra this, too, (is said), namely: "Thy sweetness and eloquence (*charpîh*) have shewn to the world that leadership of the Religion is thine through Vohûman, (and) thou art well conversant with righteousness[4]". (8) About the praise of Frashaŏshtra's[5] ardour (*garemogîh*) in the leadership of meritorious works through virtuousness, in listening to doctrines (*âmûjîshn*) and truthful speaking, and in pasturing (*fshegîh*)[6] (and) cultivating the world, framing beneficial works, and not giving leadership to the vicious.[6a] (9) About the praise also of the efficiency (and) religious authority of Jâmâspa. (10) About the protection of the good creations by Vohûman; and that, too, of the souls of the righteous by Spenta-Ârmaiti.

(11) About the punishment of the wicked (ruler) who should seize anything unlawfully in his realm. (12) Also about the grievous punishment in hell of the wicked who is

---

1 XLIX, 3c. *Zak am sardârîh kâmag î pavan Vohûman.* 2-2 Ibid, 4, c: *Ŏlâshân dûsh-khratu havând, mûn-shân aêshma vârîd yekavîmûnêd, va areshka-ich aêjh-shân baêñ tanû parish-î kard yekavîmûnêd.*—Comp *avar-pîch*, Pers. *pêchîdan*, "to coil," "to wreathe," "to involve." 3 *Dûsh-âhûîgînênd.* 4 XLIX, 5, a, b, c. *Aêdûn ŏlâ î Aûharmazda shîrînîh va charpîh,..mûn zak daêna sardârîh pavan Vohûman..pavan bûndag-mînishnîh kadârchâî yasharâ-yîh khûp shnâsagîh.* 5 One of the two brothers who were relatives of Zarathushtra. He was father-in-law of Zarathushtra. 6 Av. *fshenghim*, comp, *fshu*, *pasu*, "cattle"; "prosperity-easing". 6a XLIX., 9, a. *Amat nyôgshêd âmûzishn zak î fsheg sûd i tâshidâr, lâ zak î râst-yôbishn sardârîh yehabûnêd avô dravandân.* The Minister of King Vishtâspa.

evil-thinking, who is evil-speaking, who is evil-doing, who is of evil-religion, (and) an evil ruler.[1] (13) About the reply[2] of the archangels to Zarathushtra as to the reward solicited[3] by him, to make him satisfied about it.

(14) It is righteousness that is perfect excellence.

CHAPTER XLII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The twentieth fargard, *Kad-môî-ravag*,[4] is about anything whatever being begged as provision[5] for the soul[6], and it is through the speaking of Khshathravairya[7] unto Zarathushtra, thus: "Thou shouldst think thus, *O* Spitâmân! that Ahuramazda assists thee." (2) This, too, (is said), that the creatures of Ahuramazda live through Haurvatât, are rendered immortal through Ameretât, possess complete mindfulness of Ahuramazda through Spenta-Ârmaiti, and regard him as ruler through Khshathravairya.

(3) About the desiring of wealth from straightforwardness; and this, too, that to him who desires from virtuousness that which is not acquired by him owing to the tyranny of the evil people, or on account of some other opposition, they (the good spirits) then give essentially (*gaŏharîg*) that reward in the spiritual existence (*maînûg*), (which is) much better than that wealth.[8] (4) And about the cattle valuable for that warrior[8] who possesses principles (*dâd*) of virtuous strength, for assisting the will of the good spirits, and for the benefit of Irân, (and) for smiting (and) diminishing[9] the force of the Non-Irânians.

(5) About the solicitude[10] of mankind for the advancement of the admonitions (and) commandments of God, so much so that

1. XLIX, 11, a. *Aêdûn zak î dûsh-khûdâî, î dûsh-kûnishn, î dûsh-mînishn î darvand.* 2 *Padvâchishn*, Av. *paiti*, and *vach*, "to speak". 3 XLIX. 12, d. *Aêdûn bavîhûnânî zak î lekûm îsht pâhtûm.*

4 For Av. *Kad-môî-urvâ.* 5 Pers. *tûshah*, "food," "necessaries." 6 L, 1, a: *Chîgûn avô denâ li rûbân khvâstâr havâ-am chîgâmchâî tûshag.* 7 Av. *Khshathra-vairya.* 8 L. 3, a, b. *Zak î âratêshtâr yzshvrâyŋh râî pavan gŏspend arjânîg.* 9 *Kastârîh*, Av. *kasu*, "small." Pers. *kâstan*, "to diminish," "to destroy". 10 Here *gareftârîh* is used in the sense of *gareftagîh.*

spiritual[1] strength (*zôr*) is to them a helper in acquiring knowledge, (and) in their possession of the best existence through the advancement of those admonitions (and) commandments. (6) About the help of the righteous on the passage to the best existence from the spirits of wisdom, sovereignty, liberality, (and) truth, from the angels Ashi-Vanghuhî and Haŏma.[1]

(7) About the reason of the walking onwards by the zŏta 3 steps from the place of the zŏta, while uttering the Avesta, at the end of the ritual for the fire, while reciting (Avesta)[2] when offering consecrated water to the water; (about) the leading up of the whole assembly by the archangels, always at the end of the conference with Zarthushtra, by three steps from the earth to the Hvarshêd-pâyâ (sun-station), through the heavens of Hû-mata Hû-ŏkhta, (and) Hû-varsha.

(8) Advice to Zarathushtra also as to the nature (*âinînag*) of the archangels; also a remembrance (*aîyyâd*) to worship after separation from the sight (of them). (9) And this, too, (is said), that hence arises simultaneous attainment (*ham-gareftârih*) in him whose disposition and character are sagacious, [3] as to the adaptation[4] of his own deeds to that nature of theirs (*i.e.*, of the archangels). (10) And about the good affinity[5] of Zarathushtra also with abundance of good works; this, too, (is said) namely: "So for the deeds of them which are to be accomplished and which are also (already) accomplished, there is reward for all for thee through their righteousness, O Zarathushtra!"

(11) And about the advice unto Zarathushtra, this, too, (is said) namely: "Thou shouldst become reverent to them (*i. e.*, to the good spirits) so that mankind may become reverent to thee." (12) About the calculation of the hours (*zamûn*), of the days and nights, all for the good selection of them as to good works; this,

---

1 *Min yazadan.* 1a See Yasna IX-X, which treat of the yazata Haŏma. 2 *Parvâchishn*; Av. *pairi* and *vach*, "to recite"; that is, reciting the Avesta while going round the *yazishnagâh*. See West's interesting note 1, S. B. E. XXXVII., p. 293. 3 L. 9, d. *Aêdûn zak î ŏlâ î avô hû-dânâg pavan khvahishn havâ-ânî.* 4 *Pasijagihâ.* 5 *Hû-angûshîdagîh*, lit. "good similarity," hence "good relationship."

too, that whoever is diligent (and) always doing meritorious works, (and) that whoever shall perform as many good works as are possible for him, is given as much reward as is his desire.[1]

(13) It is righteousness that is perfect excellence.

CHAPTER XLIII., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) In the twenty-first[2] fargard, *Vohû-khshathra*[3], it is said by Ahuramazda, thus: "I produced, O Zarathushtra! the desire for a good ruler[4];" and this, too, (is said) that when (there is) a desire for a good ruler worthy of a share of the world, whoever is worthy of a share of the world [(is) a developer (*afzûn*) of that world also, on account of the share which is given him, and who (is) himself a developer of the world also by the gift of the share,[5]] his giving the share being the gift of a helper; the gift of a helper (is) a perfect (*pâhlûm*) action, and the superiority (*avartarîh*) of action (is) owing to thought (and) speech.

(2) About the place where (*aêgh*) the best wealth is the produce (*bar*) of water, and earth, and plants; also the best wish is the craving[6] for the Religion, and for the liberality of sovereignty. (3) About the begging of gifts from the sacred beings, even with words disputing (*patkârishnîg*) the reply (*padvâkhtan*) of the sacred beings, (and) worthily contending for the gifts to the worthy ones. (4) About the connection (*patvastârîh*) of the force (*zôr*) of intelligent (*hûshîg*) memory and wise selection, one with the other. (5) About following (*hâkhtan*) both (*agavîn*) the leadership[7] and forgiveness[7] of the (good) spirits in the supreme heaven, for guarding[8] the good creatures.

(6) About the desiring for (and) learning of that intelligence which is increasing along with good works, also

1. L, 11, d. *Aêgh-shân âvâyast vêsh aêgh kard, ashân mizd pâd-dahishn yehabûnêd.* 2 It is called in the ms. 22nd fargard by mistake. 3 Yasna LI. 4 LI. 1, a. *Afam ŏlâ î shâpîr khûdâî kâmag bâhar madam-barishnîh.* 5 The passage in brackets seems to have been written in the margin in DM., and hence so indicated in DP. 6 *Garzishnîgîh*, Pers. *garzîdan.* 7 Ibid, 4, a. *Aêgh bûndag sardârîh?....Aêgh âmûrzishn sajitûnêd?* where is the perfect chieftainship?....Where does forgiveness proceed?" 8 Comp. Pers. *nigâh-dârî.*

the acquirement[1] of wealth occurs imperceptibly (*a-vînishn*) thereby. (7) This, too, that whoever gives himself up, with humility (*aîrîh*) and reverence (*tarsgâsîh*), to him who is a true highpriest (*dastûr*) of the Religion, is endowed with the wisdom of the Religion[2]; and the happiness given by him unto him who is good, is a liberality rendered unto the sacred beings.[3] (8) About the production by Ahuramazda of the waters, plants, animals,[4] and the gift of all the rules (*dînâ*) of the Religion, for the nourishment, and improvement, and succession (*patvastârîh*) of the creatures. (9) About the comfort (*âsânîh*) of the spirit of the *mâthras* of the Religion, when he who is a man believing (*hêmnunishnîg*) in the wisdom (of the Religion), and of most virtuous[5] (*nêvagtar*) nature, recites (*yemellûnêd*) it.

(10) This, too, that the wicked one who does not believe that the deception that he teaches to others, is his through his own vice (*âhû*)[6]; (but) when he teaches it likewise to multitudes (*kabedân*), he is caused to believe thereby (that) he attains as the end of that teaching, mastery (*padîhîh*) over bare (faced) (*brâhnay*) deceit, and public falsehood, and destructive (*vishûft*) belief.

(11) And about the preparation[7] of the mankind of this world, also for the renovation by fire and melted ore [8]; in this world the acquitted and incriminated[8], as regards the law, have become thereby manifest[8]; (and) at the renovation (likewise) the wounding of the wicked (and) the rejoicing of the righteous.[9] (12) About the invocation of Vohûman (and) Ashavahishta[8] for help (when) in danger (*bîm*) also, from the wicked, and

---

1 LI, 5, a. *Aêgh-at levatâ kâr va kirfag kardan gaŏspendân yehevûnêd. Gaŏspendân* is here used in the sense of wealth. 2 Ibid, 5, c. *Mûn dahishn avô ŏlâ î râst ratû pavan sharîtâîh, aêgh pavan pâdakhshâîh zyash haît, tanû barâ avô aîrpatân yehabûnêd, ash pavan yasharâyîh farzânagîh.* 3 Ibid, 6, a. *Mûn shapîr avô ŏlâ î shapîr yehabûnêd mizd, va mûn-ich avô ŏlâ pavan kâmag râdîh yehabûnêd.* 4 Ibid, 7, a. *Gaŏspend tâshidâr, va mayâ va aûrvar-ich tâshidâr havâih.* 5 In the text *nêvagtâr for nêvagtar.* 6 Pers, *âhû*, "defect," "blemish;" West, "through his own spiritual lord." 7 Ibid, 9, b. *Zak î pasâkhtan pavan tanû-î-pasin.* 8 Ibid. 9, a. *Aêgh bûkht î aîrîkht paêdâg vabîdûnayên yehabûnêd hanâ î lak âtâsh î sûkhra, Aûharmazda ! âsin î vidâkht.* 9 Ibid 9, c. *Rêshînêd darvandân, sûdînêd yasharûbân.* 8 Ibid 10, c. Av. *maibyô zbayâ Ashem-vanghuyâ ashî gad tê ! Li karîtunam yasharâyîh î shapîr, aêgh Ashavahishta ! yehamtûn lak !*

about making one's own the best existence through righteousness alone (*aê-vâch*). (13) And this, too, that a good coming of men to the supreme heaven is for the righteous, (but) no[1] coming of any one from the wicked.

(14) About the enmity of the Kaî,[2] the paederast (*vâêp*) Akht[3], the heretic (*dush-dîn*) of the dark abodē, unto Zarathushtra, and the causing of disturbance (*siglînîdan*) by him and by the wicked ones similar to him, among those who are good unto Zarathushtra[4]; and the infernal existence is for all of them[5]. (15) About the closing of the abode of the Kaî and the Karap from virtuousness; and this, too, that they do not increase the worldly existences, nor embellish the spiritual; but they reduce (this) world and dissipate the spiritual world.

(16) About the worthiness of the sovereignty of Kaî-Vishtâspa[6] on account of great (*rabâ*) skill and efficiency, apart even from superiority (*avar-mânîh*). (17) About the praise of Frashŏshtra for his having given Hvôb in marriage to Zarathushtra; the praise of Hvôb for her complete reverence unto Zarathushtra; and admonition to Zarathushtra as to making Hvôb privileged (*pâdakhshâî kardan*) for the post of housemistress.[7] (18) About the praise of Jâmâspa for begging glory and wisdom,[8] for appropriating the excellence (*âzâdîh*) of every kind of righteousness, for the love (*jûshagîh*) for sovereignty, and for (his) meditation on the Religion, in which he is assisted by Zarathushtra through the command of Vohûman.[9] (19) About the praise of Maîdôgmâh for his acceptance (and) practice, of the Religion[10], for his exercising, upholding, and propagation thereof; the yelling (*khrûsagîh*)[11] and united assault (*han-jastagih*),[12]

---

1 DP, *râî* for *lâ*. 2 LI., 12, a. *Lâ shnâyînîdag î Kîg vaêp î baên vidarg î zimistân*. 3 Yt. § 82: *Akhtyô duzhdâo temanghâo*. The wizard Akht Yâtu mentioned in the tale of Yôsht-î Fryân. 4 Or reading *vêsh*, it may mean "who are much for Z," or "who follow Z. much". 5 LI, 14, c. *Vad avô zak î afdâm drûj demâna yehabûnt*. 6 Ibid, 16, a. *Pavan Vîshtâspa khûdâyîh arjânîg*. 7 Ibid, 17, a, c. *Bentâ pavan nîshâîh barâ yehabûnêd: pavan yasharâyîh ûrzûg vabîdûnâd kadag-bânûgîh*. 8 Ibid, 18, a. *Bavîhûnêd gadâ, yasharâyîh jûshêd*. 9 Ibid, 18, b. *Pavan zak î Vohûman âkâs-dînshnîh*. 10 Ibid, 19, a. b. c., *Afash zîk î Aûharmazdı dâd aûshmûrishn, daêna î Aûharmazda, pavan jân kûnishn shapîr*. 11. Av. *khrus*, "to clamour against," Pers, *kharûsidan*, "to yell." 12. Pers. *jastan*, "to rush", Av. *jang*, "to attack."

evil food and other calamities (*halag*) owing to the wicked before midnight, that which Zarathushtra had for a like reason to bear; and (about) the reciting of the law of Ahuramazda[1], for the joy of the sacred beings, and his appropriation of that which is the best existence.

(20) About the perfection of Zarathushtra's complete meditation in the beginning of philosophical learning, and its development by him; the extent and also the fruit of knowledge which are owing to the reigning of Vohûman in the physical faculties (*tanû-afzâr*), causing development of the world in righteousness.[2] (21) About the excellence of the ceremonial and obeisance of Zarathushtra, (and) the superiority[3] of his recompense;[4] also advice to him as to worshipping Ahuramazda excellently, and all the angels by their own names according to their greatness.[5]

(22) The excellence of righteousness is the best.

CHAPTER XLIV., VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The twenty-second fargard, *Vahishtôishti*,[6] is about those who wish for the excellence (*pâhlûmîh*) of the good Religion, and information thereon. (2) About the glory having approached each family of the houses of the Spitâmas[7], even before the coming of Zarathushtra; the knowledge and the laws of organization and priestly authority of those (who arose) from that family; the existence therein of houses, villages, towns, and districts; (its) persuading (*hâkhtan*) (and) exalting the people of the world from vice to virtue by excellence (*khûpîh*) of words and actions; and it causes the people of the world to believe in it even at the approach of the good Religion. (3) And this, too, that the existence of Kaî-Vishtâspa, that of Spitama[8] Zarathushtra, and of

---

1 LI, 9, c. *Afash zak î Aûharmazda dâd aûshmûrishn daêna î Aûharamazda.* 2 Ibid, 21, b. *Ôlâ daêna î yasharâyîh afzâyînîdâr pavan zak î Vohûman khûdâyîh.* 3 *Avartîh* for *avartarîh.* 4 LIII, 1, a: *Pâhlûm khvahishn srûb î Zaratûshtra* (*Avîstâg va Zand*). 5 See chap. XXXVIII,§ 23. 6 Yasna LIII. 7 See Yasna LIII, 2, c. West reads *Zaratûhshtra kâmag Kaî-Vishtâspa, Zaratûhshtra-cha Spîtâmân, va Frashaŏshtra-ich yehabûnishu zak î avêzag râs* ..... Comp. chap. XXXVIII, 23. 8 Reading according to DP, *Zaratûhshtra Spîtâmag*, "that of Spîtâma Zarathushtra".

Frashaŏshtra of the Hvôbas[1], is owing to it. (4) About the praise of Pourûchistâ,[2] daughter of Zarathushtra, for loving the good Religion with wisdom, and acting by the admonitions of the Religion, devoting herself willingly in filial service (*pavan zannîh*) to Zarathûshtra, complete performance of duty and reverence for him, (and) after Zarathûshtra also her performing connubial service to and her reverence for Jâmâsp[3]; (and) her great reward from Ahuramazda for that religiousness and self-devotion to the sacred beings. (5) About the praise of Hûtŏs[4] for the occurrence of the progress of the Mazda-worshipping Religion through her, on account of the growth of (her) righteousness and the vanquishing of all the fiends, on account of the meritorious works, and advantage which have been in the world from the greatness[5] of her Religion, and her thanks-giving (unto God) for the same[6], and her high position here and there[7].

(6) About the characteristics of those who are embellishing the end (of time) and arranging (its) period; this, too, namely: "They are a manifestation of those, O Spîtâmân Zarathushtra! who shall achieve this renovation in the existences; they are watchful, little afflicted through tormenting[8], perfectly mindful, so that, when milk[9] reaches them, they thoroughly (*barâ*) digest it; they have no fear and torment[10], nor[11] do they also utter false or untrue statements, through the yearning for the righteousness of those who are righteous"[11]. (7) About the characteristics of those who undo (*vishûp*) the end (and) obstruct (its) period; this, too, (is said) namely: "They are a manifestation of

1. The family name of *Frashaŏstra*. 2 Av. *Pouruchistâ*, daughter of Zarathushtra, who married Jâmâspa, prime minister of king Vishtâspa. See Yasna LIII, 3, b. *Zak-ich ŏlâ î lak Pouruchistâ mûn Haêchadaspân Spîtâmân havâih, mûn zak bertâ min Zaratûshtra havâih.* 3 Ibid, b.c. *Barâ yehabûnishn yasharûb Porûchist avô ŏlâ î yasharûb Jâmâsp, pâvan zak î Vohûman.* 4 Ibid, 5, a. *Daêna rûbâgîh pavan Hûtăs* (name of the wife of king Vishtâspa)· 5 West's reading; *rabâ yakhsenûnîh*, "from (her) great possessions." 6 West, "(her) equal praise." 7 Meaning, "in this and the next world", 8 *Gôkhrûn.* 9 Perhaps *Maidhyôî-zaremaya rôghan*, "the immortalising beverage" given to righteous souls in heaven, 10 Reading *âzâr*, "torment", "affliction", "disease". West, *afzâr*, "accoutrements". 11 West, "(nor) yet do they mention false and irreverent statements concerning those who are righteous, through imploring righteousness."

those, *O* Spîtâmân Zarathushtra! who are destroyers of existences, they are quick remedies; that is, they become very quickly devoured[1], and (are) in the torment of the vicious (and) grievous abode; they are imperfect in thought, so that it is not possible for them to digest milk: their fear is inevitable (*a-châr*)[2], they utter even false untrue statements concerning those who are righteous through righteous desires."

(8) About the craving (*kâmagîh*) for the fiend, and the friendship of the fiend, and the gratification of the fiend by him who is an apostle[3] of the demons, and his maintaining[4] the affliction[4] of the creatures of Ahuramazda even through the absence[5] of progress[5] which they lament; and the confusion (*khshûp*) owing to his speaking deceitfully in the world; the connection with him of bewilderment and swift death,[6] and the most grievous hellish punishment. (9) About that wicked follower[7] and friend of theirs in defeating righteousness, and also in destroying the greater religiousness of the world, and making the soul wicked in the end.

(10) About the occurrence (*madan*) of the dissipation of the glory of him who is a well-ruling man, and the pacification (*âsûdan*) of the creatures of the world by the sacred beings; this, too, it says thus: "The causer[8] of evil strength[8] and the preparer of distress[9], where (*aêgh*) they shall make disease (and) distress prevalent in the world[10], are the weakener and corrupter

---

1 Comp. Pers. *khâyandah*, "masticated," "devoured." 2 Or, "their fear is tormenting," reading *âzâr*, instead of *a-châr*. 3 *Paêtâmbar*, "a missionary." 4-4 West reads *a-kârgârîh*, "rendering helpless," instead of *âzârdârîh*. 5 *ana-sachishn*, Av. *sach*, "to go," "to proceed." 6 LIII., 8, d. *Aûftênd ŏlâshân min mizd, va frîft yehevûnêd, ŏlâshân zak î shkift margîh î garân î mahist, min avârîg anâgîh têz hâît, aêgh-shân apagayêhê yehevûnêd.* 7 *Pasûpâi*, *pas* "after," hence "a follower." 8 West, *dûshîh verenakînîdâr*, "persuader of evil." It can be read *avêhîh nîrûgînîdâr* "the causer of the strength of evil." 9 Av. *tbish*. 10 Ibid, 9, a. *Dûshîh hemnûnînîdâr* (teachers of evil) *havând beshîshn ârâstâr, aêgh dard bêshishn rûbâg vabîdûnând.*

ruler who is smiting them and opposing them, that is, who keeps them back from sin and takes vengeance on them at his will[1]; to that one, *O* Ahuramazda! (belongs) this dominion of thine (or his sovereignty is from thee), whom you give comforts (*vehîgân*), to him who is justly living (and) poor.[2]

(11) It is perfect excellence that is righteousness.

CHAPTER XLV. VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) The twenty-third fargard, *Airyaman*,[3] is (about) the *Airyaman* prayer[3]: "That one which I tell thee, *O* Spîtâmân! is the greatest of all the sacred formulæ of prayers,[4] in harmonious[5] (*hâvand*) Avestic dialect; this is the best dialect (*shapîr*) because it is the most effective of the sayings of every kind produced. (2) "Which *Airyaman* prayer they shall recite, who are the benefitters,[6] and who through the recital of it aloud, *O* Spîtâmân! will become predominant. (3) That one who is the Evil Spirit, who is heretical (*dûsh*-dîn), *O* Zarathushtra! among his own creatures, *O* Spîtâmân! becomes buried in the earth; the Evil Spirit is among those buried in the earth, who are the demons, where their bodily skeletons are completely shattered (*shklî-haît*). (4) And high up the dead are arrayed by that one through whose assistance they give life back unto the body, and they possess (such) an embodied life that they do not die."

(5) Perfect is the excellences of righteousness.[7]

---

1. Yasna LIII., 9,c. *Kadâr, yasharûb khûdâî, mûn ŏlâshân makhîtunêd, afashân hamaêstârînêd, aêgh-shân min vinâs lakhvâr yakhsenûnêd, afashân pavan kâmag kaînînêd.* 2 Ibid, 9,d. *Ŏlâ, Aûharmazda! hanâ î lak khûdâyîh mûn avô râst zîvishn dregûsh va âsân yehabûnêd.* 3 *Aîreman in Pahlavi.* The Avesta prayer *Airyemâ-ishyô*, Yasna LIV. 4 Here *khvahishnîh* is used in the sense of prayer, as the Gâthic word *îshti*, "prayer" (Mills), from Av. *îsh*, "to wish," "desirable." *Airyaman* angel is said to preside over mental peace, rest and joy. 5. Av. *havant*, "similar." 6. Meaning the future prophet, *Saŏshyãs*, and his followers. 7. This sentence 5 is here written twice in the Ms.

CHAPTER XLVI. **BAGHA NASK.**

(1) Propitiation for the creator Ahuramazda and all sacred beings.

(2) The Bagha[1] (Nask) contains twenty-two fargards, the first of the *Baghas*[2] is the Ahunavair[3], about (its) production by Ahuramazda, before every creation apart from the archangel,[4] but (*barâ*) on the appeal (*nîyâzâgîh*) of that archangel; (and about) the development (*rastag*)[5] of words which are the innermost[6] and most comprehensive[7] contents[8] and best-collected[9] embodiment of the omniscience of the Religion of wisdom.

(3) The divisions (*bakhshishnân*) of this germ of germs,[10] (and) the origin (*bûn*) of all other sayings of the good Religion, (are) the divisibility[11] of the portions (*baga*) of the Ahunavair. (4) And that *ahuna* of the *ahuna-vâîr* of the Ahunavar, is the first name, which as regards (*madam*) the first, is specially that name[12] which is (derived) from the creator who is also Ahuramazda, and its adaptation (*pasâjishn*) by mankind.[13] (5) The thought[14] that exists with the first[15] is associated with the word that is *vairyô*, His will, which is in the second part of the name,[16] which is about the first (state of existence); it is specially the universal secondary state of those who are specially the cause, who exist as it were with (embodied) appearance (*chîhar*), and have become in that way associated with the second name.[17] (6) The connection of the first name (with the

1 The third of the Nasks, and the fourth of the Gâthic division. It is an analytical commentary upon the Gâthâs, devoting a separate fargard to each *hâ* of the Yasna. Its first three fargards are still extant in Yasna XIX–XXI (See West, p. 303). 2 Literally meaning "apportionments," "portions," from Av. *baj*, "to divide." 3 The name of the *Yathâ*-ahû-vairyô prayer. 4 Probably *Vohûman*, the first archangel created by Ahura. May be all the archangels. 5 Pers. *rasta*, "growth." 6 *Andartûm*. 7 *Hangerdîgtûm*. 8 *Parvand*, Av. *pairi* and *band*, "to surround," "contain," "environment," "encompassment." 9 *Hû-ramagtûm*, Av. *hû* and Pahl. *ramag*, Pers. *ramah*, "flock," "congregation," "collection." 10 The Ahunavair formula. 11 *Bakhshishnîgih*. 12 West, "creature." 13 This prayer was supposed to have been recited by mankind before the other creations, Yasna XIX, 2-5, 17-20. 14 Av. *maiti*, from *man*, "to think." 15 Namely, that of the creator. 16 Namely, *vairyô*. 17 *Athâ ratush ashât-chit hachâ*.

Being), the life (*yehevûnishn*) of which is the *mâthra*, is a co-existence (*ham-bûd-hastan*) which has occurred, and it is the source of the formula ; and the distribution of the portions thereof form the whole saying into a kind of *mâthra*, name of it being *Yathâ-ahû-vairyô* ; (and) the spirit through which it is propagated is the philosophy of the Religion among the needful creatures (and) the creations on account of the wisdom[1] (contained) in that (sacred) instrument (*afzâr*); and that,[2] too, was also produced on the appeal of the archangel;[3] and for this (reason) that archangels are wise in speaking, and on account of wisdom they are archangels.[4]

(7) This, too, about the same words, that (it is) a prayer, the best worded one (*hû-sakhûntûm*), which is spoken and is to be spoken;[4a] and the obscurity (*tûmih*)[5] is not about the sound of the original words, but about the manifold nature of the hardness (*sangich*) of such words in the condensed[6] prayer. (8) This, too, that mankind guard the soul from hell by learning, reciting, and acting according to it (Ahunavar), and the body from death,[7] by perpetually (*ham-bâstagîhâ*) continuing therein.

(9) This, too, that, as to the first division (*bajishn*) of the Ahunavar whose name is the Bagân Ahunavar, when, reciting[8] (*avi-vidâr*) one freely chants it in a ceremonial, the good work is as when one chants a hundred philosophic stanzas (*radih*)[9] of the Gâthâs, loudly and freely[10] reciting, and when reciting freely one chants it, such a ceremonial amounts to as much as ten.[11] (10) This too, that, through the same division, while one solemnizes the conclusion[12] of the first completion, which is the Stŏta-Yasna, as it becomes the rite of one who is being newly initiated (*navag-*

---

1 *Farzânagîh*. 2 The Religion. 3. Vohûman. 4 Yasna XIX, 20-23. 4a XIX, 24. 5 Av. *temangh*, "darkness." 6. *Nisang*, "an epitome," "condensed language." 7. XIX, 25, 26. 8 Reading, *avi-vidâr*, Av. *aiwi-vid*, "to recite," or "chant loudly." 9 *Radîh*, Pers. *rad*, "intelligent," "philosophic." 10. *Âsûdagîhâ*, "freely." 11. Yasna XIX 6, 7 and 8. 12. *Han-gerdagîh*.

nâvar), on that day they make the soul of the solemnizer (*yashtâr*) pass three times into the supreme heaven.[1]

(11) About the grievous sinfulness of not reciting (*a-vidâr*) the Bagân Ahunavair.[2]

(12) And this, too, that it is made by him in obedience[3] to Ahuramazda, as the first creature made, who gives up the body in service (*bûndagîh*) to him who is the ruler, and in discipleship to him who is the *dastûr* of the Religion;[4] for this reason, because they are required (*âvâyad*) for lordship and *dastûr*ship in the world. (13) He who is the highest lord and *dastûr* is the creator Ahuramazda; and, owing to the same reason, when it[5] is made subject to them (namely the good spirits), subject to the creator Ahuramazda he has made it as the first creature produced.

(14) This, too, that it is taught (unto man) by it[5] to keep the person in the service of the king of kings,[6] whose origin Ahuramazda keeps in his possession; for this reason, because when (his) origin is kept by Ahuramazda in himself, Ahuramazda is over his own if (*hat*) a good ruler is made; him who is so elevated he maintains as ruler, when it is necessary for Ahuramazda to produce also physical existences, and when instruction is imparted to the (creatures and) creation.

(15) This, too, that the reward of Vohûman is owned by him who points out[7] the thing that is virtuous, who also utters the right recitation, and who also teaches the best mode of abstinence from sin unto mankind. (16) For this reason, because the pointing out[7] of anything that is right, the utterance of recitation wisely, and abstinence from sin are, as it were, (*chîgûn*) entertained[8] materially in good people, spiritually they are owing to the archangels, Vohûman being the best guide(*avîrtar râyînidâr*) therein; and, from the same reason, he in whom there is a similar skill (*hûnar*) is of like meritorious acts with Vohûman, and adapted (*pasijag*) to the meritorious acts arises the like reward.

---

1. Yasna XIX, 9-11. 2. Ibid, 12-15. 3. Pers. *hirih*, "obedience." 4. *Ibid*, 28-29. 5. The Ahunavar. 6. Yasna XIX, 30. *Mûn denâ tanû ŏlâ î malkâân malkâ î min harvispa-gûn mardûm Mazdayasnân châsht.* 7. *Dakhshagînîdan.* 8. *Mâhmânîh.*

(17) And this, too, that the dominion is given to Ahuramazda by him who shall perform those works, is manifest from (the passage): *Ad, Mazdâ tavâ khshathrem,*[1] and its (Pahlavi) version (*Zend*) is as follows: "To that one, O Ahuramazda! belongs this sovereignty of thine, by which salvation is given to him who is righteously living, poor, and friendly (*âshna*)." (18) For this reason,[2] because Ahuramazda created no dominion in the world for the more complete (*avîrtar*) salvation of poor creatures from the destroyer (*khaya-bîd*); but, for the purpose of administration (*râyînîdan*) over the dominion of him whose strength (*zôr*) of rule is the cause (*chim*) of salvation for the poor—which is continually (*padvastag*)[3] the wish of Ahuramazda,—and the dominion is given to Ahuramazda.

(19) This, too, that through preservation from the adversary his poor are helped, who are preserved (*bûjîhênd*) owing to friendliness for the Spîtâmân; the adversity of the creatures is the advancement of the Religion by supporting the Religion; and the friend of the Spîtâmân becomes a helper of the supporters of the Religion. (20) and about the entrance of the destroyer of the creatures from without (*min barâ*)[4], (and) the helplessness of Spentâ Mainyu (the Beneficent Spirit) owing to it.

(21) About the connection of this Scripture of the Religion of Ahuramazda by the three standards which are the good thought, the good word, and the good deed; and by the four classes, which are the priesthood, the warriorship, the husbandry, and the artisanship; and by the five chieftainships, which are the chieftainship of the house, of the village, of the tribe, of the province, and the supreme Zarathushtraship;[5] and the one summing up (*hangerdîgîh*) which is the liberality of the good ruler.

(22) Righteousness is perfect excellence.

---

1. Yasna LIII, 9. Then follows: (Av.) *yâ erezhejyôi dâhî drigaŏvê vahyô!* (Pahl.) *mûn avô râst zîvishn dregûsh âsân yehabunêd.* 2. Salvation is given for this reason because ... 3. Pers. *paêvastah*, "continually," "always." 4. Yasna XIX, 39. 5. Ibid, 44,55.

CHAPTER XLVII., BAGA NASK.

(1) The second fargard is the *Ashem*[1] of the Bagân (Nask); know that the best welfare is bestowed by it on every one who bestows on anyone else that which is valuable (*arjânîg*) for him[2]; for this reason, because on account of the best gift (of the *Ashem*) there arises (*yehevûnêd*) entirely (*barâ*) much profitable gift, and a profitable gift becomes a gift worthily (bestowed). (2) And this, too, that the reward of every meritorious act is bestowed by it to mankind, which when it instructs mankind, keeps them in diligence;[3] just so, as it is the function in all meritorious actions of him who instructs and keeps mankind in diligence, the reward of meritorious actions which mankind can (*shâyênd*) appropriate by diligence is appropriated by him.[4] (3) And this, too, that progress was by it in every meritorious action.

(4) He who comprehends what meritorious actions are, and is a desirer[5] for them, has thereby learnt[6] the deliverance[7] (from sin); whoever possesses authority through straightforwardness, is the best one (*avîrtar*) for rewarding the doers of meritorious actions; and whoever, too, will give true decision and pronounce right (*râst*) sentence, is the best one for causing the punishment[8] of a criminal, and for thrusting[9] him into obscurity[9] owing to the absence[10] of (his) good works; and whoever, too, will exercise the middle course (*pâdîrângarîh*) wisely, is the best[11] one for the good government[12] of the world.

(5) The excellence of righteousness is the best.

---

1. Here expressed in Pahlavi by its general rendering *Yasharâyîh*. For the praise of the Ashem prayer, see Avesta Yasna XX now extant. 2. Pahl. Yasna XX, 1. *Zak âvâyad yehabûnt barâ yehabûnêd.* 3. Ibid, 2, *Mûn gabrâ hastishnîh harvispa-gûn yasharûbân ghal âvâyad kardan, ôl harvispa-gûn yasharûbân barâ châsht yehevûnêd. aêgh-ash nêvagîh padash kard yehevûnêd.* 4 by *Ashem*, 5 *Khvâstâr*, Pers. *khvâstan*, "to wish." 6. *Khânîdînîd*, Pers. *khânîdan*, "to read," "to learn." West, *âzân a-khanîdînîd* "the learned foolish." 7. Comp. Av. *az*, "to deliver," "make free." A doubtful word. 8. *Pûhalînîdan*, comp. *puhal*, "punishment." West, "the bridge-judgment." 9-9. *Spûkhtan*, "to conceal." 10. Or, reading *dânâyîh*: "whoever, too, will make wisdom his intermediary ..." 11. West "more particularly." 12 *Râyînîdârîh*, "administration."

CHAPTER XLVIII, BAGA NASK.

(1) The third fargard is the *Yênghê-hâtâm*[1] (of the Baga Nask); know that here is taught by it the worship of Ahuramazda, which (is) the law of Ahuramazda; that is, its law is virtuous[2] (2) And this, too, that the worship of Ahuramazda is performed by it, which prayer is for the (good) life of the living mankind. (3) This, too, that the males and females of the righteous are praised in it, the obeisance in which is for the archangels.[3] (4) And (about) atonement for crimes, so (there) is the entire gratification from it for Ahuramazda personally, and in (that) connection[4] the gratification reaches unto Ahuramazda.

(5) And here one speaks of the three particulars (*mâdîgân*), in which all modes of the worship of Ahuramazda are included (*baên*). (6) One is when the law of mankind is virtuous, because (*chîgûn*) it is limited[5] by a virtuousness (*frârûnîh-î*) of thought; this is that which by itself reaches unto[6] Ahuramazda. in the worship and obeisance. (7) One is when it teaches a prayer for the life of mankind, and its legal decision is for the protection, and nourishment, (and) other help, and gratification of mankind; (it is) a helper of every worldly creation of man-kind, (and) that being done (there happens) the connection of mankind with the (*Chînvad*) bridge, which amounts to (*yehamtûnêd*) the worship and gratification of Ahuramazda. (8) One is when they shall perform the obeisance unto the archangels, which is for the sake of strengthening (*nîrûgînîdan*) the archangels, each separately, during their function of improving (*nîvârishn*) (and) guiding (*râyînishn*) thereby (*padash*)[7] the world, since their worship is declared by the Religion; this (is declared) that the ceremonial (may) reach this (*Chînvad*) bridge and be united for the worship and joy[8] of Ahuramazda

1. Compare the Avestic statements regarding *Yenghe-hâtâm*, in Yasna XXI. 2. Yasna XXI. 1. *Aêgh zak ghal vabîdûnayên, mûn dâd î frârûn, mûn-ash yazishn hâtîh châsht yehevûnêd.* 3 Ibid. 2, 3. 4. *Ajash pavan patvand yehevuned.* West, "and in connection therewith it amounts to." 5. *Sâmânîhaît.* 6 *Khûdîhâ yehamtûnêd.*

7. West reads *patîh* instead of *padash* and renders it: "in their control (*patîh*) of the business of preparing and managing the world," 8 Av. *khshnu*, "to rejoice."

(and) the archangels who are strengthened by the ceremonial. (9) One (is that) mankind are advanced by the strength of the archangels.

(10) Righteousness is perfect welfare.

CHAPTER XLIX., **BAGA NASK.**

(1) Propitiation for the creator Ahuramazda, and an offering (*dahishn*) of contempt for the Evil Spirit.

(2) The fourth fargard is the *Yânîm-manô*[1] of the Baga, about the praise of Zarathushtra, that is, his position[2] as the judge[2], and his invocation of blessings (*yân*), and his speaking in reply were such as are revealed[3] by the *mânthras*. (3) This, too, that the legal authority of his existed before the blessings; that is, this one decision (*vichîr*) is made by him about himself that his own person be first made deserving through virtue, and then virtue be solicited by him.

(4) This, too, that he has attributed the source (and) result unto Ahuramazda, who attributes joy unto Ahuramazda, for the source and result of various advantages (*sûd sûd*) and various joys (*râmishn râmishn*) are necessary for the sake of joy itself, as joy is the end (*rôêshâ*) of every happiness of him whose joy has made consecrated offerings (*aûstôfrîd*)[4] unto Ahuramazda; since his decision is this that by him whose joy arises from that thing which is the will (*kâm*) of Ahuramazda, its source *and* result are attributed to Ahurâmazda. (5) This, too, that the meritorious actions of lawful gratifiers, are a gratification[5] (and) appropriation (*khvêshînîdan*)[5] by him who shall perform that which is true reverence (*tarsagâsîh*); and for this reason, because he who is a lawful gratifier of others through true reverence, causes the gratification of (others) through

1. Av. Yasna XXVIII, now extant. Section 1 contains the opening words of the benediction which precedes the *Ahunavaiti Gâthâ*. See my vol. XVII., chap. XXVII. 2-2 *Dâtôbarîh*. 3 *Paêdâg*. 4. *Aûstôfrîd*, Av. *usefriti*; Ardâ Vîrâf, chap. XIII, *aûstôfrîd*, "a consecrated offering" to a spiritual being. 5-5 *Râmînîdan khvêshînîdan*. Comp. Yasna XXVIII. 5 c: *Mûn avô ôlâ râmînidâr yehabûnêd khvârîh*.

the practice (*varzîdan*) of his reverence; and when thus for the gratification of those persons, the meritorious actions of lawful gratifiers become a gratification and appropriation (by them). (6) This, too, that the wisdom of Vohûman is propagated by him who utters a prayer (*milayâ*) with a good mind (*vohû-man*); for this reason, because the wisdom belonging to Vohûman and its propagation are mostly (advanced) through the (sacred) texts.

(7) This, too, that the ampleness and joy of cattle are taught by him who well maintains the cattle which are in his possession; and for this reason, owing to the multitudes[1] (of cattle) thus of him (*ghal*) who well maintains the cattle which are in his possession, he gains (*vindêd*) his profit and gratification therefrom; (and) others, who see that gain, instruct (others) even as[2] much as[2] he about the good maintenance of cattle for their own benefit and gratification.

(8) This, too, that to give a gift (*nêvagîh*) for the benefit of the worthy ones is taught by him who keeps the gift that is his for the appropriation of the sacred beings (*yazadân*); and for this reason, because he gives the bounty, that is his, unto the worthy ones for the purpose of preserving it for the advantage of the sacred beings, and others are highly instructed by him. (9) This, too, that by him he is taught to be generous in both existences, who is generous (and) worthy, who gives benefit to a worthy one possessing body and possessing life; and for this reason, because the worldly and spiritual existences are both his, and his worldly existence is in this life (and) his spiritual existence is in that life from which appreciation (*shnâyishn*) for that gift of benefit approaches.[3] (10) This, too, that by him, who shall do reverence unto the pious ones, even this is taught that the sacred beings rejoice those who (*mûnshân*) are putting into practice their will (*kâm-varz*); and for this reason, because good recognition (by the sacred beings) becomes a recompense[4] for him, by whom the reverence (of the good

1 *Amargânîhâ*, lit., "numberlessly," hence "multitudes," *amar*, "numberless," Av. *mar* "to count." 2. *Hâvand*, Av. *havant*, "this much," "so much." 3. See Yasna XXVIII, 2, c. *Âzâdîh min yasharâŋh avâgîh*. 4 *Pasakhân*, lit. "reply."

spirits) is practised, (and) for him the gift[1] of the sacred beings is certain (*aêvar*).

(11) This, too, that he who (was) at first has taught even this to mankind, that desirers (*khvâstârân*)[2] for the favour of sacred beings certainly gratify the sacred beings commanding power (*padvâz*)[3]; and for this reason, because the reception (*mâhmânîh*) of a sacred being, given (*yehabûnt*) by a commandment of the Religion, is a virtuousness in the world apart (*barâ*) from that, and the gift of the path of liberality from the sacred beings to mankind is even through the elevated[4] position[4] of the favoured; (and) man thereby becomes without doubt, and believes more in the sacred beings. (12) And this, too, that his soul (so) gifted will be endowed with (a space in) the supreme heaven, by whom is given something to him who praises the pious sacred beings; and for this reason, because even through liberality which is on account of wealth, and (other) gifts, the path to the supreme heaven (*garôdemâna*) is manifest; (and) anything that is given to the praisers of the pious sacred beings is the highest (*rabâtar*) liberality. (13) And this, too, that the veneration for those needing[5] reverence is performed by him who teaches the sacred word (*vâchag*) (Religion) to the pious people; and for this reason, because he who is a good teacher (*âmûg*) of the Religion may bring it into use for the reverence, and advantage, and joy of the pious sacred beings.

(14) This, too, that the knowledge which is in the Religion of Ahuramazda[4], is disclosed (*sharîtunt*) to his own (*ôi nafshâ*) by him who loves Vohûman; and for this reason, because true knowledge is from the selection (*vichîngarîh*) of pure wisdom, and the pure reaching unto the most efficient selector

1. West reads *yazadan gâs aêvar*, "the throne of the sacred beings is certain." 2. Yasna XXVIII, 4, c: *Chand khvâstâr tûbânîg havâ-am havând âmûkhtam khvahîshn î yasharâyîh kâr va kirfag.* 3 *Padvâz*, Av. *paiti* and *vaz*, "to be strong;" "commanding power or influence." West reads *patâst*; comp. Av. *tust*, "to be contented." 4. Comp. Pers. *padvâz*, "a perch," "an elevated or secure position." 5. *Niyâzân*, "requiring," "wanting," 4. Yasna XXVIII., 4, b.

(*vichîngardâr-tûm*) the spiritual lord (*ahû*) in the mind, through the purity that paves the way within the mind for the spiritual lord, the purity which arises that way through the reception of Vohûman therein. (15) This, too, that righteousness is taught[1] by him who keeps his mind always (*padvastag*) in righteousness; and for this reason, because by his mind's efforts there-in, (and) having succeeded (*vasûbarîd*) by those efforts he attains to the object of his effort. (16) This, too, that by him who gives commands about the progress of things relating to Ahuramazda, this also is taught by him unto mankind, that then one sees the throne of Ahuramazda; and for this reason, because it is possible to see that throne through the complete progress of the will of Ahuramazda in the world; (and) whoever gives commands about the progress of the things relating to Ahuramazda, the will of Ahuramazda is his in the world, the progressive (*rûbâg*) part (*bâhar*) of those things being shown unto the people even through that foundation (*bûnîh*) of perfection, which becomes the throne[3] of Ahuramazda in the sight of mankind (*khadîtuntan-î-mardûm*).

(17) This, too, that by him by whom Ahuramazda is entertained[4] in himself, things only understood through a *dastûr* are then likewise taught unto mankind; and for this reason, because best (*avîrtar*) instruction (*âmûg*) and knowledge are those which are (taught) through a *dastûr*; and by whomsoever Ahuramazda is entertained in himself, a spiritual lord is then wished for (by him), who becomes glorious and praised for his teaching, and mankind are taught by him. (18) This, too, that a good person is he who is a devotee (*parastag*) (and) gratifier of a good ruler, (and) they bring forward a good man for benefit[5] (*nêvagîh*) unto him who is that (good) ruler; and for this reason, because a

1. Yasna XXVIII., 4,c. 2. Reading *vasûbarîdan*, corrupt form of *asbârîdan*, *asvârîdan*, "to ride," hence "ridden," "succeeded." Av. *aspa-bâra*, "a rider." 3 Comp. Yas. XXVIII, 5: Av. *Ashâ, kad thwâ daresânî, manaschâ Vohû vaêdemnô gâtûm-châ Ahurâi, sevishtâi, sraŏshem Mazdâi*—(Pahl.) *Ashavahishta, aêmat lak kiadîtunam pavan zak î Vohûman âgâs-dahîshnîh denâ kavîtunam,..va gâs-ich î Aûharmazda aêmat khadîtunam..zak gâs pavan Srŏsh khavîtunîhaît, aêgh amat dastôbar yakhsenund—shâyad khavîtûnast aêgh nevagîh min zak gâs mâ.* 4 Yas. XXVIII, 6. Av., *Vôhû gaidî mananghâ*—(Pahl.) *yehamtûnishn î Vohûman avô tanû î aîshân yehabûnâîm.* 5 Ibid. 6, b.

good man associates (*ham-bâjînêd*) other good people with him in the benefit that happens to him, and his character (*chîhar*), and temper, and disposition are so owing to (*min*) that; but when bringing (*dêbrûnâ*) himself forward to rulers through reverence (and) gratification of the rulers, other good people will also be bringing themselves forward on account of him for that benefit. (19) This, too, that by him who shall honestly make an accumulation (*andûzishn*) (of good acts), the way of prosperity (*âvâdîh*)[1] from the sacred beings is opened to his own; even for this reason, because an honest accumulation of a selector of gifts is provided through an unforeseen (*avîn*) chance (*vakht*), and when (it is) so, he becomes the treasurer (*ganjôbar*) of the sacred beings.

(20) This, too, that by him who does a beneficial deed for the archangels, the gift for him[2] who is suitable (*shâyad*) for the sovereignty[3] of the united (*hâm*)[4] world is prayed for; and for this reason, because the beneficial deed being done for the archangels on behalf of his own, (and) the advantage of the united creation solicited, it becomes the best advantage of all the good creations of the virtuous ruler. (21) This, too, that by him who is a praiser of the archangels, the good Religion is praised; and for this reason, because the good Religion is the praise of the archangels, (and) the praise of the archangels is the good Religion. (22) This, too, that the Religion of the sacred beings is propagated by him who shall make offerings unto the sacred beings; and for this reason, because the making of offerings to the sacred beings strengthens the upholders of the Religion, and the progress of the Religion exists through the upholders of the Religion.

(23) This, too, that he who shall make mankind quite (*barâ*) zealous[4] for doing deeds of merit, is also liberally rewarded (*râdînîd*) for that good deed (done) for mankind; and for this reason, because the original (*bûn dâdâr*) giver is also the giver of the result (thereof). (24) This, too, that he who is

1. Yasna XXVIII., 7, c. 2. Namely, Vishtáspa.—3 Ibid, 7, c. 4 West, *khâm*, "immature," 5 *Garemôg*, Av. *garema*, Pers, *garm*, "argent," "zealous," "warm."

helper of honest desires, and also by whom there is the nourishment of the creatures through honest work, and whose accumulation[1] (of wealth) is also owing to honest work, is praised above the multitude of mankind[2]; and for this reason, because whoever is a helper of those of honest desires, is an increaser of virtue in the world; and he by whom is the nourishment of the creatures through straightforwardness, is a producer of the paternity[3] (*abîdarîh*) of creatures; (and) he whose accumulation is owing to virtuousness, becomes an enlarger[4] of the world. (25) This, too, that he by whom one who is unhelped (*a-dâd*)[5] is helped, is taught to give to beggars[6] that which is required for them. (26) To help that which is unhelped, is such[7] as though one should help a province, or a district, or a country, or a family; (and) one should maintain (*dâshtan*) the family residences of those of the family of Vishtâspa, and (their) fortress and stronghold (*gar-pûshtîh*), and the dwellings of the agricultural[8] peasants[8]; (and) one should repair a rugged (*shkast*) road, and build (*bastan*) bridges over rivers, (and) conduct (the waters of) a river or an aqueduct[9] or brook, (and) populate desolate (*avîrân*) places,[10] (and) do other things owing to which long-lasting (*dêr-padâî*) comfort and advantage of mankind in the world (may) occur. (27) And he who shall do these things, will be helped even by him who will be born afterwards,[11] and is taught the performance of that which is the most advantageous thing necessary for mankind, and also the performance of such a thing for others.[12]

(28) This, too, that spiritualism is that which[13] is the teaching of Ahuramazda, which (is) wisdom for him who (has) wisdom; that is, it teaches acquired (wisdom)[14] unto him whose innate wisdom[15] is good (*nêvag*); and for this reason, because

1. *Handûzishn*, Pers. *andûkhtan*, "to collect," "to accumulate." 2 *Amargân*, "countless," Av. *mar*, "to count". 3 *Abîdarîh*, *abîdar*, (*Huz. ab*), "father". 4. *Frâkhû-gar*. 5 "Without a gift". West, *khasht*. 6 *khvâstârân*, Pers. *khvâstan*, "to beg." 7 *Chîgûn*. 8 Pers. *kâr*, "agriculture," "tillage," and *dahgân*, "peasant." 9 Av. *kata*, Pers. *kat*, "a subterranean canal." 10 Or, "render barren places fertile and habitable". 11 That is, by posterity. 12 Namely, for other creatures. 13 Here *ŏl* for *ŏlâ*. 14 Av. *gaŋshô-srûtô-khratû*, lit., "learning acquired by listening," (meaning) "acquired wisdom." 15 Av. *âsnô-khralû*, "inborn or natural wisdom."

spiritual faculty[1], such as (*hanâ*) has come into his possession[2], (and) which is acquired[3] wisdom[3], is for a creature (*zâg*) of Ahuramazda, the innate[4] wisdom[4] being given to develop[5] it, whereby Ahuramazda is gratified.

(29) A summary about the (material) existence[6] that was, and the progress of the earthly[7] existence, (and) the (material) existence that will be;[8] this, too, (is) about the (material) existence that was, (and) which will be; (about) the beginning of the essential (*gaŏharîg*) thought, (and) the beneficent (*nêvag*) production (*dahishn*) of the good and evil earthly existence, that of him who is good goodness, and that of him who is evil evil; and about the progress of the earthly existence, which is intermediate,[9] (there are) the effective[10] performance of good works, righteousness, and possession[11] of reward,[11] and the committal of crime,[12] and wickedness, (and) suffering[13] of punishment[13]; (and) about the material existence that will exist, which will be the last; (there will be) the government with wisdom of him who is the supremely (*avartûm*) good one, who is the source of all plentifulness (*vasîgân*), the triumph of goodness over evil, and the sovereignty *of* the good, the non-sovereignty of the evil, (and) the restoration (*nîvârishn*) of the good creatures in a pure condition.[14]

(30) Perfect is the excellence of righteousness.

CHAPTER L., BAGA NASK.

(1) The fifth fargard, *Khshmaibyâ*,[15] is about this, that complaint is made by Geûsh-aûrvan for the absence[16] of anyone who keeps well the cattle that are in his possession; and for this reason, because cattle are increased by him, and others through design and desire for that increase would act by his example (*andâzag*) (and) keep cattle well; (but) the complaint

1 *Maînûg*. 2 *Khvêshîh*. 3 *Gaŏshô-srût-khratû*. 4 *Âsnô-khratû*. 5 *Afzâyînîdan*. 6 *Hastishnîh*. 7 *Stî*, Av. *sti*. 8 The whole meaning the past existence, the present existence, and the future eternity. See Yas. XXVIII., 11, a, b, c. 9 *Mîyânag*. 10 *Kârîg*. 11 *Mizd-âŏmandîh*. 12 *Bazag-garîh*, Pers, *bazah*, "sin". 13 *Pûhal-âŏmandîh*. 14 *Avêzagîh*, "purity." 15. See chap. V. note 1. Here written *Khshmâîbya*. 16 *Lâ-yehevûnt*, "non-existence."

of Geûsh-aûrvan[1] (is that) he does not exist. (2) This, too, that by him who gives orders about the development of the things relating to the sacred beings, the care (*pâhrêj*) of cattle is rendered by him, and his soul approaches the sacred beings; and for this reason, because the care of cattle is the essential (*mâdagvar*) thing in the progress of things relating to the sacred beings, also for the salvation of the soul. (3) This, too, that he who keeps cattle with a chief[2] who exercises authority (*dastôbarîh*) over them, is also a friend of him who is producer of cattle; the chief of the cattle is taught for (the care of) the cattle, who is learned in the nourishment, protection, and increase of cattle; and for this reason, because when his cattle are kept with an authorised person (*dastôbar*) who is a nourisher, a protector, and who is to cause increase of cattle[2], the friendship of a nourisher for the nourished, of a protector for the protected, and of an increaser for the increasable, is likewise displayed by him; and the design (*chîhar*) of the creator for the creation through love (*dûstîh*), is that of a nourisher for the nourished, and of a protector for the protected, (and) *of* an increaser for the increasable.

(4) And this, too, that by him who keeps cattle with an honest purpose, they are dedicated (*yehabûnt*) to the sacred beings; and for this reason, because when they are kept by him with an honest purpose, he highly fulfils[3] the will of the sacred beings; and when the will of the sacred beings is highly fulfilled, he becomes a devotee to the sacred beings. (5) This, too, that he who shall admit the males to cattle at the appropriate time (*gâs*), is also taught how to superintend cattle; for this reason, because the admission of males to cattle is the essential[4] work[4] for causing[5] the increase[5] of cattle, and he who

1 See in Avesta and Pahl. Yasna XXIX., 1: *Khshmaibyâ Geush-urvâ gerezdâ: kahmâi mâ thwarôzdûm kê mâ tashad?* .. .. .. *Avô lekûm amesûspendân, Gŏshâûrûn gar'zîd..Avô mûn li brehînîd havâ-am....ŏl mûn li tâshîd havâ-am (aêgh avô mûn yehabûnt havâ-am.)* 2 Ibid, 2: *Aêdûn zak î gaŏspend tâshîdâr pûrsîd aêgh: Ashavahishta mûn lak gaŏspend ratû* .. .. mûnash haît yeha*bûnêd vâstar.* .. .. *Mûn gaŏspend barâ afzâyînêd* ....

3 *Kâmag î yazadân madam râyînêd.* 4 *Mâdîgân kûnishn.* 5 *Afzâyînîdârîh*, lit., "for causing increase."

is the increaser, is also taught the supervision of cattle. (6) This, too, that he[1] who does not slaughter (*kûshêd*)[1a] cattle until they attain to full growth,[2] is taught to make also a store of fodder for cattle; and for this reason, because by that gift (*dâd*) of the increase of cattle (there) occurs the benefit unto mankind, (and) on account of the love (*dûstîh*) of mankind for that benefit they exert best in cultivating (*varzîdan*) cattle, and they make a store[3] for them.

(7) This, too, that he is the most powerful of beings, where the strength which is his is most efficient (*kârtar*), whose movement (is) for him who is his own, so that he gives (to him) what is necessary (for him) to give (*yehabûntan*); and for this reason, because needful (*nîyâzag*) liberality to one's own needy ones arises (*yehevûnêd*) through religious[3a] (*dâdîg*) thoughts; and religious thoughtfulness is developed[4] by removing[5] greed, and lust, and wrath, and disgrace, and envy, and other vices from the body; and a man who withholds vices from his body becomes of efficient power. (8) And this, too, that the most powerful person for invocation, (and) worship, for attaining to acts of merit, is he who possesses wealth for the head-priest[6] who, too, shall rightly give just decisions and judgments, and who, too, proves himself humble (*aîr*) and reverent towards the pious ones; and for this reason, because the wealth of the multitudes (*amargânîhâ*)[7] of mankind is for indulging (*dâshtan*) in the desires and pleasure of the body, for causing to obtain decisions and judgments whereto their wish proceeds[8], for others becoming humble and reverent to them, and even when (their) propensity is vicious (*avârûn*); and he who possesses wealth for invocation and association with the wisdom of the Religion, for the head-priest of the Religion, and shall give just decisions and judgments, (and) becomes humble and reverent towards the pious ones, lays aside (*nihâdâr*) that

---

1 Here *amat* in DE. for *mûn*. 1a. Comp. *kûshtan*, "to slay." 2 *Bûndag vakhshishnîh yehamtûnêd*. 3 *Ambâr sâjênd*. 3a Or, "lawful." 4 *Nîvârîhêd*. 5 *Spûjîh*, Pers. *spûkhtan*, "to conceal," to suppress."

6 Lit., "for the *dastur* or chief of the priests." 7 *Amargânîhâ* "numberless"; Av. *mar*, "to count." 8 *Aêgh-shân kâm sajîtûnêd*.

(vicious) propensity, and who, through laying aside that propensity, becomes a strong (*padûg*) (and) most powerful person.

(9) This, too, that every one is made[1] to stand[1] by his proper function of any thing whatever that is excellent, by him who advances[2] the reward of the diligent such as are pure in character[3] and needy ones; for this reason, because the toiling[4] of the body of a man at (his) proper function is brought about by a desire of reward. (10) And this, too, that by him whose mouth[5] and (its) appliances (are) for an honest purpose, the possession of Vohûman is then recognised by him; then on account of it, because his maintaining the mouth and (its) appliances for an honest purpose becomes so, when through the protection and assistance of the pious ones, (and) the smiting of and triumph over the wicked ones, the civilization (*vaêrâstârîh*) of the world occurs; and this, too, is so, when the friend of the good, and the enemy of the wicked, and the friendship of the good, and the enmity of the evil are encouraged[6] through understanding good and evil; and the understanding of good and evil is through the possession of Vohûman, (and) he who has the possession of Vohûman becomes also the realizer of Vohûman.

(11) And this, too, that by him who gives commands about the advancement of the things relating to the sacred beings, his own knowledge and learning[7] are likewise developed; and for this reason, (because) the command being necessary for (one's) personal duty towards the good, the knowledge and learning of his, too, are developed through that obligatory commanding of that duty (and its) concomitant (*âvâyishnîg*) helpfulness.[8]

---

1 *Yekavîmûninâd yehevûnêd.* 2 *Rûbâg yakhsenunêd,* "develops." West, "who holds the reward of the diligent, as the sacred beings" (reading *chîgûn yazadân*) "are proceeding with a pure needy one." 3 *Avêzag,* "guiltless," "pure." 4 *Ranjînnîdan.* 5 Yasna XXIX., 7, c, *Mûn pavan zak î kolâ dô Avistâg va Zand fûmâ yehabûnêd aûshmûrdârân aîrpatân,* "who gives the reciting priest mouth as to both the Avesta and Zand." Reading: *yông* in the text, Gâthic Av. *âŏngh, eêâŏngh,* "mouth." 6 *Nîvârîhaîdan,* "embellishment," "civilization." 7 Reading: *âmûg,* "learning," "teaching." West, *hamô-kûn,* "of every kind." 8 *Vâzîstîh* or *vâzishtîh,* comp. Av, *vâzishta,* (rt. *vaz*) "most helpful." West, *va khûjastîh,* "and auspiciousness," Pers. *khujastah.*

(12) This, too, that by him who teaches the good, that good work, which is also an assistance unto Zarathushtra through the recitation of (his) Religion, then becomes[1] his own[1]; and for this reason, because for those who will exist at the renovation (of the world), the recitation (and) connection with the Religion of Zarathushtra through the teaching of the good teachers who are of the same Religion, (and) the assistance unto Zarathushtra through the recitation of the Religion, will become a good work which will be their own.

(13) And this, too, that by him who gives anything to that person who praises the sacred beings (and) the pious ones, is appropriated a place in the yonder (world), also through the sacred word he utters[2]. (14) This, too, that by him who is teaching those who are causing prosperity (*afzûnîgân*), the damage that is owing to inefficiency (*ana-afzârîh*)[3] in Religion is shut out (*bast*) of the world; and for this reason, because owing to that teaching and efficiency in the Religion, the advantage resulting therefrom increases in the world. (15) This, too, that by him who is bringing forward for happiness him who is righteous to the rulers, the best assistance is then rendered to him; and for this reason, because an expectation of the best happiness is further (*frâj*) attached (*padvast*) by him to the place of acquisition.[4]

(16) This, too, that by him who devotes himself in service unto him who is the supreme king of kings, the path of pleasant habitation,[5] and the pleasure of assistance, and the gift of sovereignty from Ahuramazda are disclosed (*sharîtunt*) to his own; and for this reason, because the original (*bûn*) reason of the worthiness of mankind for happiness from the creator, is their service (or sincere devotion) unto the creator; and, therefore, as he who is a well-ruling monarch is a giver in the worldly existence, (and)

---

1 *Khvêshînîd yehevûnêd.* 2 Yasna XXIX., 8, c. *Mûn avô ŏlâ hû-demânîh yehabûnêd pavan gûbîshn, aêgh gûbishn î frârûnîh râî î ghal yemellûnêd, ash tamî pavan maînûg gâs î nêvag yehabûnd.* 3 Ibid, 9, b. *Gûbishn-ich avô gabrâân ana-afzârîh râî.* 4 Namely, heaven. 5 Reading *hû-mânishnîh* instead of *hû-mînishnîh* in the MS., see West.; comp. Yasna XXIX., 10, b : *Aêdûn-ich Vohûman mûn hû-mânishnîh gâs î tamâ.*

a pious head[1] and leader of the creatures who steadfastly give themselves in service to him, then he, too, is devoted to the creator; and "I teach, besides, that the origin of happiness on account of worthiness, which is attached by the creator to his own, is the path that is spoken of above, and other virtues which result therefrom are also disclosed to his own."

(17) Righteousness is perfect excellence.

CHAPTER LI., **BAGA NASK.**

(1) The sixth fargard, *Ad-tâ-vakhshyâ*, is (about) this, that by him who is wise (and) an upholder[2] of the respect[3] of a priest's leadership, the priestly institute[4] intended (*khvâst*) for practising the Religion becomes developed;[5] for this reason, because the nature (*chîhar*) of the person whose resources (*afzârân*) are for (making) gifts (*dahishnîh*) to the needy, eagerly causes (others) to exert for giving instruction[6] in different sciences.[6] (2) And this, too, that by him whose principles (*dâd*) are virtuous, the extolling[7] of Ahuramazda is practised and taught; even for this reason (*chim*), whatever advantage (and) pleasure result from virtue, they, too, whose principles are virtuous, extol him who is the producer of those virtuous principles, who is Ahuramazda himself. (3) And this, too, that by him who speaks honest words, the performance of the ceremonial of Vohûman is also taught; even for this reason, that on account of the good-naturedness (*hû-chîharîh*) and worthiness of virtue, the good thereby esteem[8] it, and speak honest words, (since) virtuous speaking is the ceremonial of Vohûman. (4) This, too, that the ceremonial which he whose path is virtuous shall perform, becomes greater[9] thereby; and for this reason,

---

1 *Pad.-vîzîg*, Av. *paiti*, "head," Pers. *vîzah*, "pure." West, *padô-dahâk*, "a recompensing (leader)." 2 *Madam-bûrdâr*. 3 *Âzarm*, comp. Pers. *âzaram*, "respect." 4 Yas. XXX., 1, a: *Mûn-ich âgâs aêgh dânâg, ash aîrpatistân kûnishn*. Mills, "priestly studies are to be pursued." 5 "Made progress;" Av. *vakhsh*, "to grow." 6-6 *Ŏl zak î frâhangân âmûg*. 7 Ibid, 1,b. 8 Pers. *andâzah kardan*, "to form judgment," "to esteem," "to estimate." 9 *Mas* positive, here used for the comparative degree. Yas. XXX., 1, c: *Mûn mendavam î frârûn mînêd, ash kirfag yazishn î mas yehevûnêd*.

because the sacred beings come (*yehamtûnd*) mostly to the ceremonial of those of pure dispositions and of honest ways (*râsân*), and accept it.

(5) This, too, that he who is a doer of benefit for those[1] who cause the propagation[1] of good works, becomes developer[2] of the teaching of the Religion; and for this reason, because from doing benefit for those who cause the propagation of good works arises an increase of good works, from an increase of acts of merit a further (*frêh*) progress of the will of the sacred beings, from a further progress of the will of the sacred beings much progress of the good Religion, (and) from much progress of the good Religion an advancement of the teaching of the good Religion in the world. (6) This, too, that by him who maintains (*yakhsenunêd*) authority through straightforwardness, discrimination[3] in the decision of good works is taught to mankind;[4] and for this reason, because the man who is a possessor of authority through straightforwardness becomes a discriminating ruler, (and) mankind learn and practise to exercise (*kardan*) the disposition (*haêm*), and habits (*dâd*), and customs (*âînîn*) of (such) rulers.[4]

(7) This, too, that who so fulfils the need of his own needy ones, has his person devoted to Zarathushtra; and for this reason, because to fulfil the needs of one's own needy ones is true liberality, the realisation (*haîtîgîh*)[5] of the abstract[6] (*hangerdigîh*) of the Religion of Zarathushtra; and by him who is thereby ennobled,[7] the Religion of Zarathushtra is then worn;[8] and whoever has put on the Religion of Zarathushtra [has[9] given himself up to Zarathushtra. (8) This, too, that by him who[9]]

1-1 *Rûbâgînîdârân*. 2 Ibid., 2, a. 3 *Vichîngarîh*, "selection," Av. *chi*, "to cull," "to arrange." 4 Ibid., 2, b: *Aêgh-mân mendavam î frârûn min zak î avârûn barâ vichînishn, afamân zak î frârûn ghal kûnishn*. 5 *Haîtîgîh*, lit. "existence." 6 *Hangerdîgîh*, "summary." 7 *Vâspûhargânihaît*; *Av. visô-puthra*, "a noble man," "a prince." 8 Literat meaning of *padmûkht*, Av. *paiti-much*, "to put on," "to wear." 9-9 Regarding these words in brackets note the following remark of West:—"The words in brackets are the translation of a passage that was inserted in the (original) ms. at the time the folios were patched. The original copyist of the ms. has evidently omitted a passage, but whether the repairer has made the insertion merely by guessing from the context (which is quite possible), or by referring to some other ms., is uncertain."—The passages are found interlined also in DE.

gives the leadership to[1] him [who is suitable for the leadership][2] also the wisdom which is in that man is rendered developed; for this reason, because the worthy ones when the leadership comes to them, administer through the wisdom of that leadership, which develops further with the glory that lies in that duty.

(9) This, too, that he who[2a] out of the two ways, which are good and bad, has to select the better one, is assisted to do so by the prophets' ordeal of fire and ore (*âsîn*); and for this reason, because that is the making of selection by the eye of wisdom, which is the way of good intention, (and) the soothsayers are deciders (and) declarers of acquittal and incrimination through fire and metal, which are the two good discriminators and when the (ordeal) work is of a different kind, even then both (fire and metal) are associates (*hambâj*)[3] in discriminating, and (their) strength is connected with (*paḍvastâr*)[4] one another. (10) This, too, that he who shall do that thing from which advantage of the sacred beings (arises), is strengthened[5] to discriminate truly that which is very sagacious[6] in thought, word, and deed; and for this reason, because from doing things for the benefit of the sacred beings (arises) the reign of the will of God in the world; from the reign of the will of God in the world (arises) the freedom from danger of this life (*aŏbâmih*) of the world; (and) from the freedom from danger of this life of the world also unto him comes the power of him who is sagacious[7] in discriminating rightly as to (*pavan*) thought, word, (and) deed.

(11) This, too, that by him who thinks of the affairs of Ahuramazda, the eternity[8] of Ahuramazda, and also the considerations[9] of his own eternity by Ahuramazda are thought of; even

---

1 Yasna XXX., 3, b: *Zak î kolâ dô mûn shapîr va mûnich sarîtar, aêvag zak î shapîr mînîd va gûft va kard, aêvag zak î saritar min ŏlâ-shân ŏlâ î hû-dânâg Aûharmazdı* râst barâ vichîd, *lâ zak î dûsh-dânâg.* 2 *Sûd-âimandân,* "the benefitters," "prophets," "the good spirits." 2a Here a*mat* is used in the sense of *mûn.* 3 Av. *hãm-bãz* "to keep company with," Pers. *ham-bâz,* "a play-mate," "an associate." 4 Av. *paiti-band.* 5 *Nîrûgâômandînîd, nîrûg-âŏmand,*" possessing power." 6 *Hû-dânâg,* "very wise," "well-versed."

7 Yasna XXX., 3, c: *Min ŏlâ-shân ŏlâ î hû-dânâg* (*Aûharmazda*) *râst barâ vichîd, lâ zak î dûsh-dânâg.* 8 *Hamâyîgîh.* 9 *Mînîdan.*

for this reason, because mankind meditate on and worship Ahuramazda on account also of the hopefulness of eternal happiness from him; (and) they who meditate on him on account of (pavan) the eternal happiness from him, themselves think that the happiness which is eternal (is) eternal on account of him; that is, they consider that eternal thing as his own eternity. (12) This, too, that he who keeps back mankind from reverence of the demons, has diverted (*vîzûd*)[1] them from making the world sickly; and for this reason, because whoever has kept back mankind from reverence of the demons, has diverted the demon from rendering the world anarchical (*apâdakhshâyînîdan*)[3] (and) from making the world sickly. (13) This, too, that by him who shall practise liberality, happiness is caused unto the sun; (and) by him who shall cause happiness unto the sun, happiness is caused also unto the physical (*karp*) nature (*âînînag*) of mankind; and for this reason, because it is manifest that through the liberal ones the brilliance (*râê*) and glory of the sun have progressed,[3] and the physical nature of mankind is maintained through the sun.

(14) This, too, that by him whose desire[4] (is) for the thing that is virtuous, by him who likewise maintains authority through virtue,[5] mankind are united (*âyûkht*) through the habitation[6] of virtue[7] and for seizing[8] the reward (in heaven); and for this reason, because he whose desire is virtuous wishes happiness for every person—a supreme desire for the happiness of mankind, for the existence of mankind for desiring virtue—and by him who entirely desired and highly strove for it so far as possible for him, any one whatever is caused to reach[9] into the habitation of virtue,[10] and to be associated (*âyûkhtan*) with the reward in the spiritual existence;[11] and by him who maintains (his) authority

1 *Vîzûd*, Pers. *gazîdan* "to cut off," "to bite." 2 *Apâdakhshâyînîdan*, "rendering anarchical." 3 West, "that the sun has progressed through the radiance and glory of the liberal." 4 Pahl. *âvâyêd* for *khvâst*, "desire," "propensity;" Pers. *khvâstan*, "to wish." 5 *Frârûnîh*, "straightforwardness." 6 *Mânînîdan*, comp. Pahl. *mânishn*; Av. *man*, "to remain." 7 Comp. Yasna XXX., 10, b, "through the habitation of Vohûman." 8 Yasna XXX., 10, b: *Aêdûn tîz âyûzênd avô mizd yensegûntan zak î pavan hu-mînishnîh î Vohûman, amat pavan frârûnîh katrûnast yekavîmûnd. Âyûkht*, Av. *yuj*, "to join" "to unite." 9 *Yehamtûnînîd*. 10 *Pavan frârûnîh mânînîdan*. 11 Or, "the reward of the good spirits."

through virtue, mankind who have to pass their lives (*han-bâmînîdan*) under his rule are caused to dwell in virtue, and are instructed and associated with works of merit, and are caused to reach the (spiritual) reward. (15) This, too, that by him who maintains (his) happiness through devotion (*khvêshîh*)[1] to the good spirits,[2] mankind are associated with the good spirits[2] for receiving the reward; and for this reason, because on account of the maintenance of happiness through devotion to the good spirits,[2] he maintains it for the assistance and pleasure of the good ones; and mankind shall, therefore, hold him as a standard[3] (of spiritual piety); they are devoted to the sacred beings for receiving the reward which becomes their act of merit.[4]

(16) This, too, that by him who offers benedictions (*âfrî-gânîh*)[5] unto him who is a calculating,[6] investigating,[7] (and) righteous judge and who, too, shall perform reverence of the good, is achieved the teaching of the benefit of the righteous; and for this reason, because the advantages of the world are essentially two—one owing to justice, and another owing to freedom[8]—and the advantage of him who maintains the benedictions of the judges, is owing to the justice of the judges; and the advantage of him who does reverence to the good, is owing to the independence of the good, which is made known in the world by (its) development, and the righteous teach about it.

(17) Righteousness is perfect freedom.

---

1 West, "appropriation." 2 Yasna XXX., 10, c, thereby refers to Ahuramazda and Ashavahishta. *Zak aîsh vazlânêd avô mizd yensegûntan, mûn hû-srôb haît.* 3 *Andâzag*, Pers. *andâzah*, "a specimen," "a standard." West, "example." 4 Yasna XXX., 11, c: *Sûd-ich î yasharûbân, aêgh chîgûn âvâyad kardan, aêdûn âkhar ŏlâ-shân haît nêvagîh.*—5 Av. *frî*, "to bless." 6 *Mar*, "to calculate," 7 Av. *vi-char*, "to clear," "to investigate;" Pers. *guzârdan.* 8 Pers, *âzâdagîh*, "independence," "nobility," "generosity."

END OF VOL. XVIII.

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની

અસલ પહલવી એબારત, ઇંગ્રેજી અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજીમાં તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તાઃ

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ., જે. પી.,

નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપલ.

વાલ્યુમ અઠારમું,

દીનકર્દનાં નવમાં પુસ્તકમાં આવેલું
અવસ્તાનાં એકવીસ નસ્કોનું સાંકળ્યું તથા સાર,

ભાગ ૨ જો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ટ્રૅન્સ્લેશન ફંડના ત્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

:o:

મુંબઇ.

ધી બ્રિટીશ ઇન્ડિયા પ્રેસ.

યઝદજરદી સને ૧૨૯૫, ઇસ્વી સને ૧૯૨૬.

[All Rights Reserved.]

મુંબઈ મધે, મા॰ બી. મીલરે, ધી બ્રિટિશ ઇન્ડિયા પ્રેસમાં, મેઝેગોન, લવલેનમાં
દીનકર્દનું આ ૧૮ મું વૉલ્યુમ છાપ્યું છે.
અને
દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ. એ
નં. ૧૨૩, ખંબાલા હીલ, મુંબઈ મધે, પ્રગટ કીધું છે.

દીનકર્દ, પુસ્તક ૯ મું (બાબ ૩૨–૫૧).

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

પાનાં.

બાબ ૩૨ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ્રર્ગર્દ ૧૦ મી, યથા-આઇરિ : દુનિયાનો, ક્રશોગર્દ, જરથુશ્ત્ર તથા બીજાઓની ક્રશોગર્દ વખ્તની પદવી, (ફ્ર. ૧–૫); યજિશ્ન ની ક્રિયા, યજ્દાની બંદગી, આતરા સળગાવવો, (ફ્ર. ૮–૧૧); મીનોઇ દુનિયામાં અહુરમજ્દે આતરાનું શરીર દેખાડવું, આતરાને દુઃખ ન દેવું, (ફ્ર. ૧૪–૧૭) ... ... ૧—૩

બાબ ૩૩ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ્ર. ૧૧ મી, યા-સિયશ્નાનઃ ભલાં કામોનો બદલો, આતરાની ભેટ, તેની સંભાળ, અને બંદગી ફ્ર. ૧–૫); અશોઇ, ભલા વિચાર, શબ્દો તથા કામોઃ દેવો સાથેની લઢાઇ, આરમઇતિ તથા તરોમઇતિનું આગળ વધવું, અહુરમજ્દનું દેવોની શક્તિની સામે થવું ... ૩—૫

બાબ ૩૪ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ્ર. ૧૨ મી, યસ્નઃ ભલા વિચાર, શબ્દો તથા કામોનો દેખાવ, ખરાબ કામો ન કરવાં; જીંદગી માટેની બાહેરા, (ફ્ર. ૧–૮); આતરા તથા ક્રશોગર્દ વખ્તનું તેનું કામ, અશોઇના દેખાવો તરીકેની રોશનીઓ, જરથુશ્ત્રનું માન, તેની ચેલાઓ માટેની બંદગી, અહુરમજ્દનો જવાબ. ૫—૮

બાબ ૩૫ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ્ર. ૧૩ મી, ઉશ્તવઇતિ, નેકીનો બદલો અશો માણસની બાસીયતો, નેક માણસોનો બદલો (ફ્ર. ૧–૪); જરથુશ્ત્રે અમેશાસ્પેન્તને જોવા, તેની ઉત્તમતા, તેનું દીન જાહેર કરવું, તેના મોજીજાઓ, દીન દેખાડી હતી તે જુદા જુદા માણસો (ફ્ર. ૫–૧૪); અહુરમજ્દની હસ્તિ તરફનો બાર ... ... ૮—૧૦

બાબ ૩૬ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ્ર. ૧૪ મી, તત-બ્વા-પેરેસા, દીનની વખાણ, અહુરમજ્દે સઘળી ચીજો પેદા કરવી, વોહૂમન મારફતે પ્રાણીઓની પેદાયશ, ભલા તથા બુરા મીનો વચ્ચે લઢાઇ, (ફ્ર. ૧–૮); દીનનું આગળ વધવું, તેનો ફેલાવો, દીનને માટે અહુરમજ્દનો બાર (ફ્ર. ૯–૧૪); દોજખમાં બુરાં લોકોની સજા, દેવોની પાદશાહી ... ... ૧૦—૧૨

બાબ ૩૭ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૧૫ મી, અહ્-ક્રવખ્શ્યા; દીનની શીખ્યામણીની શ્રેષ્ઠતા (ફ. ૧-૬); પ્રાણીઓને જોરની ભેટ, જરથુશ્ત્રની વખાણ ... ... ૧૨—૧૩

બાબ ૩૮ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૧૬ મી, કામ-નેમોહ્-જમ્; જુદા જુદા દેશોમાં કીર્તિની શોધ, બુરા મીનોની બાહેરા (ફ. ૧-૩); દોલત અને તેની જરૂરીયાત, અમેશાશ્પેન્તોની બુરાઇ, જોરાવર લોકોનું આવવું, ક્રશોગર્દ કરનારાઓની વખાણ, સગાંઓ સંબંધનો ચુકાદો (ફ. ૪-૧૨); માનીની બાસીયતો, બુરાં લોકોની વખાણ (ફ. ૧૩-૧૫); સેવટના હજારાઓ, કહ્ત તથા કરપો આદમજાતની હયાતિનો નારા કરેછે, ક્રયાનનાં કુટુંબની તથા વિશ્તાસ્પની વખાણ (ફ. ૧૭-૨૨) દીન તરફ સ્પીતામો ને એંચવા, અહુર-મજ્દની ચાર અજાયબીઓ જરથુશ્ત્રના ચેલાઓનો, તથા અશો અને સખી લોકોનો બદલો ... ... ૧૪—૧૭

બાબ ૩૯ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૧૭ મી, સ્પેન્તા-મહ્-ન્યૂ; પ્રાણીઓની પેદાયશ, મીનોહ્ સાહેબની જીભ, ઢોરોની પેદાયશ, અમેશા-સ્પેન્ત બુરાં લોકોને દુઃખ દે છે, કસોટી ૧૮

બાબ ૪૦ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૧૮ મી, યેજી, ભવિષ્યની દુનિયાની નિશાનીઓ, ક્રશોગર્દ વખ્તે દીનની વખાણ, સેવટના વખ્તે યઝ્દોની ફત્તેહ, જ્યારે જરથુશ્ત્ર, અઉશેદર તથા અઉશેદર-માહ્ આવશે ત્યારે દીનની વખાણથી લોકોનો દોજખમાંથી છુટકારો (ફ. ૧-૮); દસ્તુર પાસે દીન શીખવી, માણસોએ યઝ્દનું ડહાપણ મેળવવું (ફ. ૯-૧૫); દસ્તુરોનો ખોરાક તથા નીભાવ, ઢોરોની સંભાળ, ક્રશોગર્દનો વખ્ત, સ્વભોગ ... ... ૧૯—૨૧

બાબ ૪૧ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૧૯ મી, અહ્-મા-યવા, દુઃખી લોકોનો બચાવ, દાદારની હસ્તિમાં માનવું, બુરા તથા રાસ્ત જડજો, જરથુશ્ત્રનું સુભાષણ, બુરાં લોકોની દોજખમાં સજા ... ૨૧—૨૨

બાબ ૪૨ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૨૦ મી, કહ્-મોહ્-રવક્ષ્ રવાનને માટેનો ખોરાક, દોલત માંગવી, લડવૈયા માટેનું ઢોર, જોતિનું ત્રણ પગલાં ચાલવું, અમેરાસ્પેંદાની બાસીયતો, જરથુશ્ત્રનો ભલાં કામો સાથે સંબંધ, યઝ્દો તરફનું માન, (ફ. ૧-૧૧) ભલાં કામો માટેનો વખ્ત ... ... ૨૨—૨૩

બાબ ૪૩ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૨૧ મી, વોહૂ-ખ્શાથ્રેમઃ ભલા પાદશાહ માટેની બાહેરા, યઝ્દો તરફની ભેટો, તેઓની દયા તથા સરદારી, હુશિયારી માંગવી, દસ્તુર તરફ માન, માંઘ્ર જાણવી (ફ. ૧-૬); બુરાં લોકોની ઠગાઇ, ક્રશોગર્દ માટેની તૈયારી,

વોહૂમન તથા અશાવહિશ્તને મદદ સારૂ બોલાવવા, અખ્ત જાદુગર, કઈ તથા કરપોનાં રહેઠાણો, વિશ્તાસ્પની પાદશાહી, ઝરાઅૉશ્ત્રની, જમાસ્પની, તથા મઝદેઓમાહ્‌ની વખાણ, (ફ. ૧૦–૧૯); જરથુશ્ત્રનાં મતની સંપૂર્ણતા ... ... ૨૩—૨૬

બાબ ૪૪ મો, વશ્ર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૨૨ મી, વહિશ્તોઇશ્તિઃ દીનની સંપૂર્ણતા, સ્પીતામોનું કુટુંબ, પોઉરૂચિસ્તા તથા હુતોસ્‌ની વખાણ, (ફ. ૧–૫); સેવટના વખતની તૈયારી કરે તેની બાસીયતો, દુજની બાહેરા, કીર્તિ વિખેરવી ... ... ૨૬—૨૭

બાબ ૪૫ મો, વશ્ર્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૨૩ મી, અઇર્યમનઃ અઇર્યમનની બંદગી, તેનું ભણતર, બુરા મીનોને દાટવો, રસ્તાખીઝ ... ૨૭—૨૯

બાબ ૪૬ મો, બગ નસ્ક, ફ. ૧ લી, અહુનવઇરિઃ તેની પેદાયશ, ભાગો, માંઘ્ર સાથે તેનું જોડાણ અને તેમાં વહેચણી, તે સર્વથી સરસ બંદગી છે, તેની બંદગી તરીકે અસર, તેની પેદાયશ, ભલાં કામો માટેનો બદલો, અહુરમઝદે પેદા કરેલી પાદશાહી, ગરીબોને મદદ, ત્રણ ઘોરણ ... ... ૨૮—૩૦

બાબ ૪૭ મો, બગ નસ્ક, ફ. ૨ જી, અષેમ; દોલત આપવી, સવાબનાં કામોનો બદલો ૩૧

બાબ ૪૮ મો, બગ નસ્ક, ફ. ૩ જી યેંધે-હાતાંમ્‌ઃ અહુરમઝદની સેતાયશ, પુરૂષ તથા સ્ત્રીની વખાણ, ગુનાહની તોજેરા, બંદગીની રીતો ... ... ૩૧—૩૨

બાબ ૪૯ મો, બગ નસ્ક, ફ. ૪ થી, યાનીમ્‌-મનોઃજરથુશ્ત્રની વખાણ, તેની કાયદેસર સતા, ચીજોની ઉત્પન્નતા તથા પરિણામો, ઢોરોનું પોષણ (ફ. ૧–૭); લાયક લોકોનો ફાયદો, અશો લોકો તરફ માન, યઝદોને ખુશાલ કરવા, દીન શીખવવી (ફ. ૮–૧૩); જ્ઞાન જાહેર કરવું, અશોઇ શીખવવી, અહુરમઝદનું તખ્ત જોવું, તેની મહેમાનગીરી, પાદશાહોને ખુશ કરવા, ભલાં કામો એકઠાં કરવાં, અમેશસ્પંદો માટે ફાયદાવાળાં કામો કરવાં અને તેઓની વખાણ કરવી (ફ. ૧૪-૨૧) દીનને આગળ વધતી કરવી, સવાબનાં કામો માટેની આતુરતા, પ્રમાણીક બાહેરાનો મદદગાર, જાહેર ફાયદાનાં કામો કરવાં (ફ. ૨૨-૨૭); મીનોઇ શિક્ષણ, ભૂતકાળની, હાલની તથા ભવિષ્યની દુન્યવી હસ્તિઓ ... ... ૩૨—૩૬

બાબ ૫૦ મો, બગ નસ્ક, ફ. ૫મી, ખ્શમઇબ્યા; ગેઉરા-અઉર્વનની ફર્યાદ, ઢોરોની સંભાળ, તેઓની પેદાયશ, તથા વધારો, પ્રમાણીક હેતુથી ઢોરો રાખવાં, ઢોરોપર દેખરેખ (ફ. ૧-૬); શરીર-માંથી દુર્ગુણો દૂર કરવા, દસ્તુરો માટે પોતાની દોલત ખરચે તે જોરાવર છે, પોતાની ફરજ પર ઊભા રહેવું; પ્રમાણીક

કામ સારૂ મ્હોડું વાપરવું, જ્ઞાન વધારવું, ભલાં લોકોને શીખ-
વવું; યજ્દાને વખાણે તેઓને આપવું, આબાદી કરે
તેઓને શિક્ષણ, શહેનશાહની નોકરી ... ... ૩૬—૩૯

બાબ ૫૧ મો, અગ નસ્ક, ફ. ૬ ઠી, અહ્-તા-વખ્શ્યાઃ દસ્તુરના માનને ટેકો
પ્રમાણીક ટેવવાળો માણસ, વોહૂમનની ક્રિયા (ફ. ૧-૪);
ભલાં કામોનો ફેલાવો, આદમજાતને ચુંટણી કરતાં શીખવવું,
હાજતમંદોની હાજત પુરી પાડવી, સરદારી આપવી, રસ્તો
ચુંટવો, ચુંટણી માટેનું જોર, અહુરમજદની અમરતા, દેવોને
આપતાં બ્મેક માણસને અટકાવવું, ઉદારતા રાખવી
(ફ. ૫-૧૩); નેક ચીજો માટેની બાહેરા, ભક્તિથી સુખ,
અશો જરથુસ્તના આશિર્વાદ ... ... ૩૯—૪૨

દીનકર્દ.

પુસ્તક નવમું—(ચાલુ).

બાબ ૩૨મો, વર્ત્—માન્સર્ નસ્ક.

(૧) દસમી ફ્રર્ગર્દ, **યાથાઇશ,** દુનિયાના ફ્રશોગર્દ વિષે છે, **અહુરમજ્દ**ના **જરથુશ્ત્ર**ને કહેલા શબ્દોમાં, આ મુજબ કે: "ફ્રશોગર્દનો કરનાર તથા અશોઇને બનાવનાર **સઍાશાંસ્**ને મેં પેદા કર્યો છે, જેને માટે માણુસ જાત એમ કહે છે કે તે આવવાનો નથી; અને તોબી અશો લોકો સાફ તે સંપૂર્ણ રોશનીવાલાં ખોરેહ સાથે આવશે." (૨) દરેક સવાબનું કામ કરવાનો હુકમ આપતાં પુરતી તપાસ અને દીનની શરત કરવા વિષે, આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે ભલાઇને પેદા કરનાર મદદગારની સગાંઓ, દોસ્તો[1] તથા કામ કરનારાઓ વિષેની એક ખાહેશ, કોઈ પણ ચીજ માટેની, તેની ખાહેશ બર લાવવામાં છે, અને તે **અહુરમજ્દ**નો દોસ્ત છે, અને તેનામાં રહેતી મીનોઈ શક્તિ તેથી ઠગાતી નથી. (૩) અને જે માણુસમાં દુજની ખામીઓ અને મગરૂરી જુલમ કરતાં હોય તેનાથી દુર રહેવા વિષે, જે માણુસ પોતાનાં સગાંઓને ધીક્કારતો હોય, કામ કરનારાઓ તરફ ઘણું જુઠું બોલનારો, પોતાના હમશરીકોને અપમાન કરનારો, ગોસ્પંદ તરફ બેદરકાર, અને લાચારોને મદદ નહીં કરનારો હોય.

(૪) તે પુલ વિષે જે ઉપરથી **અહુરમજ્દ** પાસે જવાય છે, અને તે માણુસ સર્વથી સરસ દુનિયામાં પૂગે છે જે દેખઇતી કે અણદીઠ રીતે ઉંચી દુનિયા તરફ ફરે છે. (૫) અને **જરથુશ્ત્ર** જે **અહુ** તથા **રતુ** તરીકે, અને આ દુનિયાના **જઍાતિ**[2] તરીકે ઊભો હતો તેને **અહુરમજ્દ**નું અસલ દીન શીખવવું; અને રસ્તાખીઝ વખતે **જરથુશ્ત્ર**, જે **અયજેમ્ન**[3] ના દીકરાઓમાંનો એક હતો તે આખી દુનિયાના **જઍાતિ**ની જગા મેળવશે; **સ્નો**એનો દીકરો, વહૂવસ્તો, દીનના લોકોના સુખી દેશમાંથી **હાવનાનની** જગા મેળવશે; અને **ઇસ્વન્દ, વરાજ**નો દીકરો, **તુર**ના દેશોમાંથી, **આતરેવખ્શ**ની જગામાં; **હૂમ્સ્તૂત**નો દીકરો **સઍ**નો, **સે**નોના દેશમાંથી, ફ્રશસ્ત્રારની જગામાં; અને

---

૧. સરખાવો અવ૦ **અઇર્યમન્,** "ચેલો," "ભલું ઇચ્છનાર."

૨. અહીં **જરથુશ્ત્ર**ને આ દુનિયાના **જઍાત** તરીકે ગણ્યો છે. વેસ્ટ **અહુનવર તનુ જ્યોત્ ઇ ગીહાન્** વાંચે છે, અને તરજુમો કરે છે કે "દુનિયાના જ્યોતિ તરીકે અહુનવર ધરાવશે." **ખુન્દહિશ્ન,** બાબ ૩૦મો, ફ્ર. ૩૦માં જણાવ્યું છે કે: "બુરા મીનોની સામે **અહુરમજ્દ** દુનિયામાં પોતે **જઍાત** તરીકે અને **સ્ત્રઍાંશ** રાસ્પિ તરીકે આવે છે."

૩. **ખુન્દહિશ્ન** બા. ૩૨મા પ્રમાણે **અયજેમ્ જરથુશ્ત્ર**નો અગ્યારમી પેઢીનો વડવો હતો.

વિશ્તારૂપ, જે **નઁઓદર**ના દીકરાઓમાંનો એક હતો, તે **સ્રઓશાવર્જ્**ની જગામાં હશે.[૧] (૬) **યઝિશ**નની ક્રિયાથી મળતી હિંમત તથા ફતેહ વિષે, જેનાથી બીજી દુનિયામાં સઘળી પેદાયશની અમર **ક્રશોગર્દ**ની સંપૂર્ણ રોશની મળે છે.

(૭) આ પણ કે **વોહૂમન્**થી સેવટે[૨] બુરા મીનોનો નાશ થશે. (૮) અને જે કોઇ સખાવતની ચુંટેલી ભેટો સાથે આરાધના કરે છે તેનો બદલો મ્હોટો છે; યજ્દોનાં ધ્યાનમાં[૩] તે સંપૂર્ણ દોસ્તીવાળો, અને મદદકરવાવાળો થાય છે, અને તેમજ પોતાનાં કામમાં અને **અમેશસ્પંદો**સાથેનાં જોડાણમાં.

(૯) આ, પણ કે: "તું તે લોકોનું ફરજંદ છે કે જેઓએ એકમેકના એકમતપણાં સાથે કાયદો જાહેર કર્યો છે, જેઓએ હમેશાં સર્વથી સરસ સંપ જાહેર કીધો; જેથી તે એકમતપણું તે છે કે જે સર્વથી જોરાવર થાય." (૧૦) અને **અહુરમજ્દે** એમ કહ્યું કે: "હું ડહાપણવાળો સાહેબ છું, જે ફાયદાની ખાહેશ રાખે છે, જે દુનિયાનો મ્હોટો પેદા કરનાર છે; આ ભણતર ભણવા સાથે:—**યેસેવિશ્તો**[૪], ક્રિયા સાથે મને સાચ્ચાં દીલથી તારે આરાધવો; હું તને સુખી ખાસીયત શીખવું છું! તારે લીધે હમો મદદ સારૂ તારી પાસે પહોંચીએ; હમો તને આ અને બીજી દુન્યામાં દરેક જાતની સત્તા આપીએ."

(૧૧) આ પણ કે: "જ્યારે તું આતશ રોશન કરે ત્યારે આ ફકરો: **ઉસ્ મોઇ**[૫], તે ફકરાના છેડા સુધી ભણ." (૧૨) **અહુરમજ્દે** જરથુશ્ત્રની ઉંચી જગા બનાવવા વિષે, જેથી જરથુશ્ત્રની જીંદગીમાં સવાબનાં કામોથી શક્તિ મળી[૬], અને બન્ને દુનિયામાં દીનની ખુશાલીની ખુલ્લી નિશાની થઈ.

---

૧. આ અને બીજા ફકરાઓ ઉપરથી એમ જણાય છે કે અસલ **નીરંગ્-ઈ-દીન્, યાઝ્-વંદીદાદ, યાઝ્-યજિશ્ન** અને **વીસ્પરદ**ની મ્હોટી ક્રિયાઓમાં રાસ્પી સાથે આઠ મોબેદો હાજર રહેતા હતા. જ્યારે **જઓત** આ ક્રિયાઓ કરતો હોય ત્યારે ક્રિયા કરવાની જગામાં આ બીજા મોબેદોને તેઓનું જુદું જુદું કામ સોંપવામાં આવતું હતું અને **જઓત** જ્યારે પણ ફરમાવે ત્યારે **અજેમ વીસાઇ**, "હું હુકમ બજાઉં છું," "હું અહીં છું" કહી તેને જવાબ આપતા. આ સાત બીજા મોબેદોનાં નામ આ છે: **હાવનાન્, આતરેવખ્શ, ક્રપ્-ઑંરતર્** (જે ક્રિયાના આલાતો લઈ આવતો), **ચા-ઑંરતર્** (જે પવિત્ર પાણી પુરૂં પાડતો), **આસ્નાતર્** (જે વાસણો સાફ કરે છે), **રથ્વ્યકર** અને **સ્રઓંશાવરેજ** (તાજેરો કરનાર મોબેદ). આ ફકરામાં આવેલાઓનાં નામ **ક્રવર્દીન યશ્ત**, ફ. ૬૬ તથા ૬૭માં **સ્રનઓંય**નો છોકરો **વોહ્વસ્તિ**, **વરાજ**નો છોકરો **ઇસ્વિદ્** અને **અહૂમ-સ્તૂત**નો છોકરો **સઓંન** તરીકે મળે છે. **સેના**ન્ સાથે સરખાવો અવ. **સઇનિનામ્ દખ્યુનામ્**, યશ્ત્ ૧૩ મી, ફ. ૧૪૪. **નઓંતર**, યશ્ત પમી, ફ. ૬૮ વિ. માં મળે છે.

૨. **ક્રશોગર્દ** વખ્તે.

૩. જુઓ યસ્ન હા ૩૩મો, ફ. ૭.

૪. જુઓ યસ્ન હા ૩૩મો, ફ. ૧૧.

૫. આ **આતશ નીયાયેશ્**ની શરૂઆતનો ફકરો છે.

૬. જુઓ યસ્ન હા ૨૩મો, ફ. ૧૩.

(૧૩) આ પણ કે: જ્યારે **અકોમન**, જે **વોહૂમન**ના જખમથી ડગમગે છે[૧] તે, ઊભો રહે છે તે વખતે **ગન્રાગ્ મઇનુગ્**ને લાગે છે કે તેની સામે અશોઇ જુલમ સાથે હિંમતવાળી છે,—**અકોમન્** કે જેની તરફ **વોહૂમન** જોતો નથી, પણ **અકોમન્** તેથી પોતાની ખુશાલી જાહેર કરે છે.

(૧૪) તેને આતશનું શરીર મીનોઇરીતે દેખાડવા માટે **જરથુશ્ત્ર અહુરમજ્દ** પાસે માંગવા વિષે, અને **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્ર**ને આતશનું શરીર દેખાડવું, જે **અહુરમજ્દે** બે કે ત્રણ વખત ઉંચે સળગાવ્યું હતું. (૧૫) અને તે આતશ ઉપર **જરથુશ્ત્ર**નું એમ વિચાર કરવું કે: "ઓ આતશ, આખી દુનિયામાં ઉંચે આકાશ સુધી તું રોશન થા;" અને તેનું એમ વિચારવું કે: "સંપમાં સંતોષ પામેલા આતશના ઉંચે ચઢવાથી, અને તેની તે મદદથી, હું પછી એવી રીતે આ હાડમંદ દુનિયામાં આગળ વધું."

(૧૬) અને **અહુરમજ્દે** એમ કહ્યું કે: "એવો **જરથુશ્ત્ર**નો વિચાર છે, જેણે તારે વિષે[૨] વિચાર કર્યો નથી;" એટલે કે જેણે તારે વિષે બરાબર વિચાર કર્યો નથી; તું માણસ આને ગમે તેમ ધારે, પણ **જરથુશ્ત્ર**થી તે હાથમાં લેવાય એમ નથી, જ્યારે તું તે આંખની નજરથી સળગતો જોય. (૧૭) "ઓ **જરથુશ્ત્ર** તું એવા આતશને દુઃખ દેતો ના, અથવા આ હાડમંદ દુનિયામાં તું પણ દુઃખી થશે, તું નહીં; દુનિયાઓમાં **ફ્રશોગર્દ** કરવાને માટે તારે મદદ કરનાર થવું જોઇએ; અને ત્યાં જે કોઈ હાડમંદ દુનિયામાં[૩] મારા દીકરાને દુઃખ ન દે તેને માટે તારે પુરતી ભેટો માંગવી; એટલે કે તેને ચીજો ભેટ ધરવી, અને તેને માટે આરાધના તથા ખુશાલીની ખાહેશ રાખવી."

(૧૮) અશોઈ સર્વથી સરસ શ્રેષ્ઠતા છે.

બાબ ૩૩મો, વશ્ત્-માન્સર્ નસ્ક.

(૧) અગીઆરમી **ફ્રગર્દ યા-સિયશ્નાન્ (યા-શ્યોથના)**[૪] દરેક ભલાં કામ માટેનો બદલો નક્કી કરવા વિષે છે, અને એક ક્રિયા જ્યારે ઉત્તમ રીતે અને બરાબર કરવામાં આવે ત્યારે તેનો ચુકાદો. (૨) અને આ પણ કે **અહુરમજ્દ** દુનિયાને ડહાપણથી અને ભલાઈથી પાળે છે, અને ઇન્સાફથી વધારે છે.

(૩) અને માણસજાતને મદદ સારૂ **અહુરમજ્દે** આતશની ભેટ આપવા વિષે, અને આતશથી માણસજાતને મળતી મદદ તથા ખુશાલીનું જાહેર થવું; તેમજ, જેને આતશ મદદ કરે તેને આતશના મીનોની મળતી મદદ; અને રવાનની સામે, જો કોઈ દુશ્મન ઊભો થાય તો, તે આતશને દુઃખ દે છે; અને ડહાપણવાળા બોલનાર, **અહુરમજ્દ**ની ભેટ વિષે, જે ઉપર **આતશ** વિચાર કરે છે.[૫] (૪) આ પણ કે: ઓ **જરથુશ્ત્ર**! જ્યારે તું તારા પોતાનાં સુખ સારૂ આતશ રોશન કરે, ત્યારે, ઓ **સ્પીતામાન્**! નીયાએશ ભણ,

---

૧. સરખાવો ફા॰ **ફ્રશદ્દન**, "નીચવવું," "ડગમગવું."
૨. એટલે મીનોઇ આતશ વિષે.
૩. જુઓ યસ્ન હા ૩૪મો, ફ્ર. ૪.
૪. જુઓ યસ્ન હા ૩૪મો.
૫. એટલે કે જે કોઇ આતશને દુઃખ દે છે તેને આતશ શ્રાપ આપે છે.

તારાં પોતાનાં શરીર સારૂ, જેથી આતશ તને બંદગી કરવા બોલાવતો બેસે છે, જે બંદગી અહુરમજ્દના દીકરા સારૂ (એટલે આતશ સારૂ) ફરમાવવામાં આવી છે; પછી ઓ જરથુશ્ત્ર! "**અદ્ તોઇ આતરેમ્ અહુરા**[૧]" ની ફતેહમંદ બંદગી, જે ગાથામાંની છે તે તેના છેડા સુધી, ભણ. (૫) ઓ **રપી**તામાન્! જે આબાદી તું તેની પાસે માંગે છે તે આતશ તને આપશે; એટલે કે, ભલા યજ્દોની પાદશાહી તે આ દુનિયાની દોલત છે, ને માણસો ભલાં કામો કરે એવી યજ્દોની ખાહેશ છે, અને જેમ માબાપ પોતાના છોકરાને ચાહે છે તેમ યજ્દો માણસને ચાહે છે. (૬) અશોઇને અંતઃકરણથી વખાણવા ઉંચેથી જો, તેમજ દેવોથી વગર શકે થતી તંગી સંભાળથી જો; એટલે કે આ જે કે પેદા કરનાર સર્વ દેવો તથા માણસો કરતાં વધુ જોરાવર અને સત્તાવાળો છે." (૭) અને ક્રશોગર્દ સુધી દુન્યાની ઘણીક દેખઇતી ચીજોના દેખાવ વિષે; આ પણ કે જે કોઇ એવી ખાહેશ રાખે કે તેની કીર્તિ માણસજાતમાં સર્વથી ઉંચી થાય, તેણે યજ્દોની વખાણ તથા ક્રિયા ઘણાં કરવાં જોઇએ.

(૮) આ પણ કે યજ્દો તરફની સખાવત સવાબનાં કામોને લીધે તથા સવાબના વિચારોથી થઈ શકે છે. (૯) અને આ પણ તે બોલ્યો કે: "તે મારો વોહૂમન્ જાય છે, અને ખાકી લોકોના વિચારો તપાસે છે; અને ભલા શબ્દો તથા ભલાં કામોમાંથી જે મારે વિષેના હોય તેનું ધ્યાન મારી આગળ દિવસમાં ત્રણ વખત કરે છે, જેઓ ઓ **રપી**તામાન્![૨] તારી તરફ ભલા વિચારો ધરાવે તેઓના અને જેઓ તારી તરફ બુરા વિચાર ધરાવે તેઓના પણ."

(૧૦) માણસજાતના લાભોને નાશ કરવા દેવો જે મહેનત કરે છે[૩] તે તે લાભો માટેની યજ્દોની શક્તિથી બળતી નથી, જે લાભો ભવિષ્યની હસ્તી સારૂ માણસજાત માટે ખાસ રાખવામાં આવ્યા છે; તેથી માણસો માટે દેવો જે ખરાબી કરવા ધારે તેમાં વધારે ભયંકર ખરાબી ત્યારે થાય જ્યારે માણસો દેવોથી ડરીને યજ્દોના રસ્તાથી દૂર જાય છે અને બુરાં થાય છે; અને સઘળી પેદાયશમાંના દીનને છોડનારાઓમાંથી અશોઇની વખાણ કરનારાઓ. તેઓ માટે વધુ સખ્ત થાય છે, તેઓની અશોઇની વખાણથી, જોકે ઘણા લોકો તેની વખાણ કરતા હોય. (૧૧) પેદાયશની અંદર **આર્મઇતિ** તથા **તરોમઇતિ**નાં આગળ વધવા વિષે, **આર્મઇતિએ** આદમજાતને અશોઇ દેખાડ્યો, અને **તરોમઇતિ** વિષે પણ માણસોએ તે બુરી **તરોમઇતિ**નાં જુઠ્ઠાંણાંને સાંભળવું; અને જે કોઇ બુરો હોય તે અશોઇથી જેટલું એક મેંઢું જે માણસ પાસેથી નાસી ગયું હોય[૪] તે દૂર જાય તેટલો તે દૂર છે.[૫] (૧૨) અને આ પણ કે, જેઓ ધબરાયલા હોય તેઓની કોશેશ કરવામાં

---

૧. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૪.

૨. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૭, લીં. ૧.

૩. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૧૦, લીં. ૩જી. ગન્રાગ્ મઈનુગ્ને તેના સઘળા ગુનાહોમાં યજ્દો મારી હઠાવે છે.

૪. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૯, લીં. ૩જી.

૫. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૮, લીં. ૩જી.

સ્પેન્તા-આર્મઇતિ ખુરા મીનોને હરાવે છે,[૧] એક જોરાવર માણસ પડેલી પેદાયશને મારી હઠાવે છે તેમ, [૨] (એટલે કે) અશો જરથુશ્ત્ર જેને અહુરમજ્દે પેદા કર્યો છે, અને ઉર્વદ્દ્ તથા અમેર્દાદની શક્તિ[૩] જે કામોની કીંમત આપવામાં તથા પેદાયશોને તૈયાર કરવામાં ઘણી કામ આવે છે. (૧૩) દેવો તરફ અહુરમજ્દની વિરૂદ્ધતા વિષે[૪]; અને વધારે ઉંચા ઇન્સાફ સારૂ માણુસજાતનાં કામોની કીંમત આંકવા વિષે[૫], અને તેથી સારી પેદાયશને થતા મ્હોટા લાભ વિષે; અને કોઈ પણ શકમંદ હોય ત્યારે યજ્દોની યજશને કરવી જોઇએ. (૧૪) આ વિષે કે જ્યાં સ્પેન્ત-આર્મઇતિના મીનોની ભલી ખાહેશથી માણુસજાત ભલી દીન મેળવે છે, ત્યાં તેઓની મીનોઇ ખુશાલી[૬] પોતાની મરજીની શક્તિ સવાબનાં કામોમાં વાપરવાથી તેઓનું અંતઃકરણ પવિત્ર થાય છે. (૧૫) કાંઈ પણ ચીજના બદલાની ઇચ્છા વિષે, અને માણુસો બદલાની આશા રાખે તેથી મળતા મ્હોટા ફાયદા વિષે, અને યજ્દોનાં કામથી બદલો પોતાનો થાય છે; કારણ કે દીનમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે: "હું જે અહુરમજ્દ છું, તે તમારા દેશોના રાજાથી દુનિયામાં હું મારી મરજીથી ક્રશોગર્દ કરૂં છું[૭]."

(૧૬) અશોઇ ઉત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૩૪મો, વશર્-માન્સર્ નસ્ક.

(૧) બારમી ફ્રગર્દ, યસ્ન[૮], દીનથી પેદા થતા સારા વિચાર, સારા શબ્દો, તથા સારાં કામો વિષે છે; અને સારા વિચાર, સારા શબ્દો તથા સારાં કામોમાં દીનનાં રહેવા વિષે; અને જે કોઈ સારા વિચારો, જે કોઈ સારા શબ્દો, તથા જે કોઈ સારાં કામો ધરાવે છે તે અશોઇ અને અશોઇનો બદલો મેળવે છે. (૨) અને આ પણ કે, જે જરથુશ્ત્રનો સગો ન હોય તે ઉંચી તોખ્મથી જન્મ પામ્યો નથી, જે અશો ન હોય એવાં માબાપથી અવતર્યો હોય, તેમજ અશોઇથી પેદા થતા શબ્દથી જન્મ પામ્યો ન હોય.

(૩) આ પણ કહેલું છે કે: "મીનોઇ સાહેબો માટે તારે ખુલ્લાં મનની ખાહેશ અને તેઓનાં મનને નક્કી કરેલું ભલું ડહાપણ આપવાં જોઇએ,—તે દીન કે જે મેં તને જાહેર કરી છે તે—જેથી તે સર્વથી મ્હોટી, ઉત્તમ, અને સર્વથી વધુ ફાયદાવાળી જીંદગી[૯], જે ઢોરો માણુસો પાસેથી માંગે તે પાણી, ચારો તથા ભયથી બચાવ, એ છે[૧૦], અને જે

---

૧. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૧૦, લીં. ૩જી.
૨. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૮, લીં. ૨.
૩. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૧૧, લીં. ૧.
૪. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૧૧, લીં. ૩જી.
૫. જુઓ હા ૩૪મો, ફ. ૧૨, લીં. ૧.
૬. જુઓ યસ્ન હા ૩૪મો, ફ. ૧૩, લીં. ૨જી.
૭. એજ હાનો ફ. ૧૫, લીં. ૩જી.
૮. પહલવી યસ્ન હા ૩૫મો, ફ. ૪. તેને પહલવીમાં અહીં (હપ્તાન) યશ્ત કહેવામાં આવી છે.
૯. જુઓ હા ૩૫મો, ફ. ૯.
૧૦. જુઓ એજ હાનો ફ. ૧૧.

માણસો ઢોરો પાસેથી માંગે તે તેજ મુજબ ખોરાક અને કપડાં છે." (૪) આ પણ કે: "તે કે જે માણસો યઝ્દોને આપી શકે તે તેઓની મીલકત સંપૂર્ણ થાય તેથી છે; અને જે યઝ્દોએ માણસોને આપવું જોઇએ તે હમેશાં તેઓ માટે સારૂં છે." (૫) આ પણ કે: "તું કે જે અહુરમઝ્દ છે, તે યઝ્દોમાંથી આપે છે, અને તું કે જે ઝરથુશ્ત્ર છે તે સર્વથી સરસ પાદશાહી અને સાહેબીને બરાબર શીખવે છે."

(૬) આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "કોઇએ પણ બુરાં કરેલાં કામો, ઓ સ્પીતામાન! કરવાં ન જોઈએ, જો કે તે જંગલમાં હોય, યા જ્યારે જાહેરાતથી દુર હોય, કારણ કે, અહુરમઝ્દ જે સઘળી ચીજો જુએ છે તેને તેની ખબર મળે છે, અને કાયદો આ છે કે જે પ્રમાણે હાડમંદ દુનિયામાનું કોઇપણ બુરૂં વિચારે છે, બોલે છે, અને કરે છે, તે પ્રમાણે તેની સજા મ્હોટી થાય છે." (૭) અને આ પણ કે સર્વથી સરસ ક્રિયા અને નમસ્કાર અશો માણસનાં છે.[૧]

(૮) સારી જીંદગીની ખાહેશ કરવા અને મેળવવા વિષે, એટલે કે તે બે રીતોથી બરાબર મેળવાય છે: એક, અશોઇથી, જેમાંથી સરદારી જાહેર થાય છે, એટલે કે ભલાં કામોથી; અને એક, અશોઇની મદદથી[૨], તે છે કે જેમાંથી એમ જણાતું નથી કે તે બુરાં કામોથી થયું છે. (૯) આ વિષે કે: "ભલાઇ સચ્ચાઇ ઉપર સત્તા ધરાવતી હોવી જોઇએ, અને સચ્ચાઇ જીભ ઉપર, જેથી તું અહુરમઝ્દની ખાહેશ મુજબ શબ્દો બોલી શકે." (૧૦) અને આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "હું શરૂઆતથી હસ્તિ ધરાવતો મહેરબાનીવાળો મીનો છું; અને કશાંથીપણ હું કદી ઠગાયો નથી."

(૧૧) આદમઝ્દતનાં પોષણ, અને મદદ, અને રક્ષણ સારૂ અહુરમઝ્દે આતશની ભેટ આપવા વિષે; આદમઝ્દતે તેની પરવરેશ કરવી અને તેઓને તેની મદદ; અને જે તેની નીયાએશ કરશે અને કરવાનો હોય તેની તરફની આતશના મીનોની ખુશાલી[૩]. (૧૨) રસ્તાખીઝ્ વખતે જે મ્હોટું કામ થશે, અને બજાવવામાં આવશે જેથી સર્વ પેદાયશ પવિત્ર થશે તે આતશથી થવાનું છે; જેને માટે કોઈ ખુદા તરફથી જીંદગીની જરૂરીયાતો મેળવવા સારૂ બંદગી કરે[૪]. (૧૩) આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "ઓ ઝરથુશ્ત્ર! તું એવો ખુશાલી આપનાર છે તેથી એટલે કે હમારી ખુશાલી સર્વથી વધુ બજા લાવી શકે તેથી, હમો માનુશ્ચિહર આવી શકયો તેના[૫] કરતાં વધુ જલદી આવીએ છીએ, જ્યારે ઓ ઝરથુશ્ત્ર હમો કે જેઓ અમેશસ્પંદો છીએ તેઓને તું બોલાવે છે.

(૧૪) રસ્તાખીઝ્ વખતની પેદાયશોની ખાસીયત અહુરમઝ્દે ઝરથુશ્ત્રને દેખાડવા વિષે. (૧૫) આ પણ કે દુનિયાની સર્વે રોશનીઓ, ઢોરની સર્વે રોશનીઓ, ઝાડોની સર્વે રોશનીઓ, અને સઘળી આબાદીની[૬] સર્વે રોશનીઓ, અશોઇના દેખાવો હોય

---

૧. જુઓ યસ્ન હા ૩૫મો, ફ. ૧૯.

૨. સરખાવો અવ૦ વારેમ, "ટેકો," "મદદ." યસ્ન હા ૩૫મો, ફ. ૨૨.

૩. યસ્ન હા ૩૬મો, ફ. ૪.

૪. ખ્મેજ હાનો ફ. ૬.

૫. માનુશ્ચિહર માટે જુઓ દીનકર્દ, પુસ્તક ૮મુ, વૉલ્યુમ ૧૫મું, બા. ૧૩માં, ફ. ૧૦, ૧૨, ૧૮.

૬. જુઓ યસ્ન હા ૩૫મો, ફ. ૧, ૨.

એવી જણાય છે. (૧૬) દીનમાના અહુરમજ્દના કરારના આગળ વધતી વખતે બંદગી કરનારાઓની અહુરમજ્દની બદગી વિષે ; જે દીને દુનિયાને તેની અશોઇ આપી, અને વળી તેની સાહેબી, અને સારૂં રક્ષણ કરવાને લીધે તેની મ્હોટાઇ, અને તે સાહેબનું નામ ડહાપણ[1] છે ; તેજ પ્રમાણે તેની ક્રિયા, જે પેદાયશો કરે તેના ફાયદા સારૂ થાય છે, જ્યારે તેઓ શરીર અને જીંદગી ધરાવીને જીવે છે ત્યારે સર્વ હાડમંદ તથા મીનોઇ દુનિયાને ફાયદો કરે છે.

(૧૭) અને આપણુ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "તું હમારો પોતાનો છે, અને હમારી મુજબ ચાલનારો છે, ઓ સ્પીતામાન્! તેજ મુજબ તું લાયક માન સાથે હમારી પાસે આવે છે; ક્રિયામાં મ્હોટાઇ અને માન તારાં છે, ઓ જરથુશ્ત્ર! એટલે કે તેઓ તારી મ્હોટાઇ અને માન થાય છે એટલે કે તેઓ તારાં છે, ઓ જરથુશ્ત્ર! અને વચલા ભાગથી હદ વગરનાં છે; એટલે કે હમો તને એટલો મ્હોટો બદલો[2] આપીએ છીએ કે જ્યારે તું તેની વચમાં ઊભો રહે ત્યારે તેની હદ, આ દુનિયાની પહોળાઇ, નદીની લંબાઇ, અને સુરજની ઉંચાઇ[3] તું જોઈ શકે નહી."

(૧૮) જરથુશ્ત્રે અહુરમજ્દ પાસેથી માંગ્યુ કે: "મને તું તે જોરાવર માણસો આપ, જેઓ દીનપર મ્હોટો વિચાર કરવાથી મારા ચેલા થાય; જેઓ વળી મજ્દયસ્ની દીન ફેલાવે, અને જેઓ વળી મારાં લોકો વચ્ચે સારી ચાલચલણ સમજાવે, અને મેં જે આફ્રીનની અંદર સારી ચીજો દેખાડી છે તે મેળવે."

(૧૯) અહુરમજ્દે કહ્યું કે: "બીજા જોરાવર માણસોમાંથી તેઓને હું તને આપીશ કે જેઓ તારા ચેલા થાય[4]; તેઓ તારા પોતાના છે, અને વળી તેઓ કે જેઓ તેઓના દોસ્તો છે, અને તેઓના સાથીઓ, અને તેઓના મદદગારો, તારા છે, જેઓ આ તારી મજ્દયસ્ની દીન ફેલાવશે. (૨૦) "ઓ જરથુશ્ત્ર તેઓની ઘણી જાતની બંદગી તથા તેઓની આફ્રીન તારી છે; અને ક્રિયા તથા નમસ્કાર જે તેઓના છે તેથી તેઓ તને સંપૂર્ણ ઉદારતા આપે છે; તારી અશોઇ તારાં રવાન સાથે જોડાયલી છે, તારી જીંદગી અને તેજ મુજબ તારૂં શરીર[5], ઓ જરથુશ્ત્ર! હમારે લીધે હસ્તિ ધરાવે છે. (૨૧) "મદદને સારૂ બન્ને દુનિયામાં[6] હું જે પેદા કરનાર અહુરમજ્દ છું તે તારી પાસે આવીશ; ઓ જરથુશ્ત્ર! તું બન્ને હવર્તાત્ તથા અમેર્તાત્થી લાયક થાય છે, જેથી હું કે જે અહુરમજ્દ છું તેને તું ખુશ કરે છે, તે શબ્દોથી અને કામોથી જે મેં, જે સઘળા મીનોમાં સર્વથી વધુ ખુશ થનારો છે તેણે, તને જાહેર કર્યા છે."

---

૧. યસ્ન હા ૩૬મો.

૨. યસ્ન હા ૪૦મો, ફ. ૩.

૩. આ હદ વગરની જગાનું વર્ણન યસ્ન હા ૯મો, ફ. ૪, અને યશ્ત ૧૩મી, ફ. ૩૨માં મળે છે.

૪. યસ્ન હા ૪૦મો, ફ. ૭.

૫. પહલવી યસ્ન હા ૪૧મો, ફ. ૭.

૬. ખોજ હાનો ફ. ૮.

(૨૨) જરથુશ્ત્રે એમ કહ્યું કેઃ "તારો જે જોરાવર ધણી હોય તેની આગળ તેઓ અરજદાર થયા છે"[૧]. (૨૩) અને અહુરમજ્દે એમ કહ્યું કેઃ "હાઉમંદ દુનિયામાં તું અરજદાર અને જોરાવર ધણી છે." (૨૪) જરથુશ્ત્રે એમ કહ્યું કેઃ "આ જીંદગીનાં તારી સર્વથી ફાયદાવાળી હયાતિનાં આગળ વધવામાં તું હમારો સંતોષ થજે[૨]." (૨૫) અહુરમજ્દે એમ કહ્યું કેઃ "ઓ જરથુશ્ત્ર! તે ઉત્તમ હયાતિમાં, એવા અશો! હું તને સંતોષ આપીશ[૩]!"

(૨૬) શ્રેષ્ટ અશોઈ ન્યામત છે.

બાબ ૩૫મો, વશ્ત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) તેરમી ફર્ગદ્, **ઉશ્ત્વઇતિ**[૪], જે કોઈ તેના સવાબનાં આગળ વધવાથી, માણુસનાં સુખ સારૂ તેમજ દીનની ભલાઈ સારૂ કામ કરે તેના બદલા વિષે છે. (૨) આ પણ કે અશોઈનો ટકાવ તેનાં કામો કરવાથી થાય છે[૫].

(૩) અશો માણુસની ખાસીયત વિષે, એટલે કે, તેની જાહેરાત અને માન જે ખચીતજ ફરજે તથા સારાં કામો માટે છે; વળી તેનું ન દેખાય એવું આડાપણું, એટલે કે તેનો એકપણ ગુનાહ દેખાતો નથી, અને તે **વોહૂમન્**[૬] સાથના પોતાના કરારને બજા લાવનાર છે; એટલે કે સારા વિચાર, સારા શબ્દો, અને સારાં કામો, અને અશો માણુસોને ખુશ કરવામાં દરેક ભલાઈનું ચાલુ રહેવું[૬].

(૪) તેઓની સત્તાથી કોઈને ભેટ આપવાથી સવાબનાં કામો તેઓ કરે તેથી ઉદાર લોકોને મળતા બદલા વિષે; અને બહેશ્તનાં સર્વથી ઉંચાં રહેઠાણમાં સાચાં ઉદાર લોકોનાં રવાનનો ઝળકતો રસ્તો, અને સર્વથી ઉંચું ઉડવું[૭], અને સગવડ, સત્તા, અને વધુ ઉંચું આગળ વધવું, અને ઉંચી પદવી; એટલે કે, જ્યારે તેઓ રસ્તાખીજ કરશે, અને દુનિયાને નવી તથા એકદમ ઝળકતી બનાવશે, તથા જનાવરોને અમર કરશે, ત્યારે તે જગામાં મ્હોટામાં જે તેની છે તેથી સારા બક્ષેસ કરનારની ભેટ તેઓ સંપૂર્ણ ગણશે[૮].

(૫) પોતાની આંખોની નજરથી જરથુશ્ત્રે અમેશસ્પેન્ત (**વોહૂમન**) ને જોવા વિષે; અને અહુરમજ્દે ભલાં કામ કરનારાઓને બદલો આપવા વિષે. (૬) અને આ પણ કે તેનાં ડહાપણ તથા હુશિયારીને લીધે દુનિયાની સેવટે પેદાયશો અશો થશે, અને દુનિયા અમર અને સંપૂર્ણ ફાયદાવાળી થશે.

---

૧. યસ્ન હા ૪૧મો, ફ. ૧૦.
૨. ખ્રેજ હાનો ફ. ૧૧.
૩. ખ્રેજ હાનો ફ. ૧૫.
૪. યસ્ન હા ૪૩મો.
૫. ખ્રેજ હાનો ફ. ૧, લીં. ૪થી.
૬–૬. ખ્રેજ હાનો ફ. ૨, લીં. ૪. **પર્વસ્તગીહ્**, અવ૰ **પઇરિ-બન્દ**, ફા૰ **પચ્એવસ્તગી**, "ચાલુ રહેવું," "જોડાણ."
૭. **વાજ્શનીહ્**, અવ૰ **વજ્**, "ઉડવું."
૮. યસ્ન ૪૩મો, ફ. ૩, લીં. ૧, ૩, ૪, ૫, અને ફ. ૮, લીં. ૨, ૩.

(૭) જરથુશ્ત્રની શ્રેષ્ઠતા વિષે આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે : "બન્ને દુનિયામાં અશોઇ સર્વથી વધુ સ્વતંત્ર અને ખુરાં લોકોને ખુલ્લી રીતે નુકસાનકારક છે; અશોઇપર વિચાર કરનાર[1] તેની શક્તીમાં હોય તેટલો નાશ કરનાર છે અને તે દુષ્ટ ખુરા મીનોને ભય[2] સમાન છે;" અને જરથુશ્ત્રે અહુરમજ્દ સાથે ગોફ્તેગો[3] કરવાનો દહાડો પંસદ કરવા વિષે. (૮) અને આ પણ એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "મારે માટે તે ઝળકતો દિવસ, ઓ અહુરમજ્દ! સ્થિર અને ખુશનુમા વાદળાંવાળો[4] હતો, જેમાંથી મારે સારૂ સુકી હવાથી, કે થંડીથી, ભૂખથી, કે તરસથી, અથવા તે દિવસથી પણ ન્યાયની ખોટ ન હતી." (૯) "હુઓમ, રોટલીપ, મીહુ[5], તેની પૂંછડીમાં માંસ અથવા ચરબીવાળું મેંઢુ, દુધ, સ્વચ્છ પાણી, મારે માટે હતું, જ્યારે હું જે રુપેનોગ્-મઇનૂગ્ છે અને જે અહુરમજ્દનો સંપૂર્ણ વખાણનાર છે તેની સાથે ગોફ્તેગો કરતો હતો." (૧૦) "જ્યારે એવી રીતે તે તારી દીનનો હું વધુ જાહેર કરનાર છું, અને જ્યારે મેં તારી તે ભલી દીન સાંભળી છે ત્યારે હું તે જાહેર કરી શકું[7]." (૧૧) અને આ પણ કે દરેકે દરેક નીયમ જે તેમાંથી નીકળે તેની પાસે જવું તે હુઓમની ખુશાલીના દેખાવ તથા સંતોષ પાસે અને તેથી બરાબર જાણતાં ડહાપણ પાસે જવા બરાબર છે.

(૧૨) અને વિશ્તાસ્પ તથા જરથુશ્ત્રના મોજેજાપણાં વિષે.[8] (૧૩) અને આ પણ એમ કહ્યું છે કે: "મેઢાંનાં સારાં ટોળાંવાળાં[9] યિમને મેં દીન દેખાડી; હુશિયાર તથા મ્હોટા ફ્રએદૂનને[10] મેં તે દેખાડી; કઇ-અર્શનને[11] મેં તે દેખાડી; બુદ્ધિવાળા સામ્ના દીકરા કેરેસાસ્પને મેં તે દેખાડી, જેણે ખુરા મીનો, જેને તેઓ ભેટ્યા તથા જેની તેઓએ મેહમાનગીરી કરી તેના જુલમને લીધે, તે કબુલ ન કરી." (૧૪) અને આ પણ કે: "મને ખબર પડી છે કે જ્યારે વિશ્તાસ્પનો ઓશો સ્રઓષ મારી પાસે આવશે, અને જેની સાથે જરથુશ્ત્ર જે ઘણોજ ઊદાર[12] છે તે તેની જોડે આવશે તેની અગાઉ તે દીન સાચી તરીકે સઘળે ફેલાશે નહીં." (૧૫) અને જરથુશ્ત્રે ખુરા લોકોને, દીનને ટેકો આપનારાઓની મદદ સાથે, પેદાયશોને આફત તથા દુઃખ કરવાથી અશક્ત કરવા વિષે. (૧૬) અને આ પણ કે જરથુશ્ત્રે અહુરમજ્દને પૂછ્યું કે: "તેજ પ્રમાણે જેઓ હથિયાર ધરી ન શકે તેઓને હું શું હુકમ આપું; એટલે કે તેઓ પાસે હથિયારો કે શસ્ત્ર નથી, તેઓ પાસે લશ્કર નથી, તેઓનો કોઈ વડો પાળનાર નથી, અને તેઓને

---

૧. પહલવી યસ્ન હા ૪૩મો, ફ. ૯, લી. ૫.
૨. ફા૦ ગન્દ્, "ભય," "બીક."
૩. હા ૪૩મો, ફ. ૭, લીં. ૪.
૪. અવ૦ અવ્રા, ફા૦ અબ્ર, "વાદળું."
૫. અરેબીક લહમ, "રોટલી," "ખોરાક."
૬. સરખાવો પહલવી મીલાઞ્ચે, "નીમક."
૭. યસ્ન હા ૪૩મો, ફ. ૧૧.
૮. યસ્ન હા ૪૩મો, ફ. ૧૨, લીં. ૩જી.
૯. યિમ—ખ્શએત—હવાંથ્વ, વંદીદાદ ફ. ૨જી, ફ. ૧૨, યસ્ન હા ૯મો, ફ. ૪.
૧૦. અવ૦ થ્રએતઓન, "ત્રાથ્વીઆનીઅન" જેણે અઝ્ દહાકને ઠાર માર્યો; યસ્ન હા ૯મો, ફ. ૨૪-૨૫ વિગેરે.
૧૧. અવ૦ કવિ-અર્શન્, જમ્યાદ યશ્ત, ફ. ૭૧-૭૪, વિગેરે.
૧૨. યસ્ન હા ૪૩મો, ફ. ૧૨, લીં. ૪.

દુઃખ દેનારાઓ ઘણા છે. " (૧૭) અહુરમજ્દે કહ્યું કેઃ " તેઓ પાવડાજેવાં[૧] મનના છે, તેઓની વધવાની નિશાનીઓ મ્હોતની અથવા નાશની છે[૨], તેથી જેઓ લશ્કર ધરાવી શકતા નથી, તેઓને દુઃખ દેનારા ઘણા છે."

(૧૮) અને આ પણ કે અહુરમજ્દના સંબંધમાં તેની હયાતિને[૩] ચાહવાથી, અને મજબુત વિચાર સાથે દીનને ટેકા આપવાથી, તેનાથી સુરજનો દેખાવ બદલા તરીકે આપવામાં આવે છે, જેની સાહેબી છે, જે તેને તેનાં સંપૂર્ણ વિચાર કરવાથી તેની થાય છે; જેની અશોઈ તેનાં કામોમાં છે તેને વોહૂમન્ બદલો આપશે.

(૧૯) સર્વથી સરસ અશોઇ ઉત્તમતા છે.

બાબ ૩૬મો, વશ્ત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) ચૌદમી ફ્રર્ગદ, **તત્–થ્વા–પેરેસા**,[૪] દીનની વખાણ વિષે છે[૫]; આ પણ કે દીનને લીધે દરેક માણસ સદ્ગુણી જ્ઞાન ધરાવે છે. (૨) અને આ પણ કેઃ " ઓ જ્રથુશ્ત્ર ! હું પેદા કરનાર છું; તેથી હું અશોઇનો બાપ તથા ખોરાક પુરો પાડનાર છું; ઓ જ્રથુશ્ત્ર ! સુરજ અને તારાઓને તેઓના રસ્તાઓ મેં આપીઆ છે; તથા તેઓ ક્રમ વધે છે અને નાના થાય છે તે હું જાણું છું[૬]." (૩) " આ પૃથ્વી તથા આકાશ જેઓ ટેકા વગરનાં છે તેઓને હું બચાઉં છું; એટલે કે તેઓને કાંઈ પણ દુન્યવી ટેકા નથી અને તેઓ પડતાં નથી; પાણી તથા ઝાડોને મેં પેદા કર્યા છે, અને હું તેઓને ખીલવું છું; જ્યારે તેઓ વાદળાં તથા પવનપર ઝડપથી દોડે છે ત્યારે તેઓ ઝડપી હોય છે, અને જેઓ દુનિઆ માટે સર્વથી સરસ બદલો બનાવે છે; એટલે કે, આ એક બદલો તેઓ માટે સારો છે, કે તેઓ વરસાદ બનાવે છે[૭]."

(૪) " પૃથ્વીપરનાં પ્રાણીઓને મેં વોહૂમન્થી પેદા કર્યા, ઓ જ્રથુશ્ત્ર ! જ્યારે તેઓને મેં સંપૂર્ણ તથા આખી જાતવાળાં પેદા કર્યાં ; ઓ જ્રથુશ્ત્ર ! ત્રણ હજાર વરસ સુધી આ મારાં પ્રાણીઓ બુઢાપા અને મરણ વગરનાં હતાં, આ ત્રણ હજાર વરસમાં નહીં ભૂખ હતી, કે નહીં તરસ, અને નહીં શરીરનો પરસેવો[૮], અને નહીં હથિયારો પહેરવાં, અને નહીં બુઢાપો, કે નહીં મરણ, અને નહીં ઠંડો પવન કે નહીં ગરમ પવન." (૫) " આ મારી દુનિયા મરણ વગરની હતી, પૃથ્વીપરનાં અશો લોકોનો સર્વે ઝલકાટ હતો; પછી એબ અથવા અનીતિ આ અશોઇની હાઇમંદ દુનિયામાં સર્વોપરી થઇ." (૬) " પરસેવો અને હથિયાર પહેરવાનું પેદા કીધા પછી, મેં દિવસ અને રાત બનાવ્યાં, પછી મેં

---

૧. પહલવી **તોશ્ત્**, " પાવડો," " કોદાળી."
૨. યસ્ન હા ૪૩મો, ફ્ર. ૧૫, લીં. ૩.
૩. **હઇતીગીહ્** " હયાતિ." ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૬, લી. ૨.
૪. પહલવી **તત્સ્યા-ઇ-પેર્સ.**
૫. યસ્ન હા ૪૪મો, ફ્ર. ૧, લીં. ૨.
૬. યસ્ન હા ૪૪મો, અવસ્તા ફ્ર. ૩ ; પહલવી ફ્ર. ૩, લીં. ૨, ૩, ૪.
૭. ઍજ હાનો ફ્ર. ૪, લીં. ૨, ૩, ૪.
૮. અવ૰ **ખ્ચેધ**, " પરસેવો." ફા૰ **ખવી**, " પરસેવો."

સવાર તથા બપોર પેદા કર્યા[૧]. (૭) "સંપૂર્ણ સારી મનશ્નીની બાહેશ સાથે મેં પાદશાહી[૨] બનાવી, અને વધારે ફાયદો મેળવવા માટે બાપ સારૂ બેટો પેદા કર્યો; જે મેળવવામાં એક પુરૂષ તથા સ્ત્રીનું હમેલદાર થવું જાહેર થાય છે, અને તે મેળવવામાં મેં બાપને સારૂ બેટો પેદા કર્યો, એ જ઼રથુશ્ત્ર[૩]!" (૮) પુરા મીનાએ એમ જોયું, અને તેણે સ્પેનાગ્ મઇનુગ્તે ઉંડા બાડામાંથી ઉપર બોલાવ્યો કે: "એ ફાયદો કરનાર મીનો! સર્વ પ્રાણીઓનો તું પેદા કરનાર છે; પણ એ ફાયદો કરનાર મીનો! હું તારી ઉપર અને તારાં સર્વ પ્રાણીઓઉપર કોનો લઈશ." (૯) રસ્તાખીજ઼ તથા ભવિષ્યની હયાતિથી દીનનું દરેક જણાની અંદર આગળ વધતું થવા વિષે. (૧૦) આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "આ જે જ઼રથુશ્ત્રને તેં જાહેર કર્યું છે જેથી પૃથ્વી પહોળી થાય છે, તે અશોઇ છે, જે સર્વથી ઉત્તમ દીન છે; આ જે તારી જ઼રથુશ્ત્રને જાહેર કરેલી દીન છે તે અશોઇની તથા સંપૂર્ણ મનશ્નીની દુનિયાને મ્હોટી કરે છે, જે, મજ઼દયસ્નની લોકો આગળ તારી આ દીન[૪] ગાઈ તેઓના સબબમાં પહેલાં પેદા કરવામાં આવ્યાં છે; એ જ઼રથુશ્ત્ર! આ તારી દીન સર્વથી સરસ છે, જે અશોઇથી કોઈ પોતાની કરશે. (૧૧) "તારે આ તારી જાતનાં માણસોને તથા સાથીઓને જાહેર કરવી, ધર્મગુરૂઓને અને તેને કે જે દેશમાં સર્વથી વધુ વગવાળો હોય; અને તેઓને કે જેઓ આ તારી મજ઼દયસ્નની દીન માટે વાંધો કાઢે[૫], તારે પૃથ્વી ઉપરના સાત કેશ્વરોપર આ જાહેર કરવી,[૬] તે કે જે સર્વથી દૂરનું ઘર, ગામ, દેશ, તથા પ્રદેશ, હોય તેને; મારી તરફ, જ઼રથુશ્ત્રી મજ઼દયસ્નની દીન તરફ, જે દેવોની સામે થનાર છે, અને જે અહુરમજ઼દનો કાયદો છે તે જે કબુલ ન કરે તેઓને તું ખુલ્લી રીતે શ્રાપ આપ."

(૧૨) અહુરમજ઼દે કહ્યું કે: "જેને તું ચાહે છે, જે જ઼રથુશ્ત્રની મજ઼દયસ્નની દીન છે, દેવોની સામે થનારી તથા અહુરમજ઼દનો કાયદો છે તેને હું મ્હોટી કરીશ."

(૧૩) "જો આ જે તારી છે તેને મેં વધુ ચાહી ન હતે, જ઼રથુશ્ત્રની મજ઼દયસ્નની દીન, જે દેવોની સામે થનારી તથા અહુરમજ઼દનો તરીકો છે તે નાશ પામી હતે[૭], જેથી મજ઼દયસ્નની દીનની વખાણનો નાશ થયો હતે; એટલે કે દીન આગળ વધી ન હતે, અને કોઈપણ સઓશ્યન્તોની[૮] એટલે ફાયદો કરનારાઓની પાછળ કોઈ ચાલતે નહીં." (૧૪) "પણ તે પ્યારને લીધે, એ જ઼રથુશ્ત્ર! પછી પણ મજ઼દયસ્નની દીન આગળ વધે છે[૯]; જગતના રસ્તાખીજ઼ના વખત સુધી, હયાતિ ધરાવનારી ચીજોની અમર[૧૦] જીંદગી થાય ત્યાં સુધી; મરણ પામેલાં લોકો ઊભાં થાય ત્યાં સુધી, અને મીનોની આગળ તેઓ પુરેપુરી તોજેશ કરે ત્યાં સુધી."

---

૧. યસ્ન હા ૪૪મો, ફ્ર. ૫, લીં. ૪.
૨. ઍજ હાનો ફ્ર. ૭, લીં. ૨.
૩. ઍજ હાનો ફ્ર. ૭, લીં. ૩.
૪. યસ્ન હા ૪૪મો, ફ્ર. ૧૧, લીં. ૪.
૫. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૩, લીં. ૩.
૬. હા ૪૪મો, ફ્ર. ૮, બીં. ૩.
૭. યસ્ન હા ૪૪મો, ફ્ર. ૧૭, લીં. ૪.
૮. ફાયદો કરનારાઓ એટલે પએગમ્બરો.
૯. ઍજ હાનો પહલવી ફ્ર. ૧૫, લીં. ૪, ફ્ર. ૧૭, લીં. ૪.
૧૦. હુમાગ, "અમર," "હમેશાની."

(૧૫) સર્વથી વધુ ગુનેહગારો તરફ તથા ગુનેહગારોમાંની મીનોઈ શક્તિઓ તરફ ગુનેહગાર લોકોના દોજખમાંના ધિક્કાર વિષે; અને તે પેદા કરનાર છે જે બીજાઓના દોજખમાંથી છુટકારો કીધા પછી, અને દોજખમાંની ત્રણ રાતની સખત સજા પછી[૧], તે ત્રણ રાત પછી, તે દુઃખમાંથી તેઓનો બચાવનાર છે, અને દરેક જણ સુખી થશે. (૧૬) આ પણ કે જરથુશ્ત્ર અહુરમજ્દને પૂછ્યું કેઃ "ઓ અહુરમજ્દ! અજ્ઞાન દેવો કદી પણ સારા રાજ કરનારા કેમ થાય?[૨] દુનિયામાં તેઓ એમ કેમ ધારે છે કે તેઓથી તેઓનું સુખ થાય છે?" (૧૭) અને અહુરમજ્દે કહ્યું કેઃ "ઓ જરથુશ્ત્ર! તેઓ દેવો છે, અને બુરૂં કરનારા છે નહીં કે ભલું કરનારા; તેઓ પણ અશોઇની કરજ બજા લાવવાનો બદલો આપતા નથી[૩]."

(૧૮) સર્વથી સરસ અશોઇ ઉદારપણું છે.

બાબ ૩૭ મો, વરત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) પંદરમી ફર્ગદ, અદ્–ક્વખ્શ્યા,[૪] દીનની શીખામણોની સાત ઉત્તમ ચીજો વિષે છે. (૨) પહેલી, દીન સાંભળવાથીપ, શીખવાથી, અને બજા લાવવાથી પેદા કરનાર, રપેનાગ્ મઈનૂગ્ સાથેનું જોડાણ; આ પણ કે તેથી એબના–આપનારથી ભલી પેદાયશનું રક્ષણ થાય છે. (૩) બીજી, નાશ કરનાર, બુરા મીનોથી[૬] થતી જુદાઈ, અને તેની મગરૂરી તથા જુઠ્ઠાણું, જે તેના દુર્ગુણોમાં સર્વથી મ્હોટી એબ છે તેને લીધે તેનો ધિક્કાર. (૪) ત્રીજી, સારા વિચાર, સારા શબ્દો તથા સારાં કામથી પોતાના મીજાજને સણગારવો[૭]; અને આ કે તમારામાંથી જે કોઈ આ માંથ્રવાણીને સારા વિચાર તથા સારા શબ્દો ગણીને વાપરતું નથી, તેને તેઓ રોશની આપશે નહીં, તેને તેઓ બહેશ્ત એટલે સર્વથી સરસ જીંદગી આપશે નહીં; સેવટ સુધી દુઃખ તેનું રહેશે[૮]. (૫) ચોથી, કોઈના પણ સ્વભોગની[૯] ખાસીયતની શ્રેષ્ઠતા વિષે; તે વેળાએ તે કોઈની પોતાનું હોય તે આપવું તે છે; અને તે વિષેનો મુકાદો ઓલાદના દેખાવ સારૂ પોતાની ઓલાદ આપવાના સવાબ વિષે છે; વળી સ્વભોગની સગાઈ, અને પાલક લેવું, અને અકસીરપણું, અને ફાયદો, અને માલેકી. (૬) વોહૂમન્ જે પહેલાં જનમ્યો હતો[૯]

---

૧. આ રસ્તાખીજ વખતની ત્રણ રાતની સજા ને મરણ પછી રવાન ત્રણ રાત સુધી શરીરની આસપાસ ફરતું રહે છે તે સાથે કશો સંબંધ નથી (વેસ્ટ).
૨. યસ્ન હા ૪૪મો, ફ. ૨૦, લીં. ૧.
૩. એજ હાનો ફ. ૨૦, લીં. ૫.
૪. પહલવીમાં એ શબ્દ અદ્–ક્વખ્શ્ો લખાયલો છે.
૫. યસ્ન હા ૪૫મો, ફ. ૧, લીં ૧.
૬. એજ ફકરાની લીં. ૪, ૫.
૭. એજ હાનો ફ. ૩, લીં. ૧.
૮. એજ હાનો ફ. ૫, લીં. ૩, ૪.
૯–૯. યસ્ન હા ૪૫મો, ફ. ૪, લીં. ૧, ૨, ૩, ૪, ૫. આ ફકરાના સંબંધમાં ડૉ. વેસ્ટની પા. ૨૭૩, નો. ૮મી ઉપર અભ્યાસીઓનું ધ્યાન એચવામાં આવે છેઃ—"આ ગાથાનાં અસલ અવસ્તા લખાણમાં ખએત્વદથ લગ્ન (એટલે નજદીકનાં સંગાંઓનો લગ્ન સંબંધ) વિષે કાંઇ પણ એશારો નથી, પણ જ્યાં અવસ્તા ફકરાઓમાં અલંકારીક રૂપે અહુરમજ્દને ભલા વિચાર એટલે વોહૂમનના પિતા તરીકે તથા સ્પેન્દર્મદને અજ્દની દીકરી તરીકે ગણવામાં આવી છે તેનો એવો લગ્નની સતા દેખાડવા પહલવી તરજુમાવાળાઓએ ઓટો લાભ લીધો છે; તેજ વખતે તેઓ આ જુની વાત વિસારી મૂકે છે કે વોહૂમનની પેદાયશ સ્પેન્દર્મદની આગળ થઇ હતી (જુઓ ખુન્દહીશ્ન્, બા. ૧, ફ. ૨૩-૨૯).

તેના બાપ અથવા પેદા કરનાર તરીકે દાદાર અહુરમજ્દે તે પહેલાં કર્યો હતો; અને તેમાંથી મીનોઈ તથા હાડમંદ પ્રાણીઓએ તે કરવા માંડ્યો; તેઓનું આગળ વધવું, અને ઘણી જાતની સગાઈ, જેવી કે ઉજાસમાંથી ઝળકાટનું નીકળવું; અને દુનિયાના રસ્તાખીજ સુધી પુરતો આગળ વધતો ફેલાવો અને વંશ, વળી મીનોઈ તથા હાડમંદ પેદાયશોનું મીનોઈ જીંદગીમાં તથા હાડમંદ પ્રાણીઓમાં પસાર થવાથી આ પૃથ્વીની માતા તરીકે સ્પેન્દર્મદની[1] માતાની કીર્તિ કબુલ કરવાથી મળતી મ્હોટાઈ. (૭) પાંચમી, એક દસ્તુર[2] જે મીનોઈ સરદારી તથા ધર્મગુરૂની સત્તા ધરાવતો હોય તેની નેમાણુક કરવા તથા નીભાવવા વિષે; તેનાં શિક્ષણને અને તેથી અહુરમજ્દને સાંભળવું; અને નવા નેમાયલા દસ્તુરનાં સારાં કામોનો બદલો સર્વથી સરસ જીંદગીમાં તેના જવાનો છે. (૮) છઠ્ઠી, અહુરમજ્દ માટેની વખાણ, ભક્તિ, તથા ક્રિયા[3] વિષે; અને આ પણ કે વોહૂમન સાથે વધુ ગોકતેગો થાય છે[4] અને તે ફાયદાવાળું ડહાપણ શીખવે છે, આ કે: "એ જરથુસ્ત્ર! તારે રવાનના અમર આગળ વધવાની ખાહેશ રાખવી જોઈએ[5], જેથી અહુરમજ્દ પેદાયશોનો સાહેબ છે[6], અને તેની બંદગીના ફરમાન મુજબ તેને ખુશ કરવાનું કામ આદમજાતે કરવું જોઈએ[7]." (૯) પુલની ઉપર આપવામાં આવતો બદલો જે સારા વખતમાં આપવામાં આવશે તેથી પણ અહુરમજ્દની સાહેબી વિષે; દુનિયાને પાછી સજીવન કરનારાઓના એટલે કે બુરાઈને નાશ કરનારા સઓશાંસના બદલા.

(૧૦) આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે: "સંપૂર્ણ મનશ્નીથી, એ સ્પીતામાન! તું આ મારી ક્રિયાનો હમેશનો કબુલ કરનાર થાય છે[8]."

(૧૧) અને પ્રાણીઓને અહુરમજ્દે આપેલાં જોર વિષે, આ જોર માટેની ખાહેશ, અને બુરા મીનો તથા તેનાં હથિયારો માટેનો ધિક્કાર; અહુરમજ્દે અને પ્રાણીઓએ તે ધિક્કાર બુરા મીનો તરફ અને સઘળા દેવો જેને દેવોએ પેદા કર્યા છે તેઓ તરફ પાછો ફેરવવો.

(૧૨) જરથુસ્ત્રની વખાણ વિષે આ પણ છે કે: "તું ફાયદાવાળો છે, અને તું દસ્તુર તથા સાહેબ છે, અને તારેથી ખુશાલી આપનારી દીન હસ્તિ ધરાવે છે[9]; તું સર્વ ફાયદો કરનારાઓનો ભાઈ તથા દોસ્ત છે, અને તેથી વોહૂમન તારો દોસ્ત છે."

(૧૩) અશોઈની શ્રેષ્ઠતા સર્વથી સરસ છે.

---

૧. યસ્ન હા ૪૫મો, ફ્ર. ૪, લીં. ૩.
૨. ઍજ હાનો ફ્ર. ૪, લીં. ૪; ઍજ હાનો ફ્ર. ૫, લીં. ૧.
૩. ઍજ હાનો ફ્ર. ૬, લીં. ૧, ૨, ૪.
૪. ઍજ હાનો ફ્ર. ૬, લીં. ૪, ૫.
૫. ઍજ હાનો ફ્ર. ૭, લીં. ૩, ૪.
૬. ઍજ હાનો ફ્ર. ૭, લીં. ૫.
૭. ઍજ હાનો ફ્ર. ૯, લીં. ૩. આ સાતમી ઉત્તમ ચીજ ગણી શકાય.
૮. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૦, લી. ૧.
૯. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૧, લી. ૧, ૪.

બાબ ૩૮મો, વશ્ત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) સોળમી ફર્ગર્દ, **કામ્–નેમોઇ–જ્યંમ્**[૧], કીર્તિની પાછી શરૂ કરેલી શોધમાં, કોઈથી દેશ તરફ જવા વિષે છે[૨]; આ પણ કેઃ "નાસીપાસીથી આ તારી **યજિશ્ન** તથા **નિયાયિશ્ન**થી દૂર રહેતો ના, ઓ **જરથુશ્ત્ર**! હમારા પ્યારને લીધે જ્યારે તેઓ તારાં પોતાનાંને ખુશ ન કરે, નહીં તારા સાથીઓને, નહીં દોસ્તોને, કે નહીં પદવીવાળા શખ્સને, કે નહીં ગુનેહગાર જુલમી પાદશાહને[૩] જે તેઓ કે જેઓ દેવો છે તેઓને આરાધે છે." (૨) "અને જ્યાં તથા વળી જ્યારે તું હમારેથી દૂર હોય ત્યારે પણ હમારી ચીન્વેથી જૂદો ઊભો ના રહે; અને વળી જ્યારે દુનિયાની બાબતો તારે માટે બરાબર ઊભી ન રહે ત્યારે પણ તારે હમોને આરાધવા અને હમારી આફ્રીન કરવી." (૩) તેમજ વળી આ કે બુરા મીનોની ખાહેશ આ છે કેઃ "તારે **અમેશસ્પેન્દો**માંના કોઇને પણ માન આપવું નહીં તથા આફ્રીન કરવી નહીં; અને અહીં આ દુનિયામાં સરદારી અથવા દસ્તુરી રહેશે નહીં; એટલે કે તેઓ પાદશાહ કે દસ્તુર રાખશે નહીં, અને તેઓની ખાહેશ સર્વથી સરસ અશોઈ માટે રહેશે નહીં."

(૪) અને આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કેઃ "પોતાને ખુશ કરનારા લોકોનાં ઓછાં આગળ વધવાથી ઓછું મીનોઇપણું તથા કમી દોલત[૪] થાય છે તે તને ખબર છે, ઓ જરથુશ્ત્ર! તું કે જે આ માંગતો નથી કારણ કે તું દોલતની જરૂર પિછાણતો નથી[૫], પણ તારા તે ફરીયાદના શબ્દો જેને વિષે હું તારી પાસે ખુલાસો માંગું છું, તે હું જાણું છું.[૬]" (૫) અને આ પણ કેઃ "હમો કે જેઓ **અમેશસ્પંદો** છીએ તેઓની ખાહેશનું પુરું પડવું તું જાણે છે; અને તેને માટે હમો તને જે છોકરાંને તું પેદા કરે તેનો સંતોષ આપીએ છીએ; વળી હમો તને એક દોસ્તને બીજો દોસ્ત આપે તેવું છુટાપણું આપીએ છીએ."[૭]

(૬) ભવિષ્યના જમાનામાં શું થાય છે તે વિષે, જોરાવર લોકો જેઓ ડહાપણ શીખવવાથી અને ચાલચલણથી ફાયદાવાળા થાય છે[૮] અને તેઓથી જુવાન્યાઓની તરસ વધે છે; સંપૂર્ણ[૯] મનશ્નીની મદદથી તેઓ અશોઇની દુનિયાનો વધારો કરે છે, અને બુરા લોકો માટે દુઃખ પેદા કરે છે, અને પ્રમાણીકપણાંથી થતો ફાયદો તેઓને મળે છે.[૯] (૭) અને આ પણ કે જે કોઈ ગુનાહથી જુલમગાર હોય છે તે પોતાનાં

---

૧. યસ્ન હા ૪૬મો.
૨. ઍજ હાનો ફ. ૧, લીં. ૧.
૩. ઍજ હાનો ફ. ૧, લી. ૪.
૪. યસ્ન હા ૪૬મો, ફ. ૨, લી ૨.
૫. ઍજ હાનો ફ. ૨, લી ૧.
૬. ઍજ હાનો ફ. ૨, લીં. ૩.
૭. ઍજ હાનો ફ. ૨, લીં. ૪.
૮. ઍજ હાનો ફ. ૩, લીં. ૩.
૯. ઍજ હાનો ફ. ૩, લીં. ૪.

કામોથી પડ્યો છે, અને મરી ગયો છે.[૧] (૮) પોતાનાં સઘળાં જોરથી હમેશ બુરાં લોકોની[૨] સામે થવા વિષે, જેથી જે કોઈ સારો પાદશાહ હોય, જેની સત્તા **આંધ્ર**-પર્યન્ત છે તે **અઝેશ્મ** (એટલે ગુસ્સા) ની ઉપર જીત મેળવે છે.[૩]

(૯) સણગારનારાઓની વખાણ વિષે પણ એમ કહ્યું છે કેઃ "સારી સમજ ઉપર આશિર્વાદ હોજો, વળી **મિથ્ર** ઉપર, જેની સજા તેઓ ગુનેહગારો ઉપર આ વિચાર સાથે બજાવશે કે તે હુશીયાર તથા વચનનો બચાવનાર છે."[૪] (૧૦) અને કોઈના પણ સગાના સંબંધમાંના ચુકાદા વિષે, **આ** પણ કેઃ "જે કોઈ અશો હોય, અને વળી જે કોઈ ગુનાહગાર હોય તેના રશ્તુથી[૫] સજીવન કરવાથી, એટલે કે, સેવટે દરેક જણને કાયદા મુજબની તપાસ માટે રાખવામાં આવશે." (૧૧) અને આ પણ કેઃ "એક સગો જેનાથી પોતાનું રવાન ગુનાહગારપણાંથી બચાવ થાય છે તે અશો ગણાવો જોઇએ."[૬] (૧૨) આ પણ કેઃ "તેથી તારો દસ્તુર તે છે કે જેની દીન અશો છે"[૭]

(૧૩) તે ધાયલ થયલા **માની**[૮] દૂજની ખાસીયતો વિષે, અને તેને સાંભળનારા પાપી લોકોને મારવું; તે કે જે પાદશાહ હોય તેના તરફથી આવ્યું હોય તે. (૧૪) અને આ પણ કેઃ "પાપી માણસ, જે મારી દુનીયાને તેને આપો દે જેને કીનાખોર[૯] બુરા મીનોએ મ્હોટાઇએ ચઢાવ્યો હોય, તે તે છે કે પોતાને ધાયલ કરનાર દેવ છે, જે આ અશોઈની દુનીયા જેને તે વખાણે છે તેનાં મ્હોત સારૂ તેને મ્હોટો કરવામાં આવેલ છે."[૧૦]

---

૧. યસ્ન હા ૪૬, ફ. ૪, લીં. ૩.
૨. એજ હાનો ફ. ૪, લીં. ૪.
૩. એજ હાનો ફ. ૫, લીં. ૧.
૪. એજ હાનો ફ. ૫, લીં ૨. જુઓ **મેહર યશ્ત**.
૫. ઇન્સાફનો ફરેશ્તો જે ગુજર પામેલાં રવાનનાં સવાબનાં કામોને એક ત્રાજવાંમાં તોલે છે અને રસ્તાખીઝ સુધીની તેની હાલતનો ચુકાદો આપે છે. જુઓ, દીન્કર્દ પુસ્તક આઠમું, બાબ ૨૦મો, ફ. ૧૫૩. જુઓ યસ્ન હા ૪૬મો, ફ. ૫, લીં. ૩.
૬. જુઓ એજ હાનો ફ. ૫, લીં. ૪.
૭. એજ હાનો ફ. ૭, લીં. ૫.
૮. **માની**, મ્હોટો નાસ્તીક, જે ૪સ્વી સને ૨૧૫-૧૬ને આસરે જનમ્યો હતો, અને જેણે પોતાના ફતવાઓ ઈ. સ. ૨૪૨માં **શાહપુર** પહેલાના રાજમાં જાહેર કીધા હતા, અને **નોલડીકની** તવારીખ મુજબ તેને **બહેરામ** પહેલાએ ઈ.સ. ૨૭૬-૨૭૭માં મારી નખાવ્યો હતો; **માની**એ બે સામે થનારી શક્તિઓ દુનિયાની દરેક ચીજમાં દેખાડી હતી, અને દુનિયામાં જે કાંઈ બુરૂં થાય છે તે ખુદાથી થતું નથી એમ પુરવાર કરવાની કોશીશ કરી હતી, કેમ કે ખુદાનાં કામોમાં જે શ્રેષ્ઠતા નજર પડે છે, તે આ માન્યતા સાથ મળતી થતી નથી, અને કે એવા કોઈપણ આરોપ માટે તે લાયક નથી. તેના આ ફતવાઓ **જરથુશ્ત્ર**ની દીનમાં એક નાસ્તિકપણાંની શાખા જેવા હતા. વેસ્ટ એ વિષે કહે છે કેઃ ૧૩-૧૬ ફકરાઓમાં જે રીતે **માની** અને તેની દીન પાળનારાઓનું વર્ણન આપ્યું છે તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે આ નસ્કનો અસલ પહેલવી તરજુમો જ્યારે લખાયો ત્યારે આ નાસ્તિક ફતવાઓની યાદ લોકોનાં મનમાં તાજી હોવી જોઇએ, જેમ બનવું ચોથી સદીના પહેલા ભાગમાં જ્યારે **આતૂર્પાદ્-ઇ-મારસ્પેન્દાન** પવિત્ર કેતાબો એકઠી કરવામાં અને સુધારવામાં રોકાયલો હતો ત્યારે હોવું જોઇએ.
૯. યસ્ન હા ૪૬મો, ફ. ૮, લીં ૧.
૧૦. એજ હાનો ફ. ૮, લીં ૨.

(૧૫) "અશોઇની ક્રિયા તે વખાણે છે તેવી નથી, ઓ જરથુશ્ત્ર! દુનિયાના દસ્તુરની સત્તા જેને માટે તે એમ કહે છે કેઃ "મીનોઈ સરદારની સત્તામાં તથા દસ્તુરીમાં હું વધુ સારો છું, હું સારો છું, અને નહીં કે, ઓ જરથુશ્ત્ર! તે ગંદકી [1] જે તે માણસો માટે ઊભી કરે છેઃ તે કે જે તેઓને તે કહે છે તે તેના તરફની હમેશની ઉશ્કેરણી થાય છે; અને તેઓ કે જેઓ ગંદકી ઊભી કરે છે, તે સેવટે તેઓની છે એમ વિચારે છે, અને દેવોની સર્વથી સરસ યજિશ્ન થાય છે. (૧૬) અશો ફ્રવોશનાં સામે થવા આવવાને લીધે, તે શખ્સ સાથે સાહેબ ગુસ્સે થાય છે; તે સાહેબ કે જે સારી જીંદગીથી અથવા સવાબનાં કામોથી, અને નહીં કે ખરાબ જીંદગીથી, અને કોઇથી વખતે ગુનાહગાર લોકોને દુઃખ દેનાર છે, તે એઓનો બચાવનાર થાય છે." [2]

(૧૭) દીનના ફરમાન મુજબ ચાલનારાઓની ખાસ ખાસીયતો વિષે અને તેઓનાં સવાબનાં કામો. (૧૮) સેવટના વખતો જે જરથુશ્ત્રના દીકરાઓના હજારાઓ છે તેની નિશાનીઓ વિષે. (૧૯) આ પણ કે તેઓ પાદશાહીને આરામ નથી આપતા, અને તેઓ કે જે કઇ તથા કરપો [3] છે, વળી જેઓ દેશમાં સર્વથી ખરાબ રાજ્ય કરનારા છે, જેઓ બુરાં કામો તથા બુરા શબ્દોથી આદમજાતની હયાતિનો નાશ કરે છે અને પોતાનાં રવાનનો નાશ કરે છે,–વળી હાડમંદ દુનિયાનો નાશ કરે છે જે તેઓથી ભેળા-યલી હોવાથી અશોઈ કરતાં વધુ પ્યારી છે; વળી તેઓની પાદશાહી દુનિયાઓમાં જેઓનાં ફરમાન પાપી હોય તેઓથી બચાવનું ખંજર [4] છે, જ્યારે તેઓ જે ખરાબ હોય તે પેદા કરે છે, અને પોતાના ચેલાઓને દેવોનાં રહેઠાણમાં છોડી દે છે.

(૨૦) અને વળી અહીં ક્યાનનાં [5] કુટુંબની વખાણ માટે એ એમ કહે છે કેઃ "તુરાનના પૌત્રોથી તથા વંશજોથી અશોઈ થાય છે, ઓ સ્પીતામાન્! જ્યારે તેઓ ક્યાનથી પેદા થાય છે, તે જાણે તદન સગા જેવા છે તેથી તેઓ તુરાનથી પેદા થયા છે; સ્પેન્ત-આર્મઇતિની [6] મદદથી તેઓ અશોઇની દુનિયાને મ્હોટી કરે છે, અને બુરી દુનિયાને માટે દુઃખ પેદા કરે છે; તેઓ તેમજ તે વિષે વોહૂમન્ સાથે વિચાર કરે છે, ઓ જરથુશ્ત્ર! અને તારે શબ્દોથી તેઓની ખુશાલી હમારેથી ઉત્પન્ન કરવી જોઇએ, [7] હમો કે જેઓ અમેશસ્પેંદો છીએ, એટલે કે તારે તે માંગવી જોઇએ."

(૨૧) આ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કેઃ "આ સખાવત જે તારે માટે છે, તે હમો અમેશસ્પેંદો સારૂ છેઃ જે તારે માટે ભેટ કરે છે તેનાથી તે હમારે માટે થાય છે." (૨૨) વિશ્તાસ્પની વખાણ સારૂ આ પણ કહ્યું છે કેઃ "દુન્યવી હયાતીમાં કઇ–વિશ્તાસ્પે ઉદાર ભેટોથી તને ખુશ કર્યો છે,–તે વિશ્તાસ્પ જેનું તારી પાસે

---

૧. અવ૰ મુથ્ર, "પિશાબ," "ગંદકી."
૨. યસ્ન હા ૪૬મો, ફ્ર. ૮, લીં ૩, ૫.
૩. યસ્ન હા ૪૬મો, ફ્ર. ૧૧, લીં. ૧, ૨, ૩, ૪. ૫.
૪. દશ્નગૂ, ફા૰ દશ્નહૂ, "ખંજર."
૫. તુરાનમાંનું એક મજબૂદ યસ્ની કુટુંબ, જેઓમાંથી યોઇશ્તો ક્યાને યશ્ત ૫મી, ફ્ર. ૮૧, તથા ૧૩મી, ફ્ર. ૧૨૦માં જણાવેલો છે.
૬. સ્પેન્ત-આર્મઇતિ, પહલવી તરજુમો બુન્દગૂ-મીનિશ્નહૂ, જે આબાદીના મીનોને બદલે અહીં વાપરવામાં આવ્યો છે.
૭. યસ્ન હા ૪૬મો, ફ્ર. ૧૨, લીં. ૧, ૫.

દુઃખમાં આવવું વોહૂમનનાં રાજથી છે;-તેણે અશોઇની હાડમંદ દુનિયાને મ્હોટી કરી છે; તારે તેને, જે કઇ-વિશ્તાસ્પ છે[૧] તેને તે ભલા દોસ્તને, તે અશો મીત્રને હમેશ ધ્યાનમાં રાખવો જોઇએ, ઓ જરથુશ્ત્ર ! એવો તે મેહનતુ કઇ-વિશ્તાસ્પ છે, જે જ્યારે દીનની વખાણ કરે છે ત્યારે સાથે રહેનારા લોકોને ખેંચે છે, અને તેઓને દીન તરફ ફેરવે છે, એટલે કે દીન તરફ તેઓને લાવે છે." [૨] (૨૩) સ્પીતામાને દીન તરફ ખેંચવા વિષે આ પણ કહ્યું છે કેઃ " તારે આ મુજબ સ્પીતામોને કહેવું જોઇએઃ " વધુ અને મ્હોટા નમસ્કાર સાથે તારે મનમાં અશોઇની વખાણ કરવી; તમારે જે કાંઈ ભેટ હોય તે અને જે ભેટ ન હોય તેનો ફરક જાણવો જોઇએ; તમારી અશોઇનાં તે કામો માટે પણ તમોને બદલો આપવામાં આવે છે, જે બદલો અહુરમજ્દ વધુ આપે છે"[૩]. (૨૪) અહુરમજ્દે પેદા કરેલી ચાર અજાયબ ચીજોની જગા વિષે; ત્યાં કે જ્યાં વોહૂમનનું રાજ છે[૪], ત્યાં કે જ્યાં અહુરમજ્દની મહેમાનગીરી છે[૫], ત્યાં કે જ્યાં દીન સ્પેન્ત-આર્મઇતિ[૬] સાથે છે, અને ત્યાં કે જ્યાં ઉદાર લોકોનાં રવાનો છે[૭]. (૨૫) વાજબી પ્રમાણમાં આદમજાતને કરેલાં ભાષણના સંબંધમાં જરથુશ્ત્રને મળેલી સલાહ વિષે, પ્રમાણ છોડી દેવું, જે ચોકસ કામ સારૂં ઉદારપણું, નમનતાઈ અને ભલાં કામોનાં સારાં પ્રમાણ સાથે આપવામાં છે. (૨૬) આ પણ કેઃ " જે કોઈ પોતાનાં ખરાં મનથી તારા ચેલાપણામાં પોતાને આપી દે છે તેને તારે જે તારામાંથી આપવાનું હોય તેમાંથી સર્વથી સરસ આપી દેવું જોઇએ, અને જે કોઈ તે દોલત આપે તેને તારે દોલત આપવી જોઇએ[૮], કારણકે ઓ અશો જરથુશ્ત્ર ! જ્યારે તે એમ કરે ત્યારે તારૂં રવાન શ્રેષ્ઠ થયું છે." (૨૭) અને આ પણ કેઃ " આ મારી દીન ડહાપણ સાથે, અને વળી વિચાર સાથે તારે પસંદ કરવી જોઇએ. " (૨૮) આ પણ કેઃ તેણે કરેલાં સારાં કામો માટે સારી ભેટ મળે છે, જે અશોઈ સારૂં જે જરૂરનું હોય[૯] તેનાં કામોમાં ફતેહ મેળવે છે. (૨૯) અને આ પણ કે જે કોઈ સારાં કામો શોધે છે, અને સારાં કામો નિર્દોષપણાંથી શોધે છે, તે ગુનાહથી છુટકારો મેળવે છે; અને જે કોઈ યજ્દો તરફ ઉદાર હોય છે તે યજ્દોની ઉદારતાને લીધે નાશથી બચે છે. (૩૦) આ પણ " કે આ બદલાઓની મને ખબર છે[૧૦], જે થયા હોય, જે વળી છે, અને તેમજ જે કદીબી થશે તે. "

(૩૧) ઉત્તમ શ્રેષ્ઠતા અશોઇ છે.

---

૧. હા ૪૬મો, ફ્ર. ૧૩, લીં. ૫.
૨. હા ૪૬મો. ફ્ર. ૧૪, લીં. ૩.
૩. એજ હાનો ફ્ર. ૧૫, લીં. ૨, ૩, ૪.
૪. એજ હાનો ફ્ર. ૧૬, લીં. ૧, ૩, ૪, ૫.
૫. એજ હાનો ફ્ર. ૧૭, લીં. ૧.
૬. એજ હાનો ફ્ર. ૧૮, લીં ૧.
૭. એજ હાનો ફ્ર. ૧૮, લીં. ૨.
૮. એજ હાનો ફ્ર. ૧૯. લીં. ૫.
૯. હા ૪૭મો, ફ્ર. ૨, લીં. ૧, ૨.
૧૦. હા ૪૭મો, ફ્ર. ૨, લીં. ૪.

બાબ ૩૯મો, વર્શ્ત્-માન્સર્ નસ્ક.

(૧) સતરમી ફ્રર્ગર્દ, **સ્પેન્તા-મઇન્યૂ**, આ વિષે છે કે **અહુરમઝ્દે** પ્રાણીઓને ડહાપણથી પેદા કર્યા છે અને તેઓને સચ્ચાઇથી પાળે છે. (૨) આ પણ કે મીનોઇ સાહેબના જીભ જેવા દસ્તુરમાંના વિચાર દરેક માણસ માટે સર્વથી સરસ ચીજ છે; એક દસ્તુરમાં, જેને મીનોઈ વિચાર મનમાં રાખવો જોઇએ, તેને દુનીયાના પ્યારને લીધે તેની શરીરની કોઇપણ શક્તિ તે મીનોઈ સાહેબને જુઠી ન પડવી જોઇએ. (૩) અને આ કે મીનોઇ સાહેબ હમેશાં જીભનો સાચ્ચો છે, જ્યારે તે દસ્તુર જીભથી જુઠું બોલે છે, ત્યારે તે મીનોઇ સાહેબથી તે માનતો ન હોય તેવા શબ્દો તે બોલે છે, અને આને લીધે પણ જ્યારે સઘળાં શરીરમાંથી જીભ પેહલાં મરી જાય છે. (૪) તને હું કહું છું ઓ **સ્પી**તામાન્ ! કે "જેમ તું મનમાં વિચાર કરે છે તેમજ તારે જીભથી બોલવું જોઇએ, અને સંપૂર્ણ વિચારથી બન્ને હાથોએ તારે કામ કરવું જોઇએ." (૫) અને આ પણ કે તે માણસ જે એમ કામ કરે તે હુશીયાર છે, અને તે માણસ ડહાપણથી અશોઇનો પિતા છે; અને જે કોઇ જે થયું હોય તે કરે, તે તેને જે કાંઇ ન થયું હોય તેથી બરાબર તપાસે છે. (૬) અને વળી આ કે જે કોઇ પોતે સમજે તે કરશે, અને પોતે ન સમજે તે વિષે પૂછે છે, તેના શરીરમાં ડહાપણનો ખુશ થયલો મીનો તે રાખે છે.

(૭) આદમજાતની મદદ સારૂ ઢોરને પેદા કરવા વિષે, અને તેમજ ઢોરની મદદ સારૂ ઝાડપાનની ખુશાલી.[૧] (૮) અને આ પણ કે **અમેશસ્પેન્ત વદકર**[૨] દેવને તથા બુરાં લોકોને દુઃખ દે છે, પણ તેઓ અશો લોકોને અને ડાહ્યા લોકોને દુઃખ દેતા નથી. (૯) આ પણ કહ્યું છે કે "થોડી આબાદીમાં સારાં કામોની બડાઇ કરતો ના, એમ મ્હોટી આબાદીમાં ઘણાં સારાં કામો થાય છે." (૧૦) આ પણ કે, ભલાઇ સઘળું સારાં લોકોને આપે છે, અને યજ્દો બુરા માણસની મ્હોટાઇ ચાલુ રાખતા નથી.[૩]

(૧૧) તકરાર કરનારા લોકો વચ્ચે ચુકાદો આપવા સારૂ સાચ્ચું બોલનારની જીભ તેને આપવામાં આવી છે તે વિષે, અને ગુનાહમાંથી છુટો કોણ છે, અને ગુનાહગાર કોણ છે તે જાહેર કરવા સારૂ, અને તે કસોટી જે નિર્દોષ કે ગુનાહગાર દેખાડે છે, અને જેની જીભ ખરૂં બોલનારી હોય તે તે કબુલ કરે છે; અને તે તેનું બોલવું ફેલાવશે, અને તેનો ચુકાદો દુનીયામાં વધારશે, અને તેથી દુઃખ ઓછું થશે. (૧૨) આ પણ કે કસોટી તકરાર કરનારાઓ સારૂ આતશ પેદા કરે છે, જેથી તે નિર્દોષ તથા ગુનાહગાર પુરવાર કરી શકે; જ્યારે તે કે જેનામાં મજબુત સંપૂર્ણ વિચાર તથા અશોઇ હોય તે તે કસોટીનો સરદાર થાય; અને જ્યારે તેઓ તપાસે છે ત્યારે ઘણાકને લાગે છે કે કસોટીની ક્રિયા બુરા લોકો સારૂ છે.[૪]

(૧૩) અશોઇની શ્રેષ્ઠતા સર્વથી સરસ છે.

---

૧. હા ૪૭મો, ફ. ૩, લીં. ૩.
૨. ઍજ હાનો ફ. ૪, લીં. ૧, ૨, ૩.
૩. ઍજ હાનો ફ. ૫, લીં. ૨, ૩.
૪. ઍજ હાનો ફ. ૬, લીં. ૪.

આબ્ય ૪૦મો, વશ્ત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) અઢારમી ફ્રગર્દ, યેજી, ચોકસ તથા શકમંદ દેખાવોની ખાસીયત, અને સેવટની જીંદગીમાં બનવાના બનાવોની નિશાનીઓ વિષે છે. [૧] (૨) સારૂં કામ કરનારાઓના મીનોની મ્હોટી ભવ્યતા વિષે, અને વળી તેનામાં તે મીનોને ધરાવવાને લીધે સારાં કામો કરે તે માણસની. (૩) આ પણ કે ક્શોગર્દ વખતે તેઓ **મજ્દયશ્ન**ી દીનની વખાણ કરશે, અને યાદ કરશે, અને બજાવશે; અને તે ક્શોગર્દ વિષે ઠગાઇને લીધે દેવોએ, તથા પછી વળી ગુનાહગાર માણસો જેઓ દેવોથી ઠગાયા હોય તેઓએ કહ્યું છે કે તે થશે નહીં. [૨]

(૪) દુનિયાના સેવટના જમાનામાં દેવોપર યજ્દોની ફ્તેહ વિષે. (૫) પહેલાં, કે જ્યારે દોજખમાંથી થયલા આદમજાતના છુટકારાને લીધે તેઓ **મજ્દયસ્ન**ી દીનની વખાણ કરશે; અને જ્યારે માન પામેલાં ક્વાહર વાળો **જરથુશ્ત્ર સ્પી**તામાન તાબેદાર શાહ કઈ–**વિશ્તાસ્પ** પાસે આવ્યો. (૬) બીજું, જ્યારે નવી પાદશાહીની નૈતિક શક્તિ તથા ફ્તેહ ફરી દીન સાથે જોડાયલાં હોય, અને તેથી માણસો ભલી દીન તરફ ફરે; અને **જરથુશ્ત્ર**નો છોકરો **અઉશેદર** પાસે આવે છે, ત્યારે આ થાય છે, જ્યારે અશો **ચિત્રગ્મિયાન્** પેશોતનૂ [૩] આવી પહોંચે છે. (૭) ત્રીજું, જ્યારે આદમજાત સંતોષથી **મજ્દયસ્ન**ી દીનને વખાણે છે, અને જ્યારે **જરથુશ્ત્ર**નો છોકરો, **અઉશેદર** માહ આવી પહોંચે છે. (૮) ચોથું, કે જ્યારે દરેક જણ **મજ્દયશ્ન**ી દીન પ્રમાણે ખુશીથી ચાલશે, તે વખતે ક્શોગર્દનો કરનાર ફાયદાવાળો તથા ફ્તેહમંદ કરનાર, **જરથુશ્ત્ર**નો છોકરો, **સ**ઓશાંસ્ [૪] આવે છે, અને આ ખુદાની અથવા યજ્દોની મ્હોટાઈ તથા શ્રેષ્ઠ ફ્તેહ છે.

(૯) જે કોઈ દીન સારી રીતે જાણતો હોય અને એક ડાહ્યો એવેદ હોય તેની આગળ દીન વિષે પુછપરછ કરવા વિષે, અને તેનાથી દીન સાંભળવી, અને ડહાપણથી તે બરાબર સમજવી. [૫] (૧૦) ગુનાહમાં માણસોને લલચાવે એવા ઠગારા દીન દુશ્મન સાથે છુપો વેહવાર રાખવાથી દૂર રહેવા વિષે. [૬] (૧૧) આ પણ કહ્યું છે કે: "તેઓ ઠગાઈ કરે એવાં શિક્ષણથી ભયંકર મૂર્ખાઇમાં [૭] તારે પડવું ન જોઇએ; એટલે એવી રીતે તેઓ તને ભયંકર મૂર્ખાઈ જે દોજખ છે તેમાં તને દોરવશે."

---

૧. યસ્ન હા ૪૮મો, ફ. ૧, લીં. ૧.

૨. ઍજ હાનો ફ. ૧, લીં. ૨, ૩.

૩. પેશો–તનુ, શાહ **વિશ્તાસ્પ**નો દીકરો, અને કુંદેજ્નો વડો દસ્તુર. એનું નામ અવસ્તામાં એકજ ઠેકાણે મળે છે. દંતકથા મુજબ એને ધાવણું દુધ પાવામાં આવ્યું હતું અને તેથી તે અમર થયો હતો. અહીં ચિત્રમીયાન્, પેશો–તનુનો એક ખેતાબ છે, એમ માનવામાં આવે છે કે તે કુંદેજ્થી હિંદુસ્થાનમાં તથા દુનિયાના બીજા ભાગોમાં દીનની ક્રિયાઓ સજીવન કરવા આવશે (જુઓ **ઝ્યન્દ્હિશ્ન્**, આબ્ય ૨૯મો, ફ. ૫, **જ્ન્દ–ઈ વોહુમન્ યશ્ત**, આબ્ય ૩૦મો, ફ. ૨૫–૫૨). **અઉશેદર**નું અવ૰ નામ **ઉખ્શ્યત્–એરેંત** અને **અઉશેદર–મા**હનું **ઉખ્શ્યત્–નેમંધ** છે; એઓ **જરથુશ્ત્ર**નાં મરણ પછી ભવિષ્યમાં પેદા થનારા તેના બે દીકરાઓ છે.

૪. અવ૰ **સઓંશ્યાંસ્**, **જરથુશ્ત્ર**નાં મરણ પછી જન્મ પામનારા દીકરાઓમાંનો સેવટનો દીકરો જે દીનની ફ્તેહ સંપૂર્ણ કરશે, અને દુનિયાને ક્શોગર્દ સારૂં તૈયાર બનાવશે.

૫. યસ્ન હા ૪૮મો, ફ. ૩, લીં ૧, ૨.

૬. ઍજ હાનો ફ. ૩, લીં. ૩.

૭. **દ્રેદીહૂ**, સરખાવો અવ૰ **દ્રેધિ**, "જુલમ," "દુશ્મની," "મૂર્ખાઇ."

(૧૨) ડહાપણ, શક્તિ અને દીનથી માણસો ધીમેધીમે **યઝ્દો**ની હુશીયારીપર પહોંચે છે. (૧૩) અને આ પણ કહ્યું છે કેઃ "તે સારા રસ્તા માટે જે પ્રાણીઓમાં અથવા માણસોમાં ઊભો થાય છે, આ પણ એક સારો રસ્તો છે, જે આદમજાત માટે પેદા થયલો તથા ખુલ્લો મૂકાયલો છે, જેમાં બુરા મીનો પેઠે લોકો પોતાને બેવકૂફ બનાવનાર **અકોમન**ના હાથમાં આપી દે છે, જ્યારે આદમજાત ખચીતજ સર્વથી બુરી દીનને લટકાવે છે. [૧] (૧૪) આ પણ કે પાદશાહીની હુશીયારીથી દરેક જણ સેવટે તે સારા રસ્તાપર આવી પહોંચે છે. (૧૫) અને આ પણ કે જે કોઈ ધણી ધારતીથી સારાં કામો અથવા ગુનાહો કરે તેનાથી આ વિચાર સાથે મનથી [૨] આ થવું જોઈએ કે ગુનાહથી પવિત્ર થવું એ માણસો માટે જન્મ પછી સર્વથી સરસ ચીજ છે. [૩]

(૧૬) આ પણ કે **આશ્રવન**નો ખોરાક અને નીભાવ બેહુતોપર આધાર રાખે છે. [૪] (૧૭) આ પણ કે આદમજાતની ખુશાલી તથા જોર જે હમણાં તેઓ ચાહે છે તે **હુઉર્વતાત્** અને **અમેરેતાત્**નાં ઢોરથી છે. [૫] (૧૮) ગુસ્સા તથા અદેખાઈના જુલમ વિષે, **સ્પેન્ત-આર્મઇતિ** એટલે સંપૂર્ણ મનશ્ની તથા **વોહુ-મનંધ્** એટલે સારા વિચાર ધરાવવાથી તે બન્નેનો થતો નાશ. [૬] (૧૯) આ કહ્યું છે કેઃ "અશોઈની દીનને એક સંપૂર્ણ અને અનુપમ ભેટ મેં બનાવી છે, અને સર્વ લોકો પોતે તેમાં સંપૂર્ણ ઉદ્યોગમાં રહેશે; વળી સર્વ લોકોએ તેઓની મરજી વગર અમરતાની ખાહેશ રાખવી એ મરજીનું રાજ છે, અને તેથી હમેશાં ફાયદો થાય છે." (૨૦) આ પણ કે ઢોરોની સંભાળ **અહુરમઝ્દ**ને માન જેવી છે.

(૨૧) અશોઇની મ્હોટાઈ વિષે આ પણ કહ્યું છે કે તે મ્હોટાઈ પોતામાંથીજ પેદા થાય છે, અને બહેશ્તમાં એટલે સર્વથી સરસ જીંદગીમાં તેને જે માણસો શોધે છે તેઓ તેની શ્રેષ્ટ પાદશાહીની ખાહેશ રાખે છે. (૨૨) **ક્રશોગર્દ**ના જમાનાની વખાણ વિષે આ પણ કહ્યું છે કેઃ તે વખતે જેઓ તેને વિષે શકમંદ હોય તેને લાયક માણસોનો બદલો અને પુલ એટલે ચુકાદો જાહેર રીતે પુરેપુરો દેખાડવામાં આવે છે. [૭] (૨૩) **વોહૂમન્**, જે પોતે બંદોબસ્તનો મીનોઇ સાહેબ છે, તેને લગતા જે હોય તેનાથી થતા નાશના કાયદેસરપણાં વિષે આ કહ્યું છે કે જ્યારે તેઓનાં શરીરો વિખેરી નાખવામાં આવે છે તે વખતે પાપી લોકો પોતાનાં પાપીપણાંથી વાકેફગાર થશે. [૮] (૨૪) પાપી લોકોનાં સારાં કામોના નાશ વિષે, વળી તેઓના પોતાનાં રવાનનાં, અને તેઓની મીનોઇ જીંદગીનાં, અને તેઓનાં ખાકી શરીરોનાં. [૯] (૨૫) અને આ પણ કે જે માણસોમાં

---

૧. ફા૦ **શકૂલ**, "ફાંસો."
૨. હા ૪૮મો, ફ૦ ૪, લીં૦ ૩.
૩. ઍજ હાનો ફ૦ ૫, લીં૦ ૩.
૪. ઍજ હાનો ફ૦ ૫, લીં૦ ૪.
૫. ઍજ હાનો ફ૦ ૬, લીં૦ ૧, ૨.
૬. ઍજ હાનો ફ૦ ૭, લીં૦ ૧, ૩.
૭. હા ૪૮મો, ફ૦ ૯, લીં૦ ૨.
૮. ઍજ હાનો ફ૦ ૯, લીં૦ ૩.
૯. ઍજ હાનો ફ૦ ૧૧, લીં૦ ૩.

સર્વથી સરસ હોય તેની પાસે ક્રશોગર્દના વખતે ડહાપણ સાથે જોડાયલી પાદશાહી આવે છે; અને તે તે ખોરેહમાં વીંટલાયલી હોય છે જેનાથી ખરાબીનો નાશ તથા અશો લોકોનો વધારો થાય છે; અને તેના દોસ્ત હોય તેની પાસે વોહૂમનૂમાંની હુશીયારી આવે છે.[૧]

(૨૬) આ પણ કે તે લોકો દહાડાનો વધારો કરનારા છે, અને તેઓ દેશમા ફાયદો કરનારા છે,[૨] અને તેઓની રસમો, જ્યાંથી ઊભી થઈ હોય ત્યાં જે ગુસ્સાવાળો હોય તેની સામે થનારી છે.[૩] (૨૭) અને આ પણ કે દેવોના નાશ કરવાના હેતુથી તેઓ તે સબબ સારૂ બાબઓ તથા બેહનોને ઉંચાં કરશે, જેથી તેઓ એકમેકની ઈચ્છા સાથે સ્વભોગ આપશે; [૪] અને લગભગ બપોર અગાઉ [૫] તેઓ પોતાના ચેહરાની વચમાં ઝળકતું ખોરેહ પેદા કરશે, ઉંચે ચઢતું, હીલતું, ફતેહમંદ, અને રોશનીવાળું, અને તેઓ તે ઝળકાટ ઉંચે દેખાય એવો કરશે, અને ત્રણ બાંણુની લંબાઈવાળા દરેક ત્રણ ભાલાની[૬] ઉંચાઇની ઉંચે ખુલ્લું દેખાશે, અને બપોર પછી તેઓ તેનાં જતા રહેવાની ખબર જાણવા પામશે; અને સર્વથી પહેલા નાશ કરનાર દ્રુજને તેઓ લઈ જશે.

(૨૮) કૂશિત બાંધનારા લોકો વિષે, તેઓ કયાં તેની ખાસ ફરજ્યે બજાવશે, અને એવી રીતે તેઓ દેખાવમાં દયાળુ થાય છે.

(૨૯) અશોઇની આબાદી સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે.

બાબ ૪૧મો, વશ્ત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) ઓગણીસમી ફર્ગર્દ, **અદૂ–માયવા**,[૭] ક્રશોગર્દનાં દુઃખી લોકોના બચાવ માટે બચાવ કરનાર તરફનાં રક્ષણ વિષે છે.[૮] (૨) પેદા કરનારની હસ્તિ, જે માન્યતાનું મુળ કારણ છે, તેની ડહાપણથી ખાતરી કરવા અગાઉ, જે લોકોએ માન્યતાનું મુળ કારણ મેળવ્યું ન હોય તેઓની ખાતરી કરવી અશક્ય છે તે વિષે.

(૩) એક પાપી જડજથી દીનને થતાં ભયંકર દુઃખ[૯] વિષે, જે જડજ તેની ઈન્સાફની જગોએથી ઈન્સાફ વગરના, ખરાબ, તથા ડહાપણના દુશ્મન જેવા ચુકાદાઓ બહાર પાડે છે; વળી તે પોતે સચાઈથી ઘાયલ થાય છે,[૧૦] અને સાચાં લોકોથી તે કંટાળે છે, અને બુરો મીનો તેનામાં રહેઠાણ કરે છે; ઈન્સાફી જડજોના મ્હોટા બદલા

---

૧. જીજ હાનો ફ. ૧૧, લીં. ૪.
૨. જુઓ ગાથાનો પહેલવી તરજુમો, હા ૪૮ મો, ફ. ૧૨, લીં. ૧.
૩. જીજ હાનો ફ. ૧૨, લીં. ૪.
૪. જુઓ "પુરાતન ઈરાનમાં શ્વેતદથ લગનની કહેવાતી રસમ" ઉપરના મારા રેસાલામાંનો.
૫. એટલે હાવન્ ગાહમાં.
૬. એટલે ૪૨ ફીટ જેટલી.
૭. ગાથા હા ૪૯મો.
૮. હા ૪૯મો, ફ. ૧, લીં. ૧.
૯. જીજ હાનો ફ. ૨, લીં. ૧.
૧૦. જીજ હાનો ફ. ૨, લીં. ૨.

તથા તેઓથી દીનને થતા ફાયદા વિષે, અને ભલાઈમાંની સરદારી ઉંચી કરનારી ખાહેશ.[૧] (૪) અને બુરા, ખરાબ ડહાપણવાળા, કમઅક્કલ, અને આળસુ માણસ જેનામાં ગુસ્સો અને અદેખાઈ સર્પની માફક ગુંછળું વળીને રહે છે તેની દોસ્તીથી જુદા પડવા વિષે.[૨] (૫) અને ગુનાહગારપણામાંથી પોતાની ગરદન બચાવે તેઓની સારી પાદશાહી વિષે, અને ગુનાહગારપણાંને લીધે જેઓ પાછો અને પાછો ગુનાહ કરે તેઓની બુરી સજા. (૬) અને આ પણ કે પાપી લોકો પોતાનાંજ લોકો તરફ પાપી હોય છે, અને તેઓને દોજખ માટે લાયક બનાવે છે; તેથી વળી જેઓ તેઓને વધુ ચાહે છે, અને અશોઇથી વધુ ચાહે છે, અને તેઓની પાદશાહી ઓછું રક્ષણ આપે છે.

(૭) જરથુશ્ત્રની વખાણ વિષે આ પણ કહ્યું છે કેઃ "તારો મીઠાસ તથા તારૂં સુભાષણ દુનિયાને દેખાડવામાં આવે છે, તારી તે દીનની સરદારી વોહૂમનથી છે, અને તું અશોઇથી બરાબર માહીતગાર છે."[૩] (૮) સવાબનાં કામોની સરદારીમાં, ભલાઈમાં, શિક્ષણુપર ધ્યાન આપવામાં તથા સાચું બોલવામાં, અને દુનિયાને ધાસચારાવાળી કરવામાં તથા ખેડવામાં, ફાયદાવાળાં કામો કરવામાં, અને બુરા લોકોને સરદારી ન આપવામાં ક્રશઓશ્ત્રના જુસ્સાની વખાણ વિષે. (૯) જામાસ્પના પણ જુસ્સા તથા દસ્તુરીની વખાણ વિષે. (૧૦) વોહૂમનથી થતાં ભલાં પ્રાણીઓનાં રક્ષણ વિષે, અને વળી સ્પેન્દા-આર્મઇતિથી થતું અશો લોકોનાં રવાનોનું રક્ષણ.

(૧૧) પોતાનાં રાજ્યમાં ગેરકાયદેસર કાંઈ પણ ચીજ જપ્ત કરે એવા બુરા પાદશાહની સજા વિષે.[૪] (૧૨) વળી તે બુરો માણસ જે બુરૂં વિચારનારો, બુરૂં બોલનારો, બુરૂં કરનારો, બુરી દીનવાળો અને બુરો પાદશાહ હોય તેની દોજખમાંની ભયંકર સજા વિષે. (૧૩) તેણે ચાહેલા બદલા સારૂ, તેને સંતોષ આપવા માટે અમેશસ્પંદોએ જરથુશ્ત્રને આપેલા જવાબ વિષે.

(૧૪) અશોઇ શ્રેષ્ઠ આબાદી છે.

બાબ ૪૨મો, વર્ત્-માન્સર્ નસ્ક.

(૧) વીસમી ફર્ગદ, કદ્-મોઈ-રવક્,[૫] રવાનના ખોરાક[૬] તરીકે કાંઇપણ ચીજ માંગવા વિષે છે,[૭] અને તે શત્રવઇર્યએ જરથુશ્ત્રને એમ કેહવાથી થાય છેઃ "તારે એમ વિચારવું જોઇએ, ઓ સ્પીતામાન્! કે અહુરમજ્દ તને મદદ કરે છે." (૨) આ પણ કહ્યું છે કે અહુરમજ્દનાં પ્રાણીઓ હુઉર્વતાતૂથી જીવે છે, એમેરેતાતૂથી અમર થાય છે, સ્પેન્ત-આર્મઇતિથી અહુરમજ્દની સંપૂર્ણ મનશની ધરાવે છે, અને શત્રવઇર્યથી તેને પાદશાહ તરીકે ગણે છે.

---

૧. હા ૪૯મો, ફ્. ૩, લીં. ૩.
૨. હા ૪૯મો, ફ્. ૪, લીં. ૩.
૩. ખોર્દ હાનો ફ્. ૫, લીં. ૧, ૨, ૩.
૪. ખોર્દ હાનો ફ્. ૧૧, લીં. ૧.
૫. અવ૰ કદ્-મોઈ-ઉર્વા,
૬. ફા૰ તૂશહ્, "ખોરાક."
૭. યસ્ન હા ૫૦ મો, ફ્. ૧, લીં. ૧.

(૩). પ્રમાણીકપણાં પાસેથી દોલત માંગવા વિષે; જે માણસ સારા હેતુથી કાંઈ માંગે છે તેને જો બુરા લોકોના જુલમથી અથવા કોઈ બીજી વિરૂદ્ધતાને લીધે તે મળતું નથી તો યઝ્દો તેનો બદલો તેને મીનોઈ જહાનમાં ખચીતજ આપે છે જે તે દોલત કરતાં વધુ સારો છે. (૪) અને તે લડનાર જે પોતાનું ભલું જોર આપી દે છે, અને યઝ્દોની મરજીની મદદથી અને ઈરાનના ફાયદા માટે, તથા ઈરાનની બહારનાં લોકોનું જોર તોડવા તથા ઓછું કરવા ધરાવે છે, તેને માટેનાં કીમતી ઢોર વિષે. [૧] (૫) ખુદાની શીખામણ તથા હુકમ આગળ વધારવા માટેની આદમજાતની ખાહેશ વિષે, એટલી બધી કે નૈતિક બળ તેઓને યઝ્દો તરફથી જ્ઞાન મેળવવા માટે મદદ જેવું છે, અને તે શીખામણ તથા હુકમ આગળ વધારવાથી તેઓનું બહેશ્ત મેળવવું. (૬) અઈ-વંધુહીના તથા હુઓમ યઝ્દના [૨] ડહાપણ, પાદશાહી, ઉદારતા, તથા સચાઇના મીનો તરફથી અશો લોકોને બહેશ્તના રસ્તાપર મળતી મદદ વિષે.

(૭) આતશની ક્રિયા પુરી થયા પછી, પાણીને ઇજેલું પાણી અર્પણ કરતાં, અવસ્તા ભણતી વખતે, જ્યોતિની જગોએથી જ્યોતિના ત્રણ પગલાં આગળ વધવાના સબબ વિષે; હમેશાં જરથુશ્ત્ર સામેની ગુફ્તેગો પુરી થયા પછી આખી મીજલસને અમેશસ્પંદોએ, ત્રણ પગલાં દુનિયાથી હુવર્શેદ્ પાયા સુધી, હૂમત, હૂખ્ત તથા હૂવર્શ્તના બહેશ્તમાં થઇનેલઈ જવા વિષે.

(૮) અમેશસ્પંદોની ખાસીયત વિષે વળી જરથુશ્ત્રને શીખામણ; તેઓની નજરથી દૂર થવા પછી પણ તેઓની આરાધનાની યાદ. (૯) અને આ પણ કહ્યું છે કે તેથી તે માણસ જેનો સ્વભાવ તથા ખાસીયત ડહાપણવાળાં હોય છે તેનાં પોતાનાં કામો અમેશસ્પંદોની ખાસીયત સાથે મળતાં થાય છે. (૧૦) સારાં કામોની પુષ્કળતાથી જરથુશ્ત્રની સારી સગાઇ વિષે આ પણ કહ્યું છે કે: "તેમ જે સઘળાં કામો તું કરવાનો હોય અને જે વળી તેં કીધાં હોય તે સર્વ માટે તારે સારૂં બદલો છે, ઓ જરથુશ્ત્ર!"

(૧૧) અને જરથુશ્ત્રને શીખામણ સારૂ આ પણ કહ્યું છે કે: "તારે યઝ્દોને માન આપવું જોઇએ કે જેથી માણસો તને માન આપે." (૧૨) સારાં કામોને માટેની ચુંટણી સારૂં, દિવસ તથા રાતના સઘળા કલાકોની ગણત્રી વિષે; આ પણ કે, જે કોઇ મેહનતુ હોય અને હમેશાં સવાબનાં કામો કરતો હોય અને જે કોઇ તેનાથી બની શકે એટલાં સારાં કામો કરતો હોય તેને તેની ખાહેશ મુજબ બદલો મળે છે.

(૧૩) અશોઇ સર્વોત્તમ આબાદી છે.

બાબ ૪૩મો, વશ્ત્-માન્સર્ નસ્ક.

(૧) એકવીસમી ફ્રર્ગદ્, વોહુ-ખ્શાથ્રેમ્[૪], માં અહુરમજ્દે કહ્યું છે કે: "ઓ જરથુશ્ત્ર! એક સારા પાદશાહ માટેની ખાહેશ મેં પેદા કરી છે;" [૫] અને આ પણ કહ્યું છે કે જ્યારે દુનિયાના હિસ્સાને લાયકના ભલા પાદશાહ માટેની ખાહેશ હોય, ત્યારે

---

૧. ખ્શેજ હાનો ફ. ૩, લીં. ૧, ૩.

૨. જુખ્શો યસ્ન હા ૯-૧૦ જે હુખ્શોમ યઝ્દ વિષે છે.

૩. યસ્ન હા ૫૦મો, ફ. ૧૧, લીં. ૪. ૪. યસ્ન હા ૫૧મો, અસલ પહલવી લખાણમાં ખ્શને ભુલથી ૨૨મી ફ્રર્ગદ્ કહી છે.

૫. હા ૫૧મો, ફ. ૧, લીં. ૧.

જે કોઇ દુનિયાના હિસ્સાને લાયકનો હોય તે, તેને જે હિસ્સો આપવામાં આવે છે તેને લીધે, વળી તે દુનિયાનો વધારનાર થાય છે; અને જે કોઈ હિસ્સાની ભેટથી દુનિયાને વધારનાર હોય તેનું હિસ્સો આપવું તે મદદગારની ભેટ છે[૧]; મદદગારની ભેટ સંપૂર્ણ કાર્ય છે; અને કામની સરસાઇ વિચાર તથા બોલવાથી છે.

(૨) તે જગા વિષે જ્યાં શ્રેષ્ઠ દોલત, પાણી, અને જમીન, અને ઝાડોની પેદાયશ હોય; વળી ઉત્તમ ખાહેશ દીનને માટેની, તથા પાદશાહીની ઉદારતા માટેની ગરજ છે. (૩) યજ્દોના જવાબની સામે થવાના શબ્દો સાથે પણ, યજ્દો પાસેથી ભેટો માંગવા વિષે, અને લાયક માણસોની ભેટો સારૂ બરાબર તકરાર કરવા વિષે. (૪) એકમેક સાથે હુશીયાર યાદ અને ડહાપણ ભરેલી ચુંટણીનાં જોરના સંબંધ વિષે. (૫) ભલી પેદાયશોના સંબંધમાં તપાસ કરવા સારૂ, સર્વથી ઉંચાં બહેશ્તમાં મીનોઇ દયા તથા સરદારીની પાછળ જવા વિષે[૨].

(૬) ભલાં કામોના વધારા સાથે મળતું તે જ્ઞાન માંગવા તથા શિખવા વિષે; વળી તેથી દોલત અણદીઠ રીતે મેળવવી[૩]. (૭) આ પણ કે જે કોઈ, દીનના સાચા દસ્તુરને પોતાનું શરીર, નમનતાબથી તથા માનથી આપી દે છે, તે દીનમાં હુશીયાર થાય છે[૪]; અને જે કોઈ ભલો હોય તેને માટે તે જે ભલાઈ પેદા કરે છે તે યજ્દો તરફની જે ઉદારતા મળે છે તે છે[૫]. (૮) પ્રાણીઓના ખોરાક, સુધારા તથા ક્રમ માટે અહુરમજ્દે પાણી, ઝાડો, જનાવરો[૬] અને અસલ દીનને પેદા કરવા વિષે. (૯) જ્યારે ભરોસાલાયક ડહાપણ અને સર્વથી ભલી ખાસીયતવાળો માણસ તે ભણે ત્યારે દીનની **માંથ્રના** મીનોનાં સુખ વિષે.

(૧૦) આ પણ કે તે પાપી માણસ જે એમ ન માને કે તે જે ઠગાઈ બીજાને શીખવે છે તે તેનાં અંતઃકરણથી તેની પોતાની છે; પણ જ્યારે તે ઘણાં લોકોને તે શીખવે છે ત્યારે તેથી તે એમ માને છે કે તે શિક્ષણથી ઉઘાડી ઠગાઈ, જાહેર જુઠ્ઠાણું તથા નાશકારક માન્યતા ઉપર સાહેબી મેળવે છે.

(૧૧) અને આ દુનિયાનાં આદમજાતની વળી આતશ અને પીગળેલી ધાતુથી ક્રશોગર્દ કરવાની તૈયારી વિષે[૭]; તેથી આ દુનિયામાં, કાયદાના સંબંધમાં, નિર્દોષ તથા ગુનાહગાર, જાહેર થયા છે[૮]; અને તેજ મુજબ ક્રશોગર્દ વખતે પાપી લોકોની ધાયલ થયલી હાલત તથા અશો લોકોની ખુશાલી થશે[૯]. (૧૨) પાપી લોકોથી

---

૧. હા ૫૧મો, ફ. ૧, લીં. ૨, ૩.
૨. હા ૫૧મો, ફ. ૪, લીં. ૧.
૩. ઍજ હાનો ફ. ૫, લીં. ૧. અહીં ગઍોસ્પંદોને દોલતને અર્થે વાપર્યો છે.
૪. ઍજ હાનો ફ. ૫, લીં. ૩.
૫. ઍજ હાનો ફ. ૬, લીં ૧.
૬. ઍજ હાનો ફ. ૭, લીં ૧.
૭. ઍજ હાનો ફ. ૯, લીં. ૨.
૮. ઍજ હાનો ફ. ૯, લીં. ૧.
૯. ઍજ હાનો ફ. ૯, લીં. ૩.

ધારતીમાં વળી મદદ સારૂ વોહૂમન્ તથા અશવહિશ્તને બોલાવવા વિષે[૧]; અને ફક્ત અશોઇથી બહેશ્તને કોઇનું પોતાનું કરવા વિષે. (૧૩) અને આ પણ કે અશો લોકોને માટે શ્રેષ્ટ બહેશ્તમાં માણસોનું સારૂં આવવું થાય છે, પણ પાપી લોકોથી કોઇનું પણ આવવું નહીં.

(૧૪) જરથુશ્ત્ર સામે અંધારાં રહેઠાણના બુરી દીનવાળા કઈ[૨], ગુલામખારગી અખ્તની[૩] દુશ્મની વિષે, અને તેનાથી તથા તેના જેવા બુરા લોકોથી જે લોકો સારા જરથુશ્ત્ર છે તેઓમાં થતી ખલલ, અને સઘળી દોજખની હયાતિ તેઓ સારૂ છે[૪]. (૧૫) નેકીથી કઈ તથા કરપ્નું રહેઠાણ બંધ થવા વિષે; અને આ પણ કે તેઓ દુન્યવી પેદાયશ વધારતા નથી, કે મીનોઈ સણગારતા નથી, પણ તેઓ આ દુનિયાને ઓછી કરે છે, અને મીનોઇને વીખેરી નાંખે છે.

(૧૬) શ્રેષ્ઠતા સિવાય પણ, તેના મ્હોટા હુન્નર તથા મહેનતને લીધે કઈ વિશ્તાસ્પની[૫] પાદશાહીની લાયકાત વિષે. (૧૭) તેણે જરથુશ્ત્રને લગનમાં હ્વોવ આપી તેને માટે ક્રશોસ્ત્રની વખાણ વિષે; જરથુશ્ત્રને તેણીએ સંપૂર્ણ માન આપ્યું તે સારૂ હ્વોવની વખાણ; અને ઘરની શેઠાણીની જગા માટે હ્વોવને ખાસ હકવાળી બનાવવા વિષે, જરથુશ્ત્રને શીખામણ.[૬] (૧૮) દરેક જાતની અશોઇની ઉત્તમતા, પાદશાહી માટેનો પ્યાર પોતાનો કરવા માટે, અને તેના દીન ભણવાનાં કામ, જે કામમાં તેને વોહૂમનના હુકમથી[૭] જરથુશ્ત્રે મદદ કરી હતી, તે માટે તેણે કીર્તિ તથા ડહાપણ માંગવા સારૂ જામારપની[૮] વખાણ વિષે. (૧૯) દીનને ટેકો આપવા તથા ફેલાવવાનાં તેનાં કામને લીધે; તેણે દીન કબુલ કરવા તથા બજાવવા સારૂ મથદ્દોગ્-માહ્નની વખાણ[૯] વિષે; મધરાત અગાઉ બુરાં લોકોની બુમ, ભેગો હુમલો, ખરાબ ખોરાક, અને બીજી આફતો, જે તેવાંજ કારણને માટે જરથુશ્ત્રને ખમવાં પડ્યાં હતાં; અને યજદોની ખુશાલી સારૂ અહુરમજદનો કાયદો ભણવા વિષે,[૧૦] અને તેણે બહેશ્તને પોતાનું બનાવવું.

(૨૦) મીનોઈ શિક્ષણની શરૂઆતમાં જરથુશ્ત્રનાં મનના આખા સ્વભાવની સંપૂર્ણતા વિષે, અને તેનાથી તેનો વધારો; જ્ઞાનની હદ તથા ફાયદો બન્ને, જે શરીરની શક્તિમાં વોહૂમનનાં રાજ્યને લીધે છે, તે અશોઇમાં દુનિયાના વધારાથી છે[૧૧].

---

૧. યસ્ન હા પ૧મો, ફ્ર. ૧૦, લીં. ૩.
૨. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૨, લીં. ૧.
૩. આવાં યશ્ત્, ફ્ર. ૮૨, અખ્ત્યો દુજદાઓ તેમંધૂઉહાઓ, યોશ્ત-ઇ-ક્રયાનની વાતમાં આવતો જાદુગર અખ્ત યાતુ.
૪. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૪, લીં. ૩.
૫. હા પ૧મો, ફ્ર. ૧૬, લીં. ૧.
૬. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૭, લીં. ૧, ૩.
૭. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૮, લીં. ૨.
૮. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૮, લીં. ૧.
૯. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૯, લીં. ૧, ૨, ૩.
૧૦. ઍજ હાનો ફ્ર. ૧૯, લી. ૩.
૧૧. ઍજ હાનો ફ્ર. ૨૧, લીં. ૨.

(૨૧) જરથુશ્ત્ર તરફની ક્રિયા તથા માનની શ્રેષ્ઠતા વિષે, અને તેના બદલાની ઉત્તમતા; વળી પહેલાં અહુરમજ્દને, અને સઘળા યજ્દોને તેઓનાં નામથી તેઓની મ્હોટાઈ પ્રમાણે આરાધના કરવા સારૂ તેને શીખામણ.

(૨૨) અશોઇની શ્રેષ્ઠતા સર્વથી સરસ છે.

બાબ ૪૪મો, વશ્ત્–માન્સર્ નસ્ક.

(૧) બાવીસમી ફ્રર્ગર્દ, વાહ્મશ્તોઇશ્ત,[૧] ભલી દીનની સંપૂર્ણતા ચાહે તે લોકો વિષે છે, અને તે વિષેની માહીતિ. (૨) જરથુશ્ત્રના આવવાની અગાઉ પણ, સ્પીતામનાં ઘરનાં[૨] દરેક કુટુંબ પાસે કીર્તિએ જવા વિષે; તે કુટુંબમાંથી પેદા થયલાં લોકોનાં જ્ઞાન અને રચનાના કાયદાઓ, અને દસ્તુરી સત્તા; તેઓમાં ઘરો, ગામડાંઓ, શહેરો અને જીલ્લાઓનો સમાવેશ; ખોલો તથા કામોની યોગ્યતાથી, દુનિયાનાં લોકોને ગુનાહ તરફથી સવાબ તરફ તેનાં ખેંચવા અને મ્હોટાં કરવાં; અને ભલી દીનના આવી પહોંચવાથી પણ, તે દુનિયાનાં લોકોને માનતાં બનાવે છે. (૩) અને આ પણ કે કઈ-વિશ્તાસ્પની હયાતિ,–તે જરથુશ્ત્રની ખાહેશ,–અને હ્વોગ્વના[૩] ફ્રશોશ્ત્રની હયાતિ તેથી છે.

(૪) ડહાપણ સાથે ભલી દીનને ચાહવા સારૂ, અને દીનની શીખામણો પ્રમાણે ચાલવા સારૂ, જરથુશ્ત્ર તરફ પોતાની દીકરી તરીકેનું કામ બજાવવું, તેની તરફની પોતાની ફરજ તથા માન સંપૂર્ણપણે દેખાડવાં, અને જરથુશ્ત્ર પછી તેણીએ જામાસ્પ[૪] તરફ માન દેખાડી પોતાની સ્ત્રીની ફરજો બજાવવા માટે, જરથુશ્ત્રની દીકરી, પોઉરુચિશ્તાની[૫] વખાણ વિષે; તેજ પ્રમાણે તેની દીનદારી તથા યજ્દો તરફની ફીદાગીરી સારૂ અહુરમજ્દ તરફનો મ્હોટો બદલો. (૫) હૂનોસની[૬] વખાણ વિષે, જેણીથી મજ્દયસ્નની દીનનું આગળ વધવું થાય છે, અશોઈના વધારાને લીધે તથા સઘળા દેવોને હરાવવાથી, તેણીની દીનની મ્હોટાઈથી દુનિયામાં જે સવાબનાં કામો તથા ફાયદો વધે છે તેને લીધે; અને તેને માટે તેણીનો ખુદાનો આભાર માનવો, અને તેણીની અહીં તેમજ ત્યાં[૭] મ્હોટી પદવી.

(૬) સેવટના વખતની તૈયારી કરે તથા તેને સણગારે તે લોકોની ખાસીયતો વિષે; આ, પણ, કે: "તે તેઓની જાહેરાત છે, ઓ સ્પીતામાન્ જરથુશ્ત્ર! જેઓ દુનિયાઓમાં ફ્રશોગર્દ કરશે; તેઓ હુશીઆર, દુઃખથી ઓછા હેરાન થયલા, સંપૂર્ણ મનશ્નીવાળા છે, જેથી જ્યારે તેઓને દુઘ પહોંચે છે, ત્યારે તેઓ તે જોરવે છે; તેઓને બીક કે દુઃખ

---

૧. યસ્ન હા ૫૩ મો.

૨. જુઅો હા ૫૩મો, ફ્. ૨, લીં. ૩. સરખાવો બાબ ૩૮મો, ફ્. ૨૩.

૩. ફ્રશોશ્ત્રનાં કુટુંબનું નામ.

૪. યસ્ન હા ૫૩મો, ફ્. ૩, લીં. ૨, ૩.

૫. અવ. પોઉરુચિસ્તા, જરથુશ્ત્રની દીકરી, જે વિશ્તાસ્પના વડા વજીર જામાસ્પ સાથે પરણી હતી. જુઅો યસ્ન હા ૫૩મો, ફ્. ૩, લીં. ૨.

૬. ગ્મેજ હાનો ફ્. ૫, લીં. ૧. શાહ વિશ્તાસ્પની સ્ત્રીનું નામ.

૭. ગ્મેટલે બીજી દુનિયામાં.

નથી, વળી જેઓ અશો ખાહેશથી અશો છે, તેઓ પાસે તેઓ જુદ્દા અથવા ખોટા બોલો બોલતા નથી. " (૭) તે લોકોની ખાસીયતો વિષે, જેઓ સેવટને રદ કરે તથા તેના જમાનાને હરકત કરે; આ પણ કહ્યું કે: "તે તેઓની જાહેરાત છે, ઓ સ્પીતામાન્ જરથુશ્ત્ર! જેઓ દુનિયાનો નાશ કરનારા છે; તેઓ માટે જલદી ઉપાય છે, એટલે કે, તેઓ ઘણા જલદી ખવાઇ [૧] જાય છે, અને તેઓ ખરાબ તથા ભયંકર રહેઠાણનાં દુઃખમાં છે; તેઓ વિચારમાં અપૂર્ણ છે તેથી તેઓ દુધ જેવી શકતા નથી; તેઓની બીકનો ઉપાય નથી, અને જેઓ અશો ખાહેશથી અશો છે તેઓ પાસે વળી જુદ્દા તથા ખોટા શબ્દો બોલે છે. "

(૮) દ્રુજ માટેની ખાહેશ વિષે, દ્રુજની દોરતી, અને દેવોનાં શિક્ષણ આપનારાથી [૨] દ્રુજને મળતો સંતોષ, આગળ વધવાની ગેરહાજરી જેને માટે તેઓ વિલાપ કરે છે તેથી પણ અહુરમજ્દનાં પ્રાણીઓનું દુઃખ તે ચાલુ રાખે છે; વળી તે દુનિયામાં ઠગાઇથી બોલે તેથી થતો ઘોંટાળો; તેની સાથે ગભરાટ તથા ઝડપી મ્હોતનું તથા સર્વથી ભયંકર દોજખી જીંદગીનું જોડાણ. (૯) અશોઇને હરાવવામાં તેઓના તે પાપી શાગેર્દો [૩] તથા દોરતો વિષે, અને વળી દુનિયાની વધુ મ્હોટી દીનદારીનો નાશ કરવામાં તથા સેવટે રવાનને ગુનાહગાર કરવામાં.

(૧૦) સારાં રાજ કરનારો માણસ હોય તેની કીર્તિ વિખેરાઇ જવા વિષે, અને યજ્દોએ દુનિયાનાં પ્રાણીઓને સંતોષ આપવો; આ પણ તે કહે છે કે: બુરાં જોરનો બનાવનાર, તથા દુઃખને તૈયાર કરનાર, જ્યાં તેઓ દુનિયામાં દરદ તથા દુઃખ ચાલુ કરશે, [૪] તેઓ છે કે જેઓ અશો લોકોને નબળાં કરનાર તથા ખરાબ કરનાર છે; તે અશો પાદશાહ છે જે તેઓને મારે છે તથા સામે થાય છે, એટલે કે, જે તેઓને ગુનાહથી દૂર રાખે છે, અને પોતાની મરજી મુજબ તેઓ પર કાનો લે છે; [૫] તે લોકોની, ઓ અહુરમજ્દ! આ તારી પાદશાહી છે, જેઓને તું સુખ આપે છે; તે કે જે રાસ્ત અને ગરીબ જીંદગી ગુજારે છે. [૬]

(૧૧) સંપૂર્ણ શ્રેષ્ઠતા અશોઈ છે.

યાઅ ૪૫મો, વશ્ત્-માન્સર્ નસ્ક.

(૧) તેવીસમી ફ્રગેર્દ, અઇર્યમન્, [૭] અઇર્યમન્ની બંદગી વિશે છે. "તે એક જે હું તને કહું છું, ઓ સ્પીતામાન્! તે એવાજ અવસ્તામાં સઘળી પવિત્ર બંદગીઓમાંની સર્વથી મ્હોટી છે; આ સર્વથી સરસ છે, કેમકે મેં આપેલી દરેક જાતની બંદગીઓમાં તે સર્વથી

---

૧. સરખાવો ફા૦ ખાયન્દહ્, "ચાવેલું," "ખવાયલું."
૨. પઓતાઓર્, "એક મીરાનરી," "ધર્મબોધ કરનાર".
૩. યસ્ન હા પઉમો ફ. ૮, લીં. ૪.
૪. એજ હાનો ફ. ૯, લીં. ૧.
૫. યસ્ન હા પઉમો, ફ. ૯, લીં. ૩.
૬. એજ હાનો ફ. ૯, લીં. ૪.
૭. પહલવીમાં અઇરેમન્. યસ્ન હા ૫૪માં આપેલી અઇર્યમાઇશ્યોની અવસ્તા બંદગી.

વધુ અસરકારક છે. [૧] (૨) જે **અઇર્યમનૂ**ની બંદગી તેઓએ ભણવી જોઇએ જેઓ ફાયદાવાળા છે, અને જેઓ તે મ્હોટે સાદે ભણવાથી, ઓ **સ્પીતામાન્** ! મ્હોટા થાય છે. (૩) તે એક જણ જે બુરો મીનો છે, જે ખરાબ દીનવાળો છે, ઓ **જરથુસ્ત્ર** ! પોતાની પેદાયશમાં, ઓ **સ્પીતામાન્** ! તે જમીનમાં દટાઈ જાય છે; તે બુરો મીનો જમીનમાં દટાયલાંઓમાંનો એક છે, જેઓ દેવો છે જ્યાં તેઓનાં શારીરીક હાડપીંજરો ભાંગી નાંખવામાં આવે છે. (૪) અને જેની મદદથી તેઓ શરીરને જીંદગી પાછી આપે છે તેઓથી મરણ પામેલાંઓને ઉંચે ગોઠવવામાં આવે છે, અને તેઓ શરીરવાળી જીંદગી ધરાવે છે એવી કે તેઓ મરી જતાં નથી. ”

(૫) અશોઇની શ્રેષ્ઠતા સંપૂર્ણ છે.

બાબ ૪૬મો, બગ નસ્ક.

(૧) દાદાર **અહુરમજ્દ** અને સઘળા યજ્દોની ખુશાલી.

(૨) **બગ નસ્ક**ની [૨] બાવીસ ફ્રર્ગદમાંની પહેલી **અહુનવઇર્** [૩] છે, **બગ**માંની એક, **અમેશસ્પંદ** [૪] સિવાય, અને **અમેશસ્પંદ**ની અરજ પરથી દરેક પેદાયશની અગાઉ તેને **અહુરમજ્દે** પેદા કરવા વિષે ; તે શબ્દોની ખીલવણી, જે સર્વ જોનાર તથા હુશિયાર દીનની સર્વથી અંદરની અને સમજવાળી બાબતો તથા સર્વથી સરસ ટાળાંવાળાં શરીર જેવા છે.

(૩) બીજાનાં આ બીજના [૫] ભાગો, અને ભલી દીનના બીજા સઘળા શબ્દોની શરૂઆત **અહુનવઇર્**ના ભાગની વહેંચણી છે. (૪) અને **અહુનવઇર્**ના **અહુનાવિર્**નો **અહુન** પહેલું નામ છે, જે પહેલાંના સંબંધમાં તેનું ખાસ નામ છે, જે તે દાદાર જે વળી **અહુરમજ્દ** છે તેની તરફથી મળે છે, અને આદમજાત તરફથી તેની લાયકાત [૬]. (૫) પહેલા દાદાર સાથે જે વિચાર હસ્તિ ધરાવે છે તે શબ્દ, જે **વઇર્યો**, તેની મરજી છે, તેની સાથે જોડાયલો છે, જે હયાતિની પહેલી હાલતના સંબંધનાં નામના બીજા ભાગમાં છે ; જેઓ ખાસ કારણ છે તેઓની તે ખાસ કરીને અસલ બીજી હાલત છે, જેઓ જાણે શારીરીક દેખાવ સાથે રહે છે, અને તે રીતે બીજાં નામ સાથે

---

૧. **અઇર્યમન્** યજ્દ મનની શાંતિ, આસાયશ તથા ખુશાલી આપે છે.

૨. **નસ્ક**ોમાંનું ત્રીજું તથા ગાથાના વિભાગનું ચોથું નસ્ક. એમાં ગાથાની છુટી છુટી સરેહ આવેલી છે, અને દરેક હાને માટે જુદી ફ્રર્ગદ આપવામાં આવી છે. એ નસ્કની પહેલી ત્રણ ફ્રર્ગદ આપણને હજી પણ યસ્ન્ હા ૧૯-૨૧માં મળે છે.

૩. **યથા-અહૂ-વઇર્યો** બંદગીનું નામ.

૪. કદાચ અહીં **અહુરએ** પેદા કરેલા પહેલા **અમેશાસ્પંદ**, **વોહૂમન્** વિષે, અથવા સઘળા **અમેશાસ્પંદો** વિષે ઇશારો હોય.

૫. એટલે **અહુનવર**ની બંદગીના.

૬. બીજી પેદાયશોની અગાઉ આ બંદગી માણસોએ ભણી હતી એવી માન્યતા છે. જુઓ યસ્ન હા ૧૯મો, ફ. ૨-૫, ૧૭-૨૦.

જોડાયલાં છે.[૧] (૬) તે પહેલાં નામનું ખુદા સાથનું જોડાણ, જે **માંથ્ર**ની શરૂઆત છે, તે સાથે થવાનું હતું તે થયું છે, અને તે આ બંદગીનું મૂળ છે; અને આખાં ભણતરમાંથી **માંથ્ર**ની એક જાતમાં તેના ભાગોની વહેંચણી; વળી તેનું નામ **યથા-અહૂ-વઇર્યો** છે; અને તે મીનો જેનાથી તે ફેલાવવામાં આવે છે તે હાજરતમંદ પ્રાણીઓમાં અને તે પવિત્ર હથિયારમાં સમાવેલાં ડહાપણને લીધે પેદાયશમાં, દીનની ફીલસુફી છે; અને તે દીન પણ **અમેશસ્પંદ**ની[૨] **અરજ** ઉપરથી પેદા કરવામાં આવી હતી; આ પણ કે **અમેશસ્પંદો** બોલવામાં ડહાપણવાળા છે, અને ડહાપણથી તેઓ **અમેશસ્પંદો** છે[૩].

(૭) અને **તેજ** શબ્દોમાટે આ પણ કે તે શ્રેષ્ઠ શબ્દોવાળી તે બંદગી છે, જે બોલાયલી છે અને બોલવામાં આવનાર છે;[૪] અને શબ્દોના મૂળના ઉચ્ચાર માટે કાંઈ અસ્પષ્ટતા નથી, પણ તે થોડા શબ્દોમાં સમાવેલી બંદગીના એવા શબ્દોની કહેણુતાની જુદીજુદી ખાસીયતો વિષે છે. (૮) આ પણ કે આદમજાત **અહુનવર** મુજબ શીખવાથી, ભણવાથી તથા ચાલવાથી રવાનને દોજખથી બચાવે છે, અને શરીરને તેમાં હમેશાં ચાલુ રહેવાથી મરણથી બચાવે છે.[૫]

(૯) આ પણ કે **અહુનવર**નો પહેલો ભાગ, જેનું નામ **અગાન્ અહુનવઇર્** છે, જ્યારે, મ્હોટેથી ભણતાં એક જણ કોઈ ક્રિયામાં તે છૂટથી ભણે, ત્યારે તે જે ભલું કામ કરે છે તે **ગાથા**ના સો ફીલસુફી ભર્યા ફકરાઓ મ્હોટેથી અને છૂટથી ભણવા બરાબર છે; અને જ્યારે છૂટથી ભણતાં કોઈ તે ગાય ત્યારે તેવી ક્રિયા દસ બરાબર છે.[૬] (૧૦) આ પણ કે તેજ ભાગથી, જ્યારે કોઈ પહેલા છેડાનું સેવટ, જે **સ્તોત-યસ્ન** છે, તે કોઈ નવો દસ્તુર કરે તેને લાયકની ક્રિયા, કરે છે, તે દિવસે તેઓ તે ક્રિયા કરનારનાં રવાનને ઉંચાં બહેશ્તમાં ત્રણ વખત પસાર કરે છે.

(૧૧) **અગાન્ અહુનવઇર્** મ્હોટે સાદે ન ભણવાનાં ભયંકર ગુનાહગારપણાં વિષે.

(૧૨) અને આ પણ કે તેણે તે **અહુરમજ્દ**ને તાબે થઈને બનાવ્યો છે, જેવી રીતે પહેલાં પ્રાણીએ કર્યું, જે પોતાનું શરીર, પોતાના પાદશાહને, અને ચેલા તરીકે દીનના દસ્તુરને આપે છે; આ સબબ સારૂ કે દુનિયામાં તેઓની પાદશાહી તથા સાહેબીની જરૂર છે. (૧૩) દાદાર **અહુરમજ્દ** સર્વથી મ્હોટા સાહેબ તથા ધણી છે; અને તેજ સબબથી જ્યારે તે યજ્દોને તથા **અહુરમજ્દ**ને લાયકનું કરવામાં આવે છે ત્યારે પહેલાં પ્રાણીએ પેદા કર્યું તેવું થાય છે.

(૧૪) આ પણ કે તે માણસોને પોતાનું શરીર શહેનશાહ, જેનું મૂળ **અહુરમજ્દ** પોતાનામાં રાખે છે, તેની નોકરીમાં રાખવા શીખવે છે; આ કારણ સારૂ કે જ્યારે

---

૧. **અથારતુશ્ અષાતૂચિત્ હચા.**
૨. એટલે વાહૂમનૂની.
૩. યસ્ન. હા ૧૯ મો, ફ. ૨૦-૨૩.
૪. યસ્ન ફા. ૧૯મો, ફ. ૨૪.
૫. યસ્ન હા ૧૯મો, ફ. ૨૫—૨૬.
૬. યસ્ન હા ૧૯મો, ફ. ૬, ૭ અને ૮.

અહુરમઝ્દ તેનું મૂળ પોતામાં રાખે છે, જો એક સારો પાદશાહ બનાવવામાં આવે, તો જેને એમ મ્હોટાઇએ ચઢાવ્યો હોય તેને તે પાદશાહ તરીકે રાખે છે, જ્યારે વળી અહુરમઝ્દને માટે હાડમંદ દુનિયા પેદા કરવા જરૂરનું હોય, અને જ્યારે પેદાયશને શીખવે છે ત્યારે.

(૧૫) આ પણ કે વોહૂમનૂનો બદલો તે માણસ ધરાવે છે જેનાથી જે ચીજો નેકીવાળી હોય તે દેખાડવામાં આવે છે, જે વળી નેકીવાળાં ભણતરો બોલે છે, અને જે વળી માણસોને ગુનાહથી દૂર રહેવાની સર્વથી સરસ રીત શીખવે છે. (૧૬) આ સબબને માટે, કારણ કે કોઇપણ નેકીનો દેખાવ; ડહાપણથી ભણતરો બોલવાં, અને ગુનાહથી દૂર રહેવું, એ જાણે કે સારાં લોકોમાં દુન્યવી મહેમાનગીરી છે, મીનોઈ રીતે અમેશસ્પંદોને લીધે, તેમાં વોહૂમન્ સર્વથી સરસ રસ્તો દેખાડનાર હોવાથી; અને તેજ સબબને લીધે, જેનામાં તેવોજ ખાસ હુન્નર હોય તે વોહૂમન્ સાથે તેવાંજ ભલાં કામવાળો છે, અને તે સારાં કામોને લાયક હોવાથી તેવોજ બદલો થાય છે.

(૧૭) અને આ પણ કે જે માણસ તે કામો કરે છે તેનાથી અહુરમઝ્દને રાજ્ય આપવામાં આવે છે, આ **તદ્ મઝ્દા તવા ઝ્રાશ્રેમ્થી** [૧] જાહેર થાય છે; અને તેનો પહલવી તરજુમો આ મુજબ છે: "ઓ અહુરમઝ્દ! તે તારી આ પાદશાહી છે, જેનાથી જે માણસ ઇન્સાફી જીંદગીવાળો, ગરીબ, તથા દોસ્તીવાળો હોય તેનાથી મુક્તિ મળે છે." (૧૮) આ સબબને લીધે [૨] કે નાશ કરનારથી દુનિયાનાં ગરીબ પ્રાણીઓના વધુ ખાસ બચાવ સારૂ અહુરમઝ્દે દુનિયામાં ખાસ પાદશાહી પેદા કરી નથી, પણ તે માણસ જેનાં રાજ્યનું જોર ગરીબોના બચાવ સારૂ છે, જે અહુરમઝ્દની ખાહેશ છે, તેના રાજ્યનાં કામુના સબબ સારૂ અહુરમઝ્દને પાદશાહી આપવામાં આવી છે.

(૧૯) આ પણ કે દુશ્મનથી બચાવ થવાથી તેનાં ગરીબ લોકોને મદદ મળે છે, જે લોકોનો બચાવ સ્પીતામાનની દોસ્તીને લીધે થાય છે; પ્રાણીઓનું સંકટ દીનને ટેકો આપવાથી દીનનો વધારો થાય તે છે, અને સ્પીતામાનનો દોસ્ત દીનને ટેકો આપનારાઓનો મદદગાર થાય છે. (૨૦) પ્રાણીઓના નાશ કરનારનું બહારથી દાખલ થવા વિષે; [૩] અને તેને લીધે સ્પેન્તા મઈન્યુ, એટલે ભલા મીનોની લાચારી.

(૨૧) તે ત્રણ ધોરણ જે ભલા વિચાર, ભલા શબ્દો, તથા ભલાં કામો છે તેથી અહુરમઝ્દની દીનના આ શબ્દોનાં જોડાણ વિષે; અને ચાર વર્ગોથી જે દસ્તુરી, લડવૈયાપણું, ખેતી, અને હુન્નર છે; અને પાંચ સરદારીથી, જે ઘરની, ગામની, ટોળાની, પ્રાંતની, અને સર્વથી મ્હોટી જરથુશ્ત્રપણાંની સરદારી છે; [૪] અને એક ભલા પાદશાહની ઉદારતાના એકજ ચુકાદા વિષે.

(૨૨) અશોઈ સર્વોત્તમ શ્રેષ્ટતા છે.

---

૧. યસ્ન હા ૫૩મો, ફ. ૯.
૨. રવાનનો છૂટકારો આ સબબથી મળે છે કે.
૩. યસ્ન હા ૧૯મો, ફ. ૩૯.
૪. ઍજ હાનો ફ. ૪૪—૫૫.

આબ ૪૭મો, બગ નસ્ક.

(૧) બીજી ફર્ગદ બગાનની **અષેમ્**[૧] છે; જે દરેક જણ બીજા કોઇને જે કાંઈ તેને માટે કીંમતી હોય તે બક્ષે છે તેને સર્વથી સરસ સુખ બક્ષવામાં આવે છે;[૨] આ સબબ માટે કે તે **અષેમ્**ની શ્રેષ્ઠ ભેટને લીધે ત્યાં ઘણી ફાયદાવાળી ભેટ આખી ઊભી થાય છે, અને એક ફાયદાવાળી ભેટ લાયકને બક્ષેલી થાય છે. (૨) અને આમ પણ કે, દરેક સવાબવાળાં કામનો બદલો તેનાથી તે માણસને આપવામાં આવે છે જે આદમ-જાતને શીખવે છે અને ઉદ્યોગમાં[૩] રાખે છે, કારણ કે જેમ તેનાં સઘલાં સવાબનાં કામોનું તે કાર્ય છે, જે કોઈ આદમજાતને ઉદ્યોગ શીખવે છે અને ઉદ્યોગમાં રાખે છે, તેમ ઉદ્યોગથી સવાબનાં કામોનો બદલો જે આદમજાત પોતાનો કરી શકે તે તેનાથી એટલે **અષેમ્**થી પોતાનો કરે છે. (૩) અને આ પણ કે દરેક સવાબનાં કામને તે વધારો આપે છે.

(૪) જે સવાબનાં કામોથી માહીતગાર હોય, તથા તેને માટે ખાહેશમંદ છે, તે તેથી ભણેલા લોકોનો છુટકો કરનાર થાય છે; જે કોઈ નેકીપણાંથી સત્તા ધરાવે છે તે સવાબનાં કામો કરનારાઓને બદલો આપવામાં સર્વથી સરસ છે; અને જે કોઈ, વળી, સાચો ચુકાદો કરી શકે તથા સજા જાહેર કરે, તે ગુનાહગાર માટે સજા કરવાને અને તેનાં સારાં કામોની ગેરહાજરીને લીધે તેને અંધકારમાં ઢકેલી દેવા માટે સર્વથી શ્રેષ્ટ છે; અને જે કોઈ, વળી, મધ્યમપણું અને ડહાપણ વાપરે છે તે દુનિયાની સારી બાદશાહી માટે સર્વથી શ્રેષ્ટ છે.

(૫) અશોઈની ઉત્તમતા સર્વથી સરસ છે.

આબ ૪૮મો, બગ નસ્ક.

(૧) ત્રીજી ફર્ગદ બગ નસ્કની યૅંઘે–હાતામ્[૪] છે; જાણવું કે અહીં તેનાથી અહુરમજ્દની પરસ્તેશ શીખવવામાં આવે છે, જે અહુરમજ્દનો કાયદો છે, એટલે કે તેનો કાયદો પ્રમાણીક છે.[૫] (૨) અને આ પણ કે તેથી અહુરમજ્દની પરસ્તેશ થાય છે, જેની ખાહેશ જીવતાં માણસોની સારી જીંદગી સારૂ છે. (૩) આ પણ કે તેથી અશો નર તથા નારીઓની વખાણ થાય છે, જેની નીયાએશ અમેશસપંદો સારૂ છે.[૬] (૪) અને જેઓની તોજેશ ગુનાહ માટે છે; તેઓની પોતાની તરફથી અહુરમજ્દ માટે સઘળો સંતોષ એવો છે; અને તેથી તે અહુરમજ્દની ખુશાલી ગણાય છે.

---

૧. અહીં એને માટે પહલવીમાં આવતો સાધારણ શબ્દ, **યશરાયીહ** વાપર્યો છે. **અષેમ્**ની બંદગીની વખાણ સારૂ જુઓ, અવસ્તા યસ્ન હા ૨૦મો.

૨. પહલવી યસ્ન હા ૨૦મો, ફ. ૧.

૩. જુઓ એજ હાનો ફ. ૨.

૪. સરખાવો યૅંઘે હાતામ્ વિષે અવસ્તાનું લખાણ, યસ્ન હા ૨૧મો.

૫. યસ્ન હા ૨૧મો, ફ. ૧.

૬. એજ હાનો ફ. ૨, ૩.

(૫) અને અહીં કેાઈ ત્રણ હકીકતો જણાવે છે જેમાં અહુરમજ્દની પરસ્તેશની સઘળી રીતેા સમાવવામાં આવી છે. (૬) એક જ્યારે આદમજાતનેા કાયદેા નેકીભર્યો હેાય ત્યારે છે, કારણ કે તેની હદ વિચારની નેકીથી છે; આ તે છે કે જે પેાતે અહુરમજ્દની પરસ્તેશ તથા નીયાએશ્ ગણાય છે. (૭) એક જ્યારે તે આદમજાતને જીંદગીની ખાહેશ શીખવે છે ત્યારે છે; અને તેનેા કાયદેસર ચુકાદેા આદમજાતના બચાવ, અને ખેારાક અને બીજી મદદ તથા ખુશાલી સારૂ છે; તે આદમજાતની દરેક હાડમંદ પેદાયશેા દોસ્ત છે, એવી રીતે ચાલ્યેા છે કે જેથી માણસેાનું પુલ સાથનું જોડાણ તેણે પેદા કર્યું છે, જે અહુરમજ્દની પરસ્તેશ્ તથા ખુશાલી ગણાય છે. (૮) એક જ્યારે તેઓ અમેશસ્પંદેાની નીયાએશ કરે ત્યારે થાય છે, જે તેઓને દરેકને જુદા જુદા, તેઓનાં દુનિયાને તેથી સુધારવાનાં, તથા રસ્તેા દેખાડવાનાં કામમાં અમેશસ્પંદેાને જોર આપવા માટે છે; કારણ કે તેઓની નીયાએશ કરવી એ દીને જાહેર કર્યું છે; આ જાહેર થયું છે કે તે ક્રિયા ચીન્વદ્ પુલપર પહેાંચે અને અહુરમજ્દની પરસ્તેશ તથા ખુશાલી સારૂ જોડાઈ જાય, તે ક્રિયાથી અમેશસ્પંદને જોર મળે છે અને એક ચીજ આ છે કે અમેશસ્પંદનાં જોરથી આદમજાત આગળ વધે છે.

(૯) અશેાઈ ઉત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૪૯મેા, બગ નસ્ક્.

(૧) દાદાર અહુરમજ્દની ખુશાલી, અને બુરા મીનેાને ધિક્કારની ભેટ.

(૨) ચેાથી ફ્રર્ગદ બગની **યાનીમ્-મનો** [૧] જરથુસ્ત્રની વખાણ વિષે છે, એટલે કે તેની જડજ તરીકેની પદવી, અને તેનું આશિર્વાદ માંગવું, તથા જવાબમાં બેાલવું એવાં હતાં કે જેવાં **માંથ્રો**માં જાહેર કર્યા છે. (૩) આ પણ કે તેની કાયદેસર સતા આશિર્વાદની અગાઉ હસ્તિ ધરાવતી હતી; એટલે કે આ એક ચુકાદેા પેાતામાટે તેનાથી જાહેર થયેા છે કે તેનું પેાતાનું શરીર નેકીથી પહેલાં લાયક બનાવે છે અને પછી તે નેકી માંગે છે.

(૪) આ પણ કે તે મૂળ તથા સેવટ અહુરમજ્દને આપે છે, જે અહુરમજ્દથી છે એમ માને છે, કારણ કે જુદા જુદા ફાયદાઓ તથા ખુશાલીઓનાં મૂળ તથા સેવટ ખુદ ખુશાલીમાટે જરૂરનાં છે કેમકે ખુશાલી દરેક સુખનું સેવટ છે તેનું કે જેની ખુશાલીએ અહુરમજ્દને ઈજ્જયલી ભેટ [૨] આપી હેાય, તેથી, તેનેા ચુકાદેા આ છે કે જેની ખુશાલી તે ચીજ જે અહુરમજ્દની મરજી છે તેથી ઉભી થાય છે, તેનાં મૂળ તથા સેવટ અહુરમજ્દને અર્પણ કરે છે. (૫) આ પણ કે કાયદેસર ખુશાલી આપનારાઓનું સવાબનું કામ જે કેાઈ સાચાં માનનું કામ કરે છે તેનાથી ખુશાલી તથા પેાતાની કરવાનું કામ છે; આ કારણને માટે પણ કે ખરાં માનથી જે કેાઈ બીજાને કાયદેસર ખુશાલી

---

૧. હાલનેા યસ્ન હા ૨૮મેા. **અહુનવઇતિ** ગાથાની પહેલાં મૂકેલા આશિર્વાદના શબ્દેા ફ. ૧.માં આવેલા છે. જુએા મારાં વેાલ્યુમ ૧૭માનેા બાબ ૨૭મેા.

૨. **અઉરસ્તેાકીદ્**, અવ૰ **ઉસે ક્રિતિ, અર્દા વિરાફ્**, બાબ ૧૩મેા, **અઉરસ્તેાકીદ્**, મીનેાઈ યજ્દને આપવાની ઇજ્જયલી ભેટ.

આપનારો છે તેનું કારણ તેનાં માનથી બીજાને ખુશાલ કરવાનું છે ; અને જ્યારે આમ તે માણસોની ખુશાલી માટે કાયદેસર ખુશાલી આપનારાઓનું સવાબનું કામ તેઓથી ખુશાલી આપનારૂં અને પોતાનું કરી લેવાનું થાય [1] છે. (૬) આ પણ કે વોહૂમનનું ડહાપણ તેનાથી વધે છે જે ભલાં મનથી એક બંદગી બોલે છે ; આ સબબ સારૂ કે વોહૂમનનું ડહાપણ તથા તેનો વધારો ઘણા ખરા તે પવિત્ર શબ્દોથી છે.

(૭) આ પણ કે ઢોરોની પુષ્કળતા તથા સંતોષ જે કોઈ તેના કબજામાંના ઢોરોને બરાબર રાખે છે તે શીખવે છે ; અને આ સબબને માટે કે આમ જે તેના કબજામાંનાં ઢોરોને બરાબર રાખે તેનાં ટોળાંને લીધે, તેનાથી તે તેનો ફાયદો અને સંતોષ મેળવે છે ; અને બીજાઓ જે તે ફાયદો જોય તે બીજાઓને શીખવ્યા તે કે જે પોતાના ફાયદા તથા સંતોષ સારૂ ઢોરોને બરાબર રાખવા વિષે જેટલાં શીખવે તેટલાં.

(૮) આ પણ કે તે ફાયદો લાયક લોકોનો અપાયલો હોવાને લીધે જે કોઈ પોતાના ફાયદાને યજ્દોના કબજા માટે રાખે તેને શીખવવામાં આવે છે; અને આ સબબ સારૂ કે તે પોતાના ફાયદાને તેને યજ્દોના ફાયદા સારૂ રાખવાને માટે લાયક લોકોને આપે છે, અને બીજાઓ તેથી શીખે છે. (૯) આ પણ કે બન્ને દુનિયામાં સુખ આપવાનું તેને શીખવવામાં આવે છે કે જે એક શરીર તથા જીંદગી ધરાવતા લાયક માણસને ફાયદો આપનાર તરફ ઉદાર તથા લાયક છે; અને આ સબબ સારૂ કે બન્ને હાડમંદ તથા મીનોઈ દુનિયા તેની છે ; અને તેની હાડમંદ હયાતિ આ જીંદગીમાં છે અને તેની મીનોઈ હયાતિ તે જીંદગીમાં છે જેમાંથી ફાયદો આપવાની કિંમત આવી પહોંચે છે. (૧૦) આ પણ કે જે અશો લોકોને માન આપે છે તેનાથી આ પણ શીખવવામાં આવે છે કે યજ્દો તેઓની મરજી બજાવનારને ખુશ કરે છે ; અને આ કારણ માટે કે જે યજ્દો તરફ સારૂં માન દેખાડે છે તેનાથી તેની સારી પિછાણ તેઓનો જવાબ થાય છે, અને તેને માટે યજ્દોની ભેટ નક્કી છે.

(૧૧) આ પણ કે જે પહેલો હતો તેણે વળી આદમબાતને આ પણ શીખવ્યું છે કે યજ્દોની ભેટ માંગનારાઓ [2] હુકમ આપવા લાયક સત્તાથી યજ્દોને ખુશ કરે છે ; વળી આ સબબ સારૂ કે એક યજ્દની મહેમાનગીરી દીનનાં ફરમાનથી આપેલી દુનિયામાંની તે સિવાયની નેકી છે, અને યજ્દો તરફની છુટાપણાંના રસ્તાની ભેટ વળી માનીતાં લોકોના સંતોષથી થાય છે ; અને માણસો તેથી શક વગરનાં થાય છે, અને યજ્દોમાં વધુ માને છે. (૧૨) અને આ પણ કે તેનાં રવાનને ઉંચાં બહેશ્તમાં જગા મળે છે અથવા મળશે, જેનાથી જે કોઈ યજ્દોની તથા અશો લોકોની વખાણ કરે તેને કાંઈ આપવામાં આવે છે તેનાથી ; અને આ કારણ સારૂ કે વળી દોલતનાં સાધન સાથે ઉદારતાથી અને બહેશ્તના રસ્તા માટેની બીજી ભેટો જાહેર છે ; અને જે કાંઈ યજ્દોને તથા અશો લોકોને આપવામાં આવે છે તે શ્રેષ્ઠ ઉદારતા છે. (૧૩) આ પણ કે માનની જરૂર વાળાનું માન તે રાખે છે જે અશો લોકોને પવિત્ર દીનના શબ્દો શીખવે છે ; અને આ કારણ સારૂ કે જે દીનનો ભલો શિક્ષક છે તે યજ્દોના તથા અશો લોકોનાં માન, અને ફાયદો, તથા ખુશાલી સારૂ તે કામમાં લે.

---

૧. સરખાવો યસ્ન હા ૨૮મો, ફ. ૫, લીં. ૩.
૨. જુઓ યેજ હાનો ફ. ૪, લીં. ૧.

(૧૪) આ પણ કે અહુરમજ્દની દીનથી [૧] જે જ્ઞાન મળે છે તે જે વેાહૂમનને ચાહે છે તેણે જાહેર કર્યું છે ; અને આ કારણ સારૂ કે ખરૂં જ્ઞાન પવિત્ર ડહાપણની ચુંટણીથી છે, અને અશેા લેાકેાના સર્વથી વધુ હુશિયાર ચુંટણીવાળાને પહેાંચવાથી મનમાં મીનેાઈ સાહેબને, જે રાસ્તી મનની અંદર મીનેાઈ સાહેબને માટે રસ્તેા તૈયાર કરે તેનાથી, જે રાસ્તી વેાહૂમનને મનમાં રાખવાથી તેમાં પેદા થાય છે. (૧૫) આ પણ કે તે અશેાઈ તે શીખવે છે [૨] જે પેાતાનું મન હમેશાં અશેાઇમાંજ રાખે છે ; અને આ કારણ સારૂ કે, તેનું મન તેમાંની તેની કેાશેશમાં ફત્તેહ પામે છે, અને તે કેાશેશેાથી ફત્તેહ મેળવે છે. (૧૬) આ પણ કે અહુરમજ્દના સંબંધની ચીજોનાં આગળ વધવા માટે જે હુકમ આપે છે તે આદમજાતને આ પણ શીખવે છે જેથી કેાઈ અહુરમજ્દનું તખ્ત જોય ; અને આ કારણ સારૂ કે દુનિયામાં અહુરમજ્દની મરજીનાં સંપૂર્ણ આગળ વધવાથી તે તખ્ત જોઈ શકાય છે ; અને જે કેાઈ અહુરમજ્દના સંબંધની ચીજોના આગળ વધવા વિષે હુકમ આપે છે, દુનિયામાં અહુરમજ્દની મરજી તેની થાય છે ; તે ચીજોનેા આગળ વધતેા ભાગ લેાકેાને વળી સંપૂર્ણતાના પાયાથી દેખાડવામાં આવે છે, તે માણસની નજરમાં અહુરમજ્દનું તખ્ત થાય છે.

(૧૭) આ પણ કે જે કેાઈ અહુરમજ્દને પેાતાનામાં મહેમાન રાખે છે [૩] તેનાથી જે બાબતેા ફકત દસ્તુરથીજ સમજાય તેવી પણ આદમજાતને શીખવાય છે ; આ કારણ સારૂ કે જે કાંઈ દસ્તુરથી શીખવાય તેજ ઘણાંખરાં શિક્ષણ તથા જ્ઞાન છે. અને જે કેાઈ પેાતાનામાં અહુરમજ્દને મહેમાન રાખે છે, તે પછી એક મીનેાઈ સરદાર માંગે છે, જે તેનાં શિક્ષણ સારૂ કીર્તિવાળેા અને વખણાયલેા થાય છે, અને આદમજાત તેનાથી શીખે છે. (૧૮) આ પણ કે એક ભલેા શખ્સ, જે એક ભલા પાદશાહનેા શાગેર્દ તથા ખુશાલી આપનારેા હેાય, તે જે ભલેા પાદશાહ હેાય તેના ફાયદા સારૂ [૪] એક ભલેા માણસ લાવે ; અને આ કારણ સારૂ કે, તેને જે ફાયદેા થાય તેમાં એક ભલેા માણસ બીજાં ભલાં લેાકેાને સામેલ કરે છે, અને તેનાં સારાં ચારીત્ર, સ્વભાવ, તથા મીજાજ તેને લીધે છે ; પણ જ્યારે પાદશાહનાં માન તથા ખુશાલીથી પાદશાહ આગળ પેાતાને લાવવાનું થાય ત્યારે તે ફાયદા સારૂ તેનાથી બીજાં લેાકેાને પણ આગળ લાવવાં. (૧૯) આ પણ કે જે કેાઈ પ્રમાણીકપણે ભલાં કામેાનેા જથેા એકઠેા કરશે, તેના પેાતાનાંને માટે આબાદીનેા રસ્તેા [૫] ખુલ્લેા થશે, વળી આ કારણ સારૂ કે આગળથી ન જણાય એવા વખ્તથી ભેદેાના ચુંટણી કરનારનેા પ્રમાણીક તથા નેક જથેા આપવામાં આવે છે, અને જ્યારે એમ હેાય ત્યારે તે યજ્દેાનેા ખજનચી થાય છે.

---

૧. જીઓ યસ્ન હા ૨૮ મેા, ફ. ૪, લીં. ૨.
૨. એજ હાનેા ફ. ૪, લીં. ૩.
સરખાવેા યસ્ન હા ૨૮મેા, ફ. ૫.
૩. યસ્ન હા ૨૮મેા, ફ. ૬, વેાહૂ ગાઈદી મનંધા.
૪. એજ હાનેા ફ. ૬, લીં. ૨.
૫. એજ હાનેા ફ. ૭, લીં. ૧.

(૨૦) આ પણુ કે જે અમેશસ્પંદો માટે ફાયદાવાળાં કામો કરે છે તેનાથી ભેગી દુનિયાની વિશ્તાસ્પની પાદશાહી [૧] માટે જે લાયક હોય તેની ભેટ માંગવામાં આવે છે; અને આ કારણુ સારૂ કે અમેશસ્પંદો સારૂ કીધેલું સારૂ કામ પોતાને માટે માંગવાથી ભેગી પેદાયશનો ફાયદો થઇને ભલા અને નેક પાદશાહની સઘળી ભલી પેદાયશનો સર્વથી શ્રેષ્ઠ ફાયદો થાય છે. (૨૧) આ પણુ કે જે અમેશસ્પંદોનો વખાણનાર છે તેનાથી ભલી દીનની વખાણુ થાય છે; અને આ કારણુ સારૂ કે ભલી દીન અમેશસ્પંદોની વખાણુ છે, અને અમેશસ્પંદોની વખાણુ ભલી દીન છે. (૨૨) આ પણુ કે જે માણસ યજ્દોને ભેટો આપશે તેનાથી યજ્દોની દીન આગળ વધે છે, અને આ કારણુ સારૂ કે યજ્દોને ભેટ આપવી એ દીનને ટેકો આપનારાઓને જોર આપે છે; અને દીનને ટેકો આપનારાઓથી દીન આગળ વધે છે.

(૨૩) આ પણુ કે જે કોઈ સવાબનાં કામો કરવા માટે આદમજાતને એકદમ આતુર બનાવશે તેને આદમજાત માટેના કરેલાં તે સારાં કામ સારૂ વળી ઉદાર બદલો મળે છે; અને આ કારણુ સારૂ કે સવાબનાં કામોનાં મૂળનો આપનાર તેનાં સેવટનો પણ આપનાર છે. (૨૪) આ પણુ કે જે કોઈ પ્રમાણીક ખાહેશનો મદદગાર છે, અને વળી પ્રમાણીક કામથી પ્રાણીઓને ખોરાક મળે છે, અને જેની દોલત નેકીના કામોથી એકઠી થઈ છે, તે અગણીત લોકોથી વધુ વખણાય છે; અને આ કારણ સારૂ કે જે કોઈ નેક ખાહેશવાળાં લોકોનો મદદગાર છે તે દુનિયામાં પ્રમાણીકપણું વધારે છે; અને જેનો જથો નેકીથી થાય છે તે દુનિયાને મ્હોટી કરનાર થાય છે. (૨૫) આ પણ કે જે ફાયદા વગરનો છે તેને જે મદદ કરે છે તે ભિક્ષુકને તેઓ માટે જે જરૂરનું હોય તે તેઓને આપવાનું શીખવે છે. (૨૬) જે ફાયદા વગરનો છે તેને આ મદદ કરવું છે જેવી રીતે કોઇએ એક પ્રાંત, એક જીલ્લો, એક દેશ, અથવા એક કુટુંબને મદદ કરવી જોઇએ અને એક જણે વિશ્તાસ્પના કુટુંબનાં લોકોનાં કુટુંબી રહેઠાણને, તેઓના કીલ્લાને તથા ગઢને, અને ખેડુતનાં રહેઠાણને જાળવવું જોઇએ; એક જણે ખરાબ રસ્તાને દરૂસ્ત કરવા જોઇએ, નદીઓની ઉપર પુલો બાંધવા જોઈએ, નદીનાં, અથવા નેહેરનાં, [૨] અથવા નાળાંનાં પાણીને રસ્તો આપવો જોઇએ, અને વેરાન જગાઓને વસ્તીવાળી કરવી જોઇએ, અને દુનિયામાંનાં લોકોની હમેશની સગવડ તથા ફાયદો થાય એવી ચીજો કરવી જોઇએ. (૨૭) અને જે કોઈ એવી ચીજો કરે તેને પાછળથી જનમનારો મદદ કરશે, અને આદમજાત માટે જરૂરની સર્વથી વધુ ફાયદાવાળી ચીજ કરવાનું, અને વળી બીજાંઓ માટે એવીજ ચીજો કરવાનું શીખવે છે.

(૨૮) આ પણુ કે મીનોઇપણું તે છે, જે ડહાપણવાળા માટે ડહાપણ છે; એટલે કે, જેનું જાતી ડહાપણ [૩] સારૂ હોય તેને મેળવેલું ડહાપણ [૪] શીખવે છે; વળી આ કારણ સારૂ કે મીનોઈ શક્તિ, જેવી તેની પાસે આવી હોય તેવી, અને જે મેળવેલું ડહાપણ છે તે, અહુરમજ્દનાં પ્રાણીઓ માટે છે, અને કુદરતી ડહાપણ તેને ખીલવવા આપેલું છે, અને અહુરમજ્દ તેથી ખુશી થાય છે.

---

૧. યસ્ન હા ૨૮ મો, ફ્ર. ૭, લીં. ૩.
૨. અવ૰ કત, ફા૰ કનૂ, "જમીનની નીચેની નેહેર."
૩. અવ૰ આસ્નો—ખ્રૂ, "જાતી ડહાપણ."
૪. અવ૰ ગએોષો-સ્તો-ખ્રૂ, "મેળવેલું ડહાપણ."

(૨૯) હાડમંદ હસ્તિ જે હતી, અને દુન્યવી હસ્તિ, તથા ભવિષ્યમાં થનારી હાડમંદ હયાતીનાં [૧] આગળ વધવાનો ટુંકો અહેવાલ; હાડમંદ હયાતી જે હતી અને જે છે તેને માટે આ પણ છે; મુળના વિચારની શરૂઆત વિષે, અને સારી તથા બુરી હયાતીઓનું ફાયદામંદ પેદા થવું, ભલાંની ભલાઈ, તથા બુરાંની બુરાઈ; અને હાડમંદ હયાતી જે વચમાંની છે તેનાં આગળ વધવા વિષે, સારાં કામો અસરકારક કરવાં, અશોઇ, તથા બદલો મેળવવો; અને ગુનાહ કરવો, ગુનાહગારપણું, તથા સજાનું દુઃખ; અને જે સેવટની થશે તે હાડમંદ હયાતી વિષે; જે માણસ સર્વથી વધુ ભલો છે, અને જે સર્વ ભલાં હેતુઓનાં મુળ જેવો છે તેની ઉહાપણુ સાથની પાદશાહી ત્યારે થશે; બદી ઉપર ભલાઇની ફત્તેહ, ભલાઇની પાદશાહી થશે, બદીની પાદશાહી નાબુદ થશે, અને ભલાં પ્રાણીઓ ચોખ્ખી હાલતમાં સજીવન થશે.

(૩૦) અશોઇની શ્રેષ્ઠતા સંપૂર્ણ છે.

બાબ ૫૦મો, બગ નસ્કૂ.

(૧) પાંચમી ફર્ગર્દ, **ખ્શમઇબ્યા,** [૨] કોઈ પોતાના કબ્જામાંનાં ઢોરોને બરાબર રાખે તેની ગેરહાજરી માટેની ગેઉશ્–અઉર્વન્ને [૩] કરેલી ફરીયાદ વિષે છે; આ કારણ માટે પણ કે તેનાથી ઢોરો વધે છે, અને તે વધારામાટેની ઈચ્છા તથા ખાહેશથી બીજાઓ તેના દાખલા મુજબ ચાલે તથા ઢોરોને બરાબર રાખે; પણ ગેઉશ્–અઉર્વન્ની ફરીયાદ આ છે કે તે માણસ હસ્તિ ધરાવતો નથી. (૨) આ પણ કે જે યજ્દોના સંબંધની ચીજોના આગળ વધવા વિષેના હુકમો આપે છે તેનાથી ઢોરોની સંભાળ લેવાય છે, અને તેનું રવાન યજ્દોપાસે જાય છે; અને આ કારણ માટે કે યજ્દોના સંબંધની ચીજો આગળ વધારવાનાં કામમાં અને વળી રવાનના છુટકારા માટે ઢોરોની સંભાળ જરૂરની ચીજ છે. (૩) આ પણ કે એક સરદાર [૪] જે ઢોરો ઉપર સત્તા રાખે છે તેની સાથે જે ઢોરોને રાખે છે તે ઢોરોને પેદા કરનારનો દોસ્ત જેવો છે, તેને ઢોરોની સંભાળ વિષે શીખવે છે, તે એટલે કે ઢોરોનો સરદાર, જે ઢોરોના ખોરાક, રક્ષણ તથા વધારામાં શીખેલો છે; અને આ કારણ સારૂ કે જ્યારે તેને ઢોરોને એક કાયદેસર માણસની સાથે રાખવામાં આવે છે, જે ખોરાક આપનાર તથા રક્ષણ કરનાર છે, અને જે ઢોરોનો વધારો કરે છે; વળી તે પોષીત પશુઓની પોષણ કરનાર તરફની, રક્ષણ લેનારાઓની રક્ષણ કરનાર તરફની, અને વધારો થનારાઓની વધારો કરનાર તરફની દોસ્તી તેનાથી દેખાડવામાં આવે છે; અને દાદારની પેદાયશ માટેની પ્યારથી મતલબ પોષણ લેનારાઓ માટેની પોષણ કરનારની, તથા રક્ષણ લેનારાઓ માટેની રક્ષણ કરનારની, તથા વધારો થનારાઓની વધારો કરનાર તરફની છે.

---

૧. એટલે આગળ થઈ ગયલી, હાલની, તથા ભવિષ્યની હયાતી, જુઓ યસ્ન હા ૨૮મો, ફ. ૧૧, લીં. ૧, ૨, ૩.

૨. જુઓ બાબ ૫મો, નોટ ૧ લી. અહીં આ શબ્દ **ખ્શમઇબ્યા** લખાયલો છે.

૩. જુઓ અવસ્તા અને પહલવી યસ્ન હા ૨૯મો, ફ. ૧.

૪. એજ હાનો ફ. ૨.

(૪) અને આ પણ કે જે કોઈ ઢોરોને પ્રમાણીક હેતુ સાથે રાખે છે તે તેઓને યજ્દોને અર્પણ કરે છે ; અને આ કારણ માટે કે જ્યારે તેઓને પ્રમાણીક હેતુથી રાખવામાં આવે છે, ત્યારે તે યજ્દોની મરજી બર લાવે છે, અને જ્યારે યજ્દોની મરજી બર લાવવામાં આવે છે ત્યારે તેનાથી ઢોરોને યજ્દોને આપવામાં આવે છે. (૫) આ પણ કે જે કોઈ ઢોરોમાં નરોને લાયક વખતે દાખલ કરશે તેને પણ ઢોરોપર કેમ દેખરેખ રાખવી તે શીખવે છે ; આ કારણ સારૂ કે ઢોરોના વધારા માટે નરોને દાખલ કરવા એ અગત્યનું કામ છે, અને તે કે જે વધારનારો છે તેને પણ ઢોરોપર દેખરેખ રાખવાનું શીખવે છે. (૬) આ પણ કે જે કોઈ ઢોરોને તે પુરતું વધે નહીં ત્યા સુધી કતલ કરતો નથી, તેને ઢોરો માટે ઘાસ ચારો એકઠો કરવાનું પણ શીખવે છે ; અને આ કારણ માટે કે ઢોરોના વધારાની ભેટથી આદમજાતને ફાયદો થાય છે, અને તે આદમજાતના તે ફાયદાના પ્યારને લીધે તેઓ ઢોરોના વધારામાં પુરતી સંભાળ લે છે, અને તેઓ માટે ખોરાક પુરો પાડે છે.

(૭) આ પણ કે તે હયાત લોકોમાં સર્વથી વધુ જોરાવર છે ; એટલે કે તેનું જોર સર્વથી વધુ અસરકારક છે, જેની હીલચાલ તેના પોતાનાં માટે છે, જેથી તેને જે આપવાની જરૂર છે તે તેને આપે છે ; અને આ કારણ સારૂ કે પોતાનાં હાજતમંદ લોકો તરફની જરૂરી ઉદારતા દીનના વિચારોથી ઊભી થાય છે, અને દીનનું વિચારવંતપણું શરીરમાંથી લોભ, તથા મોહ, તથા ગુસ્સો, તથા શરમ, તથા અદેખાઈ અને બીજા દુર્ગુણો કાઢી નાંખવાથી [1] વધે છે ; અને એક માણસ જે પોતાનાં શરીરમાંથી દુર્ગુણો દુર કરે છે તે અસરકારક જોરવાળો થાય છે. (૮) અને આ પણ કે નમસ્કાર કરવા માટે, પરસ્તેશ માટે તથા સવાબનાં કામો બર લાવવા માટે તે માણસ સર્વથી વધુ જોરવાળો છે, જે દસ્તુર માટે દોલત ધરાવે છે, જે દસ્તુર તેજ મુજબ ખરા ચુકાદા તથા હુકમનામાં કાયદા મુજબ આપે છે, અને જે અશો લોકો તરફ તેજ પ્રમાણે નમનતાઈ દેખાડે છે અને તેઓને માન આપે છે ; અને આ કારણ માટે કે આદમજાતમાંના ઘણાંક લોકોની દોલત શરીરની ઈચ્છા તથા મઝા પુરી પાડવા માટે છે, તેઓની ઈચ્છાઓ જે તરફ જતી હોય તેવા ચુકાદાઓ તથા હુકમનામાં મેળવવા માટે, અને બીજાઓ માટે જેઓ વળી જ્યારે તેઓની વાસનાઓ ખરાબ હોય ત્યારે પણ તેઓ તરફ નમનતાઈ તથા માન દેખાડે છે ; અને જે કોઈ નમસ્કાર માટે તથા દીનનાં ડહાપણ સાથે જોડાવા માટે દીનના દસ્તુર તરફથી દોલત લાવે છે, અને જે રાસ્ત ચુકાદાઓ તથા હુકમનામાં આપે છે, અને જે અશો લોકો તરફ નમનતાઈ તથા માન દેખાડે છે તે પોતાની ખરાબ વાસનાઓને બાજુએ મૂકે છે ; અને જે તે વાસનાઓ બાજુએ મૂકવાથી મજબુત અને સર્વથી વધુ જોરાવર માણસ થાય છે.

(૯) આ પણ કે જે માણસ જે લોકો સાચાં અને ગરજવંત હોય તેઓના જેવાં મેહનતુ લોકોનો બદલો વધારે છે તેનાથી, દરેક જણને તેઓનાં પોતાનાં લાયક કામ પાસે ઊભાં રાખવામાં આવે છે ; આ કારણ સારૂ કે તેનાં લાયક કામ સારૂ એક માણસનું શરીર મહેનત કરે તે બદલાની બાહેશથી કરે છે. (૧૦) અને આ પણ કે જે માણસનું

---

૧. સ્પૂગીહૂ, ફા૦ સ્પૂખ્તન્, "છુપાવવું."

મ્હોડું [૧] તથા તેનાં હથિયારો પ્રમાણિક કામ સારૂ છે, તે પછી વોહૂમનનો કબજો પિછાણે છે; પછી તેને લીધે મ્હોડું તથા તેનાં હથિયારો પ્રમાણિક કામ સારૂ રાખે છે તે તેવો થાય છે તેથી જ્યારે અશો લોકોના બચાવ તથા મદદથી, અને પાપી લોકોની હાર તથા મારથી દુનિયાનો સુધારો થાય છે; અને આ પણ એમ છે, જ્યારે ભલાઈ તથા બુરાઈ સમજવાથી સારાં લોકોના દોસ્તને, અને પાપી લોકોના દુશ્મનને, અને સારાં લોકોની દોસ્તીને તથા બુરાઈની દુશ્મનીને ઉત્તેજન મળે છે; અને વોહૂમનના ધરાવવાથી ભલાઈ તથા બુરાઈની સમજણ પડે છે, અને જે વોહૂમનનો કબજો ધરાવે છે તે વળી વોહૂમનને ખુશ કરનાર થાય છે.

(૧૧) અને આ પણ કે જે કોઈ યજ્દોના સંબંધની ચીજો વિષે હુકમ આપે છે તે પોતાનું જ્ઞાન તથા શિક્ષણ પણ આગળ વધારે છે; અને આ કારણ સારૂ કે સારાં લોકો તરફ કોઈની ફરજ માટે એ હુકમ જરૂરનો હોવાથી, વળી તેનાં જ્ઞાનનો તથા શિક્ષણનો તે ફરજ તથા તેનાં લાયક મદદગારપણાંના ફરજ્યાત હુકમથી વધારો થાય છે. (૧૨) આ પણ કે જે સારાં લોકોને શીખવે છે, ત્યારે તે સારૂં કામ જે વળી દીન ભણવાથી જરથુશ્ત્રને મદદ થાય છે, તે તેનું પોતાનું થાય છે; અને આ કારણ સારૂં કે જેઓ દુનિયાનો ફરશેગર્દ ખરેખર કરશે તેઓ માટે જરથુશ્ત્રની દીનના ભણતર તથા તે સાથના સંબંધ તેજ દીન સાથે રાખતા ભલા શીક્ષકોનાં શિક્ષણથી દીનના ભણતરથી જરથુશ્ત્રને મદદ મળે છે તે તેનું પોતાનું ભલું કામ થાય છે.

(૧૩) આ પણ કે જે યજ્દોની તથા અશો લોકોની વખાણ કરે તેને જે કોઈ કાંઈ આપે છે તેને વળી તે અશોદ્યનો શબ્દ બોલે [૨] તેથી પેલી દુનિયામાં સારી જગો મળે છે. (૧૪) આ પણ કે જેઓ આબાદી કરે તેઓને જે શીખવે છે તે દુનિયામાંથી દીનમાંનું નુકસાન જે તેની નાકાબેલીઅતથી [૩] થાય છે તે બહાર કાઢવામાં આવે છે, અને આ કારણ સારૂ કે તે દીનમાંનું શિક્ષણ તથા હુન્નરને લીધે તેનાથી થતો ફાયદો દુનિયામાં વધે છે. (૧૫) આ પણ કે જે સુખને માટે પાદશાહી તરફ જે અશો હોય તેને જે આગળ લાવે છે તેનાથી ત્યારે સર્વથી વધુ મદદ આપવામાં આવે છે; અને આ કારણ માટે કે સર્વથી વધુ સુખની આશા મેળવવાની જગો સાથે તેનાથી વધુ જોડાયલી છે.

(૧૬) આ પણ કે, શ્રેષ્ટ શાહેના શાહની નોકરીમાં જે પોતાને આપી દે છે તે સુંદર રહેઠાણનો [૪] રસ્તો, તથા મદદની ખુશાલી, તથા અહુરમજ્દની પાદશાહીની ભેટ પોતાનાં લોકોને દેખાડે છે; અને આ કારણ માટે કે દાદાર તરફનાં સુખનું અસલ કારણ આદમજાતની દાદાર તરફની તેઓની નોકરીથી તથા તેને લીધેની લાયકાત છે; અને તેથી જેવી રીતે સારૂં રાજ કરનાર પાદશાહ દુન્યવી હયાતિમાં આપનાર છે, તથા પ્રાણીઓનો એક અશો મુખી તથા સરદાર જેઓ પોતાને તેની નોકરીમાં બરાબર

---

૫. યસ્ન હા ૨૯ મો, ફ. ૭, લીં. ૩.
૬. યસ્ન હા ૨૯ મો, ફ. ૮, લીં. ૩.
૭. યસ્ન હા ૨૯ મો, ફ. ૯, લીં. ૨.
૮. યસ્ન હા ૨૯ મો, ફ. ૧૦, લી. ૨.

આપી દે છે, તેવીજ રીતે પછી તે પણ આપનાર તરફ ચાહ ધરાવે છે, અને "એ સિવાય હું શીખવું છું કે લાયકાતના સદ્‌ગુણની શરૂઆત, જે દ્વારે પોતાની સાથે જોડેલી છે તે ઉપર દર્શાવેલો રસ્તો છે, અને તેનાથી મળતા બીજા સદ્‌ગુણો તેનાં પોતાનાં લોકોને વળી દેખાડેલા છે."

(૧૭) અશોઈ સર્વોત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૫૧મો, બગ નસ્ક્.

(૧) છઠ્ઠી ફ્રર્ગદ્, **અદ્-તા-વખ્શ્યા**, આ વિષે છે કે એક એર્વદની સરદારીનાં માનને જે ડાઘો ટેકો આપનાર[૧] હોય તેનાથી દીનની બજાવણી માટે ઇચ્છેલી એર્વદની શાળા ખીલે છે; આ કારણ માટે કે જેનાં સાધનો હાજતમંદ લોકોને ભેટ આપવા સારૂ છે તે શખ્સની ખાસીયત, આતુરતાથી બીજાંઓને દીનનું શિક્ષણ આપવા માટે વાપરતાં કરે છે. (૨) અને આ પણ કે જેની ટેવો પ્રમાણીક છે તેનાથી અહુરમજ્દની વખાણ થાય છે તથા શીખવાય છે; વળી આ કારણ માટે જે કાંઈ ફાયદો તથા ખુશાલી સદ્‌ગુણથી થાય છે તે પણ જેઓની ટેવ સદ્‌ગુણી હોય તેઓ વખાણે છે; જે તે ટેવોનો પેદા કરનાર છે, જે પોતે અહુરમજ્દ છે. (૩) અને આ પણ કે જે પ્રમાણીક શબ્દો બોલે છે તેનાથી વળી વોહૂમનની ક્રિયા કરવાનું શીખવવામાં આવે છે; આ કારણ માટે પણ કે સદ્‌ગુણની સારી ખાસીયત તથા લાયકાતને લીધે ભલાં લોકો તેની કીંમત કરે છે અને પ્રમાણીક શબ્દો બોલે છે, કેમ કે સદ્‌ગુણી બોલવું એ વોહૂમનની ક્રિયા છે. (૪) આ પણ કે જેનો રસ્તો સદ્‌ગુણી છે, તે જે ક્રિયા કરે તે તેની મ્હોટી[૨] થાય છે; અને આ કારણ માટે કે યજ્દો ઘણાખરા પવિત્ર સ્વભાવ તથા પ્રમાણીક રીતોવાળાં લોકોની ક્રિયામાં આવે છે અને તે કબુલ કરે છે.

(૫) આ પણ કે જેઓ ભલાં કામોનો ફેલાવો કરે તેઓ માટે જે ભલાઇનો કરનાર છે તે દીનનાં શિક્ષણનો બીલવનાર[૩] થાય છે; અને આ કારણ માટે કે જેઓ ભલાં કામોનો ફેલાવો કરે તેઓને ફાયદો કરવાથી ભલાં કામોનો વધારો થાય છે; અને સવાબનાં કામોના વધારાથી, યજ્દોની ખાહેશનું આગળ વધવું યજ્દોની ખાહેશના આગળ વધવાથી ભલી દીનનું વધુ આગળ વધવું, અને ભલી દીનનાં વધુ આગળ વધવાથી દુનિયામાં ભલી દીનનાં શિક્ષણનો વધારો થાય છે. (૬) આ પણ કે જે પ્રમાણીકપણાંથી સત્તા રાખે છે તેનાથી આદમજાતને ભલાં કામોના ચુકાદાઓ જુદાં પાડતાં શીખવાય છે;[૪] અને આ કારણ માટે કે એક માણસ જે પ્રમાણીકપણાંથી સત્તાનો રાખનાર છે તે ફરક જોનારો પાદશાહ થાય છે, અને આદમજાત એવી પાદશાહીનો સ્વભાવ, અને ટેવ, તથા રસમો અમલમાં મૂકતાં શીખે છે.

---

૧. યસ્ન હા ૩૦મો, ફ્ર. ૧.
૨. યસ્ન હા ૩૦મો, ફ્ર. ૧, લીં ૩.
૩. ઍજ હાનો ફ્ર. ૨, લીં ૧.
૪. ઍજ હાનો ફ્ર. ૨, લીં ૨.

(૭) અને આ પણ કે જે કોઈ પોતાનાં હાજતમંદોને તેઓની હાજત પુરી પાડે છે તે પોતાનાં શરીરને જરથુશ્ત્રને અર્પણ કરે છે; અને આ કારણ સારૂ કે પોતાનાં હાજતમંદોની હાજત પુરી પાડવી એ ખરી સખાવત, અને જરથુશ્ત્રની દીનનો ઢુંક સાર મેળવવા બરાબર છે, અને જે તેથી અમીરી મેળવે છે તે પછી જરથુશ્ત્રની દીન પહેરે છે; અને જે કોઈએ જરથુશ્ત્રની દીન પહેરી છે તેણે પોતાને જરથુશ્ત્રને અર્પણ કર્યો છે. (૮) આ પણ કે જે કોઈ [૧] જે સરદારી [૨] માટે લાયક હોય તેને સરદારી આપે છે તે વળી તેનામાં દીનનાં ડહાપણને ખીલવે છે; આ કારણ માટે કે વળી લાયક લોકોનુ ડહાપણ જેનાથી તેઓ સરદારી મેળવે છે, તે, જ્યારે સરદારી તેઓ પાસે આવે છે, ત્યારે, તે ફરજમાં સમાયલી કીર્તિથી વધુ ખીલે છે.

(૯) આ પણ કે જે કોઇ બે રસ્તાઓ જે સારા તથા ખરાબ છે તેમાંથી વધુ સારો રસ્તો પસંદ કરે છે તેને ફાયદો કરનારાઓની આતશ તથા લોઢાંની કસોટી તેમ કરવામાં મદદ કરે છે; અને આ કારણ સારૂ કે તે ડહાપણની આંખથી ચુંટણી કરે છે, જે સારા હેતુનો રસ્તો છે, અને ફાયદો કરનારાઓ, બે સારા ચુકાદો કરનારાઓ, આતશ તથા લોઢાંથી નિર્દોષપણું તથા ગુનાહગારી ચુકવનારા તથા જાહેર કરનારા છે; અને જ્યારે કસોટીનું કામ બીજી જાતનું હોય ત્યારે પણ આતશ તથા ધાતુ બન્ને જુદા પાડવામાં જોડાયલાં છે, અને તેઓનું જોર એકમેક સાથ સંબંધ ધરાવે છે. (૧૦) આ પણ કે જે કોઈ યજદોને ફાયદો થાય એવી ચીજ કરે તેને જે વિચાર, શબ્દ, તથા કામમાં ડાહ્યા હોય તેઓને બરાબર ચુંટી કાઢવાનું જોર મળે છે, અને આ કારણથી કે યજદોને ફાયદા માટેની ચીજો કીધાથી દુનિયામાં ખુદાની પાદશાહી થાય છે, દુનિયામાં ખુદાની પાદશાહીથી, દુનિયામાં આ જીંદગીને ભયથી છુટાપણું મળે છે; અને દુનિયામાં આ જીંદગીને ભયથી છુટાપણું મળ્યાથી તે માણસને વળી જોર મળે છે જે વિચાર, શબ્દ, તથા કામના સંબંધમાં બરાબર ચુંટણી કરવામાં ડાહ્યો [૩] છે.

(૧૧) આ પણ કે જે કોઇ અહુરમજદની ચીજોનો વિચાર કરે છે, તે અહુરમજદની હમેશગી અને વળી તેની પોતાની હમેશગીના ખ્યાલનો વિચાર કરે છે; વળી આ કારણ માટે કે આદમજાત વળી તેનાથી મળતાં હમેશનાં સુખની આશા માટે અહુરમજદની પરસ્તેશ કરે છે; અને જેઓ તેનાથી મળતાં હમેશનાં સુખને લીધે તેનો વિચાર કરે છે તેઓ પોતે એમ ધારે છે કે સુખ જે હમેશનું છે તે તેને લીધે અમર છે; એટલે કે તે અ. ચીજ તેની પોતાની અમરતા ગણાય છે. (૧૨) આ પણ કે જે કોઇ એક માણસને દેવોને માન આપવાથી દૂર રાખે છે તે તેને દુનિયાને બિમાર

---

૧. આ શબ્દો માટે જુસ્તો વેસ્ટની નોટ જે આ પ્રમાણે છેઃ "ફૈંસમાં આપેલા શબ્દો જ્યારે અસલ લખાણનાં પાનાંઓ સીવવામાં આવ્યાં ત્યારે તેમાં દાખલ કરેલા ફકરાનો તરજુમો છે. લખાણના અસલ તરજુમો કરનારે એક ફકરો અહીં ભુલથી છોડી દીધો હતો જે ત્યાર પછી અટકલ ઉપરથી ઉમેરવામાં આવ્યો છે કે કોઈ બીજી નકલમાંથી લીધો છે તે કહી શકાતું નથી." આ ફકરાઓ આપણને DE માં મળે છે.

૨. યસ્ન હા ૩૦મો, ફ. ૩, લીં ૨.

૩. યસ્ન હા ૩૦મો, ફ. ૩, લીં ૩.

બનાવવાથી જૂઠો કરે[૧] છે; અને આ કારણ સારૂ કે જે કોઇ લોકોને દેવોને માન આપવાથી દૂર રાખે છે તે દેવોને દુનિયાને બાદશાહી વગરની કરવાથી તથા દુનિયાને બિમાર કરવાથી દૂર કરે છે. (૧૩) આ પણ કે જે કોઇ સખાવત કરશે તે સુરજને સુખ આપશે, અને જે સુરજને સુખ આપશે તે આદમજાતની શારીરીક ખાસીયતને પણ સુખ આપે છે, અને આ કારણ સારૂ કે સખાવતી લોકોથી સુરજનો ઝળકાટ તથા કીર્તિ આગળ વધે છે, અને આદમજાતની શારીરીક ખાસીયત જળવાય છે.

(૧૪) આ પણ કે જેની ખાહેશ નેકીની ચીજે વિષે છે, અને જે વળી પોતાની સત્તા નેકીથી[૨] જાળવે છે, તેનાથી બદલો મેળવવા માટે નેકી પાળવાથી આદમજાત જોડાય છે; અને આ કારણ સારૂ કે જેની ખાહેશ નેકીવાલી છે તે દરેક માણસ સારૂ સુખ માંગે છે,—નેકીની ખાહેશ માટે આદમજાતની હયાતિ સારૂ, આદમજાતનાં સુખ માટેની શ્રેષ્ટ ખાહેશ,—અને જે સંપૂર્ણ ખાહેશ ધરાવે છે અને તેને માટે પોતાની શકતી મુજબ ઘણી મહેનત કરે છે તેનાથી કોઇને પણ નેકીનાં રહેઠાણમાં પહોંચડાય છે, અને મીનોઇ દુનિયામાંના બદલાસાથે જોડાય છે; અને જે પોતાની સત્તા નેકીથી જાળવે છે તેનાથી તેનાં રાજ નીચે જે લોકો પોતાની જીંદગી પસાર કરે છે તેઓને નેકીમાં રાખવામાં આવે છે, અને નેકીમાં કેળવાય છે, અને સવાબનાં કામો સાથે જોડાય છે, અને મીનોઇ બદલો મેળવવા પામે છે. (૧૫) આ પણ કે જે કોઇ પોતાનું સુખ યજદો તરફનાં માનથી[૩] જાળવે છે તેનાથી લોકો મીનોઇ બદલો મેળવવા માટે ય દેને ચાહતાં થાય છે; અને આ કારણ માટે કે યજદો તરફનાં માનથી સુખ જાળવવાને લીધે, તે તેને ભલાં લોકોની મદદ તથા ખુશાલી સારૂ જાળવે છે; અને લોકો તેથી તેને મીનોઈ અશોઇના નમુના તરીકે ગણશે; સવાબનું કામ થાય[૪] એવો બદલો મેળવવા માટે તેઓ યજદો તરફ માન ધરાવે છે.

(૧૬) આ પણ કે જે કોઈ હિસાબ કરનાર, તપાસ કરનાર તથા અશો જડજને આશિર્વાદ આપે છે, તથા જે વળી ભલાં લોકોને માન આપે છે તેનાથી અશો લોકોના ફાયદાનું શિક્ષણ મળે છે; અને આ કારણ સારૂ કે દુનિયાના ફાયદાની મૂળ ખાસીયતો બે છે,—એક ઈન્સાફને લીધે, અને બીજી છુટાંપણાંને લીધે,—અને જડજોના આશિર્વાદ જે જાળવે છે તેનો ફાયદો જડજોના ઈન્સાફથી છે; અને ભલાં લોકોને જે માન આપે છે તેનો ફાયદો ભલાં લોકોનાં સ્વતંત્રપણાને લીધે છે, જે દુનિયામાં વધે છે અને જાહેર થાય છે, અને અશો લોકો તેને વિષે શીખવે છે.

(૧૭) અશોઈ સર્વોત્તમ છુટાપણું છે.

---

૧. વીજૂત, ફા૦ ગઝીદન, "કાપવું," "કરડવું."

૨. સરખાવો યસ્ન હા ૩૦ મો, ફ. ૧૦, લીં. ૨.

૩. જુઓ યસ્ન હા ૩૦ મો, ફ. ૧૦, લીં ૩, જ્યાં અહુરમજદ તથા અશાવહિશ્તમાટે ઇશારો છે.

૪. યસ્ન હા ૩૦મો, ફ. ૧૧, લીં ૩.

Glossary of Select Words contained in Vol. XVIII.

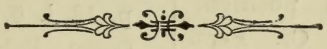

𐬀𐬵𐬎𐬹𐬨𐬀 (*âzarm*), chap., LI., § 1, p. 84, l. 9, *n.*, 'respect', 'માન.' Cf. Pers. آزرم 'respect'.

𐬀𐬯𐬀𐬙𐬀 (*avar-pich*), chap. XLI., § 4, p. 44, l. 9, *v.*, 'coiled up', 'ગુંચળું વળેલા.' Cf. Pers. پیچیدن 'to coil,' 'to wreathe', 'to involve'.

𐬀𐬵𐬌𐬀𐬵𐬌𐬭𐬌𐬛 (*aûstôfrîd*), chap. XLIX., § 4, p. 68, l. 9, *n.*, 'consecrated offerings', 'પવિત્રાયલી ભેટો.' Cf. Avesta 𐬀𐬵𐬌𐬀𐬵𐬌𐬭𐬌𐬛.

𐬵𐬀𐬭 (*khvad*), chap. XXXVI., § 4, p. 21, l. 6, *n.*, 'perspiration', 'પરસેવો.' Av. 𐬵𐬀𐬙 Pers. خوی 'sweat'.

𐬵𐬭𐬎𐬀𐬎𐬀𐬌𐬵 (*khrûsagîh*), chap. XLIII., § 19, p. 52, l. 13, *n.*, 'yelling,' 'ચમ.' Cf. Av. 𐬵𐬭𐬎 Sans. 'क्रुश्' 'to clamour against', Pers. خروشیدن 'to yell'.

𐬵𐬀𐬵𐬌 (*khahîd*), chap. XLIV., § 7, p. 56, l. 1, *v.*, 'devoured', 'ખવાયલા.' Cf. Pers. خاییدن 'masticated', 'devoured'.

𐬵𐬀𐬭𐬉𐬛 (*hared-îh*), chap. XL., § 11, p. 40, l. 2, *n.*, 'stupidity', 'મૂર્ખાઈ.' Av. 𐬵𐬀𐬭𐬉𐬛 'oppression,' 'enmity', 'stupidity'.

𐬌𐬀𐬭𐬉𐬙 (*garemôg*), chap. XLIX., § 23, p. 75, l. 2, *adj.*, 'zealous', 'આતુર.' Cf. Av. 𐬌𐬀𐬭𐬉𐬙 Pers. گرم 'hot', 'argent', 'zealous'.

𐬑𐬀𐬛 (*kadas*), chap. XLIX., § 26, p. 76, l. 2, *n.*, 'aqueduct'. 'નેહેર.' Cf. Av. 𐬑𐬀𐬛 Pers. کت 'a subterranean canal'.

𐬑𐬀𐬭𐬛𐬌𐬵𐬌𐬀𐬐 (*kârdihgân*), chap. XLIX., § 26, p. 75, l. 13, *n.*, 'agricultural peasants', 'ખેડુત.' Cf. Pers. کار 'agriculture,' 'tillage', and دهگان 'a peasant'.

𐬑𐬀𐬵𐬀𐬭𐬌𐬵 (*kastârîh*), chap. XXXV., § 3, p. 16, l. 11, *n.*, 'perversion', 'આડાપણું.' Cf. Pers. کست 'base', 'perverse.'

𐬵𐬎𐬵 (*tôsht*), chap. XXXV., § 17, p. 19, l. 13, *adj.*, 'spading', 'કોડાળીથી ખોડવા જેવું.' Pahl. *tôsht* 'a spade,' 'a hoe'. (see Pahlavi-Pazand Glossary).

𐬞𐬀𐬌 (*nisang*), chap. XLVI., § 7, p. 60, l. 7, *adj.*, 'condensed', 'ઠૂંઠું કરેલું.' Av. ·𐬞𐬀𐬌 and ·𐬞𐬀𐬌𐬌

𐬐𐬀𐬎𐬎𐬀𐬵𐬀𐬌 (*padvâkhtan*), chap. XXXII., § 12, p. 4, l. 1, *v.*, 'giving an elevated position,' 'ઉંચી જગો આપવી.' Cf. Pers. پدواز 'a perch', 'a roost.'

𐬐𐬀𐬵𐬱𐬌𐬀𐬎𐬎 (*pafshirêd*), chap. XXXII., § 13, p. 4., l. 6, *v.*, 'totters,' 'ડગમગે છે.' Cf. Pers. فشردن

𐬐𐬀𐬎𐬎 (*padvâz*), chap. XLIX., § 11, p. 71, l. 1, *n.*, 'commanding power', 'હુકમ આપવાની શક્તિ.' Cf. Av. ·𐬐𐬀𐬎, Sans. तुष्, 'to be contented'; or Av. ·𐬐𐬀𐬎𐬎 and واژ, Sans. वज् 'to be strong'; i.e., 'influence', 'commanding power'.

𐬨𐬀𐬵𐬀𐬥𐬀 (*mûtrishn*), chap. XXXVIII., § 15, p. 31, l. 5, *n.*, 'urine', 'પિશાબ.' 'ગંદકી.' Av. ·𐬨𐬀𐬵𐬀𐬥 'urine', 'filth'.

𐬨𐬀𐬵𐬀 (*mûlâê*), chap. XXXV., § 9, p. 18, l. 6, *n.*, 'salt', 'નીમક.' Comp. Pahl. mîlâê, 'salt'.

𐬬𐬀𐬥 (*yông*), chap., L., § 10, p. 81, l. 9, *n.*, 'mouth' 'મ્હોડું' Cf. Av. ·𐬬𐬀𐬥, Sans. आस्य, and Av. 𐬬𐬀𐬥𐬌.

𐬨𐬀𐬴𐬥𐬀 (*lakhmâ*), chap. XXXV., § 9, p. 18, l. 6, *n.*, 'bread,' 'રોટલી.' Cf. Arabic لحم 'bread'.

𐬰𐬀𐬑𐬀𐬴𐬌𐬀𐬥𐬌 (*shiklinênd*), chap. XL., § 13, p. 40, l. 9, *v.*, 'halter', 'ફાંસો આપે છે.' Cf. Pers. شکل 'a halter.'